VIIDEN VUOSIKYMMENEN VAELLUS

TUNTURILATU

1946 - 1996

Tunturiladun ensimmäinen eräretki suuntautui Halti-tunturille huhtikuussa 1947.

Abkiota vetämässä Erkki Kansanen Eero Saraoja Yrjö Nieminen Kurt Hildén Erkki Kantonen ja Antero Marsio

Kuvan otti retkikunnan johtaja Bjarne Lampén.

VIIDEN VUOSIKYMMENEN VAELLUS

VIIDEN VUOSIKYMMENEN VAELLUS

TUNTURILATU

1946 –1996

Kirjan
teksti- ja
kuva-aineiston
kokoamisessa
ovat avustaneet mm:

Leo Backlén
Kaj Eräjuuri
Martti Eskelinen
Väinö Friman
Toivo Haavisto
Marja-Terttu Hakkarainen
Eira Halen
Toivo Harjanne
Vappu Hietala
Pekka Huttunen
Aimo Jäderholm
Sirkku Kanervio
Antti Karlin
Kullervo Kemppinen
Maj-Lis Kihlberg
Marja-Liisa Kramsu
Kauno Laine
Jaakko J Leppäluoto
Pentti Luostarinen
Marita Maula
Marja-Liisa Mäki
Eila Mäntylä
Pentti Orisaari
Raimo Pahkala
Paul Pakarinen
Esko Palmio
Raili Partanen
Reijo Pasanen
Elli Pitkänen
Leena Pulli
Kirsti Päivärinta
Pirkko Päivärinta
Unto Pöntinen
Matti Rekola
Hilkka Rouhiainen
Liisa Salmi
Brita Saloriutta
Matti Tikkanen
Erkki J Tolvanen
Pirkko Westergård
Eila ja Aarno Väänänen
Olle Åkerblom

ISBN 952-91-1201-7

Gummerus Kirjapaino Oy
Jyväskylä 1999

Tunturiladun merkittävät toimintatulokset on aina saatu aikaan talkoovoimin. Tämä historiateoskin on syntynyt suuren jäsenryhmän vuosien yhteisen ponnistelun tuloksena.

Kirjan toteuttamisesta on vastannut Tunturiladun johtokunnan asettama juhlakirjatyöryhmä, johon ovat kuuluneet Raimo Niklander puheenjohtajana ja jäseninä Hannu Hiltunen, Paavo Kihlberg, Kyösti Lamminjoki, Yrjö Suuniittu ja Antero Tarvainen. Viimemainitut ovat kootusta aineistosta muokanneet Tunturiladun yhdistystoimintaa käsittelevät tekstit. Osin ryhmätyönä on suoritettu myös viiden vuosikymmenen yhteisten tapahtumien kuvaaminen. Lisäksi teoksen syntyä ovat kirjoituksillaan ja valokuvillaan avustaneet lukuisat tunturilatulaiset eri puolilta Suomea. Työryhmä on kuitenkin tarkistanut ja muokannut kaikki kirjaan otetut tekstit.

Tunturiladun toimintaan liittyvä kirjallinen aineisto on tallennettu Helsingin kaupunginarkistoon, jonka tiloissa myös tämän teoksen suunnittelutyö aloitettiin. Arvokkaita olivat tällöin laitoksen historiantutkijana toimivan Hannu Vuorensolan asiantuntijaneuvot. Tietoja on kerätty myös tunturilatulaisten muisteluksia äänittäen. Tämän osan toteuttamisesta on vastannut tunnetulla taidollaan Kauno Laine.

Teokseen muokattujen tekstien mittavan ja vaativan puhtaaksikirjoittamisen on suorittanut Marita Maula.

Kirjan laajan kuvakoosteen teksteineen on laatinut Hannu Hiltunen. Hän on myös kirjoittanut Bjarne Lampénin, Matti Caloniuksen, Olai Snellmanin sekä Yrjö Metsälän teksteihin ja muistiinpanoihin perustuvan 40-luvun eräretkiosuuden. Lisäksi Hannu on suorittanut teoksen kokonaistaiton, avustajanaan aineiston tietokoneella painovalmiuteen saattamisessa Pertti Vaajakallio.

Tämän juhlateoksen tarkoitus on tallentaa Tunturiladun 50-vuotistaipaleen, erityisesti muistista pian katoavaa alkuaikojen historiaa, ja julkaista tunturilatulaisten kätköistä löytynyttä kuvamateriaalia.

Tällä teoksella Tunturilatu kunnioittaa myös tuntureiden tuolle puolen siirtyneiden tunturiretkeilijöiden työtä ja esittää lämpimän kiitoksensa kaikille tämän juhlateoksen toteuttamiseen osallistuneille.

TUNTURILATU / JUHLAKIRJATYÖRYHMÄ

"...yhteisesti koetut elämykset ja voitetut vaikeudet ovat se voimakas side, joka liittää tunturilatulaiset kiinteästi toisiinsa, sisariksi ja veljiksi."

TUNTURILATU

Tämä veisu ei ole sadusta.
Ei Espan, ei Helsingin kadusta.
Vaan veljistä siellä, kairojen tiellä.
Tämä koottu on Tunturiladusta.

Jänkä-Jussi (Lagus)

Tunturilatu juhli vuonna 1996 viisikymmenvuotista taivaltaan. Merkkivuotensa kunniaksi yhdistys on tallentanut keskeiset pyrkimyksensä ja tapahtumansa sekä muistellut sitä vankkaa ja määrätietoista työtä, jota tunturilatulaiset ovat tehneet Lapin retkeilyn hyväksi.

Retkeilijöiden löydettyä Lapin ja tunturihiihdon yleistyessä sekä talvi- ja kesävaellusten suuntautuessa vielä sodan jälkeenkin suhteellisen koskemattomaan Lappiin, tarjosi se perusteet tunturihenkisen joukon kokoamiselle yhteiseen yhdistykseen. Tämän Lapissa vaeltaneita yhdistäneen väkevän hengen elävöittämänä syntyi Tunturilatu.

Jo vuonna 1962 julkaistun ensimmäisen Tunturilatu-lehden saatesanoissa silloinen puheenjohtaja Yrjö Pitkänen arvioi yhdistyksen pioneeriaikojen toimintaa seuraavasti: "Sopivien varusteiden valinnassa, varsinkin ensikertaa tuntureille lähteville, sekä Lapin olosuhteiden oikeassa arvioimisessa on tarvittu jokaisen tunturilatulaisen asiantuntemusta. Ei ole myöskään vähäinen se osuus, jonka Tunturiladun jäsenet ovat joutuneet tekemään eräretkien suunnittelussa ja maastossa suoritetuissa tutkimuksissa sekä sitten näille reiteille pystytettyjen autiotupien ja turvekammien rakentamisessa. Lukemattomat ovat ne eräretket, joita tunturilatulaiset ovat tehneet ja johtaneet niin talvella kuin kesälläkin Lapin erämaihin. Näillä retkillä yhteisesti koetut elämykset ja voitetut vaikeudet ovat se voimakas side, joka liittää tunturilatulaiset kiinteästi toisiinsa, sisariksi ja veljiksi."

Puolivuosisataisen olemassaolonsa aikana Tunturilatu on toiminnassaan jatkuvasti joutunut sopeutumaan Lapin nopeasti muuttuviin oloihin ja ottamaan niihin myös kantaa. Erämaa-alueiden pirstoutuminen ja koskemattoman luonnon jatkuva supistuminen ovat osaltaan johtaneet uusien vaellusalueiden etsimiseen myös maamme rajojen ulkopuolelta. Silti retkeilymahdollisuuksien turvaaminen ja perinteisen elämänmuodon säilyminen Suomen Lapissa ovat pysyneet yhdistystoimintamme keskeisinä arvoina. Tunturiladun historia on Lapin aidon koskettavuuden historiaa ja ikivanhaan kokemukseen pohjautuvaa tulevaisuudenkin viisautta.

Tunturiladun perustava kokous 9.11.1946 Puotinkylän retkeilymajassa Helsingissä.

TUNTURILADUN TAUSTA JA SYNTYVAIHEET

30-luvulla koko Suomen kansa heräsi toteamaan Lapin tuntureiden talvisen lumousvoiman.

Kaarina Kari

Järjestöt löytävät Lapin

Tunturihiihdon ja retkeilyn aate tuli Suomeen Ruotsista. Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto tarttui ensimmäisenä Suomessa uuteen haasteeseen ja järjesti 1930-luvun alussa tutustumismatkoja Länsi-Lappiin. Yhdistyksen voimahahmot Kaarina Kari, Anna Lehtonen ja Inkeri Arajärvi suorittivat kesällä 1933 historiallisen vaelluksen Haltia-tunturille.

SNLL järjesti heti seuraavana vuonna hiihtokurssit Pallastuntureilla ja rakensi jo 1935 oman majan Vatikuruun kurssiensa tukikohdaksi. Tutustuttuaan tähän toimintaan aloitti Suomen Hiihtoliitto tunturihiihtokurssit keväällä 1935 Ounastunturilla. Kurssien johtajana ja kouluttajana toimi mm Ilmari "Immu" Sorjonen. Näin saivat alkunsa hiihto- ja kuntomielessä tehdyt matkat Lappiin. Erityistä hohtoa niiden osanottajille tarjosivat tien puuttuessa pororaitokuljetukset Muoniosta Pallakselle sekä Hettaan. Tällaisen porokyydin ja Ounastunturille tehtyjen hiihtoretkien innoittamana syntyi kaikille tuttu Urho Karhumäen Tunturihiihtäjän laulu.

Uusia järjestöjä perustetaan

Hiihto Lapissa innosti osanottajia niin paljon, että asian harrastajia kutsuttiin kokoon ja 4.10.1935 perustettiin Tunturihiihtäjien kerho. Sen tarkoitukseksi määriteltiin tuntureilla käyneiden henkilöiden yhteistyön kehittäminen, tunturihiihdon edistäminen Suomessa ja muutoinkin hiihdon ja hiihtoretkeilyn kehittämiseksi tehtävä työ. Kerhoa perustamassa olivat myöhemmin Tunturiladun syntyyn voimakkaasti vaikuttaneet Immu Sorjonen ja Juho Lagus. Kerho julkaisi jo seuraavana vuonna Tunturihiihto-nimisen opaskirjasen, jossa monipuolisen perustietouden lisäksi annettiin ohjeita mm koiravaljakkoretkeilystä.

Sama aktiivisten tunturihiihtäjien ryhmä suunnitteli myös koko maata kattavan hiihdonedistämisjärjestön perustamista tavoitteenaan yleinen hiihtokoulutuksen ja -varusteiden kehittäminen. Tiiviiden valmistelujen tuloksena perustettiinkin 28.1.1938 tällainen järjestö, joka sai nimekseen Suomen Latu. Samalla päättyi myös Tunturihiihtäjien kerhon toiminta, sillä Suomen Latu otti ohjelmaansa myös tunturiretkeilyn. Se järjestikin jo vuonna 1941 ensimmäisen eräretken Saariselälle. Jatkosota kuitenkin keskeytti lupaavasti alkaneen retkeilytoiminnan Lapissa. Heti sodan päätyttyä Suomen Latu aloitti Immu Sorjosen johdolla hiihtokurssit Sotkamossa, josta kurssilaiset löysivät paikan Vuokatin Urheiluopistolle. Varsinaiset tunturihiihtokurssit voitiin aloittaa jo 1946 sodan tuhoilta säästyneessä Äkäslompolossa kylän taloihin majoittuen. Nämä Esko Palmion johtamat hiihtokurssit ja Bjarne Lampénin samoihin aikoihin vetämä Ylläs-Pallas-Ylläs-eräretki herättivät suuren innostuksen, ja samana keväänä ryhdyttiin suunnittelemaan erikoisesti tunturihiihtoon ja retkeilyyn erikoistuvan kerhon perustamista. Niinpä 53 tunturinkävijää noudatti Immu Sorjosen kutsua ja kokoontui 9.11.1946 Helsingin kaupungin Puotinkylän retkeilymajaan perustamaan tunturiretkeilyyn erikoistuvaa yhdistystä. Helsinkiläisten lisäksi osanottajia saapui Heinolasta, Kolhosta, Porvoosta, Tampereelta ja Vaasasta.

Perustavan kokouksen avasi Suomen Ladun yleissihteeri Immu Sorjonen. Puheenjohtajana toimi pankinjohtaja Arnold Stenvall ja sihteerinä opiskelija Jaakko Leppäluoto. Kokous päätti yksimielisesti perustaa Suomen Ladun alaisena toimivan kerhon, joka sai nimekseen Tunturilatu. Lapinkävijänä mainetta saaneen Bjarne Lampénin valinta puheenjohtajaksi oli itsestään selvää. Muiksi johtokunnan jäseniksi valittiin neiti Katri Eronen (Tunturisusijoiun tekijä!) ja herrat Kaj Eräjuuri sekä Jaakko Leppäluoto. Suomen Ladun hallitus valitsi vielä edustajakseen johtokuntaan Esko Palmion.

Näin aloitti Tunturilatu toimintansa ja lapinretkeily sai edistäjäkseen innokkaan ja asialle vihkiytyneen yhdistyksen sekä aktiiviseen toimintaan pystyvän kannattajajoukon.

Retkeilijöiden suhde paikallisiin asukkaisiin ja luontoon

Tunturiladun synty osui aikaan, jolloin sotien jälkeinen ihminen etsi uudelleen mahdollisuuksia henkisen ja fyysisen kuntonsa kohottamiseen ja löysi Lapista siihen ehtymättömän aarreaitan.

Tuolloin elettiin Lapissa vielä jälleenrakennuksen aikaa. Tarvittiin kulkuluvat ja matkustaminen oli aikaavievää, teiden auraus puutteellista ja linja-autokalusto vanhaa. Lumituiskut ja kelirikko muuttivat usein matkasuunnitelmia. Autojen rikkoutumiset ja ojaanajot olivat tavallisia, eivätkä aikataulut yleensä pitäneet paikkaansa. Niinpä jo matka Lappiin oli seikkailu sinänsä.

Tunturiladun hiihtokurssilaiset vaihdittamassa menoaan Kilpisjärvelle 40- luvun lopulla.

Pöytäkirja "Tunturi-Ladun" perustavassa kokouksessa Helsingin kaupungin Puodinkylän retkeilymajassa 9.11.1946. klo 19.oo. Läsnä 53 henkeä.

Kokous aloitettiin laulamalla yhdessä "Tunturihiihtäjien laulu".

Voim.opettaja Sorjonen lausui osanottajat tervetulleiksi käsitellen puheessaan "Tunturi-Ladun" perustamista mainiten että viime keväänä asetettu toimikunta oli valmistanut kokouksessa esitetyt säännöt.

1 §.

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti v.tuomari Stenvall. Hän avasi kokouksen virallisesti ja julisti vapaan keskustelun "Tunturi-Ladun" perustamisesta.

2 §.

Sihteeriksi valittiin herra Jaakko J. Leppäluoto ja pöytäkirjan tarkastajiksi herrat E. Karttunen ja A. Marsio.

3 §.

Puheenjohtaja luki "Tunturi-Ladun" sääntöluonnoksen selvittäen sen pykälittäin vapaan keskustelun puitteissa. - Sääntöjen 5. pykälään tehtiin lisäys eri tilin avaamisesta "Tunturi-Ladun" varoille. Samoin katsottiin tarpeelliseksi että 6. pykälässä mainittaisiin johtokunnan tehtäviin kuuluvaksi seurata varojen käyttöä.

Sääntöjen 7. pykälään lisättiin seuraavasisältöinen momentti: "päätetään mahdollisten toimikuntien asettamisesta".

Kokous päätti valtuuttaa uuden johtokunnan yhteistoiminnassa Suomen Ladun kanssa laatimaan säännöt lopulliseen muotoonsa, oikeuttaen näitä elimiä myöskin tekemään tarpeelliseksi katsomiaan pienempiä muutoksia.

4 §.

Suoritettiin "Tunturi-Ladun" puheenjohtajan vaali. Valituksi tuli yksimielisesti kamreeri Bjarne Lampèn.

5 §.

Suoritettiin johtokunnan vaali: "Suomen Ladun" edustajaksi valittiin voim.opettaja E. Palmio. - Koska enemmän kuin 3 ehdokasta nimettiin muiden johtokunnan jäsenten vaalissa toimitettiin äänestys heidän kesken. Ääntenlaskussa saivat ehdokkaat ääniä seuraavasti:

J. J. Leppäluoto	36	ääntä
K. Eräjuuri	36	"
Katri Eronen	37	"
Elli Sarola	12	"

Valituiksi tulivat näinollen neiti Katri Eronen ja herrat K. Eräjuuri ja J. J. Leppäluoto.

6 §.

Puheenjohtaja ilmoitti kokouksen päättyneeksi kiittäen osakseen tulleesta luottamuksesta ja toivottaen onnea uudelle kerhollemme.

Virallisen kokouksen päätyttyä herra Saastamoinen luki tilaisuuteen lähetetyt sähkösanomat, joiden lähettäjät olivat Irja Laaksomies ja Kaarina Heikkilä, Kerttu Pelanto. (Fuma)

Suoritettiin yleinen esittely, ja voim.opettaja Sorjonen esitti menestyksellä yleisen sinuttelun kerholaisten keskuudessa.

Tämän jälkeen tyydytti maukas poronlihakeitto materialistiset puolteet ja lopuksi koottiin kuntoa talven varalle innokkaasti tanssimalla. Olipa majaan järjestetty yöpymismahdollisuuskin sitä haluaville.

Helsingissä 13.11.1946.

Puheenjohtaja: Arvo Stenvall

Sihteeri: Jaakko J. Leppäluoto

Pöytäkirjan tarkastajat:

A. Marsio E. Karttunen

Välttämätön majoitus hiihtokursseilla ja yöpyminen retken aikana kairassakin tapahtui usein Lapin vanhaa tapaa noudattaen paikallisissa taloissa. Samalla asukkailta saatiin tarpeellisia ohjeita ja tietoja retkialueesta. Erämaan keskellä oleviin harvalukuisiin taloihin oli houkuttelevaa poiketa ja siihen aikaan harvinaiset vieraat otettiin aina hyvin vastaan. Syntyi monia pitkäaikaisiakin ystävyyssuhteita. Kun usein olosuhteiden pakosta tarvittiin poro-, hevos- tai venekyytiä, sujui kanssakäyminen Lapin asukkaiden kanssa luontevasti. Parhaimmillaan päästiin näkemään ja elämään paikallisen väen todellista luontaistalouden arkipäivää kalastuksen, karjan- ja poronhoidon parissa.

Innokkaasti luetuista lapinkirjoista omaksuttu kuva Lapin kulttuurista ja ihmisen sopeutumisesta elämään ankaran, mutta kauniin luonnon keskellä, oli omakohtaisesti koettuna vieläkin vaikuttavampi. Arvostus kiireettömältä näyttävää, mutta kaikesta selviytyvää aidosti luonnonvaraista elämää kohtaan kasvoi. Samalla haettiin tunturiretkeilijöiden omiin varuste- ja muonaongelmiin entistä parempia ratkaisuja. Kuivattu poronliha varamuonana, talvikarvainen vasantalja makuualustana ja muonatäydennykseksi pyydetty keitto- tai varraskala pitivät pitkään puoliaan myöhemmän ajan tuotteita vastaan.

Nuotion taika herkisti tunturinkävijän myös seitojen, taalojen ja maahisten mytologiseen maailmaan. Arktisen kulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon säilyttäminen sai tunturilatulaisista innostuneen kannattajajoukon. Lapin Sivistysseuran toimintaan osallistuminen ja myöhemmät saamelaiskäsityötapahtumat ovat olleet tästä osoituksena. Jo aikaisessa vaiheessa osa tunturilatulaisista kiinnostui myös saamenkielen opiskelusta. Kaikki tämä on kuitenkin aina tapahtunut varsinaisen tunturiharrastuksen sivutuotteena. Lapinhulluudeksi ristitty tunturi-innostus tähtäsi ensisijaisesti aktiiviseen fyysisen ja henkisen kunnon kohottamiseen ja säilyttämiseen. Lumoutuminen Lappiin syntyi koskemattoman luonnon sykähdyttävästä ja vastustamattomasta voimasta. Lappi otti tunturinkävijän valtoihinsa usein ylivoimaisilta tuntuvilla, mutta osaavien voitettavissa olevilla haasteillaan. Tosin paikallinen taksikuski saattoi joskus hillitä etelän "herrojen" liiallista innostusta toteamalla realistisesti, että "jätkän lapinlumo alkaa silloin kun rahat Rovaniemellä loppuvat". Kaulasen emäntäkin Äkäslompolossa vastasi hiihtoturistin uteluun, että kuinka monta kertaa tämä oli noussut Ylläksen huipulle: "En kertaakaan, ei ole vielä tullut sinne asiaa". Tunturivaeltajalta eivät rahat useinkaan olleet lopussa ja huippujen valloituksesta oli muodostunut jo arvo sinänsä.

Rauhallista rinnakkaiseloa Äkäslompolossa kesällä - 47.

ALKUTAIVAL

Tänään hurraamme "Immulle", "Jamille":
Nämä pojat ne astuivat framille
kun aatetta luotiin,
Lappi etelään tuottiin.
Se herkku on maistunut namille.

Kuka unohtaisi "Jonnea", "Ykiä"
Kuka vastahan alkaisi nykiä
jos sanoisin: Yllä
on loistoa. Kyllä.
Kuka kehustaan alkaisi rykiä.

Jänkä-Jussi

Uranuurtajia

Useimmat Tunturiladun syntyyn vaikuttaneista puuhamiehistä ja -naisista olivat olleet mukana jo Tunturihiihtäjien kerhon toiminnassa. Seuraavassa muutamia piirteitä heistä.

Stena

Eräs aktiivisimmista alkuaikojen innostajista oli Äkäslompoloon tukikohtansa pystyttänyt "tunturineuvos" Gunnar "Stena" Stenfors. Hän oli saanut laskettelu- ja hiihdonopettajakoulutuksen Suomen lisäksi myös Ruotsissa sekä Norjassa ja toimi sittemmin eri puolilla Lappia talvikurssien vetäjänä. Tämä Lapin "elinkautinen" vaali aktiivisesti pohjoismaisia tunturihiihtosuhteita ja oli myös ensimmäisiä tunturivaelluksen uranuurtajia. Hänen jo 20- ja 30-luvuilla Suomesta eri puolille Ruijaa suuntautuneet pitkät retkensä toivat uusia alueita vaeltajien tietoisuuteen. Stenan Majasta ja hänen ideoimastaan Ylläksen "viiden tunturin kierroksesta" kehittyi laajalti tunnettuja käsitteitä Äkäslompolossa.

Ansioistaan Stena kutsuttiin Ikäsudeksi vuonna 1949

Immu

Suomen Ladun toiminnanjohtajana pitkän päivätyön tehnyt Ilmari "Immu" Sorjonen vastasi koko Suomen hiihdon ja kuntoliikunnan eteenpäin viemisestä. Tunturitoiminnan kehittäjänä ja Tunturiladun alkuaikojen johtokunnan jäsenenä olivat hänen sydäntään erityisen lähellä Lappi ja eräretkeily, jopa niin paljon, että se herätti lievää närkästystä Suomen Ladun hallituksessa. Immu vetikin alkuaikojen eräretkiä itse. Erityisen tarmokkaasti hän paneutui Saariselän alueen retkeilylliseen kehittämiseen. Vuonna 1957 tunturi- ja suomen- latulaiset rakensivat Saariselälle Tuiskukuruun hänen nimeään kantavan turvekammin - Immunkammin. Hänen ja Tunturiladun silloisen puheenjohtajan Yki Pitkäsen yhteistyöllä löytyi Suomen Ladulle Tunturikeskus Kiilopään paikka. Tämä parivaljakko myös yhteistyössä ideoi ja valvoi sen eri pystytysvaiheita.

Tunturilatu kunnioitti Immun työtä tunturiretkeilyn hyväksi kutsumalla hänet ensimmäiseksi Ikäsudeksi jo vuonna 1948.

Jonne

Suomen Ladussa toimi Immun rinnalla ja vielä hänen jälkeensä pitkään Frans "Jonne" Saastamoinen. Hän työskenteli Ladussa monissa tehtävissä ja oli mm ammattitaitoinen tiedottaja. Jonne oli sotien jälkeen ideoimassa ja toteuttamassa koko Suomen kattavaa kuntolatuverkostoa. Hänen kynästään ovat lähtöisin monet Tunturiladun alkutaivalta valottaneet "muistelukset". Hän myös teki ensimmäisen sanoituksen iltanuotioiden suosittuun "Ruoktun lauluun". Suomun Ruoktu olikin Jonnen talkooporukan lähistöllä sijainneen vanhan kämpän saunasta kunnostama ja hänelle erityisen rakas.

Tunturilatu kutsui Jonnen ansioistaan tunturiretkeilyn hyväksi Ikäsudeksi vuonna 1969.

Jam-Jam

Tunturiladun itseoikeutettuna puheenjohtajana aloittanut Bjarne "Jam-Jam" Lampen oli eräretkeilyn suuri herrasmies. Hän oli ennen kaikkea eräretkeilijä, joka johti pitkiä talvisia ahkiovaelluksia vieden vieraskirjoja retkiensä tavoitteina olleille huipuille. Eräretkien monipuolistamiseksi ja turvallisuuttakin ajatellen hän suunnitteli sekä toteutti useita iglun ja lumiluolien rakennusretkiä Enontekiön käsivarteen ja Utsjoen alueelle. Hän kehitteli idearikkaana niin eräretkivarusteita kuin susiseremoniaakin. Taitavana valokuvaajana ja kaitafilmaajana hän osasi myös "myydä" eräretkeilyä sekä omalle jäsenkunnalle että suurelle yleisölle. Jam-Jam on tallentanut pitkät ja vaativat vaelluksensa seikkaperäisiin kuva-päiväkirjoihin.

Ansioistaan Tunturiladun ja lapinretkeilyn hyväksi hänet kutsuttiin ikäsudeksi 1950 ja Tunturiladun ensimmäiseksi kunniasudeksi 1971.

Esko

Suomen Ladun ensimmäisten sodanjälkeisten hiihtokurssien vetäjänä Äkäslompolossa toimiessaan Esko Palmio samalla myötävaikutti myös Tunturiladun syntyyn. Kurssien aikana - ladulla ja saunassa - syntyi ajatus uuden tunturihiihtokerhon perustamisesta. Tämä ajatus toteutuikin jo saman vuoden marraskuussa. Tunturiladun perustavassa kokouksessa Suomen Latu nimesi Eskon pääjärjestön edustajaksi kerhon johtokuntaan. Hänet vihittiin tunturisudeksi, ensimmäisten joukossa, numerolla 6. Myöhemmin, Suomen Ladun monivuotisena puheenjohtajana ja Helsingin kaupungin liikuntaviraston päällikkönä, hän vaikutti myönteisesti Helsingin ja koko Suomen liikunnalliseen kehitykseen.

Ansioistaan Tunturiladun syntyyn ja toimintaan Esko kutsuttiin ikäsudeksi vuonna 1981.

Yki

Yrjö "Yki" Pitkänen oli Tunturiladun puheenjohtajana Suomen Ladunkin tunturitoimintaan merkittävästi vaikuttanut henkilö. Hän ideoi haasteellisen retkireitin, joka kiersi laajasti Inarinjärven ja jonka alku- ja päätepisteeksi muodostui yhdessä Immun kanssa toteutettu nykyinen Tunturikeskus Kiilopää. Tätä retkireittiä tukemaan hän suunnitteli Ivalojoen riippusillat sekä turvekammiketjun, jotka Tunturilatu hänen johdollaan rakensi. Jo ennen kammien rakentamista hänen johtamansa eräretkiryhmä kävi tarkastamassa surkeaan kuntoon päässeen kämpän Vongoivajoen ja Jaurujoen yhtymäkohdassa. Vaikka kämpästä oli poltettu yksi seinä, sisältyi tämäkin maja kauppaan, kun Suomen Latu osti insinööri Hollmanilta Suomun Ruoktun rakentamista varten Suomujoen latvalla sijainneen vanhan kämpän saunoineen. Ykin johdolla aloitettiin myös Tunturiladun omien tukikohtien rakentamiskausi. Ennen ensimmäisen palstan hankkimista hän organisoi pitkät palstanhakuretket Muotkatunturien-Ivalojoen-Pallastunturien väliselle alueelle.

Yki onkin puheenjohtajana jäänyt Tunturiladun historiaan ennen muuta rakentajana.

Toiminta käynnistyy

Bjarne Lampen puheenjohtajana ja Jaakko Leppäluoto sihteerinä aloitti Tunturilatu toimintansa todella räväkästi. Siihen lienee siivittänyt Äkäslompolon Saimin Tunturiladun perustamiskokoukseen toimittama porokeitto. Heti alkuun järjestettiin retket Vierumäelle, Sipooseen, Lahteen sekä telttaretki Nuuksioon. Jaakko Leppäluoto lähetettiin Vuokatin hiihtotekniikan neuvojakurssille sekä Olle Åkerblom ja Kaj Eräjuuri Ruotsin Storlienin hiihdonopettajakurssille. Retkeilyjohtajaksi valittiin Kaj Eräjuuri ja vähän myöhemmin Antero Marsio. Heidän jälkeensä järjestelyvastuun kantajaksi asetetulle Kaarlo "Kille" Salkorinteelle annettiin velvoittava retkeilymestarin titteli. Toiminnan aktiivisuutta kuvaa se, että parin ensimmäisen toimintakauden aikana ehdittiin järjestää elokuvateatteri Fenixissä sveitsiläisen hiihtoelokuvan kutsuvierasesitys Suomen Slalomseuran, SNLL:n ja lehdistön edustajille. Hiihtovaelluksesta ja -varusteista pidettiin esitelmätilaisuuksia, kerrottiin julkisuudessa hiihdon opettamisesta, osallistuttiin Teiniliiton ja Suomen Matkailuyhdistyksen Retkeily- ja Lapinnäyttelyihin sekä järjestettiin oma hiihtovälinenäyttely Metsätalolla Helsingissä. Syksyllä 1947 järjestettiin jäsenistölle retkeilyjohtajakurssi, jonka osanottajat saivat kilpailla viikonloppuretken suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tunturiladun hiihtoneuvojakurssin suoritti 1948 yhdeksän henkilöä.

Eräretkien järjestäminen Lappiin kuului alusta alkaen Tunturiladun ohjelmaan. Talviretket suuntautuivat Äkäslompolosta Pallakselle ja Hettaan sekä Siilastuvalta Haltille. Talvella 1947 vieraskirjan Haltille vienyt Jam-Jam Lampèn velvoitettiin tutkimaan yhdessä Antero Marsion kanssa vähän tunnettua Utsjoen retkimaastoa. Kun vielä Matti Calonius osallistui eräretkiin koiravaljakollaan ja Jaakko Leppäluoto sekä Urpu Upari kilpailivat hiihtoesteratsastuksen SM-kisoissa, olivat tunturilatulaisten talviharrastukset monipuolisia ja ennakkoluulottomia. Näihin asti syrjään jäänyttä Saariselkää pitivät tunturilatulaiset lupaavana alueena. Villakankaiset hihatunnukset nk. "tupsut" osoittivat eri väriyhdistelmin kantajansa käyntejä Saana- ja Yllästuntureilla sekä myöhemmin myös Levi-, Ounas ja Pelkosenniemen Pyhätuntureilla. Näissä kohteissa yleisesti myymillään tupsuilla Tunturilatu rahoitti toimintaansa. Jo ensivuosina määriteltiin eräretki tunturilatulaisena käsitteenä. Varustautuneena suoritetun matkan tuli kestää vähintään kolme vuorokautta, suuntautua asumattomille alueille ja olla pituudeltaan yli sadan kilometrin mittainen.

Tunturilatu piti kerhoiltojaan Helsingissä ja niiden järjestelyvastuuseen asetettiin Unto Pöntinen. Sodanjälkeisissä olosuhteissa yleiset tapahtumat kääntyivät usein riehakkaiksi, siksi Tunturiladun kerhoillat päätettiin pitää "täysin raittiina". Suurissa juhlissa toki tehtiin myönnytyksiä, mutta suositeltiin "kultaisella keskitiellä" pysymistä. Myös tanssimusiikin tuli olla "arvostelun kestävää". Alusta alkaen vuotuiset kokoontumiset olivat tunturihenkiset Olavi Masalinin juontaessa niitä ikimuistettavalla tavallaan. Usein kolmeneljäsosaa ympäri maan asuvasta jäsenkunnasta kokoontui yhteisiin juhliin. Arvovieraita tuli joskus Lapistakin. Käsivarren porokuningas Aslak Juusolle tarjottiin lounas Hotelli Tornissa ja Jussa Högman Utsjoelta lomitti susiaisissa noitana etevää Mauri Kurki-Suoniota.

TUNTURILATU YHDISTYKSENÄ

Oomme marssineet rinkkamme tahdissa
kesät, talvetkin. Oltu kuin jahdissa
vuosia monta.
Unohtumatonta
Susilauma on voimassa, mahdissa.

Jänkä-Jussi

Tunturilatu perustettiin vuonna 1946 Suomen Ladun tunturiretkeilyyn erikoistuvaksi kerhoksi ja SL:n muuttaessa järjestömuotoaan, rekisteröitiin 18.12.1951 itsenäiseksi yhdistykseksi. Tunturiladun säännöissä määriteltiin selvästi sen paikka "toimia Suomen Ladun jäsenyhdistyksenä". Muutenkin syntyvaiheet muistaen yhteys Suomen Latuun oli itsestään selvä, kuuluivathan sen johtavat toimihenkilöt aktiivisina jäseninä Tunturilatuun. Tunturilatulaiset puolestaan toimivat SL:n eri toimielimissä kehittäen ja suunnitellen pääjärjestön tunturitoimintaa. Kiilopään tunturikeskuksen suunnittelu ja rakentaminen sekä toiminnan ohjaus olivat aluksi tunturilatulaisissa käsissä. Tunturilatu oli eräässä vaiheessa jopa saamassa SL:n koko tunturitoiminnan harteilleen, mutta ei voinut pelkästään vapaaehtoisvoimin toimivana ottaa sitä vastuulleen.

Toiminnan kulmakivet

Tunturiladun toiminta on alusta alkaen rakentunut laajan vapaaehtoistyön varaan. Nykyään noin kahden ja puolen tuhannen jäsenen, neljäntoista tunturikerhon ja kolmen oman tunturitukikohdan muodostama kokonaisuus on vapaaehtoisvoimin pystytty rakentamaan ja pitämään toimivana. Jäsenistön aktiiviseen tukeen luottaen on uskaltauduttu voimavaroihin nähden ylivoimaisiltakin tuntuviin hankkeisiin ja selviydytty niistä. Omasta jäsenistöstä on löytynyt monipuolista osaamista ja ennen kaikkea sellaista henkeä, että mitä vaikeammalta joku hanke on näyttänyt sitä varmemmin ja innostuneemmin se on toteutettu.

Tunturiladun menestys on rakentunut myös muutaman ikään kuin sattumalta syntyneen kulmakiven varaan. Leikkimielellä syntynyt tunturisusiarvo ja sen saamiseen liittyvät vaatimukset ovat osaltaan kannustaneet jäsenistöä pysyvään tunturitoimintaan ja harrastuksensa syventämiseen. Susivihkiäiset ovat puolestaan vuoden kohokohta. Ne ovat koonneet ympäri maata asuvan jäsenjoukon yhteiseen juhlaan tapaamaan toisiaan ja vahvistumaan "tunturiuskossaan".

Tunturikerhojen synty on tarjonnut entistä suuremmalle osalle jäsenistöä ympärivuotisen mahdollisuuden osallistua tunturihenkiseen toimintaan ja löytää samoin suuntautuneita harrastus- ja retkikumppaneita. Kerhojen omiin ja niiden mukana Tunturiladun yhteisiin tempauksiin ilmoittautuminen on tiivistänyt yhteenkuuluvuutta ja luonut pohjan virkistävälle, koko eliniän kestävälle harrastustoiminnalle.

Tunturiladun omat tukikohdat Lapissa ovat tarjonneet edullisen mahdollisuuden viettää loma aidossa tunturimaassa. Erilaisille ryhmille tarkoitetut viikot samoissa kohteissa ovat houkutelleet mukaan jäseniä nuorista eläkeläisiin. Tunturiladun merkkivuosien vietto ja susiaisten järjestäminen eri tunturikerhojen ohjelmoimina maastotapahtumina sekä eri puolilla maata pidetyt talvi- ja kesäpäivät ovat tarjonneet yhä uusia elämyksiä ja pitäneet nämä vakiotilaisuudet moni-ilmeisinä.

Tunturilatu-lehti alkoi ilmestyä vuonna 1962. Se avasi tehokkaan kanavan tiedottamiselle sekä Lappia että Tunturilatua koskevien ajatusten ja kokemusten vaihdolle. Lehden sivuille on tallentunut Tunturiladun historiaa. Samanaikaisesti alkanut asiakirjojen, valokuvien ja filmien kokoaminen Tunturiladun omaan arkistoon on mahdollistanut vanhojen kokemusten ja tapahtumien säilymisen alkuaikojen vaikuttajien siirryttyä jo viimeisen tunturin tuolle puolen. Sitä tukee myös Kauno Laineen vanhoista filmeistä kokoama ja juhlavuonna 1996 julkistettu Tuntunturiladun perinnevideo sekä järjestön "vaikuttajien" muistelusten äänittäminen.

Toiminnan peruspiirteitä

Tunturiretkeilyn jatkuvasti kehittyessä ja retkeilyolosuhteiden muuttuessa on monipuolinen ja -tasoinen koulutus nähty tarpeelliseksi. Se on muodostanut tärkeän ja kannustavan osan kerhojen ja pääyhdistyksen toiminnasta. Tunturiviikkojen ohjelmat, lasten ja nuorten retkikurssit sekä tunturiretkeily- ja eräretken johtamiskoulutus ovat lisänneet jäsenistön tietoja ja taitoja. Kokoontumisiin liittyneet erilaiset kilpailut, erä-, luonto- ja lapinpolut sekä varsinaiset vaelluskilpailut tarjoavat mahdollisuuden ilman liian tiukalle kiristettyä pipoa vertailla osaamistaan toisten samanhenkisten kanssa. Valokuvaus ja kirjoituskilpailutkin kuuluvat tunturiretkiltä saatujen kokemusten vaihtoon.

Erityisen tärkeänä jäsenistön ja tunturikerhojen piirissä on pidetty Tunturiladun suuriin tempauksiin osallistumista. Syksyllä 1963 tehdyllä Susikyrö I-palstan hankinnalla alkanut ja lähes kolme vuosikymmentä kestänyt omien tukikohtien hankinta sekä rakentaminen vaativat ja saivat Tunturiladun koko jäsenistön tuen taakseen. Vapaaehtoisesti suoritetuista pienistä yksityisistä kämppärahastolahjoituksista on kertynyt tarvittavat summat maa-alueiden ja rakennustarvikkeiden hankkimiseen. Rakentaminen on aina suoritettu talkootyönä jäsenten maksaessa talkoomatkansakin Lappiin. Sama uhrimieli on ulottunut myös Tunturiladun muihin mittaviin hankkeisiin, Sudenpesien ja Ivalojoen siltojen rakentamisiin, turvekammien pystyttämisiin, Tunturiluuta-operaatioihin sekä moniin juhlaviikkojen talkoisiin. Jäsenistö ja tunturikerhot ovat olleet valmiita omin kustannuksin ja lahjoituksin osallistumaan tärkeäksi katsomaansa työhön.

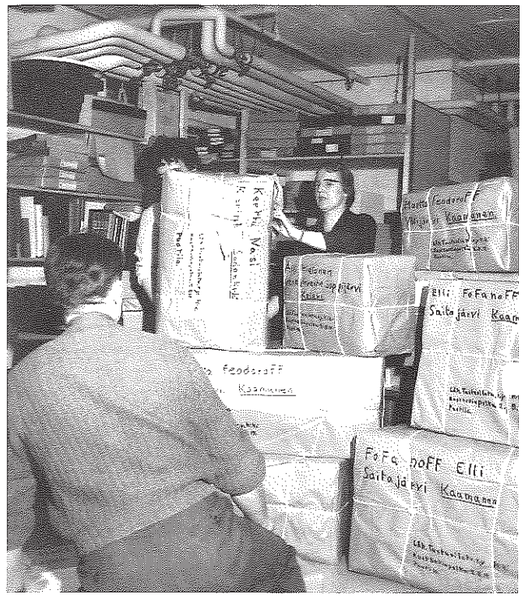
Toiminta kehittyy

Tunturiladulla on aina ollut käytettävissä aktiivinen perusjoukko, joka on pystynyt suuntaamaan ja tarvittaessa myös uudistamaan yhdistyksen toimintaa. Se on saanut mukaansa koko jäsenkunnan tunturiharrastuksen kehittämiseen.

Tunturiladun alkutaipaleella kaikki asiat valmisteltiin ja käsiteltiin perusteellisesti johtokunnan kokouksissa, jolloin jokaisella johtokunnan jäsenellä oli yhtäläinen mahdollisuus ottaa asioita esille ja vaikuttaa tehtyihin ratkaisuihin.

Tunturiladun toimikuntatyö kehittyi ikään kuin itsestään yhdistyksen kasvaessa ja uusien tehtävien tullessa ajankohtaisiksi. Tunturiladun merkittävät hankkeet on suunniteltu ja toteutettu yhteistyönä. Kertaluonteisissa projekteissa vastuuhenkilö on saanut yleensä valita haluamansa työryhmän hanketta toteuttamaan. Jatkuvaan toimintavastuuseen tarkoitetut toimikunnat on nimennyt johtokunta. Järjestön sisällä tehtävä työ on jakautunut todella laajan jäsenjoukon kesken.

Ensimmäinen johtokunnan ulkopuolinen vaikuttaja oli jo vuonna 1948 syntynyt susien kokous, joka valitsi susivanhimmakseen Immu Sorjosen. Siitä kehittyi 1956 susivaliokunta käsittelemään susiasioita ja -anomuksia. Susivaliokunta ja yksityiset jäsenet ovat tehneet esityksiä susivaatimusten ajanmukaistamiseksi ja täsmentämiseksi. Susivaliokunta on ollut niitä myös toteuttamassa.

Naistoimikunta perustettiin vuonna 1957 kokoamaan ja lähettämään Lapin hädänalaisille perheille vaatteita ja ruokatarvikkeita sisältäneitä avustuspaketteja. Naistoimikunnan ensimmäisenä puheenjohtajana toimi Aini Lagus. Parhaina vuosina lähti Rovaniemelle Liikennöitsijä Vähälän rekka-autoilla yli 500 kiloa paketteja, jotka sitten Eskelisen Lapinlinjojen linja-autot toimittivat avustettaviin perheisiin eri puolille Lappia. Tämä toiminta jatkui toistakymmentä vuotta kunnes olot Lapissakin paranivat.

Vuonna 1964 perustettiin rakennustoimikunta. Se ei varmasti työhön ryhtyessään arvannut, miten mittavan ja pitkäaikaisen tehtävän se aloitti, sillä sen työsarka jatkuu vieläkin. Omien kiinteistöjen kunnossapito on nykyisin toimikunnan tärkein tehtävä.

Tunturilatu-lehden alkaessa ilmestyä, sitä toimitti pitkään ammattimaisin ottein Erkki Wiksten. Hänen jälkeensä vuonna 1978 lehteä ryhtyi toimittamaan julkaisutoimikunta, joskin toimitussihteeri on aina kantanut suurimman vastuun lehden ilmestymisestä. Samaan aikaan käynnistyi myös Tunturiladun arkiston ja kuva-arkiston kokoaminen. Viimemainittua hoitamaan on nimetty oma vastuuhenkilö. Pitkäaikaisin kuva-arkistonhoitaja on ollut Erkki J Tolvanen. Tunturiladun arkisto on nykyisin talletettuna Helsingin kaupungin arkistoon, jossa se on myös järjestetty ja luetteloitu. Tarvittaessa sitä voi sopimuksesta käydä siellä tutkimassa. Tunturilatu-lehden toimitus hoitaa kuva-arkistoa.

Tunturiladun järjestöllinen uudistaminen on tapahtunut aina toimikuntatyön pohjalta. Tunturiladun sääntöjen uudistaminen vuonna 1980 vaati sääntötoimikunnan asettamisen. Vuoden 1983 aikana valmistuneet tunturikerhojen mallisäännöt laati kuitenkin järjestötoimikunta.

Tunturiladun toiminnan tehostamiseksi on 90-luvulla perustettu retki -, koulutus-, kansainvälisten asiain-, nuorisoasiain- ja saamelaisasiain toimikunnat. Tunturiladun johtokunta nimesi vuonna 1994 historiikkityöryhmän toimittamaan tätä järjestön 50-vuotisjuhlakirjaa. Lisäksi johtokunta on laatinut uusille jäsenille tarkoitetun oppaan, Tunturiladun toimikuntien ja -henkilöiden tarkat toimenkuvat ja uudistanut johtokuntatyöskentelyä perustamalla työvaliokunnan valmistelemaan esille tulevia asioita.

Tunturilatu Suomen Ladun jäsenyhdistyksenä

Suurena jäsenyhdistyksenä oli Tunturilatu alkuvuosina eräänlainen Suomen Ladun "lippulaiva" Lappiin suuntautuneessa ja siellä tapahtuneessa toiminnassa. Alueellisten latuyhdistysten monet aktiivit kuuluivat usein - ja kuuluvat yhäkin - myös Tunturilatuun. Tarjoaahan Lappi tunturiretkineen jokaiselle latu- ja polkuretkeilijälle vastustamattoman haasteen sekä vuotuisen kuntoharjoittelun kohokohdan ja tavoitteen. Tunturiladun aktiivisuus ja vetovoima herättivät ajoittain "närää" joidenkin latuyhdistysten piirissä. Valtakunnallisena yhdistyksenä se on vetänyt toimintaansa sitä aktiivijoukkoa, jota ehkä olisi tarvittu myös paikallisen latutoiminnan pyörittämisessä. Arvostelu voimistui siinä vaiheessa, kun Tunturilatuun ruvettiin perustamaan alueellisia tunturikerhoja. Niiden katsottiin houkuttelevan jäsenet monipuoliseen tunturiretkeilyyn suuren yleisön kuntoliikuttamisen jäädessä taka-alalle. Aloite tunturikerhojen perustamiseen on kuitenkin aina tullut Tunturiladun omilta jäseniltä, jotka halusivat tunturiretkien innostamina tunturihenkistä, ympärivuotista ja yhteistä toimintaa. Tunturilatu ei missään vaiheessa ole ollut aktiivisesti tyrkyttämässä kerhotoimintaa. Se on aina harkiten varmistanut alueellisella toiminnalla olevan riittävän jäsenpohjan ja mahdollisuuden kestävään omaan toimintaan. Perustettuja tunturikerhoja Tunturilatu on kuitenkin aina tukenut mahdollisuuksiensa mukaan. Kerhot ovat aktiivisina ottaneet suuren osan Tunturiladun tapahtumista kantaakseen. Tunturikerhoja ei - eräistä toiminnallisista ongelmista huolimatta - ole haluttu rekisteröidä eikä Tunturilatua ole haluttu muuttaa keskusjärjestömuotoiseksi.

Tunturiladun jäsenyys Suomen Ladussa on aika ajoin asetettu jäsenistön taholta kyseenalaiseksi. On arvioitu Suomen Ladun toimintalinjan muuttuneen reppuselkäistä tunturiretkeilyä vähemmän suosivaksi, kaupallistuneen ja etääntyneen peruslinjoiltaan. Suureksi kasvanut jäsenvero on myös lisännyt keskusjärjestöön kohdistuvaa kritiikkiä. Muuttamatta jäsenyyspykälänsä sisältöä Tunturilatu on viimeistenkin sääntömuutosten yhteydessä kuitenkin säilyttänyt jäsenyytensä Suomen Ladussa. On katsottu keskusjärjestön jatkavan myös perinteisellä toimintalinjallaan, joskin meille vieraampia toimintamuotoja painottaen. Jäsenenä pysyen säilytetään parhaat mahdollisuudet vaikuttaa Suomen Ladun toimintaohjelmiin. Tunturilatu on lähtenyt entistä selvemmin hoitamaan tunturi- ja yhdistystoimintaansa vain omiin voimiinsa luottaen. On myös todettu, että täysin itsenäinen keskusjärjestömuotoinen ratkaisu olisi voinut tuoda mukanaan oman toimiston perustamisella ja henkilöstön palkkaamisella kielteisiä kaupallisia piirteitä. Tunturilatu on vanhojen siteidensä velvoittamana kantanut vastuunsa keskusjärjestöstään, mutta on entistä itsenäisemmin keskittynyt noudattamaan perinteisen tunturilatuhengen mukaista omaa toimintalinjaansa.

TUNTURISUSIJÄRJESTELMÄ

Minä lupaan ja vannon
Kunnioittaa ja noudattaa
erämaan kaikkia,
kirjoittamattomiakin lakeja

Tunturisuden vala

Susijärjestelmä syntyy

Tunturiladun perustajajoukon intomieli herätti ajatuksen erityisen arvonimen antamisesta ja ansioituneen tunturinkävijän hyväksymisestä oikeaan rääthyyn. Pallaksella oli ennen sotia toiminut opas, joka oli käyttänyt itsestään tunturisusi-nimitystä. Arvonimi tuli kuitenkin Tunturiladun käyttöön siten, että erään retkiporukan hakiessa kerran pitkän ja tuiskuisen tunturitaipaleen jälkeen Raattamasta yösijaa, tokaisi talon emäntä heille, että "tehän kuletta kuin suet". Vaeltajat kokivat lausahduksen kehumisena ja niin oli nimivalinta selvä. Susiseremoniaan kuuluva Hokmanniryyppy taas on perimätiedon mukaan peräisin kilpisjärveläisen turvekammin ahkun korvattomaan kahvikuppiin retkeilijän kaatamasta ryypystä, joka laimentamattomana ja ahneesti siemaistuna oli salvata häneltä hengen, jolloin ahku nyrkillä rintaansa takoen kehui hokkuryypyn voimallisuutta. Näin alkoivat Tunturiladulle tärkeät perinteet muodostua. Lapinnoidan valitseminen vihkimisen suorittajaksi olikin sitten näillä "eväillä" itsestään selvää. Vakaalla leikkimielellä herätetty tunturisusiarvo kohosi vastustamattomasti koko Tunturiladun toimintaa innostavaksi ja leimaavaksi yhdyssiteeksi. Susivihkiäiset keräävät kerran vuodessa eri puolilta maata parhaimmillaan monisatapäisen joukon yhteiseen juhlaan. Tunturisusien määrä kohosi nopeasti, parhaana vuonna vihittiin yli sata uutta sutta. Susiaisjuhla antoi susiaisseremonian avulla Tunturiladulle oivan mahdollisuuden tuoda elämyksellisesti esille sen arvostamia asioita: pohjoisen mytologiaa ja uskomuksia, tuntureiden luonnonilmiöitä ja niiden ymmärtämistä sekä Lapin käyttäytymissääntöjä ja kairan kirjoittamattomiakin lakeja.

Ensimmäiset tunturisudet 1947. Seisomassa: Kaj Eräjuuri ja Frans Saastamoinen. Istumassa vas. Bjarne Lampén, Esko Palmio, Antero Marsio, Fanny Savolainen, T.I. Sorjonen, Anita Lampén, Olle Åkerblom ja Unto Pöntinen. Kuvasta puuttuu Leo Laakso. Noitana toimi Mauri Kurki-Suonio

Jam Jam Lampénin 1947 suunnittelema yhdistetty jäsen- kuntoisuus- ja tunturisusimerkki.

Vuonna 1952 otettiin käyttöön Leo Backlénin suunnittelema Susimerkki.

Järjestelmä kehittyy

Susijärjestelmä muotoutui nopeasti jo Tunturiladun ensimmäisenä toimintavuonna, jolloin määriteltiin tunturisusivaatimukset. Vuonna 1947 vihittiin ensimmäiset yksitoista tunturisutta. Vähän myöhemmin päätettiin ikäsuden-arvosta ja 1948 kutsuttiin ensimmäisenä tähän rääthyyn T.I.Sorjonen. Vuonna 1951 otettiin käyttöön Leo Backlenin suunnittelema susimerkki. 1956 määriteltiin johtajasusivaatimukset ja samalla haettavaksi tarkoitettuun uuteen susiarvoon nimitettiin kolme tunturisutta. Susijärjestelmän korkeimpana arvoasteena otettiin käyttöön vuonna 1962 nimitys Kunniasusi. Tähän arvoon kutsuttiin ensimmäisenä Bjarne Lampén 1971.

Ensimmäiset tunturisusivaatimukset edellyttivät viittä tunturikäyntiä, yhtä eräretkeä ja kymmenelle huipulle kiipeämistä sekä kahtena vuotena vähintään 600 kilometrin kuntosuoritusta. Silloisissa oloissa nämä vaatimukset osoittivat täyttäjänsä aktiivisen tunturiharrastuksen. Myöhemmin vaatimuksia on täydennetty mm suunnistustaito- ja ensiapuvalmiudella.

Johtajasusivaatimukset edellyttivät tunturisusiarvon lisäksi mm käytännössä osoitettua eräretken johtamistaitoa, retkeilyyn liittyvän kirjallisen harrastusnäytteen tekemistä ja 300 kilometrin vaelluksen suorittamista. Käytyjä huippuja oli oltava vähintään 30. Lisäksi kuului vaatimuksiin sekä talvi- että kesäeräretki. Myöhemmin näitä vaatimuksia on tiukennettu lisäämällä eräretkien lukumäärää ja kohottamalla eräretkien suunnittelutasoa.

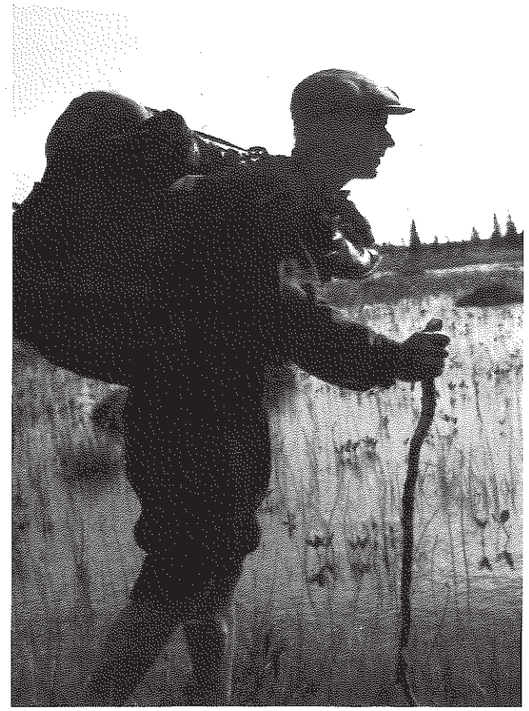
Tunturiladun johtokunta on vuoden 1996 loppuun mennessä nimittänyt 82 ikäsutta ja vuosikokousten päätöksillä on kunniasuden korkeaan arvoon kutsuttu viisi erityisen ansioitunutta tunturilatulaista.

Susivaatimuksista on koko Tunturiladun historian ajan käyty vilkasta keskustelua. Merkittävät muutokset tehtiin vuosina 1959, 1967, 1976 ja 1996. Tunturiladun juhlavuoden jälkeen tuli jo tehtyjen päätösten mukaisesti voimaan erittäin perusteellisesti valmisteltu uudistus.

Se toi mukanaan aivan uuden yli 12 vuotiaille tarkoitetun susiarvon - Outasuden. Nuorten mukaanottamista susijärjestelmään pidettiin tärkeänä. Varsinaisten susiarvojen kohdalla on 18 vuoden ikärajasta pidetty tiukasti kiinni. Perinteisen susimerkin kantajalta edellytetään kypsynyttä harkintaa yllättävissäkin tunturiolosuhteissa. Outasuden arvon myötä nuoret ovat saaneet kannustavan haasteen osallistua Tunturiladun toimintaan.

Outa-, tunturi- ja johtajasusivaatimukset sisältävät uudistuksen jälkeen täsmällisesti määritellyt suoritus-, taito- ja tieto-osat. Tunturi- ja johtajasusivaatimukset on määritelty entistä monipuolisemmiksi ja vaativammiksi.

Merkittävät lisävaatimukset kohdistuvat Lapin luonnon, pohjoisen elämän ja kulttuurin sekä sen historian tuntemiseen. On siis korostettu tunturiretkeilyn eri puolien tuntemista. Ikä- ja kunniasusien valinta on edelleen Tunturiladun asianomaisten elinten harkinnan alaisina. Siinä johtokunta voi käyttää apuna eri toimikuntien ja tunturikerhojen asiantuntemusta.

Siihen aikaan kun Susi-isä satularepun osti. Toivo "Topi" Harjanne 50-luvulla Haltin valloituksella.

Susiseremonian kaava

Susivihkimysseremonia vakiintui nopeasti perusmuotoonsa sisällön silti vaihdellessa kerrasta toiseen. Alkukauden tekstit kirjoitti Jam-Jam Lampen käyttäen apunaan Erik Thermanin "Bland nojder och nomader"-kirjaa. Taikauskoon herkästi taipuneilta kautokeinolaisilta tuli näin noidan käyttöön "ruumiinmullat ja kärpässieni" vihkimisjuoman terästäjinä. Jam-Jamin jälkeen Antero Tarvainen kirjoitti vuosikausia seremonioita tuoden niihin T.Itkosen Suomen lappalaiset-teoksesta taalot, seidat ja maahisten maailman sekä kerättyyn mytologiatietoon liittyvät luontouskomukset ja vanhat lapintavat. Paulaharjun kirjoistakin löytyi vanhaa lapintietoa noidan käyttöön.

Susivihkiäisten seremonia alkaa noidan käytyä uhraamassa seidalle Lapin asukkaiden puolesta. Itsekseen luontoa tarkkaillen ja paikallisista ongelmista puhellen noita näkee noitarumpua rummuttamalla susien räthyyn pyrkivien lähestyvän asentopaikkaa ja valmistautuu palvelemaan susisukua.

Vihittävät saapuvat asennolle ryhminä arvojärjestyksessä. Ensiksi saapuvat noita tuntee vanhoina väärteinä ja kahvit tarjoiltuaan vihkii heidät ikäsusiksi. Sitä ennen hän kuitenkin toteaa noitakykyjensä olevan tallella puremalla hampaanjälkensä leukun terään ja maistaa, että hokku on tarpeeksi vahvaa. Kaikki tapahtuu myötämielin ikäsusia arvostaen. Toiseksi saapuvat paikalle johtajasusiksi vihittävät vähän liiankin itsevarmoina ja osaavina, jolloin noita panee heidät kysymyksillään ja kommenteillaan järjestykseen todeten, että laukkomisen lisäksi kairassa pitää osata olla ja ennen kaikkea tietää, mitä tekee. Tunturin voi kiertääkin, kuten ensin saapuneet ikäsudet olivat osanneet tehdä. Johtajasudet vihitään korostaen, että kairassa on opittava kaiken aikaa lisää.

Viimeksi tolvaa paikalle tunturisusiksi vihittävien lauma, jota noita piinaa kysymyksillään, mutta toteaa lopulta, ikäsusienkin mielipidettä kysyttyään, voivansa vihkiä heidätkin. Ennen vihkimistä susien on yhdessä luettava tunturisuden käskyt ja lopuksi, noidan sanelun perässä, tehtävä tunturisuden vala.

Seremonia päättyy siihen, että noita ottaa jälleen rumpunsa ja hiljaa rummuttaen sekä ajatuksiinsa vajoten kertoo tärkeimmän sanomansa ja ilmoittaa lähtevänsä noitakeinoin palvelemaan saamen sukua. Rummutus kiihtyy vähitellen ja lopulta noita lankeaa loveen.

Tällainen on peruskaavaltaan susivihkimys ja parhaimmillaan se on lähes tunnin mittainen näytelmä, jota seurataan herpaantumatta. Seremonian onnistuminen on noidan varassa.

Ikimuistoisina noitina ovat jääneet mieliin demoninen Oke Tuuri sekä Lapin "meän"-kieltä aidosti puhuva Veikko Liikavainio. Myös monet muutkin ovat toimineet ansiokkaasti noitina. Noidan varusteina ovat Tunturiladun hankkima aito saamenpuku sekä aitoa jäljittelevä noitarumpu. Vuonna 1989 sai Tunturilatu noidan puvun varusteiksi aidonmallisen leukun ja seuraavana vuonna leveän lappavyön, molemmat Toivo Haaviston taitavien käsien valmistamia. Seremoniapaikkana olevan laavun "rekvisiittaan" kuuluvat myös musta kippuranokkainen kahvipannu sekä nahkaiset kahvi- ja suolapussit.

Toiminnan mies monessa mukana -Jonne Saastamoinen noitana 1953

Oke Tuuri 1960- ja 70-lukujen Mahtinoita Servin Mökillä 1962

Useiden susivihkiäisseremonioiden kirjoittaja ja juontaja Antero Tarvainen innostui välillä itsekin noitumaan, niin myös vuonna 1965.

Vuonna 1966 elettiin suurten susi-ikäluokkien aikakautta.

Saamelaisvieraita Dipolissa 1966

Lapin läänin maaherra Martti Miettunen ja Pallas- Ounastunturin kansallispuiston vartija Viljo Pakasmaa kunniavieraina Susikyrössä 1972

Juhlasusiaiset

Tunturiladun ensimmäiset susivihkiäiset olivat 1947 Suomen Ladun toimistossa. Noitana toimi Mauri Kurki-Suonio, joka vihki ensimmäiset 11 tunturisutta. Näin pääsi susien suku alkuun Tunturiladun keskeisenä järjestelmänä.

5-vuotissusiaiset vietettiin 1951 Laulumiesten ravintolassa Helsingissä. Noitana oli utsjokelainen "Pikku-Jussa" Högman vihkien ensimmäiset johtajasudet Mailis Auterisen, Eero Melton ja Antero Tarvaisen.

20-vuotissusiaiset järjestettiin 1966 Espoon Dipolissa kuudensadan jäsenen täyttäessä juhlakerroksen ja nauttiessa mm vartaassa paistettua poroa. Oke Tuuri toimi noitana, apunaan kakkosnoita Leevi Linko ja Lapin ämmi Helvi Nuorgam vihkien mm. 500. tunturisuden.

Tunturiladun 25-vuotissusiaiset pidettiin 1971 jälleen Dipolissa. Johtajasudeksi vihittiin mm Tunturiladun rakennuspäällikkönä vähän aikaisemmin aloittanut Pekka Huttunen. Juhlia edeltänyt Tunturiladun vuosikokous kutsui ensimmäiseksi kunniasudeksi Bjarne "Jam-Jam" Lampénin. Tunturiladun lähetystö kävi luovuttamassa hänelle tämän korkean arvon edellyttämät tunnukset.

Ensimmäiset Lapissa pidetyt susiaiset järjestettiin Susikyrössä 1972. Tilaisuuteen oli kutsuttu kolmen kylän - Raattaman, Ylikyrön ja Ketomellan - asukkaat. Suurin osa heistä saapui Tunturiladun järjestämällä bussikuljetuksella. Kutsuvieraista Lapin läänin maaherra Martti Miettunen esitti viisisataapäiselle juhlayleisölle tervehdyksensä. Paikkakuntalainen Veikko Liikavainio toimi noitana. Tilaisuuden filmasi Kauno Laine 16 mm:n filmille ja sen ohella tallennettiin Oskari Kyrön sekä muiden paikkakuntalaisten haastatteluja.

Kiilopää oli 30-vuotissusiaisten näyttämönä 1976. Noitana toimi jälleen Veikko Liikavainio. Susien kokous pidettiin Kiilopään seidalla aidossa ympäristössä.

Äkäslompolon Ylläskartanossa vietettiin 1981 35-vuotissusiaisia. Ruskan värittämässä tilaisuudessa toimi noitana Veikko Liikavainio Mailan putiikista lainatun täytetyn karhun seuratessa toimitusta. Susien kokous pidettiin Kuertunturin rinteellä.

Susikyrössä 1986 vietettyihin 40-vuotissusiaisiin oli kutsuttu jälleen lähimpien lapinkylien asukkaat vieraiksi. Lapinsusiaisten vakionoitana paikkansa jo varmistanut Veikko Liikavainio loihti vihkiäistilaisuuteen mieleenpainuvan, salaperäisen tunnelman.

Muiden lapintukikohtiensa luontoa säästääkseen Tunturilatu järjesti 1991 45-vuotissusiaiset jälleen Susikyrössä. Sen perinteinen "amfiteatteri" on luonut hyvät puitteet vihkiäisseremonioille. Tätä tervasusiaisiksi kutsuttua tapahtumaa edeltävällä viikolla poltettiin Tapani Oksasen johdolla tervahauta, josta saatu tuote myytiin pullotettuna jäsenille. Raattaman, Ketomellan ja Ylikyrön asukkaita oli kutsuttu vieraiksi tilaisuuteen. Susiaisten erikoisuutena oli postikonttori, joka toimi juhlaviikonlopun Vuontispirtissä. Se myi postimerkkejä ja leimasi kaikki sieltä lähteneet kortit - yli 1000 kappaletta - juuri näitä susiaisia varten suunnitellulla leimalla. Susikyrön kortti, varustettuna nykyisin lakkautettua Nuvvuksen postimökkiä esittävällä postimerkillä ja susiaisten postileimalla leimattuna, on keräilijöitä kiinnostava harvinaisuus.

Tunturiladun 50-vuotissusiaiset pidettiin, tietysti arvoisessaan ympäristössä, Susikyrössä. Kelotulien loimutessa nautittiin ainutlaatuisesta ateriasta yhtä ainutlaatuisilta koivukiekoilta. Illan susiseremonioiden aikana vihittyjen kokonaismäärä kasvoi puoli tunturia täyttäväksi 1675 sutta käsittäväksi laumaksi.

Aivan alkukauden jälkeisistä käytännön susiaisjärjestelyistä vastasivat vuosikausia Toivo Harjanne, Hannu Hiltunen, Reino Kärkkäinen, Raimo Niklander sekä naistoimikunnan vetäjänä Sirkka Laakso. Helsingin ulkopuolella pidetyistä susiaisista järjestelyvastuun ovat kantaneet paikalliset tunturikerhot, jolloin juhliin on aina saatu ainutkertainen tunnelma ja järjestelytöihin talkoohengen omaksunut laaja tunturilatulaisjoukko.

Veikko Liikavainio on aitona lapin noitana hallinnut susivihkiäisiä viime vuosikymmeninä.
Kuva vuoden -76 juhlasausiaisista Kiilopäällä.

RAKENNUS- JA TALKOOTOIMINTA

Suomen Latu ry:n hallitus kokouksessaan 30.9.52 merkitsi pöytäkirjaan, että tunturisudet ovat kesän aikana rakentaneet talkootyönä ja keskuudestaan keräämillä varoilla autiotuvan Saariselän tunturireille, ja päätti yksimielisesti lausua Tunturilatu ry:lle tunnustuksen ja parhaat kiitokset hyvin suoritetusta työstä ja esimerkillisestä toiminnasta.

Puheenjohtaja: Ilmari Luostarinen
Yleissihteeri: T I Sorjonen

Näyttävimmät suorituksensa Tunturilatu on tehnyt Lapissa rakennus- ja talkootoiminnallaan. On rakennettu eräkämppiä, turvekammeja, omia tukikohtia ja Ivalojoen silta kahteenkin kertaan sekä esimerkillisellä tavalla heilutettu "Tunturiluutaa".

Eräässä vaiheessa tunturiretkeilyä näyttivät uhkaavan voimakkaat rajoituspyrkimykset. Osittain tästä syystä Tunturilatu etsi keinoja retkeilymahdollisuuksien säilyttämiseksi ja hankki eräretkien tukipisteiksi omat maa-alueet eri puolilta Lappia. Retkeilyrajoituksia ei sitten tullutkaan, mutta "kotimatkat" palstalta toiselle jäivät elämään. Hankinnat osoittautuivat onnistuneiksi, kun selvisi, että Metsähallitus ei myöhemmin uusinutkaan erämaapalstojen vuokraoikeuksia niiden mentyä umpeen. Monet järjestöt joutuivat luopumaan palstoistaan ja niille rakennetuista kämpistä.

Sudenpesän talkoisiin elokuussa -52 noustiin veneillä ylös Luirojokea Korvasesta Karapuljuun. Perätuhdolla Aaro Raappana, edessä Eva Tigerstedt. (Hänen ansiostaan Hyvinkäälle saatiin Suomen ensimmäinen valaistu hiihtolatu).

Loppumatka kuljettiin jalkapatikassa, kullakin repussaan kaiken kukkuraksi viiden kilon sementtipussi.

Rakentamista eräretkeilyn hyväksi

Sudenpesä

Tunturilatulaisten rakentamisinnon ensimmäisenä näytteenä oli Saariselälle Sorvusojan varteen v 1952 pystytetty osin maahan kaivettu turvekattoinen Sudenpesä. Tämä talkoilla tapahtunut rakentaminen aloitti koko alueen autiotupaverkon täydentymisen. "Pesä" joutui heti tehokkaaseen käyttöön. Sitä kunnostettiin pariin otteeseen, mutta se paloi kesäkuussa 1971. Saariselän alueelle perustetun UK-kansallispuiston johto ehdotti Tunturiladulle pesän uudelleen rakentamista. Tunturikerho Kolbma otti sen suorittaakseen. Kämppä valmistui lähes entisenmallisena 1985, viimeisteltiin seuraavana vuonna ja luovutettiin virallisesti Tunturiladun juhlavuoden lahjana puiston hallinnolle. Sudenpesä palvelee nykyisin retkeilijöitä varaustupana.

Turvekammit

Saariselän majoittamisverkon kohentamiseksi valmistui 1956 kolmessa päivässä Antero Tarvaisen ja Unto Tovin rakentamana Vongoivan kota samannimisen joen latvahaaraan. Idean turvekammiin pojat olivat saaneet Ruotsin tuntureilta. Seuraavan kevään eräretkellä veivät rakentajat ahkiolla kammiin pienen kaminan torvineen. Näin oli turvekammi-idea herätetty tunturilatulaisten keskuudessa ja todettu käyttökelpoiseksi, niinpä Tuiskuojan varteen nousi 1957 Immunkammi. Edellämainitut turvekammit olivat pienikokoisina tarkoitettu muutaman yöpyjän majoitteiksi. Yki Pitkäsen suunnittelupöydältä syntyivät tarkat piirustukset ja suunnitelmat kolmesta turvekammista, jotka tarjoaisivat tilaa 10-15 hengelle. Kammit olivat uudentyyppisiä, jollaisia ei oltu aikaisemmin rakennettu. Kokoa niillä oli melkoisesti: korkeutta noin 2 metriä, leveyttä 2,5-3,5 metriä ja pituutta 5-7 metriä. Keskelle sivuseinää oli suunniteltu luonnonkivitakka ja päissä makuusijat yöpyjille. Kammit rakennettiin talkoilla seuraavasti: Susikammi 1958 Muotkatuntureille Porttashohkkan lähelle ja Akukammi 1959 Akujoen latvoille Paistuntureiden eteläreunaan. Vuonna 1960 oli eräretkeilyn käyttöön rakennetuista kammeista viimeisen - Morrishvein kammin - vuoro kohota Pulmankijoen sivuhaaran latvalle Inarinjärven pohjoispuolelle.

Kaikki kammit rakennettiin pääosin paikanpäältä saaduista tarvikkeista. Rakentajat toivat mukanaan kirveet, sahat, lapiot ja pientyökalut sekä naulat, ovilaudat, saranat, takan muurauslaastin ja kateturpeiden alle tulevan muovikalvon ja savutorvet, useimmiten kaiken selässään kantaen. Tyypillinen kammin rakennusryhmä käsitti 7-8 henkeä ja työhön kului aikaa noin viikko.

Viimeksimainittujen kammien tarkoituksena oli olla laajasti Inarinjärveä kiertävän retkireitin tukipisteinä alueella, missä ei tarkoitukseen sopivia autiotupia ollut.

Voimallista naisenergiaa Sudenpesällä -52.

Vongoivan kodan hartiapankkilaiset Antero Tarvainen ja Unto Tovi.

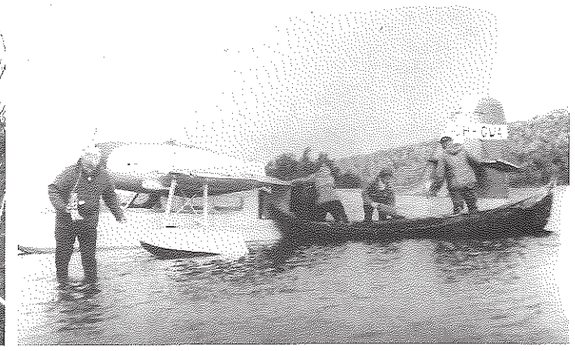
Sudenpesän perustukset on kaivettu ja kämpän pystytys voi alkaa. Nätssä Tunturiladun ensimmäisissä rakennustalkoissa olivat mukana mm. Yki, Elli ja Arto Pitkänen, Kerttu Arjovirta, Kerttu "Mikki", Ek, Anja Fall, Maija Kihlberg, Eine Kiviniemi, Aki ja Karin Kosonen, Bobi Lundgren, Antero ja Irja Marsio, Irja Nikamaa, Aaro Raappana, Eila Ranta, Hilkka "Daara" Rouhiainen, Eva Tigerstedt, Leila ja Isä Siren, Poju Upari, sekä kaksi Tampereen tyttöä ja Aaro Helsingistä.

Susikammin laaja, tunnelimainen puuranko mahdollisti väljät sisätilat isollekin retkiryhmälle.

Paistuntureilla otettiin hevosvoimat käyttöön tarvike- ja sairaankuljetuksiin reitillä Outakoski - Akukammi - Outakoski talkoosyksynä 1959.
Vuonna -60 avattiin ilmasilta Morishveille. Kevättalvella pudotettiin laskuvarjoin läbitunturiin naulalaatikot, kamina torvineen ym. Syyskuussa, H-hetken koittaessa, lensivät talkoolaiset vesitasolla Silasjoelle sekä toiset Apukasjärvelle jalkautuen sieltä rakennuspaikalle.

ntistä
iempänä

ıan lämpöistä yl-
ıan varaa. —
esim. vasikka,
:—, vasikanotsa
):—, kotimaisia
rkkeja. Muodik-
E: Pukuja, uls-
ym. — **LASTEN**
voimme tarjota

k. 16, puh. 2124.

puh. 336.

ıkin toimitalo

rojen
let ja
vollisuudet

a on taas kohta
jolloin vuosiko-
n seurojen johto
sekä seurojen si-

„Sudenpesä", Saariselän tunturialueen ensimmäinen retkeilykämppä

Sillä aikaa, kun me Luirojärvelle jääneet yritimme narrata taimenia, Kaarnepään juurella viimeisteltiin eräretkeilymajaa.

Kaarnepään — kartalla se esiintyy Vaulapää-nimisenä — juurella kohonnut kämppä on tavallaan huomattava ennakkotapaus, — tiettävästi ensimmäinen nimenomaan eräretkeilyä varten Lapin tunturimaastoon rakennettu kämppä, Sudenpesä nimeltään.

Kämpän syntyvaiheet ansaitsevat hieman selostusta. Sen aikaansaaja on Suomen Latu r.y:n alainen Tunturilatu. Suomen Latu ja Metsähallitus ovat tehneet sopimuksen kolmen kämpän rakentamisesta Saariselän tunturimaastoon. Kaarnepään kämppä Sarviojan latvoilla on niistä ensimmäinen, ja se on kokonaan pystytetty talkoovoimin. Tunturiladun n.s. tunturisudet velvoitettiin osallistumaan sen rakentamiseen, tahi, jos siihen ei ollut tilaisuutta, kukin maksamaan sen rakennusrahastoon vähintäin 3000 mk. Jo viime keväänä saapui etelän retkeilijäin kolmimiehinen porukka rakennuspaikalle ahkioissa — vetureissa — semptaliinia yms. rakennustarvikkeita mukanaan.

Välimatkan krouvissa — Eri-Aaronin kämpässä — rakennustarvikkeiden tuojat lepäsivät ja kirjoittivat sen päiväkirjaan:

»Kolme miestä matkalaista,
kolme veturia painavaista
yli jänkäin, aapain ravaa,
vetureita usein manaa.

»Tapetit» nuo Sudenpesään
perille nääs ennen kesää
saatava on, mitä maksoi
— nämä pojat sentään jaksoi.

Keli huono,
naulat painaa,
moni vois'
jo olla vainaa...»

Varsinaisiin rakennustöihin ryhdyttiin elokuun puolivälissä, jolloin Kaarnepäälle saapui ensimmäinen ryhmä retkeilijärakentajia tai rakentajaretkeilijöitä, naisia suurin osa. Ja nyt, syksyyn mennessä, oli päästy niin pitkälle, että kämppä oli viimeistelyä vaille valmis. Niinpä sinne rakennettiinkin nyt komea avotakka ja lavitsat, lattiaa viimeisteltiin jne., ja valmista oli! Kämpän sisätilavuus on 3,5 x 5 m.

Kuten sanottu, naisilla oli erittäin suuri osuus kämpän rakennustöihin. Oma osansa oli niin ikään Sodankylän matkailulautakunnalla ja Sodankylän Latu r.y:llä.

Kämpälle on Luirojärveltä vajaan kolmen tunnin kävelymatka aluksi historiallista Maantiekurua myöten ja sen jälkeen helposti kuljettavaa tunturiselännettä. Kaarnepää kohoaa kämpältä komeasti n. 45 asteen kulmassa korkeuksiin. Näköalat ovat mahtavat.

Allekirjoittanut tietää varsin hyvin, että näille eräretkeilijäin »touhuille», tunturisusi-nimityksille yms. monetkin hymyilevät. Mutta palataanpa siihen asiaan seuraavassa jutussa.

Kiilu

esi

Lapi

Kemijärven
viime lauantai-
hetki, kun Maak
me esitti Tatu
mittoman hupai
profeetta» Kappa
mitään erikoisen
tai aatteellisemp
kataanhan siinä
seen tapaan syrj
pien pamppujen
ja inhimillisiä h
vähän kraaputella
ja siitä johtuvia
pahtuu se keve
pehmittämällä jo
ei loukkaa eikä
Maakuntanäyttäm
taan vauhdikkaal
osoitti, miten vaa
kappaleesta otet
man paljon irti.
män hupailun h

Lehtiartikkelissa mainitut ahkion vetäjät olivat Veli Grönfors, Ale Laine ja Matti Nieminen

Sudenpesän ptirustukset laati arkkitehti Veli-Aulis Klami (susi n:o 49) ja tunturilatulaiset rakensivat sen Yki Pitkäsen johdolla.

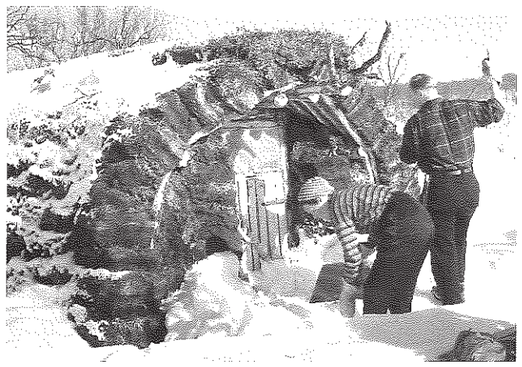

Vongoivan kota sai kaminan talvella 1956 sekä Vongoiva puolestaan uuden kodan vanhan ja lahon tilalle kesällä -85

Paistuntureiden helmi - Akukammi - peruskorjattiin kavtsilaisten toimesta 1980 ja antaa edelleen suojan retkeilijöille ja poromiehille.

Susikammi - nimestä ja kuvista tuttu - vain harvojen käymä ja kokema - nyt jo pois vajonnut kuin tarujen Atlantis.

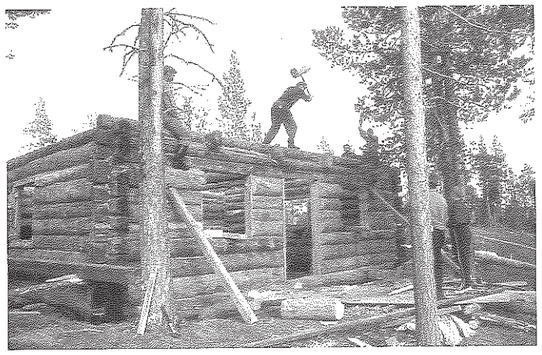
Morishvein kammi, kuten muutkin kammit, oli kuvauksellisin tekovaiheessa ilman turvekerrosta.

Tunturikerbo Kolbman 1985 rakentama uusi Sudenpesä.

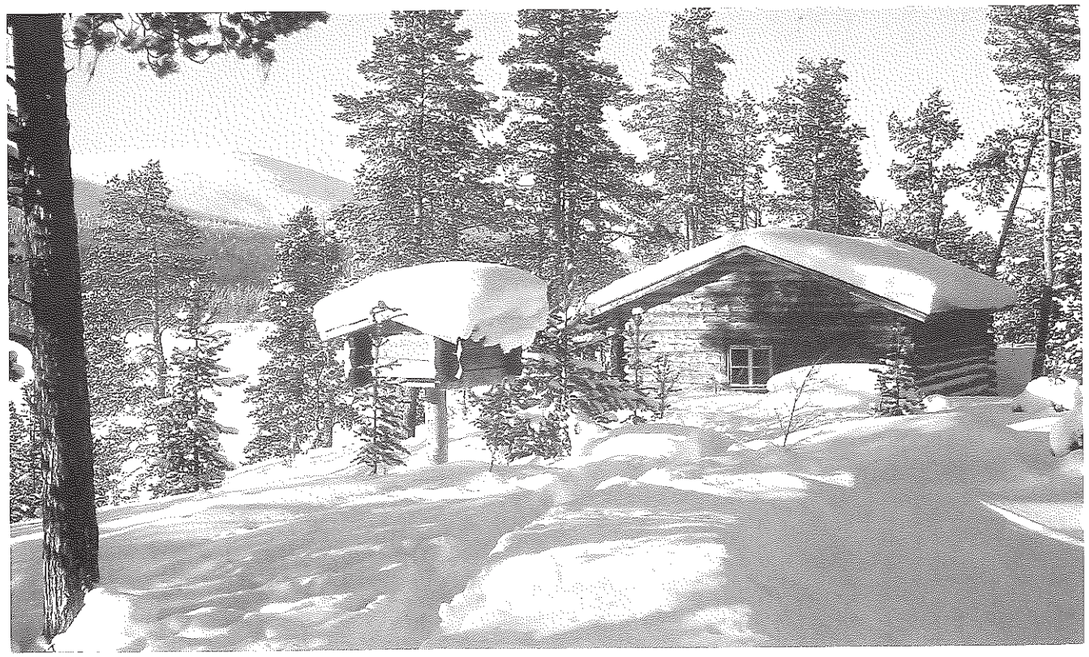

Susikyrön rakennustalkoisiin ei tultu vetämään hirsiä -vaan nostamaan ne ylös.
vas. Pekka Järvinen, Ilmari Kyrö, Topi Harjanne ja Väinö Friman.

Yksi monista vuoden -66 talkooporukoista seinähirsiä ja kameransilmää tapittamassa.

Omien tukikohtien rakentaminen

Kun Tunturilatu oli Yki Pitkäsen johdolla saanut päätökseen turvekammien rakentamisen tuohon aikaan vielä vähän tunnetuille retkeilyalueille - Muotkalle, Paistuntureille ja Pulmankijoen latvalle, heräsi johtokunnassa ajatus oman tukikohdan hankkimisesta Lappiin. Mutta minne?

Johtokunta lähetti silloin retkikuntia etsimään paikkaa, jonne saataisiin rakentaa oma tunturimaja. Ensimmäiset retkikunnat etsivät palstaa 1961 Tolosjoen ja Raattaman seuduilta. Seuraavana kesänä kiertelivät palstanhakuretkikunnat Muotkatuntureilla, Lemmenjoella ja Ivalojoella. Kiinnostava kohde löytyikin Ylemmän Honkavuoman alajuoksulta Muotkalta. Sitä esitteli puuhamiehenä ollut Ville Rantala Tunturilatu-lehden pääkirjoituksessa (talvella 1963). Löytö ei kuitenkaan johtanut tulokseen, koska Metsähallitus olisi vain vuokrannut palstan eikä myynyt sitä.

Muitakin eräretkiporukoita kierteli Lappia haeskellen palstaa ilman tulosta, kunnes eräs retkikunta tuli Ivalojoelta Pallakselle ja osui Vuontisjärven rannalle. Sieltä löytyi ihanteellinen paikka Tunturiladun kurssikeskukselle, kuten silloin suunniteltiin. Paikalle johti tuohon aikaan vain pahainen polku-ura Ylikyröstä, mutta näkymä rantapenkan päältä vastakkaisella puolella kohoaville Pallas-Ounas-kansallispuiston tuntureille oli suorastaan mykistävä. Kun vielä maanomistajakin löytyi ja hän oli valmis myymään palstan, teki Tunturilatu kaupat.

Susikyrö

Puuta, puskaa siellä täällä
Susikyrö tievan päällä
se on kämppä, joka lupaa
pääset turvaan suureen tupaan

Voitto Elo, "Susikyrössä"

Vuonna 1963 Tunturilatu osti Enontekiön Kyrön kylästä Vuontisjärven rannalta Oskari Kyröltä noin hehtaarin suuruisen määräalan. Tästä alkoikin Tunturiladun työntäyteinen rakentamisen kausi.

Susikyröksi sittemmin nimetyn alueen rakentamista varten ostettiin Åkäslompolon Pekanjängältä kaksi metsätyökämppää, pienempi pomokämppä pystytettäväksi sellaisenaan Susikyrön eräkämpäksi ja vesivaurioitunut miehistökämppä saunan rakennustarpeiksi. Purkutalkoot pidettiin kevättalvella 1966 ja kämppä pystytettiin samana kesänä Susikyröön. Tarkoitus oli myöhemmin rakentaa kaksikerroksinen Tunturiladun kurssikeskus palstalle, mutta aie raukesi. Ilmari Kyrö toimi kämpän rakennustöissä "työnjohtajana". Seuraavana vuonna oltiin jälleen talkoissa. Silloin rakennettiin savusauna Vuontisjärven rantapenkereeseen. Kesällä 1971 muutettiin sauna uloslämpiäväksi, kun sitä pienen tulipalon jäljiltä jouduttiin kunnostamaan. Kesällä 1972 tehtiin kämpän alle kellari ja puuvarasto sekä rakennettiin keittokatos. Saman vuoden susivihkiäisiä edeltävissä talkoissa pystytti Eino Häjänen pihapiiriin nilin ja Ilmari Kyrö veisti kalaseidan Susikyrön koristukseksi.

Ensimmäiseen palstaan liittyvät kaksi määräalaa ostettiin Oskarilta vuosina 1971 ja -91, jolloin Susikyrön pinta-ala kasvoi yhteensä 3,165 hehtaariksi. Perusteena lisämaan ostoon oli kummallakin kerralla se, että haluttiin suojautua Susikyrön välittömään läheisyyteen mahdollisesti rakennettavalta mökkikylältä.

Susikyrön rakennusten talkoilla suoritettu perusteellinen kunnostus 1986 ajoittui jälleen juhlasusiaisia edeltävään kesään. Sillä kertaa uusittiin vesikatot ja hormistot, kämpän lattia lämpöeristyksineen sekä keittiönurkkauksen kalusteet. Myös saunalle ja rantaan vievät maaportaat jouduttiin uusimaan.

Tunturiladun vuoden 1988 syyskokous päätti, että II-alueelle rakennetaan talkoovoimin kaksiosainen hirsinen majoitusrakennus. Poikkeusluvat rakentamiseen saatiin seuraavana keväänä. Enontekiön yhteismetsältä ostettiin tarvittava määrä rakennuspuuta. Puut kaadettiin keväällä 1989. Rakennus valmistui viiden eri talkoojakson aikana samana kesänä ja rakennustarkastuksestakin selvittiin ennen vuoden loppua. Kahdeksansataakaksi talkootyöpäivää vaatinut urakka oli ohi. Siinä sivussa valmistui erillinen puuliiteri ja saunan maaleikkaustakin tuettiin.

Keittokatoksen lähettyville kaivettiin 1990 uusi kaivo. Vesi löytyi seitsemän metrin syvyydestä. Se analysoitiin ja todettiin hyväksi ruokavedeksi.

Seuraavana vuonna oli jälleen juhlasusiaisten vuoro Susikyrössä. Niitä edeltävissä talkoissa siirrettiin palstatie kulkemaan III-palstan rajaa pitkin kaavaan merkitylle paikalle ja vanha tiepohja maisemoitiin uuden tien kohdalta saadulla turveaineksella.

Vuoden 1992 aikana rakennettiin Susikyrön sauna lähes kokonaan uudelleen. Työtä varten saatiin vain peruskorjauslupa, joten saunan katto-osa nostettiin tunkeilla ylös, koottiin palstalla toisaalla rakennettu sauna sen alle, laskettiin vesikatto takaisin paikalleen ja niin oli saunan peruskorjaus tehty. Rakennustarkastaja piti kunnostustöitä vähän suurenlaisina, mutta sauna sai näin jäädä "entisessä" ulkoasussaan Vuontisjärven rantatörmään.

Susikyrön rakennustoiminta on ollut monipuolista ja pitkään rakennuspäällikkönä toimineella Pekka Huttusella oli sen lisäksi suuri työ selvittäessään kaava-alueen lupakiemuroita ja pitäessään Tunturiladun puolta jatkuvissa kaavamuutossuunnitelmissa.

Vuoden -68 siltatalkoiden yhteydessä, saunan lauteilla, Yki Pitkänen "testamenttasi" Tunturiladun rakennusvastuut Pekka Huttuselle. Tätä leiviskää Pekka hoiti todella kunniakkaasti yli kaksi vuosikymmentä

Susi-Talas

"Tsarmilla on oma sharmi
ihan selkäpiitä karmi:
korpi kolkko, suuri erämaa,
missä hukka yksin vaeltaa,
karhu kaapii - nukkuu talviunta.
Se on Tsarmi, Inari on kunta"

Aksentti

Tunturiladun toisen tukikohdan paikka löytyi Inarin kunnan Paatsjoen kylään kuuluvien Talasjärven lompoloiden ylimmältä lompololta. Pekka Paadarin perikunnan omistama erillinen 7,74 hehtaarin suuruinen niittypalsta siirtyi 1974 tehdyllä kaupalla Tunturiladun omistukseen. Palsta sai nimekseen Susi-Talas.

Pieksämäeltä löytyi kämppärakennukseksi sopiva aitta, joka Tunturikerho Njealljen talkoilla purettiin vuoden 1975 kevättalvella, kuljetettiin Mustolaan ja vielä viimeisten lumien aikana rahdattiin moottorikelkkakuljetuksin 14 kilometrin päähän rakennuspaikalle. Työ vaati onnistuakseen todella nopeatempoisen talkoosarjan. Aittarakennus pystytettiin samoille nurkille rutiinilla ja syksyllä oli kaksikerroksiseksi tehty majoitusrakennus retkeilijöiden käytössä. Samantien valettiin myös saunarakennuksen peruspilarit. Kevättalvella 1976 kaadettiin Susiviikon aikana Inarin hoitoalueen leimaamista puista palstan lähettyviltä saunahirret ja ajettiin moottorikelkoilla rakennuspaikalle, jossa ne kuorittiin välittömästi. Leimauksen suorittaneella metsäteknikolla riitti ihmettelemistä, kun hän leiman iskettyään näki puun heti kaatuvan talkoolaisten toimesta. Saman innostuksen siivittämänä salvostettiin sauna kesän aikana valmiiksi, joten Tunturiladun 30-vuotissusiaisiin vaeltavat saattoivat siinä jo saunoa. Tunturilatu osoitti Talaksen

talkoilla vuorenvarmasti hallitsevansa rakentamisen myös tiettömien taipaleiden takana. Sinne rakennettiin vielä kesän 1977 aikana hirsinen keittokatos. Vuonna 1985 saatiin jo itse leimata saunan jatkeeksi rakennetun polttopuuvajan hirret lähiseudun valtion metsistä. Vaja valmistui kuitenkin vasta seuraavan kesän aikana.

Talakselle suunniteltiin myös vanhan Sudenpesän mallisen kämpän rakentamista joen vastarannalle, mutta ajatuksesta luovuttiin jo aikaansaadun majoituskapasiteetin osoittautuessa riittäväksi. Joen yli pitkostetut hirret kartanpiirtäjä erehtyi merkitsemään alueen karttaan ylityspaikaksi. Silta jäi kuitenkin tilapäiseksi, sillä ensimmäinen kevättulva vei sen mukanaan.

Susi-Talaksen kämppä sai aluksi väliaikaisen nimen Susipesä perintönä jo aiemmin palaneelta alkuperäiseltä Sudenpesältä.

Susi-Kiisa

Tunturiladun johtokunnassa heräsi ajatus turvekammitukikohdan hankkimiseksi kahden havumetsäalueella jo olevan kiinteistön lisäksi. Se sijaitsisi tietysti riittävän pohjoisessa - koivuvyöhykkeessä. Kun sitten taloudelliset edellytykset olivat olemassa lähetettiin Tunturiladun rakennuspäällikkö Huttus-Pekka tutkailemaan tiedossa olevia palstoja. Kesällä 1979 käytiin katsomassa Karigasniemi-Angeli-tien itäpuolella, muutama kilometri Angelista pohjoiseen Iivanajärvien rannalla sijaitsevia palstoja. Järvet ovat matalia, suopounujen reunustamia, mutta palstan pääosa oli matalaa tievaa, joka kasvaa paksurunkoista lapinmäntyä. Muotkatunturit sijaitsevat alle kymmenen kilometrin etäisyydellä idän suunnalla. Paikan ilme oli kuitenkin alakuloinen, joten ostoajatukselle ei lämmetty. Samoin palsta Iivanajärvien ja maantien välissä olevalla kumpuilevalla jäkäläkankaalla ei tien läheisyyden vuoksi myöskään kiinnostanut.

Seuraava kohde oli tullut tietoon Kiilopäällä oppaana olleen Eetu Aikion kautta. Palsta sijaitsi Mieraslompolon seutuvilla Kaamanen-Utsjoki-tien itäpuolella. Sinne johti tieltä jyrkästi nouseva polku. Itse palsta oli pienen suolammen eteläpuolella olevalla, tunturikoivua kasvavalla rinteellä. Siellä kasvoi vain yksi petäjä, mutta rinteen yläosasta oli mahtava näkymä länteen Paistuntureille ja jopa Rastegaissakin siinteli horisontissa. Paikka tyydytti ja Tunturilatu ryhtyi neuvottelemaan kaupasta. Hinnasta jo sovittiin, mutta myyjäpuolella ilmenneistä epäselvyyksistä johtuen ei kauppaa voitu toteuttaa. Hankkeen peruuntuminen johti seuraavaan kohteeseen. Utsjoen sosiaalilautakunnan puheenjohtaja ilmoitti vaimonsa olevan halukas myymään perinnöksi saamansa palstan Nuvvuksen kylästä Kiisajärven rannalta. Paikka oli ehdottomasti paras kaikista katsomistamme ja niin tartuttiin uuteen tilaisuuteen.

Vuonna 1980 Tunturilatu osti Utsjoen kunnan Outakosken kylään kuuluvan Kiisajärven rannalta Inka Elli Aikiolta, järjestyksessä kolmannen, 4,08 hehtaarin suuruisen palstansa. Paikka on Tenon vartta seurailevan maantien yläpuolisessa tunturikoivuvyöhykkeessä ja tarjoaa mahtavan näkymän Norjan puoleisille Rastigaissa-tuntureille.

Suomalaiskansalliseen tapaan ensimmäiseksi koottiin palstalle Susi-Talaksella tarpeettomaksi jäänyt telttasauna. Kesällä 1981 pystytettiin tälle Susi-Kiisaksi nimetylle palstalle turvekammi, joka Huttus-Pekan mukaan sai nimekseen Pekan kammi. Rakennustarpeista koivurangat ja turpeet saatiin omalta tontilta. Laveritilaa lämpimässä ja viihtyisässä kammissa on kahdeksalle henkilölle.

Varsinainen majoituskämppä päätettiin rakentaa kelohirsistä, jotka ostettiin metsähallitukselta Saariselän pohjoispuolelta. Ne kuljetettiin Kiilopään välivaraston kautta Nuvvuksen kylään ja sieltä rakennuspaikalle traktorikuormina. Heinäkuun alkupuolella 1982 rakennustarvikkeet olivat odottamassa talkooväkeä ja ripeästi sujuneen työn jälkeen kämppä oli neljännen talkooviikon lopulla täysin valmis.

Palsta oli suunnitelmien mukaisessa kunnossa, mutta tunturilatulaiset kaipasivat vielä oikeaa saunaa, vaikka aluksi sellaista ei oltu polttopuuhuollon vaikeuksia peläten ajateltu rakentaakaan. Kun tarvittavien kelohirsien lahjoittaja ilmaantui, päätettiin se kuitenkin pystyttää. Vuonna 1984 kuljetettiin kelot tuttua reittiä rakennuspaikalle. Talkooväkeä kertyi jälleen niin paljon, että osa porukasta ehti tehdä kahden lapintalon heinätyötkin kolmen talkooviikon aikana. Jo Talaksella palvellut telttasauna pääsi Kiisalta eläkkeelle.

Tunturilatulaisilla on nyt kolme upeaa tukikohtaa käytössään. Jäsen voi viettää tunturilomansa erähenkisesti ja edullisesti lunastamalla avaimen, jolla aukeavat kaikkien näiden kämppien ovet.

Pekka Huttunen, Kalevi Kanerva ja Petteri Wäänänen Susi-Kiisan saunarakennuksen alimmaisia hirsikertoja veistämässä.

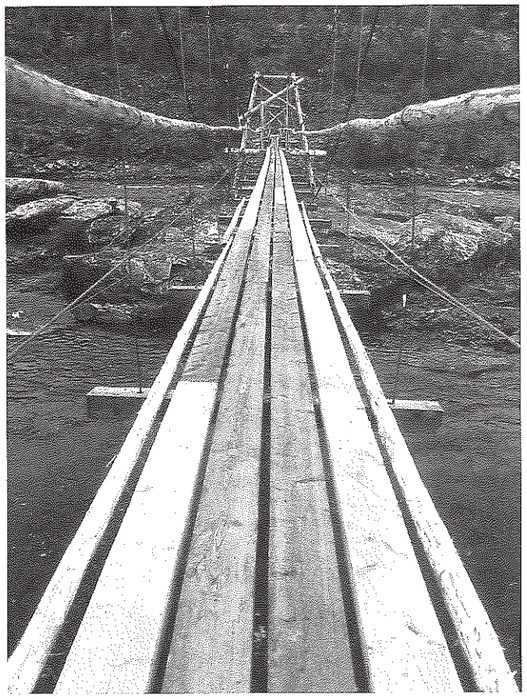
Susi-Kiisan majoitus- ja saunarakennukset Kiisajärveltä nähtynä.

Tukikohdan pihakummulta avautuvat mahtavat näkymät
Pekan kammille, Tenon laaksoon sekä Norjan tuntureille. Oikealla Nuvvus Ailigaksen länsirinteitä.

Muut suuret talkoot

Ykin sillat

Tunturiladun rakentamat kammit muodostivat laajan, Inarinjärveä kiertävän retkireitin. Reitillä oli hankala, runsaan veden aikana jopa ylittämätön este - Ivalojoki. Lisäksi retkeilijöitä oli syytelty kelopuiden luvattomasta kaatamisesta lauttatarpeiksi joen ylittämistä varten. Siksi Tunturiladun johtokunta päättikin rakentaa riippusillan Ivalojoen yli vähän Kultalan alapuolelle Alakosken kohdalle. Puheenjohtaja Yrjö Pitkänen laati insinööritoimistossaan sillan piirustukset ja johti talkootyötä. Siltatarpeet vaijereineen saatiin lahjoituksena Keskolta ja puutavara Metsähallitukselta. Vuonna 1964 järjestettiin talkoot ja 36 tunturilatulaista sai sillan valmiiksi kahdeksan päivän uurastuksen jälkeen. Kaksijänteisen sillan pituudeksi tuli 77 metriä.

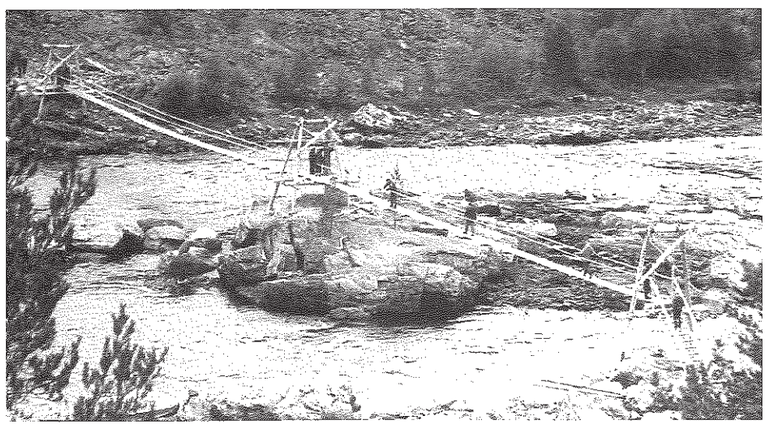
Keväällä 1966 kohtasi Lappia ennennäkemätön tulva. Se pyyhkäisi jäämassoineen sillan rakenteet mukaansa. Sillan tuhoutumisen tunturilatulaiset kokivat raskaana menetyksenä ja päättivät rakentaa sen uudelleen. Sille löydettiin uusi paikka Saunakosken kohdalta, pari sataa metriä Kultalan yläpuolelta. Siltatarpeet saatiin jälleen lahjoituksina ja 1968 rakensi 49 tunturilatulaista sillan uudelleen Ykin johdolla. Nyt yksijänteiseksi tehty, "Ykin sillaksi" ristitty riippusilta valmistui vajaassa viikossa ja on jänneväliltään 78,5 metriä. Samalla talkooväki pystytti Kultalan pihapiiriin jykevärakenteisen keittokatoksen.

Silta luovutettiin Metsähallitukselle, joka lupasi huolehtia sen kunnossapidosta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Niinpä tunturiluutaoperaation yhteydessä 1973 joutuivat tunturilatulaiset ruostesuojaamaan sillan teräsvaijerit ja käsittelemään puuosat lahonsuoja-aineella.

Vuodet kuluivat ja hoitamatta jätetty silta rappeutui jälleen. Tunturilatu otti taas sillan kunnostamisen harteilleen. Metsähallituksen Inarin hoitoalue lupasi työssä tarvittavan puutavaran ja muut rakennustarvikkeet. Niinpä entistä suurempi joukko tunturilatulaisia, 64 henkeä kokoontui 1988, tasan kaksikymmentä vuotta sillan rakentamisesta, sen jo toisiin kunnostustalkoisiin.

Sillan puuosat pääporttaaleita lukuunottamatta uusittiin kokonaan, koska kannatinorret, siltalankut ja kaidepuutkin olivat lahonneet ja osittain katkeilleet. Muutakin korjattavaa löytyi. Vedenpinnasta 13 metrin korkeudella olleiden siltaporttaalien kunnostaminen oli vaativa tehtävä. Talkoourakasta selvittiin vajaan viikon uurastuksella ja silta voitiin jälleen avata retkeilijöiden ja muidenkin tarvitsevien käyttöön.

Talkookesänä vihdoin kaivettiin Metsähallituksessa esille vanha sopimuskirja, jonka perusteella se on jälleen todennut velvoitteensa pitää silta käyttökunnossa palvelemassa retkeilijöitä ja paikallista väkeä.

Jos missä niin Ivalojoen siltatalkoissa tunturilatulaisten yhteistyö, taito ja peräänantamattomuus ovat olleet parhaimmillaan. Kun luonto näytti mahtavuutensa ja jäämassoin pyyhkäisi ensimmäisen sillan mukaansa, silloinpa rakennettiin kohta uusi, jota ei mikään voisi sortaa.
- Paitsi ihminen itse.

Ivalojoen ykkössillan keskipyloni otti onnettomuudekseen tukea liian matalasta kalliosaaresta.

Yki ja Ykinsilta II avajaispäivänä elokuussa 1968

Tunturiluuta-operaatiot

Syksyllä 1972 oli useissa lehtiartikkeleissa väitetty retkeilyn roskaavan erämaita ja autiotupien ympäristöjä. Tunturiladun johtokuntaa kehotettiin vastaamaan järjestäytyneiden retkeilijöiden puolesta syytöksiin, varsinkin kun tunturilatulaisten kokemusten mukaan väitteitä esittänyt osapuoli ei ollut itsekään syytön kyseiseen roskaantumiseen.

Asiaa johtokunnassa käsiteltäessä katsottiin kiistely kuitenkin hyödyttömäksi ja ryhdyttiin valmistelemaan siivousoperaatiota pahimmin roskaantuneeksi todetulle Saariselän alueelle.

Käynnistettiin Operaatio Tunturiluuta ja sen vetäjäksi nimettiin silloinen varapuheenjohtaja Aarno "Petteri" Wäänänen. Saariselän siivousajankohdaksi päätettiin kesä 1973. Metsähallitukselta sekä muilta kämppien omistajilta pyydettiin ja saatiin lupa siivoustoimiin. Asiasta tiedotettiin tunturikerhoille ja ne, samoinkuin muutkin Tunturiladun eräretkiporukat, ottivat vastatakseen oman osansa siivouskohteista. Kaikki kohteet saatiin jaetuksi, työn suorittamisesta annettiin tarkat ohjeet ja pyydettiin myös tarkka raportti suoritetusta työstä.

Tunturiladun nimissä siivottiin kaikkiaan 54 kämppää piha-alueineen. Myös muut siivousretkillä tavatut vaeltajat suhtautuivat eräretkien ohessa suoritettuun työhön myönteisesti osallistuen usein itsekin siihen. Metsähallitukselta tuli kiitoskirje tuloksista jo ennenkuin sille oli edes ehditty toimittaa loppuraportti operaatiosta.

Tunturiladun esimerkki kantoi hedelmää. Maailman Luonnon Säätiön Suomen Rahaston aloitteesta ryhdyttiin 1979 useiden retkeilyjärjestöjen voimin siivoamaan koko Lappia. Tunturilatu toimi asiantuntijana ja osallistui myös voimalla työhön. Työkohteita kirjattiin yli 500 ja toimintaan saatiin mukaan useita kymmeniä eräretkiporukoita. Myöhemminkin Tunturiluuta-operaatioita on uusittu suoritettujen roskaantumisselvitysten pohjalta.

Nämä Tunturiladun aloittamat siivoustempaukset antoivat sysäyksen Pidä Lappi Siistinä ry:n perustamiselle. Se jatkaa koko Lapin roskaantumistutkimuksia ja siivousoperaatioita. Tunturilatu on ollut vuodesta 1989 järjestön yhteisöjäsen. Tunturiladun piirissä ollaan omaksumassa käytäntö, jonka mukaan tunturiretkeltä palamaton ja maatumaton jäte tuodaan takaisin maantienvarren keräyssäiliöihin. Näin uudessa muodossaan toteutuu Lapin retkeilyn alkuperäinen käytäntö ettei leiripaikalle jätetä mitään merkiksi yöpymisestä tai oleskelusta.

Tunturiluuta-operaatioiden aikana siivottiin satoja eräkämppiä sekä kaivettiin ja peitettiin maahan tuhansia kiloja jätteitä.

Tarinoita rakentamisesta

Telttasauna

Kesällä 1975, kun Susi-Talaksen kämppää rakennettiin, oli helteistä ja talkoohomma hikistä työtä. Moneen kertaan silloin huokailtiin, että kunpa olisi sauna. Joku olisi siitä jo hieman tinkinytkin todeten, että olisi edes telttasauna. Kiireisten töiden aikana ei sellaista ehditty tilapäistarpeistakaan kyhäämään, vaikka kiuas oli jo valmiiksi paikalla. Hiljainen talkoomies Antti Kangasniemi Tampereelta kuunteli saunan haikailijoita aikansa, kunnes lomansa loppui ja lähtö etelään oli edessä. Silloin hän kysyi, että millainen telttasaunan pitäisi olla. Hänelle siinä raapusteltiin luonnos telttasaunan muodosta ja taisi siihen paperiin tulla mittojakin. Antti pisti paperin taskuunsa ja palasi Tampereelle. Kolmen päivän kuluttua saatiin Talakselle viesti, että telttasauna on Tampereella valmiina ja odottaa kuljetusta. Talkoopäällikkö Huttus-Pekka muisti silloin, että Hämeenlinnasta oli niihin aikoihin Kalle Mustonen lähdössä autollaan Talakselle. Kiireesti käytiin hänelle soittamassa, että tulee Tampereen kautta ja ottaa telttasaunan mukaansa. Seuraavana iltana ilmestyi Kalle Talakselle ja kertoi saunan olevan hänen autonsa peräkontissa Kivijärvellä. Aamulla lähti kaksi miestä sitä noutamaan. Paareilla kantaen kuljetus sujuikin helposti. Samana iltana sauna oli jo pystyssä Talaksen tontilla. Heti sitä myös kokeiltiin ja todettiin löylyt hyviksi. Telttasaunan luonnoksen kyhäämisestä meni vajaa viikko, kun siinä jo talkoolaiset saunoivat. Telttasauna palveli tehtävässään hirsisaunan valmistumiseen asti. Vielä senkin jälkeen se oli kuivaushuoneena, puuvarastona jne. Kun Kiisan palsta ostettiin, oli ensimmäinen talkootyö telttasaunan siirto ja pystytys sinne. Kiisalla se palveli useita vuosia antaen makoisat löylyt monille retkeilijöille ja talkoolaisille, kunnes sinnekin lopulta rakennettiin kelosauna. Vuosien kuluessa oli sinänsä lujatekoinen telttasauna jo päässyt ränsistymään. Monien talvien lumet olivat repineet teltan "turparenkaan" irti telttakankaasta ja katto-osa valui alas, jolloin se purettiin rumentamasta Susi-Kiisan piha-aluetta.

Kultavaltaus - Susi-Äytsi

Vuosikokouksessa 1971 päätettiin Tunturiladun seuraavan toimintavuoden teemaksi "kullankaivuu". Johtokunta nimesi heti seuraavassa kokouksessaan toimikunnan - Väinö Friman, Toivo Harjanne ja Leena Pulli - valmistelemaan asiaa. Toimikunta ryhtyi työhön ja hanke eteni ripeästi. Tunturilatu anoi valtausta Lemmenjoen Jäkälä-Äytsistä Veikko Nevalaisen ja Pelle Kankaisen valtausten välistä. Anottavan valtauksen koko oli yksi ha ja sisälsi n. 50 metriä jokivartta. Aluksi valtauksen nimenä oli Äytsinhaara, mutta pian se muutettiin Susi-Äytsiksi. Virallinen valtauskirja tuli Kauppa- ja teollisuusministeriöstä 9.12.1971. Lupa maksoi tuolloin 85 mk. Näin oli Tunturilatu saanut luvan kullan huuhtomiseen omalla valtauksella. Seuraava toimenpide oli ryhtyä suunnittelemaan varsinaista huuhdontaa. Niinpä toimikunnan kokouksessa 5.1.1972 päätettiin käytännön asioista. Niistä kertoo seuraava kokouspöytäkirja.

"Todettiin, että valtaukselle olisi saatava keittokatos ja työkaluja varten lukittava laatikko. Vaihtoehtona toivotaan saatavan vuokratuksi Pelle Kankaisen vanha kultakämppä, joka on lähellä meidän valtausta. (Kämpän mahdollisesta ostamisesta puhuttaisiin myöhemmin.) Päätettiin ottaa yhteyttä Tunturikerho Vihttaan, jonka jäsenenä on Pelle Kankaisen veli ja hänen välityksellään pyritään kehittämään asiaa.

Kaivuumonttuja päätettiin kunnostaa kaksi, jolloin kahdella isollakin ryhmällä olisi mahdollisuus samanaikaiseen kaivamiseen. Hyvän latuhengen toivotaan antavan tilaa kaikille yrittäjille. Kaivuumaksun määrä päätettiin siirtää myöhäisemmäksi, kunnes kämppä- ym asiat on saatu selvitetyksi. Toimikunnan mielestä olisi kulta-alueelle saatava kämppä heti, kun Tunturiladun taloudellinen tila sen sallisi.

Kulta-alueelle ja alueesta päätettiin tehdä yksinkertainen opaste. Metsähallitukseen päätettiin ottaa henkilökohtaista yhteyttä kämppä- ym. asioiden selvittämiseksi.

Susi-Äytsin hihamerkistä pyydetään Hannu Hiltuselta luonnosehdotuksia.

Toimikunta ehdottaa, että kaivuuvarauksia ei otettaisi, vaan ryhmäilmoituksia pyritään saattamaan jäsenistön tietoon milloin kerhot ym. ryhmät menostaan ilmoittavat.

Petteri Wäänänen ja Veikko Nevalainen Susi-Äytsin kultaa kuvaamassa.

Tunturiladun johtokunnalle päätettiin esittää määräraha-anomus tarveaineiden ja työkalujen ostoa varten. (Liitteenä)

4 kpl	Soralapioita, rautavarrella, 5"	a 16,50	= 66,-
2 "	Hiekkalapioita	a 16,-	= 32,-
2 "	Hakkuja	a 33,-	=86,-
1 "	Rautakanki 1,5 m		=16,-
1 "	Kaarisaha		= 18,-
1 "	Kirves		=20,-
1 "	Vasara		=13,-
	Nauloja		=50,-
4 kpl	Vaskooleja	a 25,-	=100,-
6 kpl	Rautaisia ritilöitä 0,75 x 0,15 m	a 10,-	=60,-
30 m	Muoviputkea, 4", rännIin	a 7,45	= 223,-
2 rull	Tervapahvia keittokatoksen päälle		=42,-
175 m	Lautaa, puolipuhdasta, 4" keittokatokseen	a 0,36	=65,-
16 m	", 6" x 1" rännIin	a 1,10	= 18,-
8 m	", 7"x 1" "	a 1,29	= 11,-
Kuljetukseen			=120,-
			940,-

Helsingissä tammikuun 5 p:nä 1972"

Kuten pöytäkirjasta voi todeta, paneutui toimikunta tunnollisesti asiaan. Johtokunta kuitenkin hieman pienensi hankittavien työkalujen lukumäärää. Myöskään keittokatokseen toimikunnan esittämiä rakennustarvikkeita ei hankittu. Siitä johtuen katosta ei Susi-Äytsin valtaukselle rakennettu lainkaan. Myös lukittava laatikko jäi tekemättä. Tavaroita kertyi kuitenkin runsaasti - osa ostaen ja osa toimikunnan saamin lahjoituksin. Niitä säilytettiin koko valtauksen voimassaoloajan Nevalaisen patsasaitan alla. Tunturilatulaisten "kullanhuuhtojien" verrattomana apuna oli Veikko Nevalainen, joka itse taitavana kullankaivajana mielellään neuvoi kokemattomia. Innokkaita huuhtojia riitti alkuvuosina runsaasti. He viipyivät valta-

uksella muutamasta päivästä viikkoon, jotkut ehkä pitempäänkin. Tunturilatu yritti innostaa jäseniään kullankaivamiseen järjestämällä ohjelmassa olevia kultaleirejä Susi-Äytsissä. Paitsi touhuamista valtauksella käyttivät "huuhtojat" osan ajastaan retkeilyyn ja tutustumiseen kulta-alueen muuhun kaivostoimintaan.

Tunturiladun nuorisoketju Susi-Äytsissä kesällä 1974. Laidoilla Marko ja Jouni Hiltunen, keskellä Mika Niklander.

Kyllä Susi-Äytsistä saatiin kultaa - etupäässä kuitenkin hienojakoista, mutta oli joukossa "kirppuja" ja "lutikoitakin". Sitä löytyi rosoisen kallion halkeamista, josta useampaankin kertaan Jäkälä-Äytsin myllertäneet "ammattilaiset" eivät olleet sitä hakeneet. Muurarin teräväkärkisellä lastalla kaivellen sora vaskooliin ja puron äyräälle huuhtomaan. Näin löytynyt kulta oli hieman karkeampijakoista ja muodoltaan litistynyttä.

Tunturilatu joutui joka vuosi tekemään kaivuutuloksista ilmoituksen Kauppa- ja teollisuusministeriöön. Kaivetun kullan määrä ilmoitukseen tosin saatiin "hihasta karistamalla". Kullanhimo oli niin kova, että sitä ei lannistanut edes Lapin kesän ainainen riesa, hyttyset ja mäkärät. Välillä olivat kasvot ja ranteet niin turvoksissa, että ei tahtonut saada kelloakaan pois ranteesta. Lyhytaikaisen helpotuksen toi jääkylmä vesi, jota valelemalla sai polttavan kihelmöinnin iholla hetkeksi taukoamaan - iho kun turtui. Päivän päätteeksi maistui Veikko Nevalaisen lämmittämä sauna autuaalliselta. Vaatimaton turvesauna olikin tunturilatulaisten ahkerassa käytössä. Kullanhuuhdonta Susi-Äytsin valtauksella kuitenkin vähitellen hiipui niin, että siitä päätettiin luopua vuonna 1977. Luopumiseen olivat painavina syinä myös kullankaivuun kiristyneet määräykset sekä kaivuualueilla yleisemmin esille nousseet eturistiriidat. Kun Veikko Nevalainen 1978 kuoli mökkinsä tulipalossa, jäivät hänen patsasaittansa alla olleet Tunturiladun kullanhuuhdontavarusteet "yleiseen jakeluun". Ne kulkeutuivat nopeasti muiden Lemmenjoen kultavaltausten tarpeiksi. Ilmeisesti ei Nevalaisen perikuntakaan tiennyt niiden oikeaa omistajaa.

Nevalaisen mökin paikalla on nyt eräiden tunturilatulaisten (mm kultavaltaustoimikuntaan kuulunut Väinö Friman) pystyttämä muistomerkki kertomassa erään, Suomen kultahistoriaan jääneen miehen elämästä ja rakkaudesta Lapin karuun luontoon. Kasaan painuva, nokinen turvesauna kertoo vielä jonkin aikaa tarinaansa nurmettuneelle siljolle pysähtyvälle, vastaanottavaiselle retkeilijälle.

Rauennut Peera-hanke

Vuonna 1986 tarjottiin Tunturiladulle TUL:n omistamaa ja muutaman vuoden Suomen Ladulla vuokralla ollutta, n. 20 km ennen Kilpisjärveä sijaitsevaa Peeran majaa. Tarjous kirjattiin johtokunnan pöytäkirjaan 13.10.86 seuraavasti: "Peeran majaa on tarjottu Tunturiladulle ehdolla, että TL ottaa 60 000 mk:n velat, mistä vuosikuluja seuraavasti: lyhennys 6000 mk, korot ensimmäisenä vuonna 3600 mk ja maan vuokra 1553 mk, yht. 11 153 mk. Tontti on vuokralla Metsähallitukselta ja vuokra-aika päättyy 31.12.2000. Pj tiedustellut, että jatkovuokraukselle ei ole estettä. Vuokraoikeuteen kuuluu venevalkama Peera-järven rannassa. Majan omistaa TUL. Paikalla on maja, henkilökunnan asunto, majoituskämppä ja kylmä varasto. Majassa on nestekaasulämmitys. Myös vedenlämmitys ja saunan kiuas toimivat nestekaasulla. Muissa kuin majoituskämpässä on sähkövalo. Majaan mahtuu n. 30-40 henkilöä. Maja on työsuojeluviranomaisten määräyksestä käyttökiellossa, koska nestekaasulaitteet eivät ole täysin turvalliset."

Maja kiinnosti johtokuntaa, sillä sen sijainti on upea: tunturikoivikossa Muotkavaaran rinteellä, Peera-vaara vieressä ja kalaisa Peerajärvi alapuolella. Mutta ennen kaikkea: loistavat mahdollisuudet eräretkien aloituspaikaksi Haltin ja Käsivarren välitunturien suuntaan sekä suoraan Ruotsin puolelle (polkusilta ja rajan ylityspaikka Keinovuopiossa). Johtokunnan valtuuttamana kävi neljä miestä tammikuun pakkasilla tutkimassa rakennuksia. Vaikka rakennusten kunto ei ollut kovinkaan hyvä, päätti johtokunta ryhtyä neuvottelemaan TUL:n kanssa kauppaehtojen yksityiskohdista, jonka jälkeen neuvoteltaisiin mh:n kanssa vuokra-ajan jatkamisesta sekä vuokra-alan pienentämisestä (mm. osittain raivattu laskettelurinne pois). Asiat etenivät myönteisesti, vaikka ehtoja tarkistettiinkin useaan kertaan. Tehtiin myös tarkkoja korjaus- ja kululaskelmia sekä käyttösuunnitelma.

Peera-hanketta käsiteltiin kaikkiaan kymmenessä johtokunnan kokouksessa ja kolmessa TL:n yleisessä kokouksessa sekä kaikissa mahdollisissa tapahtumissa tuona aikana. Lopulta johtokunta vei asian yleisen kokouksen päätettäväksi suositellen Peeran majan hankkimista. Syyskokouksessa 1987 kuitenkin varovainen kanta voitti äänestyksen ja Peera-hanke raukesi. Se jakoi mielipiteet niin johtokunnassa kuin jäsenkunnankin keskuudessa selvästi. Asiaa käsiteltiin kuitenkin koko ajan sopuisassa hengessä. Yksimielisesti myönnettiin majan sijainnin erinomaisuus, mutta kustannukset jatkossa arveluttivat. Tunturilatulaiset tajusivat, että hankkimalla Peeran majan olisimme ratkaisevasti poikenneet hyväksi todetusta tavasta, asua omaa majaa omalla tontilla.

Suomun Ruoktu

Insinööri Hollman rakennutti 1935 kultamiesporukkansa käyttöön kaksi kämppää Suomujoen yläjuoksun varrelle. Kolmas rakennettiin Vongoivanjoen suulle Jaurujoen rantaan. Suomun isommassa kämpässä oli "teräväpää" ja "tylppäpää" sekä niiden keskellä keittiö. Se sijaitsi töyrään päällä nykyisestä Ruoktusta n. 300 m luoteeseen. Pienempi kämppä oli rakennettu saunaksi joen rantaan. Kämppiä käytettiin sotien aikana mm partiomiesten majoitukseen sekä hevostallina. Suomen Latu osti kämpät (myös Vongoivajoen suulla olevan) 1943 eräretkeilijöiden käyttöön. Koska Suomun ison kämpän hirret olivat jo niin huonossa kunnossa ja kämppä oli osittain jopa purettu, ei sitä kannattanut korjata.

Ensimmäinen Suomen Ladun korjausretkikunta tuli kesällä 1947 Laanilan tullista, nousten kuntien välistä rajalinjaa ylös Kiilopään rinteelle, jatkaen paljakkaa pitkin lähelle Kopsuspäätä ja laskeutuen sieltä Suomun kämpälle. Näin siksi, että Tankavaaran-Laanilan alueella oli saksalaisten miinakenttiä, eikä niitä kaikkia oltu ehditty vielä purkaa.

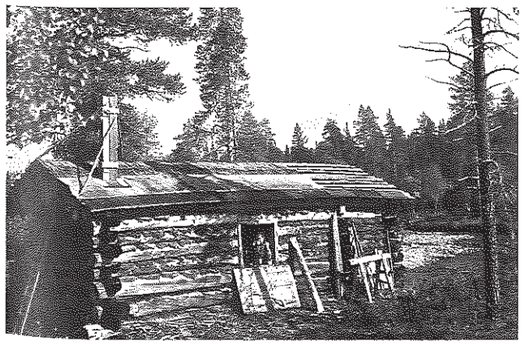
Suomun Ruoktun kunnostajat kiipeämässä valtavine kantamuksineen Kopsuspäälle. Etummaisena Jonne Saastamoinen, kameran takana Jam-Jam Lampén.

Retkikunta korjasi saunakämpän välttävään majoituskuntoon ja laittoi samalla kämpän eteisestä saunan - kivikasa kiukaaksi vasemmalle ja 1-2 henkilön istuttava laude oikealle puolelle. Seuraavassa ote irtopaperille tehdyistä ensimmäisistä merkinnöistä.

"Me olimme täällä ennen Kilroyta. Tulimme Laanilan tullista 11.7. -47 klo 18.00. Korjasimme kämpän asuttavaan (?) kuntoon. Kävimme Luirojärvellä kalastamassa. Saalis 5,150 kg taimenta! Saunassa olemme kylpeneet kaksi kertaa. Hyvät löylyt. Lähdemme Sompiolle 18.8.-47 klo 12.00 ja sieltä matka jatkuu kohti etelää. Jätämme vaeltajien käytettäväksi hieman hernettä ja leipää. Polttopuita on vähäsen kasattu kämpän päähän.

Suomen Ladun eräretkikunta Frans Saastamoinen, H:ki, Mikko Turunen, H:ki (Matby), Birger Majuri, H:ki, B. Lampén, H:ki.
Tätä ei saa hävittää!"

Kesäkuun lopulla 1948 toteutettiin toinen Suomen Ladun korjausretkikunta. Sen tehtävänä oli mm korjata kämpän katto, tilkitä seinät ja rakentaa uudet laverit. Tähän retkikuntaan kuuluivat: Jonne Saastamoinen vetäjänä sekä Eila Palosuo (myöh. Palsanen). Iris Rosma (myöh. Seise), Pauli Palsanen, Arvi Seise ja Lauri Welling. Tällä kerralla lähdettiin maantietä Vuomaselän "sahhauspaikalta" (Söderström'in kenttäsahan paikka) ja kuljettiin Suomun latvalle sota-aikaista tieuraa Kopsusjärven kautta. Sitä reittiä myöten tuotiin myös tervahuovat kattoa varten sekä muut rakennustarvikkeet. Kunnostettu tupa sai nimekseen Suomun Ruoktu. Näin oli legendaarinen Suomun Ruoktu tarjoamassa turvallisen suojansa Saariselän hohdokkaille retkeilymaille pyrkiville ja sieltä palaaville retkeilijöille sekä muillekin kulkijoille. Myöhemmin on tuvalla suoritettu useita kunnostustöitä sekä korjausretkikuntien että yksityisten retkeilijöiden toimesta.

Suomun Ruoktu korjaustöiden alkaessa 12.8.1947.

Suomun Ruoktu on ensimmäinen Saariselällä sijaitseva autiotupa, joka tuli retkeilykäyttöön. Kun uudet, Metsähallituksen rakentamat autiotuvat valmistuivat mm Suomun Ruoktun lähinaapuriin, pääsi Suomun Ruoktu rappeutumaan. Suomen Ladun tunturivaliokunnan aloitteesta se kunnostettiin vuosina 1976-78 ja museoitiin 1978. Ruoktun käyttäjinä oli monenlaisia kulkijoita. Heistä seuraavissa lainauksissa ensimmäisestä vieraskirjasta.

"26. 4.1949 Poikkesimme tähän Suomun kämpälle, mutta ei sattunut isäntä kotona tulemme tuolta Alhaalta ylös Eilen saimme nähtä karhun ja ampua mutta ei osunut se meni kuin oli niin vähäksi mennyt (ei allekirjoitusta)

6. 7. 1949 Saavuimme viikon kestäneeltä tutkimusretkeltä Anteri- ja Kuikkapäältä. Ylittäessämme erään Suomun latvoista tervehti kontio meitä mörinällä, mutta ei näyttäytynyt. Luiron latvoilla nostimme simpukoita löysimme satujen kaunottaren, suuren noin 20 graanin täysin puhtaan ja ihanan helmen, jonka veroista ei maastamme liene milloinkaan tavattu. Tyytyväisinä matkaamme 7.7. edelleen Varpupäälle. Kehoitamme kävijöitä lukemaan Suomen Ladun ohjeet kävijöille. Niiden noudattaminen on täällä ikivanha pyhä velvollisuus!

O. V. Itkonen Sauli Poikela

31.8. 1950. Saavuimme häämatkalle tänne ihanaan paikkaan, Suomun Ruoktulle. Kämppä on säilynyt sitten viime näkemästä ilahduttavan hyvässä kunnossa. Sahan pääpuut ovat näköjään kävelleet Kopsusjärvelle.

5.9. Lähdemme taivaltamaan Kiilopään kautta maantien varteen. Lähtiessämme toteamme, että Lappi on kauneimmillaan ruska-aikana! Kiitos Ruoktun Haltijalle saunasta ja kaikesta muusta hyvästä.

Frans Saastamoinen. H:ki Suomen Latu,
Maija Saastamoinen H:ki

Häämatkan aikana lienee Jonnen kynästä suoltunut "Ruoktun Laulun" ensimmäinen sanoitus. Sitä ovat musiikin ammattilaiset myöhemmin korjailleet. Ruoktun Laulu oli menneiden iltanuotioiden ehkä suosituin laulu - miten lienee nykyään!

Ruoktun laulu

1.Siellä on tunturin kätkössä Suomu,
joki kirkas, kiireinen
Kultaa, helmiä ammoin on tuotu
rintehiltä Kopsuksen.
Joen törmällä näen mökin harmaan,
kelovanhusten suojassa armaan.
Siellä laulumme joen yli kiiri
palkisille Palopään.

2.Toki muistathan Sahhauspaikan,
josta lähdimme nostelemaan
Kalasaunalle Kopsuksen rantaan
Tanterille Suomun maan
Joen törmältä...

3.Mesikämmenen polkuja vaella
tiet mi johtaa Ruoktulle
Nattastunturit varjon lailla
sinut saattaa perille.
Joen törmällä...

4.Luirojärvelle tiesi jo johtaa
yli ankaran Ampupään.
Sokostin silloin polkusi kohtaa
ja muistat laulun tään.
Joen törmällä...

5.Vaikk' on taipalees karhujen teitä,
vaikk' on eessäsi autiomaa,
Ruoktun mutkalla murheesi heitä,
niitä myötäs et viedä saa.
Joen törmällä.....

Tunturiladun kerhojen jäsenmerkit

TUNTURIKERHOT

Tunturikerhot tekevät Tunturiladun
pioneeriaikojen hengessä työtä
Lapin retkeilyn hyväksi

Yrjö Suuniittu

Alku aina hankalaa

Jo vuonna 1962 virisi johtokunnassa keskustelu Tunturiladun "alakerhojen" perustamisesta. Ajatus hyväksyttiin jäsenkunnankin keskuudessa ja viimein Kajaanissa tehtiin aloite. Tuolloin Kajaanin Seminaarissa työskennellyt lehtori Arvi Kolehmainen pani sanan kiertämään kutsuen marraskuussa 1964 muita kajaanilaisia tunturiretkeilijöitä viettämään pikkujoulua ja samalla perustamaan Tunturiladun kerhoa alueelle. Sana levisi ja 22 retkeilijää kokoontui yhteen ja kerho perustettiin.

Sen seurauksena Tunturiladun johtokunta joutui puntaroimaan tulevien kerhojen nimikysymystä. Siiri Kostamon aloitteesta tulevien kerhojen nimiksi päätettiin ottaa saamenkieliset lukusanat. Okta-nimi tuli tällöin Kajaanin kerholle. Seuraavana kesänä kuitenkin johtohahmona toiminut Kolehmainen muutti pois Kajaanista, eikä pirteästi aloittaneesta kerhosta löytynyt vetäjää, joten kerhon toiminta sammui. Kun seuraavia tunturikerhoja myöhemmin perustettiin, päätti johtokunta varata Okta-nimen Kajaaniin mahdollisesti uudelleen perustettavalle kerholle.

Tunturikerho Okta

Kaksikymmentä vuotta ehti kulua, kunnes Kajaanissa taas alkoi tapahtua. Ensin kesäpäivillä Latukartanossa Luumäellä ja myöhemmin hiihtovaelluksen päätteeksi Susi-Talaksella keskusteltiin vakavasti tunturikerhon perustamisesta uudelleen Kajaaniin. Asiaa valmisteltiin johtokunnankin kanssa ja syyskuussa 1984 pidettiin perustava kokous ja koko Kainuun käsittävä kerho aloitti toimintansa - Tunturikerho Oktana (1). Kerhon toiminta on siitä lähtien palanut tasaisella liekillä - ei suurta roihua, mutta ei liioin hiipumistakaan. Jäsenmäärän pienuudesta huolimatta ovat kerholaiset osallistuneet Tunturiladun moniin tapahtumiin ja tempauksiin. Oktalaiset ovat järjestäneet ansiokkaasti Tunturiladun talvipäivät 1991 sekä kesäpäivät 1995. Kerho on järjestänyt aktiivisesti myös omia tunturivaelluksia Lappiin sekä kesällä että talvella. Oman alueen, Kainuun saloseudut sekä kansallis- ja luonnonpuistot ovat tulleet oktalaisille retkeillen tutuiksi.

Tunturikerho Kuokte

Helmikuussa 1967 perustettiin Hyvinkäällä Tunturikerho Kuokte (2). Sen toiminta-alueeksi määriteltiin melko pian Hyvinkään alueen lisäksi Riihimäen seutu. Alueen tunturilatulaiset olivat olleet aktiivisia Tunturiladun talkoissa, susivihkiäisissä, vaate- ja suksikeräyksissä. Sieltä oli vahva edustus myös Tunturiladun silloisessa naistoimikunnassa. Kerhon perustamisen jälkeen alueellinen toiminta tiivistyi ja kuoktelaiset esiintyivät omin tunnuksin entistäkin aktiivisemmin Tunturiladun kaikissa tapahtumissa. Kuokte oli myös suunnittelemassa Kuuden kämpän kierrosta Hyvinkäällä ja on vahvasti mukana Helsingin ja Hyvinkään välillä suoritettavalla Helatorstai-vaelluksella. Kuokte järjesti monen vuoden ajan Tunturiladun eläkeläisviikot Lapin tukikohdissamme. Tunturiladun talvipäivät saivat alkunsa Kuokten järjestämästä talvitapahtumasta 1976. Kesäpäivät kerho järjesti 1983 ja talvipäivät jälleen 20-vuotisjuhliensa yhteydessä 1987 sekä Tunturiladun syyskokouksen ja susivihkiäiset vuosina 1984 ja 1990. Tunturilatu-lehti toimitettiin monien vuosien ajan Hyvinkäällä, samoin suuritöinen Tunturiladun jäsenrekisterin hoito oli pitkään kuoktelaisissa käsissä. Kuokten jäsenmäärä on pysytellyt hieman sadan alapuolella. Esimerkillään kerho on piirtänyt merkittävän uran Tunturiladun historiaan.

Tunturikerho Kolbma

Jo kuusikymmentäluvun alussa kutsuivat tamperelaiset tunturisudet "Tampereen parvea" koolle lapinretkien muistelutilaisuuksiin. Muutaman vuoden jälkeen oltiin jo kypsiä oman kerhon perustamiseen. Toukokuussa 1967 aloitti toimintansa Tunturikerho Kolbma (3) Tampereen ja sen lähialueen kerhona.

Alusta alkaen oli kerhon toiminta vilkasta. Lapinretkien ohella retkeiltiin kotiseudulla ja järjestettiin kuvailtoja. Tukikohtana oli aluksi silloisen kerhoemännän kesäpaikka, kunnes saatiin käyttöön Oriveden Pukalassa Nokia-yhtiön metsäkämppä. Siitä muodostuikin toimintakeskus parinkymmenen vuoden ajaksi. Siellä kolbmalaiset ja muutkin tunturilatulaiset viettivät viihtyisiä viikonlopputapahtumia. Kämpällä pidetyistä Kolbman kymmenvuotisjuhlista sai alkunsa kerhopalaverit, myöhemmin Tunturiladun kesäpäiviksi kehittyneet tapahtumat. Ne järjestettiin uudelleen 1983 ja 1989 ja talvipäivät vuosina 1978 ja 1993. Kolbma on järjestänyt myös syyskokouksen ja susivihkiäiset vuosina 1969, 1979 ja 1987. Kerholaiset ovat olleet mukana melkeinpä kaikissa Tunturiladun yhteisissä tapahtumissa ja tempauksissa. Saamelaiskäsityötapahtuman kerho järjesti 1983. Kolbmalaiset ovat ansiokkaasti kehitelleet retkeilyvarusteita: kerhon piirissä suunniteltuja anorakkeja välitettiin tunturilatulaisille, valmistettiin rinkkoja ja erilaisia muoviahkioita (malli Sarvis!) kokeiltiin. Lopulta päädyttiin lasikuiturakenteiseen malliin, joita on valmistettu toistasataa tunturilatulaisten ja vähän muidenkin käyttöön.

Myös Suomen Ladun vuotuisiin tapahtumiin ovat kolbmalaiset osallistuneet ja järjestäneet leiripäivien vaelluskilpailut ja Erävaelluksen SM-kilpailut jopa kaksi kertaa sekä vetäneet Suomen Ladun juhlavaelluksia Lapissa. Kerhon jäsenet ovat osallistuneet erilaisiin vaelluskilpailuihin saavuttaen niissä useita mestaruuksia.

Tunturiladun järjestötoimintaan on Kolbmasta aina saatu innostavia ja osaavia henkilöitä.

Tunturikerho Njeallje

Ivalojoen siltatalkoot 1968 antoivat sysäyksen Tunturiladun neljännen kerhon perustamiselle. Talkoisiin osallistuneet savolaiset kypsyttelivät asiaa pari vuotta, kunnes tammikuussa 1970 perustettiin Mikkelin ja Pieksämäen yhteinen kerho - Tunturikerho Njeallje (4). Jonkin

Uusi Sudenpesä Saariselällä pystytettiin Kolbman jäsenten toimesta heinäkuussa 1985.

Tunturikerho Login isännöimä retki Kurjenrahkalle lokakuussa -79. Kutsuvieraina Tunturiladun johtokunta ja kummikerho Kolbma.

Ensimmäiset Halti-tunturin vuonna 1933 valloittaneet naiset Kaarina Kari ja Anna Lehtonen Kavtsin kerhoillan kunniavieraina 30.11.-78.

ajan kuluttua tulivat myös varkautelaisetkin mukaan kerhon toimintaan. Nykyisin toiminta-alue kattaa koko Suur-Savon. Koska kerholaiset asuvat laajalla alueella, päädyttiin alusta alkaen vain kerran kuukaudessa tapahtuviin kokoontumisiin - vuoroin kussakin toiminta-alueen keskuksessa. Välimatkoista huolimatta ovat kerholaiset olleet innokkaasti mukana kerhoilloissa. Todellista aktiivisuutta on Njeallje ja njealljelaiset osoittaneet rakennus- ja kunnostustalkoissa Tunturiladun Lapin tukikohdissa. Lieneekö syynä se, että kerhon ensimmäinen puheenjohtaja - Pekka Huttunen toimi lähes kolmen vuosikymmenen ajan ansiokkaasti Tunturiladun rakennuspäällikkönä ja talkoiden vetäjänä. Talkoiden monivuotinen kokki - Jorma Rautjärvi Pieksämäeltä jäi tunturilatulaisten mieliin sekä mainiona kokkina että armoitettuna jutunkertojana. Merkittävin Njealljen teko lienee Susi-Talaksen kämpän hankinta ja purkaminen Pieksämäellä sekä kuljetus Tsarmille. Kerhon ensimmäisen sihteerin mukaan talkoot sopivatkin kerholaisten sielunelämälle, sillä "työn ohella voi harjoittaa piällysmiestaitoja ja kielen liukkautta". Njeallje on järjestänyt monet Tunturiladun järjestötapahtumat: talvipäivät vuosina 1980, 1985 ja 1990; kesäpäivät 1979 ja 1988 sekä syyskokouksen ja susivihkiäiset 1995. Myös Tunturiladun johtokunnassa ja toimikunnissa on saatu nauttia kerholaisten asiantuntemuksen lisäksi myös savolaisesta huumorista.

Tunturikerho Vihtta

Seuraava tunturikerhon syntyvuosi on 1970. Vaasassa kokoontui kolmisenkymmentä lapinkävijää perustamaan Tunturikerho Vihttaa (5) Merenkurkun alueelle. Alustavat keskustelut johtokunnan kanssa oli käyty ja perustamista vahvistamaan saapui Tunturiladun silloinen puheenjohtaja Bjarne Lampén. Kerho on järjestänyt runsaasti pyöräily-, kävely- ja hiihtotapahtumia sekä saariretkiä omalla kotiseudullaan, vaikka retkeily Lapissa on myös vihttalaisilla ollut keskeisessä asemassa. He ovat järjestänyt ansiokkaasti myös Tunturiladun kesäpäivät 1991 sekä syyskokouksen ja susivihkiäiset 1993. Tunturiladun johtokunnan työhön on kerho antanut vahvan pohjalaisen panoksen. Kerho on toiminut tiiviissä yhteistyössä muiden Vaasan seudun retkeily-yhdistysten kanssa.

Tunturikerho Kuhtta

Vuonna 1971 perustettiin Tunturiladun kuudes kerho. Se poikkesi aikaisemmista siten, että sen perustivat jo olemassa olevan yhteisön jäsenet. Tuolloin ottivat Helsingin Vartiokylän seurakuntanuoret yhteyden Tunturiladun johtokuntaan. He harrastivat retkeilyä Lapissa ja halusivat - eräiden tunturilatulaisten jäsentensä aloitteesta - perustaa Tunturiladun kerhon keskuuteensa. Perustavassa kokouksessa se sai nimekseen Tunturikerho Kuhtta (6). Jäsenet olivat aluksi kaikki seurakuntanuoria. Myöhemmin toiminta nivoutui kiinteämmin Tunturiladun yhteyteen. Lapinretkien järjestäminen nuorille on ollut kerhon ominta toimintaa, mutta on se järjestänyt Tunturiladun talvipäivätkin vuonna 1981. Kuhttan ensimmäinen puheenjohtaja Alpo Mäntynen toimi useita vuosia ansiokkaasti Tunturiladun johtokunnassa. Kerhon vastuuhenkilöiden muutto kotipaikkakunnalta on verottanut tuntuvasti Kuhttan aktiivisuutta, mutta se on kuitenkin toiminut seurakunnan puitteissa. Kerhon toiminta on taas vahvistumassa muutaman hiljaisen vuoden jälkeen.

Tunturikerho Tsietsa

Vuonna 1972 perustettiin seitsemäs kerho, Tunturikerho Tsietsa, Iisalmessa Ylä-Savon alueelle. Aluksi toiminta oli vilkasta, mutta vähitellen aktiivisuus alkoi hiipua, vain lapinretkiä tehtiin edelleen. Suomen Ladun leiripäivien 1981 vaelluskilpailujen järjestelyporukka, osa Iisalmen Ladun jäseniä, puhalsi Tsietsan toimintaan jälleen hengen. Samalla alue laajennettiin koskemaan koko Pohjois-Savoa, jolloin tunturilatulaiset Kuopion ja Siilijärven seuduilta saatiin aktiivisesti mukaan. Seuraava piristysruiske kerholle oli vuokrakämpän saaminen Lapinlahden Aitomäestä kotiseudun retkien ja tapahtumien tukikohdaksi. Tsietsa on siellä järjestänyt kerran Tunturiladun kesäpäivät 1987. Talvipäivät kerho järjesti 1995 ja Tunturiladun syyskokouksen sekä susiaiset 1992. Tunturiladun talkoissa Lapin tukikohdissa ovat tsietsalaiset olleet ahkerasti mukana. He ovat hiihtäneet monena vuonna jäähiihdon vaellushiihtona Iisalmi-Kuopio-reitillä. Tärkein toimintamuoto on tsietsalaisillakin retkeily Lapissa. Yhteistyö alueen latuyhdistysten kanssa on sujunut saumattomasti.

Tunturikerho Kavtsi

Tunturiladun tilaisuudet, Lapin tapahtumia lukuunottamatta, toteutuivat parinkymmenen ensimmäisen toimintavuoden ajan Helsingin seudulla. Niitä järjestivät ja siten suoraan Tunturiladun toimintaan osallistuivat Helsingissä ja lähikunnissa asuvat tunturilatulaiset. Niinpä oman kerhon perustaminen siirtyi. Lopulta se kuitenkin todettiin tarpeelliseksi ja 1972 aloitti Tunturiladun kahdeksas kerho, Tunturikerho Kavtsi (8), virallisesti työnsä pääkaupunkiseudulla. Tunturiladun vuotuiset tapahtumat on siitä alkaen järjestetty pääkaupunkiseudulla Kavtsin nimissä. Talvipäivät kerho on järjestänyt neljä ja kesäpäivät kolme kertaa. Susiaisia kavtsilaiset ovat junailleet peräti kahdeksan kertaa.

Saamelaiskäsityötapahtuma oli Kavtsin ohjelmassa 1986. Kerho on myös järjestänyt Tunturiladun suuria tempauksia Lapissa ja toteuttanut itsenäisiä hankkeita, jotka ovat koituneet koko Tunturiladun hyväksi. Sellaisia ovat mm Aku- ja Morishvein kammien peruskorjaukset sekä Napapiiriltä napapiirille -hiihto Tunturiladun juhlavuonna 1986.

Kavtsin toiminnan monipuolisuutta osoittavat mm kerhoillat merkittävine esitelmöitsijöineen, retket, patikoinnit, hiihto-, pyöräily- ja kanoottiretkeily sekä koulutus- ja varusterakennustoiminta. Kavtsi järjesti 1984 kaikille tunturilatulaisille tarkoitetun Eräretkenvetäjän peruskurssin, mikä oli alkusysäys Tunturiladun koulutusjärjestelmälle. Myös kilpailutoimintaan, erilaisista vaelluskilpailuista kullanhuuhdontaan, ovat kavtsilaiset ottaneet innokkaasti osaa ja myös menestyneet niissä. Kerhotoiminnassa keskeisellä sijalla on ollut aluksi vuokrattu, ja 80-luvulla omaksi lunastettu tukikohta, Kärrikaltio Inkoossa. Sen monet rakennus- ja kunnostustalkoot ovat voimakkaasti aktivoineet jäseniä tunturilatulaiseen toimintaan.

Kerho on osallistunut Suomen Ladun toimintaan sen monien tempausten järjestelytehtävissä. Kavtsilaisten joukosta on noussut lukuisia vastuuhenkilöitä Tunturiladun keskeisiin tehtäviin.

Tunturikerho Ovtsi

Keski-Suomessa kehittyi kerhotoiminta hiljalleen, sillä tunturilatulaiset ja erityisesti sudet, kokoontuivat siellä jo ennen kerhotoiminnan alkua. Perustamisesta keskusteltiin vakavasti ensimmäisen kerran jo 1973, mutta toiminta ei silloin vielä käynnistynyt. Seuraava yritys tehtiin syyskuussa 1976. Toinen kerta toden sanoi ja Tunturikerho Ovtsi (9) aloitti 40 henkilön voimin toimintansa Keski-Suomessa. Valittiin kerhotoimikunta, jonka nimi muutettiin sääntöjen hyväksymisen myötä johtokunnaksi. Kerho sai oman metso-tunnuksensa, jonka pohjalta valmistui myös kerhon hihamerkki ja tarra. Toiminnan

Tunturikerho Njealljen Pieksämäeltä tuoman aittarakennuksen pystytys ja jalostus Susi-Talaksen kämpäksi 1975.

Tunturiladun talvipäivät on jäsenjoukon yhteinen, iloinen tapahtuma. Niin myös Karbulassa 1982, silloin vielä patkallisen Tunturisusikerhon järjestämä.

Nuorisotoimintaan keskittyneen tunturikerho Kuhttan tytöt Päivi, Anu ja Sari erätaitoja oppimassa kesällä -79.

rungon ovat muodostaneet kerhoillat, joiden aiheet ovat luonnollisesti liittyneet Lappiin. Myös koulutus on keskeisellä sijalla. Mieleenpainuvin toiminta on tietysti tapahtunut Lapissa, eräretkeilyn, kerhoviikkojen, Tunturiluuta-operaatioiden, rakennustalkoiden ym. muodossa. Rahoitus on hoidettu paitsi perinteisellä kahvikassa-systeemillä myös osallistumalla siivoustalkoilla eri järjestöjen joulumessuihin.

Tunturiladun toimintaan on Ovtsi antanut aktiivisen panoksen. Kerho on järjestänyt mieliinpainuneet talvipäivät vuosina 1979 ja 1986 sekä kerhopalaverit 1980, 1985 ja kesäpäivät 1996. Tunturiladun syyskokouksen ja Susivihkiäiset on kerho pitänyt vuosina 1982 ja 1989. Saamelaiskäsityötapahtuman Ovtsi järjesti Jyväskylässä 1988. Myös Tunturiladun johto- ja toimikuntatehtävät ovat osaltaan olleet ovtsilaisten osaavissa käsissä. Tarmolla ovat kerholaiset toteuttaneet unelmaansa; oman tukikohdan hankkimiseksi kotiseudulleen. Seitsemän vuoden ajan he viihtyivät Toposen vuokramökissä ja sen kauniissa maisemissa Uuraisten Kangashäkissä. Lopulta kerho vuokrasi tontin Jyväskylän kaupungilta Laukaasta, Harisen rannalta. Sinne on valmistumassa Risto Vuolle-Apialan suunnittelema upea Haristupa osaavien kerholaisten talkoovoimin.

Tunturikerho Logi

Muutaman vuoden tauon jälkeen 1978 perustettiin uusi kerho - Tunturikerho Logi (10) Varsinais-Suomen alueelle. Tosin Turun seudulla oli jo aikaisemmin vaikuttanut epävirallinen susipartio, joka järjesti ensimmäiset Susivihkiäiset Helsingin ulkopuolella jo vuonna 1963 Turussa. Susipartioon kuuluvia henkilötä oli sitten mukana ulvomassa laumaa koolle, kun kerhon perustamiseen oltiin kypsiä. Login toiminta lähtikin vilkkaana käyntiin. Kurjenrahkan suoalueen laidalta löytyi paikka turvekammille ja kodalle. Niiden hämyssä logilaiset tunnelmoivat lapinvaellustensa väliaikoina. Myöhemmin saatiin Mynämäen Leijankorvesta vuokrakämppä kotiseuturetkien ja omien sekä Tunturiladunkin tapahtumien tukikohdaksi. Logi on järjestänyt Tunturiladun talvipäivät 1984,1988 ja 1993, kesäpäivät 1986 sekä syyskokouksen ja susivihkiäiset 1988. Saamelaiskäsityötapahtuman kerho järjesti 1982. Login toiminnan ominaispiirteenä ovat olleet retket Turun ja Ahvenanmaan saaristossa. Siellä sekä myös Lapissa on kerho järjestänyt asiantuntijansa johdolla Tunturiladun vuotuiseen toimintaan kuuluneet luontoretket. Yhteiset tunnelmalliset adventtikirkossa käynnit ja joulujuhlat ovat herkistäneet mielet talven pimeimpänä aikana. Erikoisesti ovat kerholaiset kantaneet huolta nuorista ja järjestäneet Tunturiladun Lasten viikkoja Lapin tukikohdissamme. Työtä, tarmoa ja kekseliäisyyttä on vaatinut kerhon joka vuosi julkaisema monisivuinen "Login Tarinat". Kerho on antanut myös aktiivisen panoksensa Tunturiladun johtokunta- ja toimikuntatyöskentelyyn.

Tunturikerho Alppas

Hämeenlinnan kansalaisopistolla järjestettiin 1983-84 tunturivaeltajan kurssi. Sen vetäjinä oli Tunturiladun ja varsinkin Suomen Ladun toiminnassa aktiivisesti mukana olleita henkilöitä. Kurssilla virinnyt kiinnostus tunturitoimintaan johti Tunturiladun seuraavan kerhon, Tunturikerho Alppaksen (ilves) perustamiseen 1984. Nimi saatiin luontevasti Hämeen vaakunaeläimestä. Näin alkoi uusi eläinaiheinen kerhojen nimisarja, koska saamenkielisistä lukusanoista yksitoista - oktanuppelohkai - olisi ollut liian hankala kerhon nimeksi. Kerhon edustajat joutuivat heti mukaan Hämeenlinnan kaupungin työryhmään, joka suunnitteli Evo-Taruksen retkeilyverkostoa - Ilvesvaellusta. Alppas on aktiivisesti retkeillyt Lapissa ja osallistunut Suomi Meloo-tapahtumaan. Kerholaiset ovat tehneet linnunpönttöjä ja sijoittaneet niitä toiminta-alueensa metsiin. Pienestä jäsenmäärästä huolimatta Alppas on järjestänyt onnistuneet Tunturiladun kesäpäivät 1994 ja osallistunut muutenkin yhdistyksemme järjestötoimintaan.

Tunturikerho Kumpe

Tunturiladun kahdestoista kerho perustettiin toukokuussa 1985. Aktiiviset latulaiset kokoontuivat silloin keskustelemaan oman kerhon perustamisesta Pohjois-Karjalaan Pentti Koivistoisen kutsusta. Myönteisen keskustelun tuloksena sai uusi kerho nimekseen Tunturikerho Kumpe (susi), käsittihän kerhon tuleva toiminta-alue maan itärajan läheisyyden suuret erämaat, joissa nelijalkaisetkin sudet juosta jolkottelevat. Kerho ryhtyi tarmokkaasti toteuttamaan Tunturiladun toimintaperiaatteita. Se järjesti jo samana syksynä Tunturiladun syyskokouksen ja Susivihkiäiset Lieksan Erämatkailukeskuksessa. Vuonna 1990 olivat vuorossa kesäpäivät ja 1992 talvipäivät. Kerho on ollut aktiivisesti mukana myöskin Tunturiladun muissa tapahtumissa sekä talkootoiminnassa Lapissa, olipa kyse tukikohdissa tai Ivalojoen sillalla tapahtuneesta rakennustyöstä. Myös Tunturiladun johto- ja toimikuntatyöhön ovat kumpelaiset ehtineet osallistua. Vuodesta 1987 alkaen on Kumpella ollut oma näyttelyosasto Karjalan Erämessuilla. Viikonloppuretkillä ovat kotiseudun maisemat -varsinkin Suomun ja Patvinsuon seudut tulleet tutuiksi. Kumpelaisten vieraina ovat monet tunturilatulaiset päässeet ihailemaan kauniita Karjalan maisemia ja koluamaan Patvinsuon pitkospuita. Kumpe on toiminut hyvässä yhteistyössä Pielisen Ladun kanssa ja käyttänyt sen hallussa olevaa Mäkikankaan kämppää tukikohtanaan. Siellä on yhdessä järjestetty pikkujoulut, pilkkikilpailut ja jopa perinneruokapäivätkin. Kerho on hoitanut myöskin SML:n Hamina-Utsjoki juhlavaellustapahtumasta Koli-Juuka-Nurmes-osuuden.

Tunturikerho Kuovza

Karhulan Ladun yhteyteen perustettiin jo 1970 Tunturisusikerho, jonka jäsenet olivat kaikki tunturisusia. Kerho toimi aktiivisesti. Järjestipä se Tunturiladun talvipäivätkin 1982. Vuonna 1986 kerhon toiseksi nimen osaksi määriteltiin Kuovza (karhu) ja se liittyi kolmantenatoista lenkkinä 1992 Tunturiladun organisaatioon Tunturikerho Kuovza'na. Merkittävin tapahtuma Kuovzalla on alkuajoista alkaen ollut Haapasaaren ja Ulko-Tammion saariretken järjestäminen tunturilatulaisena tapahtumana. Tämä perinteeksi muodostunut, hauska ja viihtyisä saariretki on jo käsite tunturilatulaisten keskuudessa. Kuovzalaiset ovat retkeilleet myös ahkerasti Lapissa ja osallistuneet Tunturiladun talkoisiin ja tempauksiin siellä. Tunturiladun järjestötehtävissä ovat kuovzalaiset olleet innokkaasti mukana.

Tunturikerho Geatki

Pitkän tauon jälkeen, Tunturiladun juhlavuonna 1996 perustettiin toistaiseksi nuorin kerho, Tunturikerho Geatki (ahma), Huittisissa Satakunnan alueen tunturilatulaisten yhdyssiteeksi. Kerho oli heti innokkaasti mukana toteuttamassa Tunturiladun juhlavuoden tempausta, nousua 50:lle tunturihuipulle.

Alppikerho

Omana erikoisuutena kerhojen luetteloon voidaan ottaa marraskuussa 1963 perustettu Tunturiladun Alppikerho, vaikka sen toiminta sammuikin jo muutaman vuoden jälkeen. Joukko tunturilatulaisia retkeili 60-luvulla useana vuonna Itävallassa. Jouduttuaan "alpppikuumeen" valtaan he halusivat muistella retkiään sekä vaihtaa kokemuksiaan oman kerhon puitteissa. Kerhoilloissa kuunneltiin esitelmiä ja luentoja sekä katseltiin kuva- ja filmiesityksiä Alpeilta. Kerholaiset olivat myös Suomen Alppikerhon vieraina heidän kuvailloissaan ja tutustuivat heidän harrastamaansa alppikiipeilyyn ja sen tekniikkaan. Vaikka Tunturiladun Alppikerhossa oli enimmillään n. 50 jäsentä, sen toiminta laantui osan siirtyessä Suomen Alppikerhon jäseniksi. Innokkaimmat lapinkävijät pysyivät kuitenkin uskollisina omille tuntureillemme ja Tunturiladulle.

Tunturiladun kerhot ovat vuosittain kokoontuneet Suomen Ladun leiripäiville. Kuva vuodelta 1993.

TUNTURILATU KOULUTTAA

Tunturiretkeily kokonaisuudessaan eli vielä sodan jälkeen pioneeriaikaa, jolloin tärkeintä oli eri tunturialueiden kartoitus ja retkivarusteiden kehittely vastaamaan Lapin erikoisolosuhteita. Uudet asiat ja kokemukset levisivät jäsenistön tietoon yhteisten tilaisuuksien välityksellä. Oman tärkeän osansa jäsenistön kouluttautumisesta muodostivat jo alkuaikoina kehitetyt tunturisusijärjestelmä ja susiseremoniaan liitetyt tunturisuden käskyt. Niiden avulla jäsenistö ohjattiin vastuulliseen tunturiretkeilyyn sekä jatkuvaan retkitietojen ja -taitojen kehittämiseen. Koulutus on ollut olennainen osa Tunturiladun ohjelmaa järjestön perustamisesta alkaen. Kun järjestön harrastus aluksi kohdistui voimakkaimmin talviseen Lappiin, oli luonnollista, että jo ensimmäisenä toimintavuonna toteutettiin erityinen hiihtotekniikkakurssi tunturihiihdon ja sen edellyttämän laskettelutekniikan oppimiseksi. Seuraavalla kaudella oli vuorossa kurssi retkeilyjohtajien kouluttamiseksi sekä lisäksi suppea hiihdonneuvojakurssi. Retkeilyjohtajien kurssi uusittiin kaudella 1948-49. Vuonna 1952 oli vuorossa hiihdon tekniikkakurssi Vierumäellä. Vuoteen 1952 tultaessa oli lisäksi järjestetty yhteensä 11 tunturihiihtokurssia, kaikki Kilpisjärven alueella.Toisena toimintavuotenaan Tunturilatu jopa "lähetti" pari aktiivista Ruotsiin saamaan oppia hiihtotekniikassa. Heidän tehtävänään oli sen jälkeen toimia kouluttajina Suomessa järjestettävillä kursseilla.

Tämän alkuaikojen varsin vilkkaan kurssitoiminnan johdosta valittiin 1954 koulutusvaliokunta kehittämään pääosin eräretkien johtajien koulutusta. Näin siksi, että käyttöön otettu johtajasuden arvo korosti johtajakoulutuksen tarvetta. Koulutusvaliokunta paneutui myös eräretkeilyn varustekysymyksiin.

Vuonna 1953 loppuivat Tunturiladun yleiset, Lapissa järjestettävät hiihtokurssit, sillä Suomen Latu otti vastatakseen niiden järjestämisestä. Viisikymmenluvun loppupuolella Tunturilatu järjesti retkenjohtajakoulutuksen lisäksi SPR:n tuella kaksi ensiapukurssia sekä valokuvauskurssin 1961. Sen jälkeen erilaisten kurssien järjestäminen laantui niin, että vuodesta 1962 vuoteen 1983 toimintakertomuksissa ei ole mainintoja koulutustoiminnasta. Näinäkin vuosina sitä kuitenkin oli ohjelmassa eri tilaisuuksien yhteydessä ja varsinkin perustettujen tunturikerhojen toimintaan se on kuulunut merkittävänä

Vuoden 1948 tunturihiihtokurssien apuvetäjä Unto Pöntinen esittämässä laskettelutekniikkaa Mallan rinteillä.

Kavtsin Kärrikaltiossa pidettiin II korpipuoskarologian kurssit 6.11.-79 Ulla Saarisen johdolla. Siellä sidottiin, teipattiin, rakennettiin hätäpaareja sekä purilaita.

osana niiden alkuajoista alkaen. Tunturilatu myös ohjasi jäseniään osallistumaan Suomen Ladun tuolloin varsin monipuoliseen tunturikurssitoimintaan. Tunturiladun koulutustoiminta elpyi Kavtsin järjestäessä 1984 retkenvetäjän peruskurssin Kärrikaltiossa Inkoossa ja Tunturilatu sille jatkokurssin seuraavana vuonna Susi-Talaksella. Tuolla vuosikymmenellä järjesti Tunturikerho Logi monena vuonna lasten retkikurssin, useimmiten Susi-Kiisalla. Nämä kurssit olivat tarkoitetut kaikille tunturilatulaisperheiden nuorille. Logilaiset olivat asialla järjestäessään tunturilatulaisille luontoretkiä ja lintukursseja Turun saaristossa sekä Utsjoella. Tunturilatu on myös antanut järjestökoulutusta kerhojen toimihenkilöille suunnatuissa tilaisuuksissa. Samoin koulutettiin jäsenistöä Tunturiladun junaillessa Erävaelluksen SM-kilpailut Inarissa 1994.

Vuonna 1991 perustettiin jälleen koulutustoimikunta, jonka tehtävänä oli ja on edelleen vastata Tunturiladun koulutus- ja kurssiohjelmien suunnittelusta sekä niiden kehittämisestä. Parin ensimmäisen toimintakautensa aikana toimikunta laati kesä- ja talvikursseille perusohjelmat oppituntisuunnitelmineen. Kumpaankin kurssiin sisältyy viikonlopun mittainen, teoriapainotteinen perusosa ja saman pituinen käytännön harjoittelun sisältävä maasto-osa. Siinä sovelletaan saatuja oppeja sekä pienoisvaelluksella että rastikoulutuspisteissä. Tällä jaksolla kurssilaiset joutuvat tekemään retkeilyyn liittyvän etukäteistehtävän, jonka he esittävät muille kurssilaisille. Tarkoituksena on saada kukin paneutumaan omaan aiheeseensa ja esittää tehtävästä oman näkemyksensä.

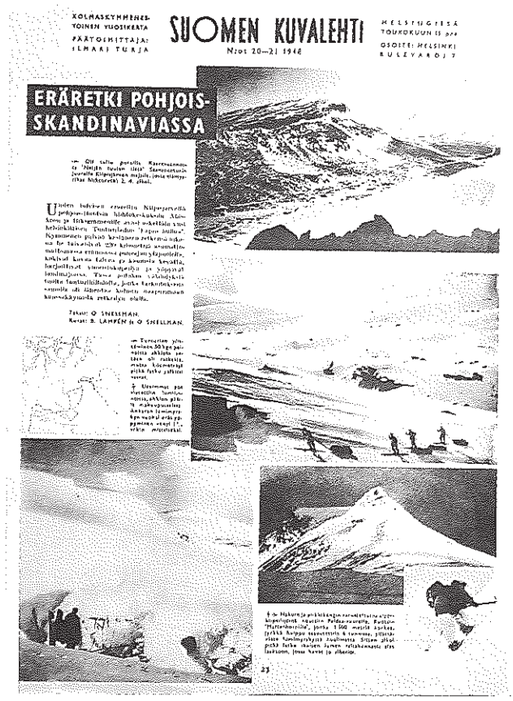
Tunturilatu on myös, kovan kysynnän johdosta, toimittanut retkeilyn kesä- ja talvikurssikansioita Suomen Ladun ja jopa ulkopuolisten järjestöjen ja yhteisöjen käyttöön. Näin on Tunturiladun asiantuntijoiden työstämä retkeilytietous auttamassa uusia retkeilijöitä laduille ja poluille. Tehostakseen koulutusta ryhtyi Tunturilatu pitämään luetteloa kerhojen koulutusyhdyshenkilöistä. Koulutustoimikunnan työn pohjalta on Tunturiladun piirissä, erityisesti kerhotoiminnassa ollut mahdollista siirtyä entistä täsmällisempään ja laadukkaampaan tunturivaellus- ja retkenjohtamiskoulutukseen ja näin pystytään varmistamaan jatkossakin koko järjestölle osaava, vastuunsa kantava ja oikean tunturihengen omaksunut harrastajajoukko.

TUNTURILADUN JULKINEN KUVA

Ja me muistamme Pihkalan juttua:
Nyt on jäätiköt meillekin tuttua
ja se Kemppisen "Kuru".
(Sinne taas tuli suru)
Tänään huoli en ikävän nuttua

Jänkä-Jussi

Tunturiladun alkuaikojen toimintainnostus kuvastui myös suurelle yleisölle ja erityisryhmille osoitetussa "propagandassa". Sitä toteutettiin monella tavalla: tunturiretkeilyä koskevina lehtikirjoituksina, retkeilyvälinenäyttelyinä, tiedotustilaisuuksina, esitelminä, seminaareina, kaitafilmiesityksinä ja elokuvateattereiden alkufilmeinä sekä kerran jopa BBC:n tunturihiihtoa käsittelevässä lähetyksessä. Myöhemmin myös televisiossa esitetyt katsaukset olivat hyvää mainosta Tunturiladun toiminnalle. Sodan jälkeen suuri yleisö ja monet järjestöt olivat kiinnostuneita Lapista ja sen tarjoamista retkeilymahdollisuuksista. Yhteistilaisuudet Teiniliiton, Hiihtoliiton, Partiojärjestöjen sekä Lapin Sivistysseuran kanssa olivat osoituksena tuntureiden kasvavasta vetovoimasta. Tunturiladulle oli silloin ja on ollut myöhemminkin tunnusomaista se, ettei se niinkään korostanut omaa toimintaansa, vaan asiantuntijana mainosti ensisijaisesti Lappia ja sen retkeilymahdollisuuksia. Silti tunturisuusi-

Tunturilatu oli alusta alkaen näkyvästi esillä lyhytfilmeissä, sanoma- ja aikakauslehdissä sekä myös kuuluvasti radiossa.

Tunturilatulaiset lähdössä Niinisalon kasarmeilta Pirkan hiihdon reittiä avaamaan 1954. Reppuhiihtäjät vas. Anja Fall (Grönfors), Mailis Auterinen, Jam Jam Lampén ja Maj-Lis Kihlberg.

arvo ja -vihkimys ovat olleet suurta yleisöä eniten kiinnostaneita asioita Tunturiladun toiminnassa.

Yleisen lapintietouden lisäännyttyä ovat valtakunnallisen uutiskynnyksen ylittäneet vain muutamat tunturilatulaisten aiheet, esimerkiksi Erik Pihkalan Grönlannin retki ja Kullervo Kemppisen lapinkirjat. Kuntohiihtäjät tuntevat kaikki laturetkien emohiihdon - Pirkan Hiihdon. Harva sen sijaan tietää, että tunturilatulaiset Tahko Pihkalan ideoimana sekä Yki Pitkäsen ja Jam-Jam Lampénin johdolla avasivat vuonna 1954 Pirkan hiihdon reitin Niinisalosta Tampereelle kahden päivän hiihtona. Reppuhiihto suoritettiin siis jo silloin.

Myöhemmin eri puolilla maata järjestetyt tapahtumat, juhlat ja tempaukset ovat saaneet säännöllisesti maakuntalehdistön ja alueradiot kiinnostumaan Tunturiladun ja sen kerhojen toiminnasta. Merkkivuosijuhlat Lapin tukikohdissa, susiaiset eri puolilla Suomea, Tunturiluudan ja Ivalojoen riippusiltojen rakentamisen tapaiset tempaukset sekä Erävaelluksen SM-kilpailutkin ovat edistäneet Tunturiladun myönteistä julkisuuskuvaa. Myös paikallisen kunnan johtohenkilön vierailut kesä- ja talvipäivillä ovat edistäneet julkisia suhteita.

On ollut myönteistä, että turismin sekä tunturiretkeilyn kasvaessa ja hiihtokeskusten ympäristöjen roskaantuessa oli Tunturiladulle muodostunut hyvät suhteet tukikohtiensa tuntumassa eläviin asukkaisiin. Heinätalkoot ja muu väärtien elämään osallistuminen, paikallisten palvelusten asiallinen käyttö sekä osoitettu pohjoisen elämänmuodon arvostaminen ja tukeminen ovat estäneet pahimman turismiin ja eräretkeilyyn osoitetun kritiikin kohdistumisen Tunturilatuun. Tunturilatulaisia ei ole syytetty Lapin roskaamisesta, tunturijärvien riistokalastuksesta, hillanpoiminnasta asukkaiden perinteisiltä "nautintasoilta" eikä uskottu heidän häiritsevän poronhoitoa. Eksymisten ja metsäpalojen estämiseen tähtäävä työ on näkynyt Tunturiladun tietoiskuissakin. Kiilopään eräkeskuksen pihaan lahjoitettu Tunturisuden Käskyt -taulu ja Lapin hiihtokeskuksiin jaettu Tunturiladun toimittama Älä eksy tunturiin-taitelehtinen ovat säästäneet varmaan myös paikallisten asukkaiden ja viranomaisten vaivoja.

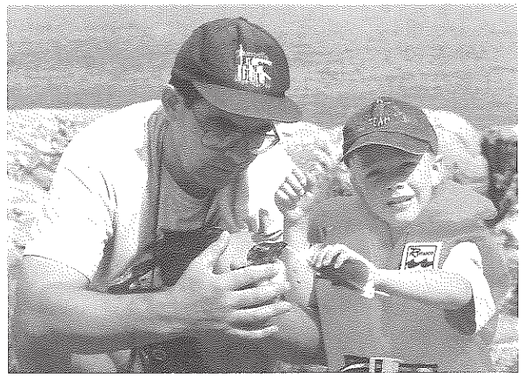
Tsarmin alueen poromiehet huomasivat myönteisenä Tunturiladun antaman lausunnon erämaa-alueen laajentamisesta ja etenkin Tsarmin kuusikoiden säästämi-

sestä. Tunturiladulla oli asiassa omatkin intressinsä, jotka kävivät yksiin poromiesten tavoitteiden kanssa. Yhdistys on pyrkinyt välttämään puuttumista paikallisiin kiistoihin ja pysynyt Lapissa joskus voimakkaanakin esiintyneiden eturistiriitojen ulkopuolella.

Lapin paikallisiin viranomaisiin on Tunturiladulla ollut asialliset suhteet. Palstojen hankintaan, rakentamiseen ja myöhempään polttopuuhuoltoon liittyneet lupa-asiat on aina hoidettu asianmukaisesti. Tunturiluuta-talkoilla ja Ivalojoen riippusilta-urakoilla Tunturilatu on luonut sellaiset suhteet Metsähallitukseen ja sen Lapin aluevirkamiehiin, että järjestön mielipidettä on kuunneltu tunturiretkeilyä koskevia muutoksia valmisteltaessa. Tunturilatulaiset arvostavat myös rajavartijoiden työtä. Niinpä Tunturilatu luovutti kämppiensä avaimen Ivalon rajavartiostolle rajamiesten virantoimituksessa tapahtuvaa tilapäistä majoittumista varten.

Tunturiladun ulospäin näkyvin tunnus on susimerkki. Sen kantajilta on oikeutetusti vaadittu esimerkillistä käyttäytymistä. Joskus on ulkopuolisten taholta jopa edellytetty sellaistakin osaamista, johon harrastuspohjaisissa vaatimuksissa ei ole edes tähdätty.

Tunturilatu-lehteen ja kerhojen erilaisiin julkaisuihin on talletettu keskeinen osa jäsenten suorittamien tunturiretkien historiaa, joka olisi omana aihepiirinään kokoamisen ja julkaisemisen arvoinen asia.

Tunturilatu-lehden nykyinen toimitussihteeri sekä tunturikerho Login luontoretkien vetäjä Antti Karlin Kalle-poikansa kanssa ruokin poikasta tutkimassa.

Tunturinhuipuilta vedottiin päättäjiin

Puolensataa juhlajulistusta vaati erämaiden vapaata virkistyskäyttöä

HELSINGIN SANOMAT

PÄIVI REPO
Helsingin Sanomat

ARI MÄKELÄ

Maan peitti lumi ja näköalan usva, kun jyväskyläläinen Aila Nieminen luki tiistaina kello 12 Yläjästunturin huipulta Tunturiladun 50-vuotisjulkilausuman:

"Me tunturilaulaiset haluamme edelleenkin vaalia Lapin luonnon puhtautta ja tukea perinteisen elämänmuodon säilymistä siellä. Me haluamme kiinnittää retkeilijöiden huomion siihen, että jokainen omalta osaltaan säilyttää luonnon mahdollisimman koskemattomana... Tänä Tunturiladun juhlavuonna me vetoammekin päättäjiin, että erämaiden ikimuistoinen vapaa virkistyskäyttö säilytettäisiin tuleville kin retkeilijäpolville."

Sama viesti luettiin viideltäkymmeneltä muulta tunturihuipulta Haltilta Vongoivalle ja Rastegaissalta Aakenukselle. Pääkaupunkiin jääneet tunturilaulaiset toistivat sen Paloheinän täyttömäen huipulta.

Julkilausuma oli tarkoitettu muun muassa metsähallitukselle. Sp on välkytellyt maksua retkeilyalueiden käytöstä, koska kämpät ja niiden huolto jäte- ja puusuoveineen tulevat kalliiksi.

Pysyvää Lapin-kuumetta

Suomen latuun nykyään kuuluva Tunturilatu perustettiin sodanjälkeisessä Lappi-innostuksessa.

Lappi oli silloin villiä pohjolaa, jossa ei törmännyt toiseen turistiin. Kartat olivat viitteellisiä, autoteitä ei ollut ja varusteet piti tehdä itse, mutta Lapin-kuume tarttui.

Tunturilatu ja Matkailuliiton Lapinkävijät rakensivat 1950-luvulla tunturelle omia kämppiä, jotka siirtyivät myöhemmin metsähallitukselle ja yleiseen käyttöön. Tunturilatu teki talkoovoimin Saariselälle Vongoivan turvekodan ja Sudenpesän, jonka nimi oli alkujaan Susi-Pesä. Kultalan kohdalla Ivalojoen ylittävän riippusillan yhdistys rakensi kahteen kertaan.

Sittemmin 2 500 jäsenen rakennusinnostus on suuntautunut omiin tukikohtiin. Niitä Tunturiladulla on Lapissa kolme: Vuontisjärven rannalla Enontekiöllä, Sarmitunturin maastossa Inarissa ja Utsjoella Nuvvuksen kylässä Tenojoen varrella.

Nuvvuksesta lähti toissaviikolla matkaan ruskaretkeläisiä, jotka nousivat tiistaina Korsatunturille lukemaan julkilausuman. Retki loppuu lauantaina Vuontisjärvellä juhlajusiaisissa, jossa vihitään juhlallisiin menoihin tunturisuuden tutkinnon suorittaneita tunturilatulaisia.

Joskus niin arvostetun tunturisuuden merkin suorittaminen ei enää innosta Tunturiladun nuoria, jotka ovat kiinnostuneempia retkeilystä sinänsä kuin merkin suorittamisesta.

Yhdistys yrittää palauttaa suoritusintoa muokkaamalla tunturisuuden vaatimuksia ja suunnittelemalla nuorille omaa, alempaa tutkintoa.

Perinteisiin uskotaan yhdistyksessä muutenkin. Jäsenet ovat varttuneempaa väkeä, joka pukeutuu mieluummin vanhaan anorakkiin kuin kalkeen tuhannen markan upouuteen goretexiin. Retkeilyvälineet ovat itse suunniteltuja ja tehtyjä, eivät kauppojen teknouutuuksia.

Talviretkillä ei yövytä vuorikiipeilijöiden suosimassa Himalajan hotelli -nailoneltassa vaan puheenjohtaja **Kyösti "Kösä" Lamminjoen** suunnittelemassa "kösäkössä", kaksinkertaisessa puuvilateltassa. Mallia Kössi on myös hiihteretkien aikio, jonka Latu ja polku -lehden testi havaitsi parhaaksi Suomessa saatavilla olevista.

Aila Nieminen (kesk.) lukee Tunturiladun 50-vuotisjuhlajulistusta Yläköksen huipulla.

Juhlavuotenaan 1996 Tunturilatu sai runsaasti mediajulkisuutta.
Etenkin julkilausuman luku samanaikaisesti 50-tunturin huipulla ylitti uutiskynnyksen myönteisellä tavalla

TUNTURILADUN JULKAISUTOIMINTA

"Kehittäköön tämä lehti omalta osaltaan retkeilyä Lapissa sekä siihen liittyviä tietoja ja taitoja, tulkoon tämän välityksellä Lapin luonto ja sen kansa yhä läheisemmäksi retkeilijöille ja kasvattakoon se myös lukijoissaan oikeata tunturihenkeä, reipasta ja peräänantamatonta eräretkeilijän mieltä sekä kunnioitusta mahtavia tuntureita kohtaan"

Yki Pitkänen, 1962

Tunturilatulehti

Yhdistyksen oma lehti tuntui jo varhaisessa vaiheessa tarpeelliselta, koska Tunturiladun jäsenistöstä yli puolet asui Helsingin ulkopuolella. Johtokunnan mielestä jäsenkirjeet eivät enää riittäneet. Lehti välittäisi kokoustiedot, tapahtumat ja retkeilyasiat paremmin jäsenille.

Tunturiladun johtokunta on ohjannut lehden julkaisemista koko sen ilmestymisen ajan niin, että lehden vastaavana päätoimittajana on ollut yhdistyksen puheenjohtaja, joka on vastannut myös pääkirjoituksesta. Silti lehti on aina koottu talkoovoimin ja toimituskunta on saanut vapauden lehden sisällön toteuttamiseen.

Aluksi lehti oli A 4-kokoinen aikakausilehtityyppinen. Se koottiin ja postitettiin saman työryhmän voimin, joka hoiti muutkin Tunturiladun juoksevat asiat. Tunturilatulaisilta saatiin retkiselostuksia, kerrottiin juhlista ja uusista susista. Alusta alkaen lehti julkaisi myös jäsenten tunturikokemusten kirvoittamia runoja. Näin toimitettiin lehti neljänä vuotena.

Vuodesta 1966 alkaen lehden tekoon ryhtyi Erkki "Eki" Wiksten, joka ammattitoimittajan taidolla hoiti tehtävää yksitoista vuotta. Hänen toimestaan lehti sai nykyisen sanomalehtimäisen muotonsa. Toimitustyön vakiintuessa ilmestymiskerrat lisääntyivät ja parhaana vuotena saatiin aikaan neljäkin lehteä. Kaikki lehden toimituskuntaan kuuluvat ovat aktiivisia tunturiretkeilijöitä, joten lehden sisältö on ollut sekä ajankohtaista että asiantuntevaa.

Puheenjohtajan toimensa ohella Antero Tarvainen toimitti Tunturilatu-lehteä vuosina 1977-79.

Vuosina 1979-83 Tunturilatu-lehteä teki Anja Pere. Hän painotti lehdessä yhteisiä toimintatapahtumia tehden siitä entistä tärkeämmän tiedotuskanavan koko jäsenkunnalle. Suuresta työtaakasta huolimatta Anja monipuolisti lehden sisältöä entisestään.

Ollessaan Tunturiladun johtokunnan jäsen Uolevi Mättö innostui lehtiasioista. Hän ja Anja Pajunen toimittivat Tunturilatulehteä vuosina 1984-1990.

Tunturilatu-lehden toimittamisvastuu siirtyi 1990 lehtitoimikunnan jäsenenä olleelle Antti Karlinille. Hänen aikanaan Tunturilatu on ottanut kantaa yhä kasvaviin tunturiretkeilyn ongelmiin ja lehdenkin palstoilla on puolustettu mm. jokamiehenoikeuksia ja luontoa säästävää retkeilyä. Samalla uusien tunturikerhojen syntyminen ja jäsenmäärän kasvu kaksi ja puolituhantiseksi on lisännyt lehden merkitystä Tunturiladun sisäisessä tiedottamisessa.

Tunturilatu-lehti on kolmen ja puolen vuosikymmenen ajan osoittanut tarpeellisuutensa kehittyen sisällöltään monipuoliseksi, voimakkaasti tunturilatutoimintaa tukevaksi julkaisuksi.

Muita Tunturiladun julkaisuja:

Tunturiladun opas -kirjanen vuosina 1960, -64 ja -68
20-vuotisjulkaisu 1964
Tunturilatu 1946-71, 25-vuotisjulkaisu 1971
"Älä eksy tunturiin" taitelehti Lapin majoituspaikoille 1971
Tunturilatu, lehden 30-vuotisjuhlanumero, 1976
Tunturiladun susivihkiäiset-kirjanen, 35-vuotisjulkaisu 1981
Tunturilatu 1946-86, 40-vuotisjuhlajulkaisu 1986
Tunturilatu-kirjanen 1986
Eräretkeilyn perustietoja-kirja 1990
Tunturiladun kesäkurssikansio 1994
Tunturiladun talvikurssikansio 1995
Tunturilatu ry opas uusille jäsenille 1994
Tunturiladun esite järjestön ulkopuolisille taitelehtinen 1994, uusittu 1996
Tunturiladun suunnistuskurssikansio 1996

Myös monet tunturikerhot ovat julkaisseet omia vuosi- tai 10-vuotisjulkaisujaan.

TUNNUKSET JA HUOMIONOSOITUKSET

Ota vastaban latu nyt kiitokset.
Monet sitonut olet liitokset
vaaroilla noilla.
Jängillä, soilla.
Kuka murtaisi muistojen niitokset

Jänkä-Jussi

Merkki on tärkein jäsenistöä yhdistävä ulkoinen tunnus. Niinpä Bjarne Lampén suunnitteli heti Tunturiladun perustamistalvena kerholle jäsenmerkin. Suorakaiteen muotoisen, Tunturilatu-tekstillä ja tunturikuviolla varustetun kangasmerkin sai jäsen lunastaa vasta käytyään tuntureilla. Suoritusmerkiksi se muuttui kun kuntosuoritusten sekä uusien tunturissakäyntien jälkeen siihen liitettiin punainen reunus. Keltainen sahalaitakehys vihreällä pohjalla, punaisen lisäksi, osoitti kantajansa erityistä aktiivisuutta. Susijärjestelmän kehittyessä näistä suoritusmerkeistä luovuttiin ja kun varsinaisesta jäsenmerkistä ei otettu uutta painosta niin senkin käyttö hiipui 50-luvulla.

Näiden tilalle tuli Leo Backlénin suunnittelema Tunturiladun susimerkki. Se ei ole jäsenmerkki, vaan sääntömääräisten suoritusten, sudeksi anomisen - hyväksymisen sekä vihkimisen kautta saavutettava arvo- ja kuntoisuusmerkki. Tunturisusimerkin suorittaneelle voidaan myös myöntää korkeampia susiarvoja. Susimerkki otettiin käyttöön 1951 ja siitä lähtien se on ollut Tunturiladun näyttävin, arvostetuin ja tunnetuin symboli. Kuten alkuvuosien suoritusmerkeissä, niin tässäkin perusmerkin kehysten - punosten värit - osoittavat suoritus- ja arvoasteet: johtajasudelle punaisella, ikäsudelle harmaalla ja kunniasudelle kullanvärisellä punoksella reunustettuna. Nämä merkit kattoivat sellaisenaan koko susijärjestelmän aina 90-luvun juhlavuoteen asti. Susimerkin kanto-ohjeen mukaisesti sen oikea paikka on anorakin vasemmassa rintapielessä vähän kantajansa sydämen yläpuolella.

Vuonna 1963 suunnitteli Teuvo Karsta susimerkkiin pohjautuvan Susistandaarin, jonka Tunturilatu voi ojentaa juhlapäivien huomionosoituksena yhdistyksille ja yksityisille henkilöille.

Seuraavaksi, vuonna 1969, valmistui siviilipukukäyttöön tarkoitettu tunturilatutunnus. Se on pienikokoinen vaakunakilven muotoinen, valkoista tunturia kuvaava metallimerkki. Vähän suurikokoisempana se uusittiin 1996. Merkin suunnitteli Hannu Hiltunen samoin kuin vuonna 1972 valmistuneen kankaisen Susikyrömerkin. Sen niliaitta-kuvio myötäili samana vuonna tukikohtaan pystytettyä aitoa "isoveljeä". Tämäkin merkki on jo poissa käytöstä.

Kolmen vuosikymmenen tauon jälkeen Tunturilatu sai uuden varsinaisen jäsentunnuksen 1982. Risto Vuolle-Apialan suunnittelemalla hihamerkillä on matala suorakaiteinen muoto ja siinä esiintyvä sahalaitakuvio myötäilee susimerkin yläosan revontuli-kuviota.

Vuonna 1996 otettiin uutena susiarvona käyttöön nimitys Outasusi. Tämä susijärjestelmän ensiporras on tarkoitettu 12-vuotta täyttäneiden tavoitettavaksi. Outasudelle saatiin merkki vaihtamalla varsinaisen susimerkin tunturikuvio outamaiden kuuseen. Merkin on kehitellyt susimerkin pohjalta Rene Östling.

Jokaisella Tunturiladun tunturikerholla on myös omat merkkinsä ja standaarinsa.

Jotkut merkittävät toimintatapahtumat ovat saaneet omat osanottajamerkkinsä, kuten tunturilatulaisten ensikäynti Haltialle 1947, Kilpisjärvi-Abisko ahkiovaellus 1948, Operaatio Tunturiluuta ja Napapiiriltä-Napapiirille-hiihto 1986.

Kutsumalla henkilöitä kunniapuheenjohtajaksi sekä kunnia- ja ikäsuden arvoon on Tunturilatu osoittanut kiitollisuutensa ja arvostuksensa erittäin ansioituneille jäsenilleen. He ovat yhdistyksen todellisia ikihonkia, jotka ovat ansioituneet sekä tunturiretkeilijöinä että myös tehneet pitkäjänteistä ja arvokasta työtä Tunturiladun ja sen toimintaperiaatteiden hyväksi.

Merkittävän toiminnan perusteella on Tunturilatu myös kunnioittanut eräitä jäseniään nimeämällä tiettyjä rakennuskohteita heidän mukaansa, kuten Ykin silta ja Pekan kammi sekä antanut Pekka Huttuselle "Tunturiladun kämppäneuvoksen" arvonimen.

Vuosien varrella on Tunturilatu palkinnut ansiokkaasti toimineita jäseniään Susipannulla tai Susinilillä.

Vuonna 1996 otettiin käyttöön uusina palkitsemismuotoina kunniamerkkien tapaan kannettava Matti Rekolan suunnittelema hopeinen Tunturilatumitali sekä Tunturilatu-puukko.

Valtiovaltakin on muistanut jäseniämme Suomen Liikuntakulttuurin ja urheilun ansiomitaleilla ja Suomen Latu omilla ansiomitaleilla, -plaketeilla sekä Tahko Pihkala-mitalilla.

TUNTURIHENKI TOIMINTAA OHJAAVANA VOIMANA

"Oikean tunturihengen omaksunut lapinkävijä joutuu kairan kerran toisensa jälkeen kobdattuaan kasvamaan ihmisenä niin, että hän jalostuu mieleltään avartuu ajattelultaan ja nöyrtyy pyrkimyksissään."

Antero Tarvainen

Tunturiladun eri julkaisuissa on arvioitu tunturilatulaisuutta ja sen luomaa tunturihenkeä. Niiden mukaan tunturiretkeilijän tulisi kehittää itseään yksipuolisesta suoritusrajojaan mittaavasta "urheilijasta" monipuolisesti harrastukseen syventyväksi ja luonnon ehtoihin sopeutuvaksi kulkijaksi.

Tunturiretkien tuloksena tulisi olla henkinen ja fyysinen rentoutuminen ja uudelleenlatautuminen, yhteisten arvojen ja sääntöjen oppiminen ja noudattaminen sekä myönteisten kokemusten siirtyminen oman elämän tueksi.

Perinteisten arvojen kunnioitus, mutta samalla uuden omaksuminen ja hyväksyminen ovat tunturiretkien mukanaan tuomaa entistä parempaa elämänhallintaa.

Aidosti koettuna Lappi tarjoaa uuden tarkkailukulman katsella elämää. Kokemusten mukaan tunturiretkiin liittyy usein sellaisia elämyksiä ja tosiasioita, joiden havaitsemiseen ihmiset ovat jokapäiväisissä toimissaan saattaneet turtua. Tunturiretki tuo korostetusti esiin sen, että ääriolosuhteistakin selviytyminen on opittavissa ja sopeutuminen yllättäviin tilanteisiin on välttämätöntä ja järkevää.

Aidon tunturihengen omaksunut hyväksyy sen, että vaikeudet kuuluvat elämään ja tekevät hänestä vain entistä vahvemman. Tärkeänäkin koetusta tavoitteesta luopuminen välttämättömyyden edessä kuuluu eräretken opetuksiin osoittautuen suureksi viisaudeksi.

Tunturiladun toiminnassa on kautta aikojen korostettu tunturihengen merkitystä. Oikea retkeilijä on onnellinen ja kiitollinen kaikesta, mitä saa retkillään kokea sekä voi olla siitä myös sisimmässään ylpeä. Aika kultaa karutkin muistot ja tunturiretkikin on ollut "parasta silloin, kun se vaikeinta on ollut".

I palkinto "Kosken ylittäjät". Tunturiladun valokuvauskilpailuissa 1977 sarjassa toimintakuvat - Toivo Kilpelätnen.

TUNTURIRETKEILYN PUOLUSTAJANA

Moottorikelkan käyttö hyödylliseen tarkoitukseen on aivan eri asia kuin se moottoriburjastelu, joka on muodostunut kairoilla häiriöksi.

Limppumoottori

Tunturilatu oli sodanjälkeisen tunturiretkeilyn elvyttäjä, uusien alueiden etsijä, varusteiden kehittäjä ja retkitietouden levittäjä. Omalla esimerkillään tunturilatulaiset olivat suuntaamassa tunturiharrastusta kestävälle ja luontoystävälliselle uralle.

Asiantuntija-asemassaan Tunturilatu on joutunut ottamaan kantaa retkeilyolosuhteiden nopeaan muuttumiseen tunturialueilla ja yrittänyt vaikuttaa aloittein ja lausunnoin niistä tehtyihin ratkaisuihin. Myönteisin ratkaisuehdotuksin Tunturilatu on puolustanut jokamiehenoikeuksiin perustuvaa vastuullista tunturiretkeilyä pyrkien samalla edistämään Lapin alkuperäisen elämänmuodon ja kulttuurin säilymistä.

Tunturiluuta-operaatiolla otettiin aktiivisesti kantaa Lapin roskaantumista vastaan. Kansallispuistojen sekä erämaa-alueiden perustamista tukevilla lausunnoilla on pyritty säilyttämään vielä luonnonvaraisina olevien alueiden moninaiskäyttö. Tunturilatu on myös pitänyt arveluttavana lakimetsien ja muidenkin puurajan tuntumassa kasvavien metsien hakkuita. Pehmeitä arvoja puolustavia lausuntojamme ei kuitenkaan aina ole otettu huomioon, eikä Tunturiladun antamaa Kevon luonnonpuiston poikkipolku-esitystäkään hyväksytty kokonaisuudessaan asiallisista perusteluista huolimatta.

Moottoroitu liikenne maastossa on osoittautunut niin paljon myös tunturiretkeilyä haittaavaksi tekijäksi, että Tunturilatu on esittänyt sen rajoittamista vain luontaiselinkeino- ja virkakäyttöön. Kun Lapin autiotupaverkoston hätäpuhelinjärjestelmä oli suunniteltu lakkautettavaksi, vaati Tunturilatu sen säilyttämistä ainakin keskeisillä retkeilyalueilla. Vaikka maastopyöräily tapahtuukin lihasvoimalla, edusti Tunturilatu Suomen Ladun tunturivaliokunnassa kielteistä kantaa maastopyörän käyttöön selvien polkujen ja teiden ulkopuolella ja varsinkin kansallispuistoissa.

Tunturilatu on puolustanut Lapin paikannimistön säilyttämistä oikeamuotoisena. Tukikohtiemme nimien oikeinkirjoitus on tarkistettu Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa ja Maanmittaushallitukselle on esitetty alkuperäisen saamenkielisen nimistön palauttamista Lapin karttoihin. Tämä onkin luvattu toteuttaa karttojen uusimisen myötä. Samalla on toivottu tunturilatulaisten apua alkuperäisten nimien keräämisessä.

Oman pitkän luettelonsa muodostaisivat ne kannanotot, joita Tunturilatu on antanut Susikyrön ympäristön mahdollisimman erämaista ja retkeilyllistä ilmettä puolustaessaan. Näköetäisyydelle suunniteltu kylpylähotelli ja uhka palstan jäämisestä lentokentän kiitoradan jatkealueelle olisivat muuttaneet alueen luonteen ja käyttömahdollisuudet aivan toisenlaisiksi.

Tunturiladun retkeilyn hyväksi Lapissa tekemä työ on tuonut sille arvostetun aseman ja antanut mahdollisuuden maltillisin kannanotoin vaikuttaa tunturiretkeilijöille tärkeisiin asioihin.

Yrjö Suunittu edisti ja puolusti voimakkaasti vapaata tunturiretkeilyä toimiessaan näköalapaikalla Tunturiladun johtokunnassa ja yhdistyksen puheenjohtajana.

TUNTURILADUN TALOUS

Tunturilatu on aina toiminut suhteellisen pienellä jäsenmaksulla, samoin kuin sen tunturikerhotkin. Tunturiladun tiedotukset ja kutsut on saatu kaikille jäsenille keskusjärjestön lehteen ilmaiseksi. Toimintatapahtumista on tiedotettu myös jäsenkirjein, kunnes vuonna 1962 alkanut Tunturilatu-lehden julkaiseminen vähensi jäsenkirjeiden lähettämistarvetta ratkaisevasti. Johtokunta on kuitenkin pitänyt yhteyttä tunturikerhoihin myös kirjeitse.

Tunturiladun juhlien ja muiden erikoistilaisuuksien osallistumismaksut on asetettu sellaisiksi, että niillä on pystytty kattamaan tilaisuuden kulut. Talousarviossaan on Tunturilatu osoittanut määrärahan tapahtumiensa järjestämiseen. Yhdistys on sitoutunut korvaamaan tunturikerhojen mahdolliset taloudelliset tappiot niiden järjestäessä susivihkiäiset tai muun yhteistilaisuuden. Niiden onnistuttua taloudellisesti, joskus ennakoitua huomattavasti paremmin, on järjestävä tunturikerho puolestaan usein tehnyt lahjoituksen Tunturiladun rakennusrahastoon tai johonkin muuhun kohteeseen. Tilaisuuksien hyvä taloudellinen tulos on usein perustunut lahjoituksina saatujen palkintojen turvin järjestettyjen pienarpajaisten tuottoon. Järjestipä Tunturilatu 1967 yleiset arpajaisetkin, jolloin 10 000:sta arvasta jäi vain satakunta myymättä ja puhdas tuotto ylitti 5000 silloista markkaa.

Ennen yhdistysten kirjanpitolain säätämistä Tunturiladun talousarvio laadittiin ja kokouksissa hyväksyttiin niin suurpiirteisenä, että johtokunta ikään kuin avoimen valtakirjan saaneena saattoi käyttää varoja suhteellisen vapaasti yllättäviinkin menoihin. Jonkun ison hankkeen nopean toteuttamisen varmistamiseksi otettiin joskus pankista lainaa, jota varten ei tarvittu kiinnityksiä. Riitti, kun osa johtokunnan jäsenistä oli "paperin" allekirjoittanut - kerran jopa yhdistyksen taloudenhoitaja kuittasi lainan yksin. Tarpeen tullen voitiin jäsenistön tukeen luottaa palstoja hankittaessa ja niitä rakennettaessa. Niinpä eräs yksityinen jäsen lainasi Tunturiladulle tarvittavan pääoman, koska sillä kerralla oli Talaksen palstan kauppa tehtävä nopeasti. Vetoomus Tunturilatu-lehdessä riitti tuomaan kulloinkin tarvittavat varat. Summat kertyivät etupäässä pienistä rahalahjoituksista, joilla laaja jäsenjoukko on halunnut tukea rakennustoimintaa. Suurimmillaan lahjoitukset nousivat 5000 markkaan ja tavarana Talaksen kämpän tai Kiisan saunan hirsiin. Yksityisen lahjoittama oli myöskin Talaksen kämpän rakennustarpeiden kuljetus Pieksämäeltä Lappiin.

Jos johtokunnalla, vanhaan hyvään aikaan, onkin ollut suuri vapaus yhteisten varojen käytössä yhdistyksen hyväksi, kertoi se aina tilinpäätöksissä yksityiskohtaisesti siitä. Näin jäsenkunta on jälkikäteen voinut valvoa ja varmistua taloudenhoidon asiallisuudesta. Kaikesta suurpiirteisyydestään huolimatta yhdistyksen taloudenhoito on ollut harkittua.

Kaikkialle ulottuvalla talkootyöllä on rakentamis- ja tilaisuuksien järjestämiskustannukset onnistuttu pitämään alhaisina ja Tunturiladulle on näin saatu kerättyä huomattava omaisuus.

Uuden kirjanpitolain tultua voimaan on Tunturilatu täsmentänyt ja muokannut talousarvionsa ja tilinpäätöksensä sen mukaiseksi. Yhdistyksen taloussuunnittelu on tarkentunut perustuen myös entistä enemmän analyyttisiin selvityksiin. Lapin tukikohtien käyttö- ja kunnostussekä Tunturilatu-lehden painokulujen noustessa on Tunturiladussa siirrytty entistä tarkempaan kustannusten seurantaan toiminnan kaiken aikaa kehittyessä ja monipuolistuessa.

Oskari Kyrö ylvästä valkkoporoaan valjastamassa kotikenttänsä aitan seinustalla susivihkiäisviikolla 1972.

MYÖTÄELÄEN LAPIN ASUKKAIDEN KANSSA

Tunturilatulaiset ovat lukuisilla matkoillaan ja retkillään tutustuneet ja ystävystyneet Lapin asukkaisiin. Läheisessä vuorovaikutuksessa on opittu paljon heidän elämäntavoistaan ja selviytymisestään lähes arktisissa oloissa. Sodan aiheuttama todellinen avuntarve sai Tunturiladun lähettämään parinkymmenen vuoden ajan joulupaketteja sille osoitettuihin Lapin koteihin sekä auttamaan paikallisia kouluja mm suksilahjoituksin. Lisäksi moni on auttanut henkilökohtaisia ystäväperheitään eri tavoin.

Ensimmäisinä toimintavuosina suuntautuivat matkat ja retket etupäässä Kilpisjärvelle ja Haltiatunturille. Perinnerikasta majapaikkaa Siilastupaa isännöineet Valde ja Hilda Viik olivat ensimmäiset Tunturiladun väärtit Käsivarren Lapissa. Väärti oli myös Aslak Juuso, jonka poroilla ensimmäiset Tunturiladun hiihtokurssilaiset matkasivat Kaaresuvannosta Kilpisjärvelle. Hyvä väärtimme oli myös Yrjö Metsälä, tulli- ja rajamiehenä aloittanut, Kilpisjärven "elinkautinen", vaikkakin heti myös tunturilatulainen ja ikäsusien joukkoon kutsuttu Suomen ensimmäinen tunturiopas.

Tunturiladun omien palstojen hankinta ja huoltaminen ovat kehittäneet suhteita paikallisiin asukkaisiin ja opettaneet osapuolet luottamaan toisiinsa. Näin Tunturilatu on saanut pitkäaikaisia väärtejä, joista muutamat ovat tulleet tutuiksi suurelle jäsenjoukolle.

Susikyrön hankinta tutustutti tunturilatulaiset Raattaman ja Ylikyrön asukkaisiin. Ylikyrössä asuvalta Oskari Kyröltä ostettiin kaikki kolme Susikyrön palstaa. Hänen tuvassaan vierailu oli meille unohtumaton tapaus. Oskarilta saattoi saada avun esim. kipeytyneeseen selkään ja monenlaista tietoa vanhoista parannusmenetelmistä. Ilmari Kyrö ja hänen Liisa-vaimonsa Raattamasta tulivat tutuiksi Susikyrön vanhan kämpän rakennustyön aikana, jolloin Ilmari "valvoi" rakennustyötä. Lapin kiireettömään tapaan Ilmarin luona vierailusta ei selvinnyt päivää lyhemmässä ajassa ja usein kesken jääneitä muisteluksia oli jatkettava seuraavana päivänä Susikyrössä. Väärteiltämme saimme elävän kuvan alueesta ja sen elämästä. Heidän kauttaan Tunturilatu hyväksyttiin "asumaan" aluetta.

Susi-Talaksen palsta Tsarmitunturin tuntumasta ostettiin Petter Paadarin perikunnalta. Ennen Talasjärven metsäautotien valmistumista reitti Talasjärven lompoloille lähti Mustolasta Vahlqvisteilta ja kulki Tsarmijärven Paadarin talon kautta. Tällöin tunturilatulaiset tapasivat molempien talojen asukkaita mennen tullen käydessään Talaksella. Molempien talojen asukkaat tulivat siellä käyneille tunturilatulaisille tutuiksi. Eero Vahlqvist muisteli Petsamon aikaa ja Kari-poika ajeli Tunturiladun moottorikelkka-ajoja. Pekka Paadarin kautta saatiin tuntuma kolttakulttuurin kiireettömään ja luonnonläheiseen elämäntapaan ja hänen Kalevi "Kalle" poikansa myötävaikutuksella sikäläiseen kairaan sekä poromiehen työhön.

Susi-Kiisa toi väärtiksemme Toivo "Topi" Paltton, Tenon veneentekijän ja Mattilan karjatilan isännän Nuvuksesta. Hän on traktorillaan hoitanut Kiisan kuljetukset ja saanut vastavuoroisesti useaan otteeseen tunturilatulaisia avuksi heinätalkoisiin. Vanha Pierra Guttorm vieraili usein Kiisan kämpällä sekoittaen jutustelussaan omaan ja paikalliseen elämään liittyvän todeen ja tarun ainutkertaisella tavalla.

Saamelaissyntyinen Helvi Nuorgam-Poutasuo lisäsi 70-luvulla tunturilatulaisten saamenkielen tuntemusta. Hänen ansiostaan tuli oikeakielisyys tunturikerhojen nimiin ja auttoi myöskin paikannimien alkuperäisyyden etsimistä.

Saamelaisten käsityötapahtumien ja -näytösten järjestäminen on kuulunut tunturikerhojen ohjelmaan. Aidon käsityötaidon esittely on kiinnostanut suurta yleisöä ja edistänyt tuotteiden myyntiä. Samalla tunturilatulaisten tuntemus ja arvostus aitoja perinteisiä esineitä kohtaan on kasvanut.

Hyvät suhteet paikallisiin ystäviin ja saamelaisperinteiden kunnioittaminen ovat tuoneet uuden ulottuvuuden retkeilyyn ja osaltaan auttaneet Tunturilatua entistä paremmin ymmärtämään Lapissa syntyviä ongelmia.

Hilda ja Valde Viik pihallaan Saanan juurella 1946

Liisa ja Ilmari Kyrö pirtissään 1972

Vuoden 1976 susiaisten kunniavieras Pekka Paadar Kiilopäällä vihkipaikan rakotulia sytyttämässä.

Saamelaiskäsityötapahtumat

Sääntöjensä toisessa pykälässä Tunturilatu on määritellyt toimintansa tarkoitukseksi muun ohella saamelais- ja Lapin kulttuurin vaalimisen. Suurelle yleisölle näkyvimmin ja jäsenistöä koskettavimmin se lienee tapahtunut 1980-luvulla tunturikerhojen järjestämissä saamelaiskäsityötapahtumissa.

Suomeen oli 1975 perustettu muiden Pohjoismaiden tapaan saamelaiskäsityöntekijöiden yhdistys, joka sittemmin sai viralliseksi nimekseen Sapmelas Duodjarat. Se on käsityö- ja neuvontajärjestö, joka toimii käsityöläisten etujärjestönä ja pyrkii suojaamaan saamelaista käsityötä ja valvomaan sen yleisiä edellytyksiä. Jäsenten valmistamat tuotteet merkitään yhteispohjoismaisella Sami Duodji-merkillä, joka takaa käsityön aitouden. Yhdistyksen jäseneksi voi hakeutua käsityöntekijä, jolla on äänioikeus saamelaisvaltuuskunnan vaaleissa tai joka on merkitty saamelaisrekisteriin. Nykyisin jäseniä on runsaat 200 henkeä.

Helsingissä oli jo kahdeksana syksynä järjestetty saamelaiskäsityötapahtuma, jossa myyntinäyttelyn lisäksi oli työnäytöksiä ja entisaikaista elämänmenoa esitteleviä elokuvia sekä asiantuntijoiden alustuksia saamelaisuudesta ja saamelaiskulttuurista eri muodoissaan. Kahvio oli varustettu lapinhenkisin antimin ja käsitöiden lisäksi myynnissä oli myös kirjallisuutta ja äänitteitä. Näiden tapahtumien toteuttajina olivat yhdessä Sapmelas Duodjaratin kanssa olleet Taideteollinen korkeakoulu ja Lapin Sivistysseura ry. Tapahtuman pitopaikka oli ollut paras mahdollinen: Ateneumin tilat Helsingin ydinkeskustassa.

Lapin Sivistysseurassa ja sen naistoimikunnassa oli runsaasti asiantuntemusta ja tietoa pitkältä ajalta, mutta jokasyksyisen tapahtuman läpivieminen alkoi käydä jäsenille raskaaksi.

Saamelaiskäsityötapahtuma Turkuun

Monet tunturilatulaiset olivat vuosien kuluessa löytäneet tiensä näihin tapahtumiin. Niinpä Logissa virisi ajatus tuoda saamelaiskulttuuria nähtäväksi myös Varsinais-Suomeen ja järjestää vuoden 1982 saamelaiskäsityötapahtuma Turussa. Hankkeelle saatiin Sapmelas Duodjaratin suostumus ja niin alkoivat Tunturiladun piirissä ennenkokemattomat talkoot kulttuuritapahtuman järjestämiseksi.

Asialla oli selvä uutuus- ja uutisarvo. Järjestäjien toimittamat tiedotteet ylittivät julkaisukynnyksen useissa lehdissä. Tuleva tapahtuma sai ilmaista mainosta jopa toisella kotimaisella kielelläkin. Niinpä ei ollutkaan ihme, että Cygnaeuksen koululla marraskuun 27. ja 28. päivinä kävi tapahtuman suojelijana toimineen maaherra Paavo Aition lisäksi runsaat 1300 henkeä. Omaa väkeä tapahtuma työllisti 41 ja lisäksi oli paikalla 7 esitelmöitsijää. Myynnissä oli 29 tekijän töitä. Viisivuotiaalle kerholle tämä oli suururakka, joka antoi jokaiselle halukkaalle mahdollisuuden kantaa kortensa kekoon. Samalla se tutustutti jäsenet toisiinsa ja lisäksi palkitsi vaivat taloudellisestikin hyvällä tuloksella. Logi oli hiihtänyt perästä tuleville tunturikerhoille ladun auki.

... ja Tampereelle

Kolbma tarttui haasteeseen ja järjesti Tampereen Sampolassa seuraavan saamelaiskäsityötapahtuman 26. ja 27. 11.1983. Hämeen läänin maaherra Risto Tainio oli tämän tapahtuman suojelija ja lehdistön kiinnostus oli vahva nytkin. Aamulehden puolen sivun juttu sunnuntaina sai väen liikkeelle niin, että aikakirjat kertovat yleisömäärän ylittäneen huikeimmatkin arviot ja arpoja jonotetun parijonossa! Oli ilmeisesti ollut satoisa käsityövuosi, sillä peräti 61 tekijää oli toimittanut töitä myytäväksi. Lähes yhtä monen (viidenkymmenenviiden) kerholaisen työpanoksella saatiin tapahtuma onnellisesti toteutetuksi. Seminaariosassa oli viisi eri alustajaa.

Sitten kuluikin pari vuotta ilman, että sen kummemmin tunturilatulaisin kuin muidenkaan voimin olisi pidetty tämäntyyppistä saamelaiskäsityökavalkadia. Sapmelas Duodjarat osallistui itse vuosittain moniinkin erilaisiin tapahtumiin aina Keski-Eurooppaa myöten ja oli jokavuotinen vieras Enontekiön Marianpäivänjuhlilla.

Paluu Helsinkiin

Vuonna 1986 juhli Tunturilatu 40-vuotista olemassaoloaan. Ulospäin sen näkyvimpänä merkkinä päätettiin järjestää Helsingissä käsityötapahtuma, jonka toteuttajaksi Kavtsi ryhtyi. Paikaksi valittiin Kaisaniemen koulu. Se ei ollut kaupankäynnin kannalta aivan parhaalla paikalla, mutta mahtui budjettiin. Vanhan koulurakennuksen suojiin löysi marraskuun viimeisenä viikonloppuna tiensä noin 1500 kävijää. Palautteesta kuultiin, että tapahtumaa oli kuluneina vuosina Helsingissä kaivattu. Tarjolla oli jälleen 61 tekijän töitä ja lähes jokaiselle kertyi tilitettävää, sillä kauppa kävi mukavasti. Moninaiset tehtävät työllistivät eri vaiheissa yhteensä 60 kavtsilaista, alustajia oli paikalla kolme ja osaamistaan käytännön toimissa esitti kaksi taitajaa. Tämän saamelaiskäsityötapahtuman suojelija oli opetusministeri Pirjo Ala-Kapee. Todettakoon tässä suojelijaksi lupautuneen henkilön suuri merkitys tämänkaltaisen tilaisuuksien järjestämisessä. Tunnetun ja järjestäjistä riippumattoman henkilön mukanaolo on yleisölle tae laadusta ja se erottaa tapahtuman myyjäisten sankasta ja kirjavasta joukosta.

... ja sitten Jyväskylään

Seuraava käsityötapahtuman toteuttaja löytyi Keski-Suomesta, Ovtsi Jyväskylästä 1988. Oltiin taas aivan uudella maaperällä ja palautteessa todettiinkin tapahtuman yhdeksi anniksi myönteisen Lappi-kuvan muodostuminen kävijöille. Kesyn koululla 19. - 20. 11. kävi noin 1000 vierasta. Tapahtuma noudatti hyväksi havaittua linjaa. Kuuden esitelmöitsijän ja kahden käsityöntekijän esitykset, filmit ja kahviossa nähtävillä olleet teemaan sopivat diakuvat antoivat tarjolla olleiden töiden lisäksi kävijöille hyvän kuvan saamen käsityö- ja vähän muustakin kulttuurista. Tämän tapahtuman suojelijana oli apulaiskaupunginjohtaja Ahti Vielma. Töitään lähetti 41 käsityöntekijää ja niiden myyntiin ja muihin tehtäviin tarvittiin 38 kerholaisen työpanosta.

Jokainen tapahtuma vaati järjestäjiltään paljon työtä ja oli kerhoille todellinen voimanponnistus. Yhteistyö kerhojen välillä oli hyvää ja seuraava järjestäjä sai aina käyttöönsä edellisten kokemukset ja kansiot. Työtä ja ehkäpä hankaluuksiakin olisi ollut vielä enemmän ilman Lapin Sivistysseuran naistoimikunnan jäseniä. He asettivat kokemuksensa käyttöömme ja antoivat matkan varrella järjestäjille kaiken tukensa. Tämä ilmeni hyvinä neuvoina, talkooapuna, yhteystietojen antamisena ja jopa rahallisena tukena.

Saamelaiskäsityötapahtumien tulevaisuus

Näin jälkeenpäin ajatellen tuntuu siltä, että Tunturiladun järjestämät saamelaiskäsityötapahtumat osuivat pidettäviksi "kreivin aikaan". Yritysten mainos- tai sponsorointibudjeteissa oli varaa tukea sellaisiakin hankkeita, joiden hyötyä ei ainakaan välittömästi voitu mitata. Kaupungitkin saattoivat tulla vastaan tilavuokrissa tai luovuttaa ne hyvään tarkoitukseen vallan ilmaiseksi. Monen ihmisen taloudellinen asema oli vielä silloin hyvä, kukkarossa oli rahaa kauniiden ja hieman hinnakkaampienkin tuotteiden ostoon ja käsityötä oli taas alettu arvostaa. Vuoden 1995 rahassa mitaten kertyi em. neljässä käsityötapahtumassa käsityömyynnistä yhteensä yli 230 000 mk.

1990-luvulle tultaessa hiipui moni edellä kerrotuista hyvistä asioista. Myöskin kilpailu rahan hankkimisesta myyjäisin tai kirpputoria pitämällä kävi entistä tiukemmaksi. Tämä uusi tilanne lisäsi järjestäjien taloudellista riskiä, koska mittavasta talkootyöstä huolimatta tilaisuuksista kertyi paljon kustannuksia, kuten vakuutukset, ilmoitukset, alustajien matkat, laite- ja tilavuokrat sekä siivouskin. Tilaisuuden tuottona olivat käsityömyynnistä saatavat 10 %:n provisio sekä kahvio- ja arpajaistulot.

Saamelaiskäsityötapahtumalle toivotaan kuitenkin jatkuvuutta ja uusia yhteistyökumppaneita, sillä käsityötaidon säilymisen takaa vain aidon työn arvostus, joka kasvaa tiedosta.

Seminaariesiintyjät:

Tunturiladun kerhojen järjestämissä saamelaiskäsityötapahtumissa on kuultu seuraavat esitelmät ja alustukset:

Aimo Aikio
Saamelaisväestön oikeudellinen asema Suomessa (1983)
Saamelaisten ammatillisesta koulutuksesta (1986)
Saamelainen kulttuuri murroksessa (1988)

Esko Aikio
Saamelaisväestön oikeudellinen asema Suomessa (1982)

Juha Guttorm
Keitä ovat saamelaiset? (1983)

Ilmari Laiti
Yhteispohjoismainen saamelaiskäsityömerkki (1982, 1983)
Lapinpuku (1983)
Saamelaiskäsityön nykyisyys ja tulevaisuus (1986)
Saamelainen käsityöjärjestö (1988)

Jorma Lehtola
Saamelaiset - alkuperäiskansa Pohjolassa

Veli-Pekka Lehtola
Saamelaiset myytit ja todellisuus (1988)

Martti Linkola
Saamelaiskulttuuri ja poronhoitoa (1982)
Saamelaisen asumistavan kehitys (1986)
Saamelaisen käsityön historiasta (1986)
Saamelaisen käsityöperinteen synty ja historia (1988)

Helvi Nuorgam-Poutasuo
Saamelaiskulttuuri tänään (1982)

Aslak Sarre
Lapin maisema ja värit (1982, 1983)

Ella Sarre
Inarinsaamelainen puvusto (1988)

TUNTURIRETKEILYN KEHITYS

"Hiihtäjä valtateitten, peltojen, kaupungeitten veikkoni, missä kuljetkaan.
Kelkassa riemumiellä hirvasten hipsutiellä
Hettahan, jossa majan saan"

Urho Karhumäki, Tunturihiihtäjän laulu

Retkeilyn alkuaikojen haasteet

Tunturiladun syntyvaiheessa tunturiretkeilijällä oli monia matkan suunnitteluun ja suorittamiseen liittyviä vaikeuksia. Tiedot retkikohteista olivat puutteellisia, kartat arvaamattoman suurpiirteisiä ja pääsy kohdealueille vaivalloista ja aikaa vievää. Olosuhteiden yllätyksellisyys antoi alkuaikojen tunturikäynneille vahvan löytöretkeilyllisen leiman.

Eri alueiden retkikartoitus tehtiin muutaman alkuvuoden kuluessa ja tiedot sekä kokemukset suosikkialueista levisivät tunturilatulaisten käyttöön nopeasti. Myös erätaitojen ja -varusteiden kehittäminen edisti eräretkeilyä ja sen turvallisuutta. Silti olosuhteet laajoissa koskemattomissa kairoissa säilyivät vaativina. Muita kulkijoita tapasi vain harvoin, siksi pulma- sekä hätätilanteissa oli luotettava vain omaan osaamiseen. Eräretken turvallisuuteen oli aina kiinnitettävä erityistä huomiota. Tunturisuden viisi käskyä syntyi koetuista, todellisista vaikeuksista. Eräretken vetäjällä tuli olla - ainakin omassa mielessään - retken eri vaiheita koskeva apu- ja pelastautumissuunnitelma erilaisten yllättävien tapahtumien varalle. Metsä- ja jänkäalueen myöhäiskevään sose oli ennen nykyisiä moottorikelkkauria ja erämaapuhelimia todellinen uhka. Alkuaikojen vaativat olosuhteet edellyttivät retkien osanottajilta myös erittäin hyvää fyysistä kuntoa.

Tunturialueiden koskemattomuus tarjosi sodan jälkeen myös monia etuja. Pitkillä retkillä voitiin ainakin kesäaikana luottaa kalan saantiin niin varmasti, että yleensä huomattava osa muonasta suunniteltiin saatavan kalastamalla. Metsästys ei kuulunut tunturiretkien ohjelmaan, sitävastoin marjoista ja sienistä saatiin herkullista ruuanlisää. Alkuvaiheessa tulenkäyttö ja tulilla yöpyminen olivat eräretkeilijöillä välttämättömiä taitoja, jotka omaksuttiin Lapin asukkailta. Opittiin, että kireällä pakkasella laavu ja rakotuli olivat hyvä vaihtoehto vanhaan ja hataraan kämppään verrattuna, jossa piisistä huolimatta aamulla oli yhtä kylmä kuin ulkona. Avotunturissa harjoiteltiin iglun rakentamista. Tavallisimmin siellä kuitenkin yövyttiin lumitunnelissa, jollaista voitiin käyttää myös myrskyn tai onnettomuuden yllättäessä. Kokemusten opastamana yleistyi tunturiretkille vähitellen myös talviteltan käyttö, mikä osaltaan vapautti reitinvalinnan ja kämppiin sitoutumisen.

Iglu, Matti Rekolan vetämällä Kolbman avotunturivaelluksella.

Kavtsin Nuorgam-Kiilopää retki talviteltoihin yöpyen 1988.

Tulillayöpymisten tarunhohteista aikaa.

Alueellinen laajeneminen

Suomen tunturialueet tarjosivat moni-ilmeisen haasteen niiden valloittajille. Metsä-Lappi oli tuttu ja turvallinen alue, jossa tunturista laskeutuja löysi suojan. Kesällä vaikeiksi esteiksi muodostuneet laajat suoalueet olivat talvella hankikantojen aikaan helppo ylittää. Käsivarren avarat tunturimaat vaativat huolellisemman valmistautumisen nopeiden säänmuutosten ja pitkiksikin äityvien myräköiden vuoksi. Koivuinen skaidimaailma palsoineen ja karuissa vesissä uivine tunturirautuineen sai sekin oman ihailijajoukkonsa. Tunturilatu kulki montaa erilaista Lappia.

Kun oman maan eri tunturialueet olivat tulleet tutuiksi, löytyivät rajojen takaa Ruotsin ja Norjan suurtunturit. Siellä retkeilijää odottivat alppimaisen jyrkät parituhatmetriset huiput sekä jälleen uusia tietoja ja taitoja vaativat jäätikköylitykset. Lopulta kotoinen Lappimme saattoi avartua Alpeiksi, Huippuvuoriksi, Grönlanniksi tai Alaskaksi. Tunturilatulaisten valtaosan suosikkeina ovat säilyneet kuitenkin omat tunturialueemme, joihin eräretket suunnataan. Alkuaikoina olivat retkikohteina seuraavat tunturialueet: Ylläs-Aakenus-Pallas-Ounas, Saariselkä-Tulppio-Tuntsa, Käsivarren tunturit - erikoisesti Halti, Muotkatunturit-Lemmenjoki-Hammastunturi, Paistunturit-Kevo-Utsjoki, Nuorgam-Sevettijärvi-Nellim.

Ruotsista suosikkialueeksi tuli Sarek-Kebnekaise-Abisko-Kilpisjärvi-väli sekä Pältsatunturi, Norjassa kuljettiin paljon laajemmalla alueella. Pohjoisessa Paras, Rastegaissa ja Bilto-Mollius-Koutokeino sekä etelämpänä Svartisen. Jotunheimen-Hardanger ja Karoliinien retken Tydalen-Handöl-alue tulivat myös useille tutuiksi.

Eräretkeily monipuolistuu

Tunturiharrastuksen syveneminen oli oleellista. Kiehtova luonto houkutteli paneutumaan tunturikasvien ja lintujen maailmaan. Sopulin tai arvokalan sielunelämä vaati myös oman tutkimisensa. Kohdealueiden maiseman pinnanmuotoihin etsittiin vastauksia geologiasta ja jääkausien jäljistä. Lattealtakin näyttävät maisemat sisälsivät asiaan syventyneelle viestejä, jotka pitivät vaeltajan kiinnostuksen vireänä. Itsekin saattoi vielä elää jääkautta suurtuntureiden keskellä.

Tuntureiden poro ja poronhoito sekä siihen liittyvä elämänmuoto luonnon muovaamine arvoineen viehättivät lapinkävijää ja vaikuttivat hänen koko käyttäytymiseensä tunturiretkillä. Tunturilatulaiset arvostivat alkuperäistä saamelaiskulttuuria ja pyrkivät tukemaan sen säilymistä. Kullankaivajien tapaaminen auttoi ymmärtämään heidän "Lapin elinkautista" elämäntapaansa, vaikka vain muutamat tunturilatulaisista itse joutuivat kullanhimon valtaan. Omalla kultavaltauksella Jäkälä-Äytsissä saivat tunturilatulaiset koetella onneaan kaksi viisivuotiskautta.

Nähdyn ja koetun tallentaminen Lapissa ja tunturiretkillä oli itsestään selvä asia. Valokuvin, filmein ja äänինauhoin oli mahdollista säilyttää tiedot, muistella oleellisia asioita ja kertoa niistä myös oman jäsenkunnan ulkopuolella. Tunturiladun piiristä löytyi mestarillisia kuvaajia, joita kannustettiin valokuvakilpailuin kartuttamaan yhdistyksen tiedotusmateriaalia ja samalla kuva-arkistoa. Tunturiladun merkkivuosijuhlallisuudet saatiin talteen pätevin voimin ja hyvin tuloksin.

Tunturiharrastus pysyi monimuotoisena ja -tasoisena. Susijärjestelmäkin korosti vaatimuksissaan erätaitojen lisäksi monipuolisuutta ja harrastuksen syventämistä. Jäsenkunta vastasi itse omista tunturiretkistään sekä kehittymisestään ja suuntautumisestaan eräretkeilijänä.

Erävaelluksen SM-kilpailujen huoltojoukot Inarissa 1994. Toinen vas. soppakanuunan tulenjohtaja Eila Wäänänen.

Tunturiladun tehtäväksi jäi kertoa uusista mahdollisuuksista ja tukea eri tavoin jäsenten omaehtoista toimintaa. Eräretkien lähtö- ja päätepisteiksi 60-luvulta alkaen hankitut omat tukikohdat Lapissa tarjosivat puitteet jäsenille järjestetyille hiihto- ja muille tunturilomaviikoille. Niiden aikana saatiin hyvä tuntuma tunturieihin ja niiden retkeilijälle asettamiin vaatimuksiin. Tunturilatulainen näkemys eräretkeilystä oli, että kairaan piti ensin lähteä kokeneen kävijän opastamana, omaksua omilla vaelluksilla riittävät tiedot ja taidot sekä vasta sitten oli kykenevä turvallisesti viemään muitakin tunturiretkille.

Toiminnan kehittyessä Tunturilatu ja sen kerhot ovat järjestäneet pätevää erätaito- ja retkenjohtajakoulutusta sekä tuottaneet sitä tukevaa materiaalia. Tunturilatulaiset ovat testanneet tietojaan ja taitojaan Erävaelluksen SM-kilpailuissa ja saavuttaneet voittoja sekä hyviä sijoituksia niissä. Tunturilatu on kolme kertaa vastannut kisojen järjestelyistä.

Tunturiretkeilyssä on viimeisten vuosikymmenten aikana tapahtunut suuria muutoksia. Silti tunturiharrastus on pystynyt tarjoamaan jatkuvasti sellaisia haasteita ja mahdollisuuksia, että se on pitänyt Tunturiladun perusjoukon aktiivisena ja saanut mukaansa yhä uusia jäseniä. Lapista löytyy vieläkin vaativia retkikohteita ja sesonkiaikoja lukuunottamatta kairassa on edelleen vähän retkeilijöitä.

Valokuvauskilpailun satoa 1977: II palkinto "Härkäkoski" sarjassa toimintakuvat - Yrjö Suunittu.

ERÄRETKEN JOHTAMINEN - VETÄJÄN VASTUU

Älä koskaan lähde yksin tunturiin.
Varustaudu aina pahimman varalle.
Älä koskaan yliarvioi kykyjäsi.
Opi tuntemaan luontoa.
Kunnioita tuntureita.

Tunturisuden käskyt

Tunturiretki on parhaimmillaan taianomainen kokemus. Onnistuessaan se tekee osanottajiin lähtemättömän vaikutuksen. Tunturilatulaiset, jos ketkä, ovat kokeneet tämän omilla tunturivaelluksillaan. He ovat oppineet vastaamaan omista eräretkistään ja toimineet myös Suomen Ladun tunturivaellusten vetäjinä niiden alkuajoista lähtien. Kertyneet kokemukset on jaettu ja puitu yhteisissä tilaisuuksissa. Eräretkenjohtajakursseja on järjestetty tunturikerhoissa ja Tunturilatu puolestaan on vastannut jatkokoulutuksesta ja toiminut Suomen Ladunkin kurssinjärjestäjänä ja asiantuntijana. Tunturiladun koulutuskansioon on koottu laaja opetusmateriaali koulutusohjelmineen.

Tunturilatulaisen näkemyksen mukaan eräretken johtaminen ei eroa muusta vastuullisesta johtamisesta. Oman sävynsä siihen tuo se, että tunturiretki on aina osanottajien yhteinen retki, kuitenkin vastuu ryhmän hyvinvoinnista kohdistuu voimakkaimpana vetäjään. Erityisesti tämä korostuu retken tapahtuessa ääriolosuhteissa ja ulkopuolisen avun tavoittamattomissa.

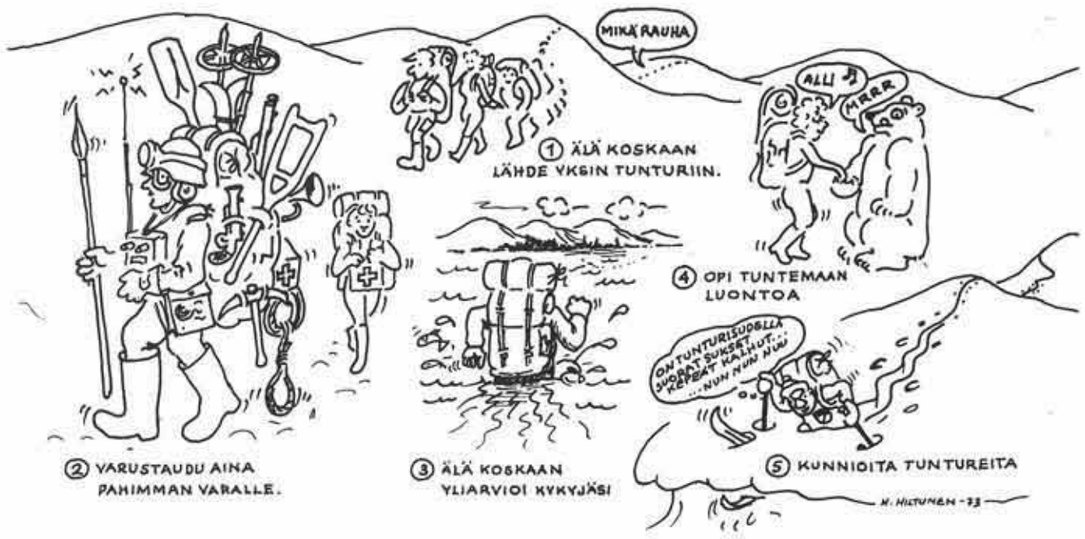
Oikein johdettuun tunturiretkeen kuuluu yhdessä asetettujen tavoitteiden joustava toteuttaminen vaelluksen aikana, käyttäen hyväksi ja kehittäen osanottajien osaamista ja kykyjä. Hyvin johdettu ryhmä pysyy yhdessä ja aktiivisena vaikeuksia kohdatessaan ja kykenee selviytymään ennakoimattomistakin tilanteista.

Vetäjä vastaa siitä, että retki on hyvin suunniteltu ja toteutuu kulloistenkin olosuhteiden asettamissa rajoissa. Hänen tulee seurata retken etenemistä sekä ryhmän ja sen jäsenten selviytymistä. Jakamalla tehtävät tasapuolisesti ja itse mielenmalttinsa säilyttäen kykenee hän parhaiten purkamaan ryhmän sisälle mahdollisesti syntyvät jännitteet.

Vetäjän vastuu korostuu ääritilanteissa ja -olosuhteissa, jolloin hänen on päätettävä mitä tehdään ja saatava ryhmänsä se myös tekemään. Äkilliset säänmuutokset, sose, tulvat ja muut kulkuesteet, loukkaantumiset, varusteiden vaurioitumiset, eksyminen, mutta myöskin ryhmän jäsenen perusteellinen väsyminen tai ylivoimainen pelkotila ovat ongelmia, joissa vetäjältä vaaditaan riittävän kokemuksen tuomaa todellista arvovaltaa.

Eräretken kriisitilanteisiin ennalta varautuminen on ehdottoman välttämätöntä. Tunturilatulaiseen retkenjohtamiseen on aina kuulunut toinen, ehkä vielä turvallisuuttakin vaikeammin saavutettava tavoite. Retken johtajan pitää pystyä aina, ryhmää tunturiin viedessään, omalla esimerkillään osoittamaan johdettavilleen oikeita retkeilytapoja. Hänen on herätettävä kiinnostus luonnon kunnioittamiseen sekä Lapin alkuperäisen elämänmuodon säilyttämiseen. Vaikeimpana kaikista hänen on opetettava "erämaan kirjoittamattomienkin lakien" noudattamista.

Tuntureille yhä uudelleen palaavien "lapinhullujen" tavoitteena on elää osana luontoa ja sen ehdoilla. Nämä tavoitteet ovat synnyttäneet Tunturilatuun oman, jäsenistöä yhdistävän hengen.

Hyvä yhteishenki ja huumorimieli siivittävät eräretkiryhmän yli päivittäisten pikkuharmien. Ääritilanteissa vitsit kyllä vähenevät ja silloin ei auta kuin kylmä harkinta sekä päättäväinen toiminta.

RETKIVARUSTEIDEN KEHITYS

Harkitut hankinnat - ymmärtäen ylle
Millainen hiihtäjä - sellainen sivakka

Jam-Jam

Alkuaikojen varusteet

Sodanjälkeinen säännöstelyaika löi oman leimansa tunturiretkille varustautumiseen. Tuotteiden valikoima oli vähäinen, eikä erikoisvarusteita vielä ollut. Oli lähdettävä yleisesti käytössä olleista ulkoiluvarusteista ja perinteisistä materiaaleista sekä sovitettava niitä tunturiolosuhteita varten. Itse valmistetut vaatteet ja varusteet olivat arvossaan. Hyviksi koetut villa, sarka ja molski hallitsivat markkinoita. Tunturiretkeilyn kasvu ja siitä saadut kokemukset antoivat pohjan myöhemmälle kaupalliselle mallistolle ja materiaalikehitykselle. Lisäksi Lapin asukkailta ja jopa sotakokemuksista otettiin osviittoja varusteisiin ja kairassa selviytymiseen.

Alkuaikojen hankintoja helpottivat suuresti heti sodan jälkeen myynnissä olleet USA:n armeijan ylijäämätuotteet. Moni tunturilatulainen sai kohtuullisella hinnalla ostaa eräretkillä tarvitsemiaan perusvarusteita: satularepun, untuvamakuupussin suojuksineen, vahvan puuvillapaidan, polviin asti ulottuvan talvianorakin, hickorypuiset sukset ja moskiittoöljypullon sisältäneen ensiapulaukun. Sensijaan joidenkin hankkimat uuden mantereen lumikengät jäivät vain kämppä- ja kesämökkikoristeiksi.

Ruotsista saatiin omien lumppuvillaisten sukkien alle miellyttävät spun-nylon-sukat, Himalaja-puuvillainen harjateltta, hyvä retkikeitin, perunamuusi- ja mustikkakeittoainekset sekä kilon painoinen Caravan-makuupussi, joilla - kaksi sisäkkäin käytettynä - selvisi talviretkistäkin. Norjalainen satulareppu ja haahkanuntuvapussi olivat jo käsitteitä sinänsä ja sikäläinen villapaita oli hankittava keinolla millä hyvänsä. Käsivarren kävijöiden kuuluisa ostospaikka olikin "Päkkin" kauppa Skibottenissa.

Suomalaisista tuotteista armeijan pakki ja lusikkahaarukka yhdistelmä sekä marssikompassi olivat välttämättömiä. Puuahkio osoittautui kuitenkin liian raskaaksi ja umpihangessa liian leveäksi. Marttiinin puukko ja itsetehty pahkakuppi kuuluivat erähenkiseen varustautumiseen. Jos onnistui ostamaan tai saamaan aidon kuksan Lapin asukkaalta, oli se jo pienen ylpeilyn aihe. Myöskin tulillayöpymiseen tarkoitettu laavu- ja louekangas oli valmistettava itse. Malli "Järvisestä" oli Tunturiladulla tarjota jäsenistölleen piirustuksetkin.

Kaikenkaikkiaan omatoimisesta tunturivarusteiden ja -vaatetuksen kehittelystä muodostui tärkeä harrastusalue, joka yhdisti aktiivijoukkoa. Yhdessä suunniteltiin ja valmistettiin ahkioita, rinkkoja ja majoitteita, tilattiin suksia ja anorakkeja sekä jaettiin kokemuksia erilaisista vaihtoehdoista. Toiminnan tuloksena syntyi eri käyttötarkoituksiin hyvin sopivia tuotteita. Varusteiden puolesta tunturiretken saattoikin tehdä mihin vuodenaikaan tahansa.

Sota- ja armeija-ajoilta periytyneet pakki, lusikka-haarukka yhdistelmä, marssikompassi sekä satulareppu kuuluivat eräretkien vakiovarusteisiin pitkälti 50-luvulle asti.

Jam Jam Lampénin henkilökohtainen ratkaisu satulapepun hankalaan painopisteongelmaan.

Alkuaikojen retkimuona

Muona oli aluksi perisuomalaista. Satularepussa oli useinkin vain leipää, voita, läskiä, juustoa, ryynejä, makaroneja, kahvia, sokeria, mahdollisesti säilykelihaa ja kuivattuja hedelmiä. Paljon valmistusaikaa vaativat herne- tai papukeitto kylmäsavupekoneineen sekä riisipuuro hedelmäkeittoineen sopivat lepopäivien ohjelmiin. Perunaa ei juuri kairaan kannettu, ahkiossa sitä saattoi olla kalakeiton lisukkeeksi. Retkien erikoisherkkuja olivat vartaassa tai pannulla paistetut kalat. Usein varamuonaksi hankittiin kuivattua poronlihaa. Jussi Lagus ja Jam-Jam Lampén kuljettivat joskus ahkiossaan Kuopiosta erityisesti tilaamiaan kymmenkiloisia kalakukkoja, jotka kahvin kyyditseminä sisälsi kaiken muun tarvittavan. Toista äärilaitaa edusti eräs lääkäri, joka kesäretkellään yritti tulla toimeen yhdellä pähkinä-suklaalevyllä päivässä.

Eräretkien muonituksen ympärille syntyi kalorinlaskijoiden lisäksi kaksi koulukuntaa. Toisen tyyliin kuului valmistaa alkuperäisistä aineista ajan kanssa "kunnon" ruokaa, toisen taas selvitessä nopeasti koko hommasta säilykepurkin avaamisella. "Tuohi- ja muovikulttuurien" välillä oli selvä näkemysero.

Räiskäleenheitto kuuluu eräretkeilyn taitolajeihin.

"Talousaskareita" Rajamiesten kämpän ovella Luirojärvellä 1950. Kattila ja paistinpannu edustavat jo uutta siviilikäyttöön kehitettyä retkivälineistöä.

Varusteet kehittyvät

Vaeltaminen on helpottunut huomattavasti ja muuttunut paljon niistä ajoista, jolloin satularepussa oli useinkin vain yksinkertainen, perusruokatarpeista koostuva retkimuona sekä huopa ja porontalja maavarana sen ulkopuolelle sijoitettuna. Uusi aika on tuonut pitkälle kehitettyjä varusteita ja ennenkaikkea uusia materiaaleja. Valmiudet varustautua tunturiretkiin ovat olemassa kaikkina vuodenaikoina mitä erilaisimpiin olosuhteisiin.

Majoitteet ovat muuttuneet yleisten säännöstenkin vaatimuksesta. Tulilla ei voi enää yöpyä kuin joissakin erikoistapauksissa, joten louteesta on pitänyt luopua. Yksikankainen harjateltta on kehitetty kaksinkertaiseksi kupoli- tai tunneliteltaksi, joka sateen lisäksi kestää myös myrskyn ja soveltuu mahdollisella lämmityslaitteella varustettuna talvikäyttöön. Kallis Himalaja-erikoispuuvilla on voitu vaihtaa halvempiin vettä hylkiviin keinokuituihin, kun tehokkailla tuuletusratkaisuilla on estetty veden tiivistyminen teltan sisäpintoihin.

Lähelle selkää painopisteen tuovat rinkat ovat mahdollistaneet painavampien varustemäärien kantamisen myös tavalliselle retkeilijälle. Nykyisin tasataan kantamuksen paino hartioiden ja lantion kesken säätämällä lantiovyön korkeus ja kantohihnojen pituus jokaisen kantajan mittojen mukaan. Keinokuituiset hihnat ja kankaat ovat kestäviä eivätkä vety helposti. Lisäksi koko kantamuksen päälle on kehitetty erillinen sadesuojus.

Myös ahkiomateriaalien muuttumisesta huomaa ajan kuluneen. Ensialkuun käytettyjä puu- ja vaneriahkioita ei enää tapaa ja muoviset rinkkapulkatkin kuuluvat menneisyyteen. Lasikuitu on nyt materiaali, josta retkeilijät pystyvät usein itse tai kerhoryhmissä valmistamaan haluamansa mallisen ahkion. Ristikkäin asetetut, lasikuituputkista valmistetut vetoaisat ja keinokuituiset vetovaljaat ovat osoittautuneet käyttökelpoisiksi. Vaikka ahkiomalleista vieläkin väitellään, varsinainen kiista ahkionvedon ja talvisen rinkankannon välillä käydään siitä, millaisiin maastoihin ja miten pitkille retkille mikin vaihtoehto sopii.

Retkeilijän vaatetus

Aikojen kuluessa retkeilijän pukeutumisen yleiset periaatteet eivät ole juuri muuttuneet. Kerrospukeutuminen on aina ollut tarkoituksenmukaisinta. Suosittu tapa on lähteä liikkeelle vähän viluisena, jotta matkan aikana vältyttäisiin liialta hiostumiselta ja vaatteiden vähentämiseltä. Taukojen aikainen lämmönhukka estetään untuvatakilla tms:lla. Tuulta ja tuiskua vastaan ovat hyviä tiiviit, sekoitekankaiset tuulianorakit ja -housut. Ne voidaan vetää vaatetuksen päälle myös kovalla pakkasella ja esim. pilkkiavannolla. Hätätilanteiden varalle on aina pidettävä mukana kuiva vaatekerta.

Alkuaikojen villakabardiini- ja armeijamallisilla sarkapuvuilla on yhäkin oma kannattajajoukkonsa, mutta Amundsenin aikainen pitkä anorakki on sittenkin ollut suosituin. Materiaalit vain ovat kehittyneet. Eri kuitujen hyviä ominaisuuksia on opittu yhdistelemällä käyttämään entistä paremmin hyväksi. Samanaikainen vedenpitävyys ja hengittävyys päällysvaatteissa ja alusvaatteiden ilmavuus ovat tehneet liikkumisen miellyttäväksi. Silti villa märkänäkin lämmöneristyskykynsä säilyttävänä pitää edelleenkin pintansa retkivaatteiden materiaalina. Toisaalta eräiden viimeisimpien materiaalien korkea hinta hidastaa niiden yleistymistä, vaikka tunturiretkeilyssäkin hyvä on aina hintansa väärti.

Kesäretkien jalkineina kumisaappaat ovat säilyttäneet asemansa. Avotuntureillakin vaelluksella on aina niin paljon kosteita paikkoja: soita ja vesistöjen ylityksiä, että muotiin tulleet vaelluskengät usein vaikeuttavat kulkua vaatimalla voimia kuluttavaa kiertelyä ja kiipeilyä sekä jalkineiden riisumista purojen ylityksissä.

Kullervo Kemppinen ja hänen ensimmäinen rinkkaversionsa Saariselällä 1950.

Liukastumisten ja jalkavammojen estämiseksi kehitetyt kahluusukat tai -tossut ovat yleistymässä. Retkeilylehdissä käytiin 50-luvulla kiivas väittely "pieksun" ja kumisaappaan paremmuudesta kummankaan osapuolen luopumatta kannastaan.

Vaellusten hiihtojalkineina kumisaapas on osittain syrjäyttänyt nahkajalkineen säärystimineen. Päivien mittainen tarpominen lumessa kastelee väistämättä hyvänkin kengän pakkaskelillä, saati sitten kevään soseessa ja sulavesissä kahlatessa. Hiihtovaelluksilla käytetään 60-70 mm leveitä ja hieman normaalia pitempiä suksia sekä kannantakaisia siteitä. Leveät, ylipitkät ja pehmeään lumeen tarkoitetut hankisukset voidaan vielä valmistaa puusta, mutta muuten kokopuinen suksi on lähes täysin hävinnyt käytöstä. Nykyiset lasikuitusukset ovat kestäviä ja helposti eri keleille voideltavia. Pohjamateriaaleissa on valinnanvaraa ja suomu- tai muu pitopohjamateriaali on vapauttanut hiihtäjän kokonaan voitelusta. Pitohan on tärkein ominaisuus tunturia hiihdettäessä ja ahkiota vedettäessä. Ruokosauvoista ja nahkasommista on siirrytty lasikuituun ja muoviin. Uudet materiaalit ovat osoittautuneet varsin kestäviksi.

Retkeilijämäärien kasvaessa tulenkäyttöön on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Entisaikojen itsestäänselvyys - avotulen teko - ei enää yleensä ole mahdol-

Kumisaapas antamassa kyytiä hiihtokengälle -monolle- kesäretkien vaellusjalkineena Suomujoen ylityksessä 1950.

Avotulen käyttörajoitusten vuoksi kuuluvat keittimet nykyisin eräretkien vakiovarusteistiin.

lista, vaan retkikeittimestä on tullut välttämätön varuste tunturivaelluksilla. Pitkään käytössä olleista bensiini- ja kaasukeittimistä on osittain siirrytty spriillä turvallisesti ja varmasti toimiviin myrskykeittimiin sekä paineella toimiviin petroolikeittimiin.

Vaikka tunturiretkeily ei koskaan ole ollutkaan varsinaista "välineurheilua", on varustekehitys ollut valtavaa viimeisten vuosikymmenten aikana. Perusvarusteiden paraneminen on tehnyt retkistä entistä mukavampia, varmemmin toteutettavia ja turvallisempia.

Erityisvarusteet lumiveitsestä jääkenkiin jouduttiin ennen tekemään itse tai teettämään, mutta nykyisin niitä on kaupoissa tarjolla joka lähtöön. Välinemuotia tunturilatulaiset ovat kuitenkin seuranneet harkiten. Tieto kokeiluista ja saaduista kokemuksista on levinnyt nopeasti ja seulonut jatkuvaan käyttöön vain tarkoituksenmukaiset retkeilyvarusteet.

Varustekehittelyä Tunturiladun piirissä

Koko Tunturiladun olemassaolon ajan ovat aktiiviset retkeilijät kehitelleet retkeilyvarusteita, josta myöhemmin tulikin tunturikerhojen tärkeä toimintamuoto. Ensin siksi, että tunturiretkeilyyn suunniteltuja ja riittävän hyviä varusteita ei ollut ja myöhemmin siksi, että varustevalmistajat eivät aluksi panostaneet vaativaan tunturiretkeilyyn tarkoitettujen varusteiden kehittelyyn. Myös hinta pani retkeilijät miettimään yksinkertaisia, mutta käyttökelpoisia ratkaisuja. Aina ne ovat löytyneet omakohtaisista kokemuksista tulleiden ahaa-elämysten kautta. Tunturiladun alkuaikoina tapahtui varustekehittely harvojen silloisten eturivin retkeilijöiden toimesta. Heiltä tieto kuitenkin levisi nopeasti muiden retkeilijöiden käyttöön.

Jobtajasusinäyte: retkikelkka - Aarne Karmavaara 1960.

Ahkiot

Alkuaikojen ahkiot olivat puusta valmistettuja, leveitä ja huonosti liukuvina painavia vetää. Ne olivat armeijalta hankittuja, konekiväärien ja muiden raskaiden aseiden vetoon tarkoitettuja, tammipuisia nk. koira-ahkioita. 60-luvulla alkoi ilmestyä erilaisia, yksilöllisiä varusteiden kuljetusvälineitä. Yhteistä niille oli, että ne yleensä olivat joko vesivaneria tai muovia. Virikkeitä saatiin eri tahoilta ja niinpä muovipulkat alkoivat kiinnostaa kolbmalaisiakin kohta kerhon perustamisen jälkeen. Ensin otettiin käyttöön Sarviksen lasten pulkka. Siihen rinkka "selälleen", muoviaisojen sisällä olevat vetonarut karabiinihaoilla pulkan etukulmiin kiinni ja vetämään. Systeemi toimi, mutta kaatuili, kulki kyljellään ja ulkopuolelle jääneet rinkan sivutaskut kuluivat pahasti jäisen lumen hankauksesta. Seuraavaksi laitettiin rinkat jätesäkkiin, jolloin kuluminen ja kastuminenkin estyi, mutta muut huonot ominaisuudet jäivät. Sitten keksittiin halkaista kaksi ahkiota pituussuuntaan, toinen keskiviivan toiselta ja toinen toiselta puolelta. Leveämmät puoliskot juotettiin yhteen ja lisättiin tukiraudat keulaan. Merkittävä parannus oli kiinnittää ahkion laitoihin muovitettu kangas, joka yhdessä ahkion kanssa muodosti laakean pussin, jonka pohjana oli itse ahkio. Veto tapahtui edelleenkin kaksiosaisten muoviputkien sisällä olevilla naruilla, joiden molemmissa päissä olivat karabiinihaat. Yläpäät kiinnitettiin leveän nahkavyön sivuille. Vyöhön oli niitattu myös "olkaimet". Näin päädyttiin todelliseen jokamiehen ahkioon, jota valmistettiin useita kymmeniä. Rinkka sai nyt jäädä kotiin odottamaan kesäretkiä. Kavtsinkin toimesta tehtiin näitä "Kolbman" ahkioita parikolmekymmentä. Tämä malli oli käyttökelpoinen, mutta suhteellisen lyhyenä ja leveänä se ristikkäin olleista vetoaisoista huolimatta pyrki kiemurtelemaan ja liukui pehmeässä lumessa huonosti. Niinpä sekä Kolbmassa että Kavtsissa ryhdyttiin samanaikaisesti miettimään pitemmän ja kapeamman ahkion valmistamista lasikuidusta. Mallisuunnittelun jälkeen kummassakin kerhossa valmistettiin eri vaiheiden päätteeksi muotti, jonka päälle sitten varsinaiset ahkiot laminoitiin. Se onkin hankalin työvaihe siinä erittyvien myrkyllisten kaasujen vuoksi.

Aluksi kavtsilaiset tekivät ahkioitaan väestösuojissa tai autotalleissa, mutta viime vuosina ne on valmistettu kerhon tukikohdassa Kärrikaltiossa.

Kolbman malli on pysynyt samana, mutta kavtsilaiset ovat hieman parannelleet omaansa. Pääasiassa ne poikkeavat toisistaan leveyden sekä vetoaisojen ja niiden kiinnitysten osalta. Kavtsi on kehittänyt ahkion keulaan saranaputken, jonka eteenpäin käännettyihin päihin kaksiosaiset vetoaisat työnnetään. Vetonarut kiinnitetään vyöhön, jossa on köysilukot molemmilla sivuilla ja pikalukko edessä. Se mahdollistaa nopean irtautumisen ahkiosta. Kolbman vetosysteemissä on ahkion keulan molemmille puolille kiinnitetty höyryletkun pätkät, joiden sisään yksiosaiset aisat työnnetään. Aisat kiinnitetään edelleen karabiinihaoilla leveään, kankaalla päällystettyyn vetovyöhön. Pitkät aisat on kuljetuksen ajaksi sijoitettava suksipussiin. Kummankin kerhon vetolaitteita ovat jotkut vielä muokanneet itselleen paremmin sopivammiksi. Kaikkiaan näitä ahkioita lienee valmistettu jo parisataa.

Myös logilaisten keskuudessa todettiin, että myynnissä olevat ahkiomallit eivät kaikilta osiltaan täyttäneet kokeneen vaeltajan toiveita. Pohdinnan jälkeen he päätyivät suurinpiirtein saman kokoiseen ja malliseen lasikuituahkioon kuin kolbma- ja kavtsilaisetkin. Suurin ero on pohjan muodossa. Logilaiset tekivät sen "katamaraanimalliseksi" ts. pohja on kesketä korotettu. He kiinnittivät ahkion pohjaan jalaskiskot edistämään luistoa hangella ja estämään ahkion sivuluisua. Aisojen kiinnityksessä niiden ja ahkion väliin ei jää kiilamaisia rakoja. Tämä estää varpujen kiilautumista ahkion keulaan. Aisojen

"Rinkat pulkassa" -ratkaisu oli toimiva vaihtoehto ennen nykyaikaisten, lujitemuovisten ahkioiden käyttöön ottoa.

Omakohtaisten kokemusten myötä ovat eri tunturikerhot kehitelleet lasikuituahkioita vaativiin olosuhteisiin soveltuviksi. Kuvassa Kavtsin mallia vetämässä Markku Alboranta Naltiohaaran maisemissa 1991.

sopiva jäykkyys lisää ohjattavuutta ja ahkio seuraa hiihtäjää hyvin myös kaarroksissa. Tässä mallissa aisat eivät ole ristikkäin, kuten Kolbman ja Kavtsin ahkioissa. Ensimmäiset Kaltio-ahkiot valmistuivat talvella 1990. Mallia on edelleen paranneltu ahkion keulan kaltevuutta ja aisojen kiinnitystä muuttamalla.

Ahkioiden aihiot laminoidaan paimiolaisessa veneveistämössä. Kankaiden ompelemisen ja aisojen alkutyöt tekee kukin itse, mutta varsinainen kokoaminen tapahtuu yhteisissä talkoissa, useimmiten Koirasaaren kämpällä. Tätä Kaltio-ahkiota vetää jo kolmattakymmentä tyytyväistä tunturivaeltajaa.

Anorakit

Vielä 70-luvulle tultaessa ei kunnollisia, vaativiin olosuhteisiin sopivia anorakkeja ollut saatavissa. Keskustelujen jälkeen tekstiilialan ammattilainen ryhtyi yhteistyöhön kolbmalaisten kanssa. Suunniteltiin käyttökelpoinen malli ja valittiin silloisissa oloissa paras mahdollinen kangas. Se leikattiin tehtyjen kaavojen mukaan pienessä tekstiilitehtaassa ja annettiin kotiompelijan ommeltavaksi. Näin valmistui mielestämme hyvä ja käyttökelpoinen anorakki ja niitä levisi runsaasti tunturilatulaisten käyttöön eri puolille Suomea.

Ompelija oli kuitenkin ommellut anorakit liian heikolla langalla. Niinpä jo ensimmäisten retkien aikana alkoivat hihat ja taskut irtoilla sekä saumat ratkeilla. Anorakkeja palautettiin takaisin. Monet ompelivat itse saumat uudelleen. Anorakkien ompelijaksi valittiin uusi tekijä. Niin alkoi valmistus suurina sarjoina. Vähitellen tehtaaksi paisunut yritys valmisti ja markkinoi näitä Selkos-tuotteita lähes kaksi vuosikymmentä. Alkuperäistä mallia paranneltiin vuosien varrella ja tyytyväisiä Selkos-anorakin käyttäjiä on vieläkin lukuisasti. Mutta kuten usein käy kun tuote on kestävä, näidenkin anorakkien valmistus hiipui vähitellen.

Rinkat

Kolbman alkuvuosina ei kerholaisten mielestä kunnollisia rinkkojakaan ollut saatavilla. Siksi kerhotoimikunta ryhtyi pohtimaan kunnollisen kantolaitteen valmistamista. Mallista sovittiin ja kun kerhosta löytyi vielä sopivat henkilötkin hoitamaan yksityiskohtia, niin hanke käynnistyi. Ostettiin huonekaluputkea, joka pätkittiin ja taivuteltiin oikeaan muotoon kaupungin nuorisolautakunnan askartelutiloissa. Kerhon jäsenenä oli tuolloin ammattihitsaaja. Hän urakoi rinkkojen rungot kasaan ja ne teollisuussinkitettiin. Rinkan kankaaksi valittiin kirkkaan sininen muovitettu kangas ja nahkaremmit leikattiin kantohihnoiksi. Kerhon taitavat naiset ompelivat rinkkapussit. Miehet puolestaan niittasivat purjerenkaat pussien suihin sekä soljet kantohihnoihin ja kokosivat kantolaitteen. Rinkka osoittautui monipuoliseksi ja käyttökelpoiseksi. Kaikkiaan niitä valmistui 22 kpl kolbmalaisten käyttöön. Nämä melko painavat rinkat palvelivat käyttäjiään usean vuoden ajan. Kehitys ja kevyemmät materiaalit ovat siirtäneet nämäkin rinkat jo historiaan.

Alkuaikojen satularepusta nykyajan rinkkaan

Majoitteet

Tunturilatulaisten talvivaellukset olivat yleistyneet telttaan majoittuen. Siksi Kavtsissa kehiteltiin suomalaisen Grönlannin retkikunnan 1966 käyttämän ratkaisun pohjalta kaksinkertainen talviretkeilyteltta. Sen perustana on pohja-alaltaan 2 x 2 m kiinteäpohjainen kupoliteltta. Teltankaarien varaan pingoitetaan irrallinen päällyskangas, joka kiinnitetään nurkissa olevilla lenkeillä kaarien alapäihin. Kankaiden läpi asetetaan halkaisijaltaan n. 40 mm muoviputken pätkä, joka toimii ilmanvaihtoputkena poistaen samalla teltasta kosteutta. Kankaiden väliin jää eristävä ilmakerros. Teltan katossa on verkkohylly keveiden varusteiden kuivattelua varten. Päällyskankaan oviaukkoon ommeltua tunnelikatosta käytetään sadesäällä. Teltta lämmitetään painekeittimellä ja ruoan valmistus onnistuu sisällä. Teltta on ihanteellinen kahdelle hengelle, mutta kolmekin retkeilijää mahtuu siihen hyvin.

Kanootit

Melontaretkeilyn lisääntyessä päätettiin Kavtsissa valmistaa itse kanootteja. Malliksi valittiin tilava Velhonpesän Iso Vinkkari, jonka kantavuus on 400 kg. Valmistus toteutettiin kurssimuotoisena marras-joulukuussa 1990. Sinä aikana valmistettiin 18 kanoottia ja sivutuotteena laminoitiin 12 ahkion aihiota. Kurssi käsitti 24 tilaisuutta, joista osa venyi jopa 9 tuntisiksi. Henkilötyötunteja kertyi yli 850. Kanootit ovat olleet vuosittain käytössä lukuisilla melontaretkillä Lapissa ja muualla Suomessa. Kerhon lahjoituksena saama kanoottien kuljetustraileri on ollut hyvänä apuna retkiä toteutettaessa.

Tunturiladun juhlavuoden melontaretki Inarijärvellä 1996.

Laila ja Kullervo Kemppinen sekä paitakankaasta itseommeltu vaellusteltta 1950.

Kavtsilaisten kehittämä ja valmistama talviteltta Pöyrisjärveltä itään suuntautuneella vaelluksella 1990.

HISTORIALLISIA TUNTURIVAELLUKSIA

Olosuhteet sodanjälkeisessä Lapissa

Palatkaamme aluksi aikaan ennen Tunturiladun perustamista. Näin ymmärrämme paremmin heitä, jotka silloin ryhtyivät uusia latu-uria aukomaan.

Runsaat viisikymmentä vuotta sitten kulki sota yli Lapinmaan. Perääntyessään saksalaisjoukot toteuttivat perusteellista poltetun maan taktiikkaa. Niinpä Ilmari Hustich, käytyään heti sodan jälkeen virallisella arviointimatkalla pohjoisessa, kertoo kirjassaan Tuhottu ja tulevaisuuden Lappi: "Syksyllä 1944 tapahtunut onnettomuus oli yhdellä iskulla vienyt Lappia melkein sata vuotta taaksepäin, jos kehityksellä tarkoitetaan käyttökelpoista tieverkkoa ja käytettävissä olevia asuntoja."

Vain muutamat talot ja vielä harvemmin kylät säästyivät tuholta joko sattumalta tai syrjäisen sijaintinsa ansiosta. Yksi säilyneistä oli Utsjoki. Ainoastaan postipolku yhdisti sen muuhun Suomeen. Tultuaan Lapista vuonna 1945 Hustich kirjoitti: "Nopeimpaankin matkaan Suomen pohjoisimmasta pitäjästä pääkaupunkiin kului seitsemän päivää (kolme päivää piti marssia Utsjoelta Kaamaseen ja sieltä edelleen yksi päivä Inariin)".

Ehkä vielä paremmin paikan eristyneisyyttä kuvaa, kun hän jatkoi: "Utsjoelta lähdettiin liikkeelle heinäkuun puolivälissä, yksinkertaisesti postipolkua pitkin. "Terveisiä Suomen puolelle", kuului erotessa. Se kuulostaa dramaattiselta, mutta niin sanotaan aina tuolla Tenon varrella olevassa itsetietoisessa tasavallassa."

Lännen puolella, joskaan ei yhtä syrjäisinä, säilyivät niin Raattaman kuin Äkäslompolonkin kylät.

Ennen perääntymistään olivat saksalaiset toki ehtineet rakentaa Lappiin jotain pysyvääkin. Uudet yhdystiet Norjaan: "Neljäntuulentien" sekä Kaamanen-Karigasniemi-Karasjoki-tien. Tietysti nämäkin olivat sodan loppuvaiheessa miinoitettu." Suomalaisten pioneerien ilmoitustaulut miinakentistä olivat kiinnitetty tankoihin, joita oli muutamin paikoin tiheässä kuin keppejä hernemaassa".

Vaan hiiltyneiden asumusten ja miinakenttien ulottumattomissa lepäsi tuhatvuotinen erämaa koskemattomana. Se oli vaimentanut taistelujen äänet muuntaen ne lopulta tunturituulten huokailuksi.

Tällainen oli Lappi vuonna 1945. Kaikesta huolimatta alkoi välittömästi sotatoimien loputtua saamelaisten ja lappilaisten takaisinmuutto evakosta, jälleenrakennus sekä miinanraivaus - kaikki samanaikaisesti.

Myös etelässä odotettiin kuumeisesti pääsyä Lappiin. Sodan aikana patoutunut vapaudenkaipuu haki uomia purkautuakseen. Joillakin vanhoilla oli sotia edeltäneeltä ajalta elävästi muistissaan Lapin hohtavat tunturihanget ja erämaat. Nuoret puolestaan olivat kuulleet tai ainakin lukeneet niistä. Monet olivat mielikuvissaan jo siellä vaeltaneetkin. Vaan vielä piti malttaa hetki. Rauha vasta tapaili, hieman ontuen, oikeaa askelrytmiä.

Kaikki alkoi Äkäslompolosta

Onneksi Tunturiladun tulevalle toiminnalle, oli Suomen Ladun piirissä silloin henkilöitä, joilla askelrytmi ja perinteinen tyyli olivat tallella jo sotia edeltäneeltä ajalta.

Immu Sorjonen ja Jonne Saastamoinen kuuluivat eturivin vaikuttajiin. He panivat sananmukaisesti tuulemaan. Jo vuonna 1945 tehtiin, niiden vaarallisuudesta huolimatta, tiedustelumatkoja Lappiin. Näin kartoitettiin majoitusmahdollisuudet kurssitoiminnan aloittamiseksi. Molemmat miehet olivat kuitenkin sidoksissa koko Suomen kattavaan latutoimintaan. Vaikka veri veti, ei Sorjonen voinut

Matkustuslupa. No 209

Hra
Bjarne Fredrik Lampén, hotisin
Helsingin kaupungista,
kylästä, tm. esteettin
matkustamaan Kolariin, Kittilään, Muonion ja
Enontekiön, Svenska Ladun
hiihtokurssille
ja takaisin Helsinkiin

B. Lampén
Nimikirjoitus

Todistus on voimassa 30 päivään huhtik. kuuta 19 46

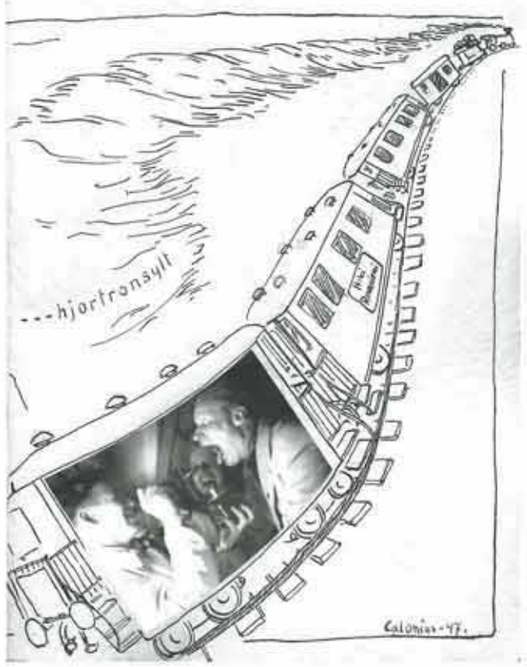
Helsingin kaupungin poliisilaitoksella
08 päivänä huhtik. kuuta 19 46

Ikä 14.05.1906
Pituus 173 c
Hiusten väri vaalea
Silmien väri harm.
Parta
Erityisiä tuntomerkkejä:

Lapinmaan
kiitämi hiihtäessä
pulkkien suorittamaa

Poliisikonsuli

Poliisikonsuli No 14 N:o 100 30. 8/4-46

lähteä johtamaan suurella vaivalla valmistelemiaan Suomen Ladun hiihtokursseja Äkäslompoloon keväällä 1946.

Innokas latulainen, Esko Palmio oli silloin luovutetusta Viipurista Helsinkiin muuttaneena vailla vakituista virkaa käyskentelevä voimistelunopettaja. Niinpä hän muisteleekin miten Immu, heidän kadulla tavatessaan, siltä seisomalta värväsi hänet näiden Äkäslompolon hiihtokurssien vetäjäksi. Kurssien aikana syntyi ajatus uuden tunturikerhon perustamisesta.

Keskeiseksi tunturiretkeilyn vaikuttajaksi ja tulevan Tunturiladun toiminnan käynnistäjäksi nousi 40-luvun puolivälin jälkeen kuitenkin kamreeri Bjarne Lampén. Myös hänelle olivat Lapin tunturit entuudestaan tuttuja. Oltuaan 1938 hiihtokurssilla Sirkan kylässä, siirtyi hän sieltä Äkäslompoloon, josta käsin osallistui silloin vielä hyvinkin erämaiselle tunturivaellukselle.

Tämä retkikokemus oli Bjarnelle suorastaan käänteentekevä kahdessakin mielessä. Silloin hän tapasi ja tutustui tulevaan vaimoonsa Anitaan sekä samalla kiintyi myös eräretkeilyyn tavalla, josta ei koskaan myöhemminkään luopunut. Niinpä, kun Suomen Latu keräsi osanottajia ensimmäisille kursseilleen Äkäslompoloon, Bjarne puolestaan suunnitteli hiihtovaellusta reitille Ylläs-Pallas-Ylläs. Hän kokosi ryhmän innokkaita, aktiivisesti liikuntaa harrastavia, nuoria naisia ja miehiä pääkaupunkiseudulta. Nuoria he tosiaankin olivat. Sinä talvena Bjarne Lampén oli 39 vuotias, Anita Lampén 32, Matti Calonius 29, Maire Kolehmainen 25, Jaakko Leppäluoto sekä Olle Åkerblom 21, Hillevi Tervasmaa ja Kaj Eräjuuri 20 vuotiaita., Yhdeksäntenä matkaan lähtevä Anja Kaihari oli hänkin tiettävästi vain vähän yli kaksikymppinen.

Sodanjälkeinen varustetilanne oli vähän niin ja näin, mutta innostus sitäkin kovempi, kun he 12.4.1946 lähtivät matkalle pohjoiseen. Kaikilla oli tietysti varusteiden lisäksi mukanaan viranomaisten myöntämä matkustuslupa. Ilman tätä henkilökohtaista, tarkasti päivämääriin sidottua lupapaperia ei kenelläkään ollut asiaa sodanjälkeiseen Lappiin.

Aavasaksassa he vaihtoivat junasta linja-autoon ja matka jatkui yötä myöten Äkäsjokisuulle. Edellistalvena Lapin sodan kokenut Matti Calonius kirjoitti automatkan tunnelmistaan tähän tapaan: "Mieleeni palautui yli vuoden takaiset tapahtumat ja näkymät. Silloin tämän tien täyttivät mustaksi romuksi palaneet autot, kaatuneiden ruumiit sekä tuhotut ajopelit hevosineen ja tuhon yllä roikkuivat mustat savupilvet, paksuna, pistävänhajuisena mattona. Mutta nyt oli toisin. Läntinen taivaanranta hehkui kirkkaana ja illan hämärtyessä loistivat rakennusten veistetyt seinähirret valkoisina vasten lumetonta maisemaa. Nokisten rauniosavupiippujen sekä puru- ja lautakasojen keskeltä nousivat uudistalot. Laudanpätkistä ja turpeista ensihätään kyhätyt majat sekä maakuopat oli jo muutettu karjasuojiksi, ihmisten siirryttyä niistä astetta parempiin asumuksiin - saunoihin."

Pellon pohjoispuolella oli vielä täysi talvi. Yöllä kolmen aikaan, Äkäsjokisuuhun saavuttuaan, retkeläiset purkautuivat ulos autosta kansakoulun pihamaalle. Tunti sen jälkeen he jatkoivat matkaansa - nyt viimeiset 28 kilometriä Äkäslompoloon hiihtäen ja miehissä Sorjoselta lainattua ahkiota vetäen..

Eivät ainoastaan miehet vetäneet vaan lisäksi kaksi Caloniuksen susikoiraa kiskoi pulkkaa, jossa siinäkin oli 80 kg painoinen kuorma. Vain naiset säästyivät tältä raskaalta puuhalta ja sujuttelivat reppuselkäisinä kylälle. Vaan ei vetourakka tähän loppunut. Jo puoliltapäivin olivat kaikki Riihen talon lattialla makuupusseissaan hirsiä vetämässä - ja vetivätkin pitkään.

Ahkioretki Ylläs-Pallas-Ylläs

Yksi välipäivä käytettiin lasketteluun ja tekniikkaharjoituksiin Ylläksen rinteillä. Varkaankurussa Anja Kaihari venäytti nilkkansa niin pahoin, että joutui jäämään toipilaaksi Kentän taloon majoittuneiden Ladun kurssilaisten seuraan. Muut kahdeksan valmistautuivat Pallaksen retkelle. Päivällä oli majapaikkaan tuotu hevosella loput Äkäsjokisuuhun jätetyistä varusteista. Nyt olikin tavaraa niin paljon, että vedettäväksi piti ottaa vielä entisten lisäksi myös Suomen Ladun ahkio. Varsinkin kun Sorjosen ahkioon oli lastattu iso sotilasteltta ja kamina - molemmat viimeisen päälle painavia. Varauduttiin siis pahimman varalle. Eihän meno- ja tuloreittien majoituksesta ollut tietoakaan eikä puolimatkan krouvin, Pallaksen, tilanteesta senkään vertaa.

Hyvän aamukelin ansiosta matka sujui joutuisasti ja iltapäivän lumisateesta sekä nollakelistä huolimatta he selviytyivät illaksi Salmelaan, Äkäsjärven itärannalle. Talo tarjosi yösijaksi ylellisen pehmeän siskonpetin karjasuojan heinillä. Mutta toisen päivän pehmeydestä ei olisi ollut väliä. Puusuksiin tarttuivat nyt paksut tilsat ja ahkiot kyntivät yhä syvemmälle märässä lumessa.

Suomen Ladun ahkio jätettiin Linkuniemeen takaisintuloa odottamaan. Räntäsateisen kelin yhä huonontuessa siirryttiin jäällä jalkapatikkaan. Nostettiinpa sohjoon uupuneet koiratkin lopulta kuorman päälle lepäämään. Kutunivan isäntä näki Jerisjärven rannalta tämän oudon karavaanin hitaan etenemisen. Hän karautti hevosella retkeläisiä vastaan tarjoten naisille rekikyydin kotipihalleen. Kutunivassa vedettiin henkeä, väännettiin läpimärät vaatteet kuivumaan ja yövyttiin ladossa. Sorjosen ahkio, telttä ja kamina jätettiin sinne, niitä suuremmin surematta, sillä nyt oli saatu tieto Pallasjärven takaisesta tukkikämpästä.

Räntäsateessa alituiseen tilsoja suksista kaapien, retkikunta kahlasi Sammal ja Lommoltunturien kautta, huippuja näkemättä, usvaiselle Pallasjärvelle. Sen luoteiskulmassa kyhjötti vaatimaton puolimatkan krouvi: tasakattoinen ja sulamisvesiä sisään tiputtava tukkikämppä. Näin pääsiäisen aikaan vain osa sen asukkaista, jätkistä, oli paikalla. He ottivat retkeilijät ystävällisesti vastaan. Sinne sekaan vaan kuumuutta hehkuvan kaminan ympärille varusteita kuivaamaan. Ahdastakin ahtaamman yön jälkeen retkikunta työntyi ulos raitista ilmaa haukkaamaan. "Siinä se on kaipuumme kohde, Pallas! Hohtavan valkoisena, avaruuksia syleilevänä rivinä kohoavat kerot metsästä kohden taivaan kirpeää sineä. Pallaskero, Laukukero, Taivaskero! Jo nimet saavat kuuman ilon ryöppyämään suonissa." Näin hehkutteli Caloniuksen Matti aamun aurinkoisia näkymiä ihastellen. Bjarne puolestaan laukoi ahkerasti kameraansa ikuistaen näkymät, joita Matti sanoin kuvaili.

Pallasjärven tukkikämppä ja jätkät, jotka urakoivat rakennushirret uuteen Pallashotelliin.

Vanhan Pallashotellin rauniot.

Pari seuraavaa päivää he viettivät Pallastunturin rinteillä nauttien pitkistä laskuista ja huikeista näkymistä, sinä vuonna vain heille varatuilla aitio - tai paremminkin autiopaikoilla. Hiljaisuutta ja autiutta korostivat ennen niin uljaan Pallashotellin rauniot ylhäällä tunturin rinteessä. Hangesta törröttävät raudoitukset olivat kuin katkenneita huutoja mielettömyyden maailmassa.

Vaan alempana oli jo katsottu paikka uudelle hotellille. Sen rakennushirsistä retkeläiset sahasivat justeerilla pölkyn. Aikanaan siitä valmistuivat punahonkaiset kannet vieraskirjaan, jonka ensi sivuille tallennettiin retken

kulku kalevalaisessa runomitassa. Upean kirjan he lahjoittivat myöhemmin Pallashotellin käyttöön.

Paluuhiihdolla Äkäslompoloon Sorjosen ahkio taakkoineen nostettiin Kutunivassa linja-auton katolle vietäväksi Helsinkiin kesäteloille.

Linkuniemeen uupunut ahkio muistettiin ottaa myös mukaan ja Pyhätunturilla käytyään ja Kukaksen kierrettyään retkikunta sujutteli takaisin Äkäslompoloon 24.4.1946 klo 14.30. Hiihtomatkan kokonaispituudeksi kertyi 154 km ja aikaa siihen kului 44,5 hiihtotuntia.

Nämä Lampénin muistiinpanoista poimitut yksityiskohdat kertovat siitä tarkkuudesta, jolla hän seurasi johtamansa retken onnistumista.

Äkäslompolossa retkikunta vietti vielä vuorokauden lepäillen ja Ladun kurssilaisten kehittämää ajatusmallia pohtien. Keväisinä hiihtoviikkoina Lapin hangilla oli kypsynyt ajatus: tämä ei jää tähän, vaan jatketaan ja mieluimmin yhteisessä lapinkävijöiden kerhossa.

Eivätkä nämä ajatukset jäätyneet, vaikka he kotimatkansa aluksi, Äkäsjokisuusta Tornioon, istuivatkin kuorma-auton lavalla, hyytävässä viimassa, kokonaista 240 kilometriä. Päinvastoin, ajatus vain lämpeni tunturiviikkojen muistelutilaisuudessa Katajanokan Casinolla. Jo samana keväänä asetettiin toimikunta pohtimaan sääntöjä perustettavalle kerholle.

Vanhat ja uudet ladut kohtasivat Äkäslompolossa 1946. Hans Kusti 74 v. sekä Kaj Eräjuuri 20 v.

Pallashotellin vieraskirjan sivujen tekstit laati Jaakko Leppäluoto. Matti Calonius kuvitti ja tekstasi ne, jolloin otsikkoon pujahti väärä vuosiluku. Kauno Laine valokuvasi sivut Pallaksella talvella 1998. Ne oli jo silloin siirretty uuteen vieraskirjaan. Alkuperäisen kirjan punabonkakansista ei ollut tietoa sen enempää kuin sisäsivuistakaan, joille aikoinaan saivat kirjoittaa nimensä vain ja ainoastaan botellin arvovieraikseen katsomat henkilöt.

Muisteluksia Tunturiladun syntyvaiheista Äkäslompolossa talvella 1946.

Jonne Saastamoinen
kirjoitti Tunturiladun
40-vuotisjuhlajulkaisussa 1986:

" Tunturiladun perustamisesta on jo aikaisempien vuosikymmenien täyttymyksien yhteydessä puhuttu ja todettu puheenjohtajat ja monet muut merkittävät asiaan vaikuttaneet henkilöt. Tässä yhteydessä voitaneen kuitenkin vielä todeta , että talvella 1946 pidetty III-tunturihiihtokurssi (3-11.4.) otti Tunturiladun perustamisen todesta. Kurssin johtajana oli Esko Palmio, ikäsusi ja aikoinaan useita vuosia Suomen Ladun Puheenjohtajana. Tämän kurssin joukossa olivat mm. Yhdyspankin johtokunnassakin vaikuttanut Arnold Stenvall, Ahlström Oy:n pääjohtajana vaikuttanut vuorineuvos Bengt Rehbinder ja saman yhtiön Noormarkun pääkonttorin konttoripäällikkö Frölander-Ulf. Ja illanvietoissa esiintyi taikurimainen mestari voim.op. Nils Fabrictius."

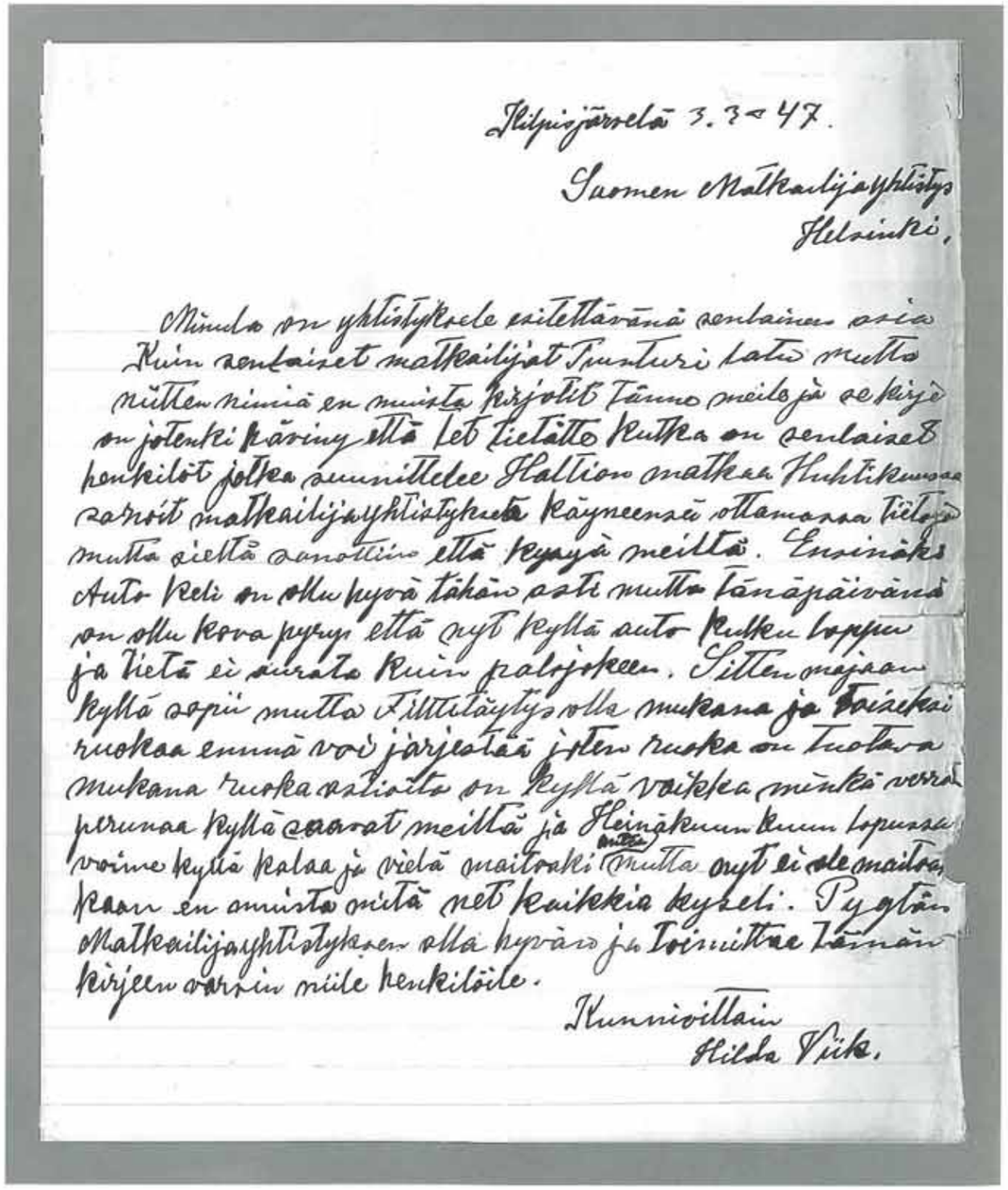
Arnold Stenvall,
Tunturiladun perustavan kokouksen puheenjohtaja ja kerhon syntyyn vaikuttaneen Äkäslompolon idearyhmän jäsen.

Esko Palmio puolestaan muisteli talvella 1998 yli 50 vuoden takaisia tapahtumia Äkäslompolossa:

Kurssi oli viimeisin silloin vetämistäni. Hiihtelimme Jonnen mainitsemalla miesjoukolla omia latujamme. Siellä tunturin juurella, taukotulilla, joku ehdotti tunturihiihtoon- ja retkeilyyn erikoistuvan kerhon perustamista Suomen Ladun yhteyteen.

Innostuimme tavattomasti ajatuksesta ja koko loppukurssin ajan kehittelimme ideaa nimi- ja sääntöehdotuksia myöten niin ladulla kuin saunan lauteillakin.

Helsinkiin palattuamme sai ehdotus Suomen Ladussa myönteisen vastaanoton ja Immu Sorjonen ryhtyi heti tarmokkaasti viemään kerhoasiaa eteenpäin."

Kilpisjärvelä 3.3-47.

Suomen Matkailijayhdistys
Helsinki.

Minulla on yhdistykselle esitettävänä sentäinen asia
Kuin sentäiset matkailijat Tunturi Lato muuta
niiden nimiä en muista kirjoitti Tämä meiltä ja se kirjeen
on jotenki häviny että Leb Tietätte Kuitka on sentäiset
henkilöt jotka suunnittelee Hallion matkaa Huhtikuussa
saavat matkailijayhdistykseltä käyneensä ottamassa tietoja
mutta sieltä sanottiin että kyyjä meiltä. Ensinäks
Auto Keli on ollu hyvä tähän asti mutta tänäpäivänä
on ollu kova pyryn että nyt kyllä auto Kulku loppuu
ja tietä ei auraka Ruin palojoelle. Sitten majaan
kyllä sopii mutta Tilitäytys olla mukana ja Taiäkai
ruokaa ennä voi järjestää jotku ruoka on Tuotava
mukana ruoka asioita on kyllä vaikeka mänkö verrä
perunaa kyllä saavat meiltä ja Heinäkuun kuun lopussa
voime kyllä kalaa ja vielä maitoraki mutta nyt ei ole maitoa
Kaan en muista mitä net Kaikkia kyseli. Pyydän
Matkailijayhdistyksen olla hyvä ja Toimittaa Tämän
kirjeen osoitin niile henkilöille.

Kunnioittain
Hilda Viita.

Bjarne Lampén lähetti helmikuussa -47 Tunturiladun nimissä tiedustelukirjeen majoitusmahdsollisuuksista Kilpisjärvellä. Vastaus siihen tuli kiertoteitse parin viikon kuluttua.

Tunturiladun ensimmäinen eräretki.

Tunturiladun ensimmäinen ja jo sellaisenaan historiallinen eräretki suoritettiin huhtikuussa 1947 käsivarren tuntureille. Tarkoituksena oli tutkimus- ja kokeiluluonteisesti kartoittaa retkeilymahdollisuuksia Suomen avotuntureilla. Retkivarusteiden testaus ja erityisesti lumeen majoittumisen oppiminen, kuten lumiluolien kaivaminen riippukinoksiin sekä iglun ja hätäsuojien rakentaminen kuuluivat etukäteissuunnitelmiin. Eivät vähäpätöisiä olleet myöskään silloisissa oloissa vajavaisten matkustus- ja majoitusmahdollisuuksien selvitykset. Näiden päätavoitteiden ohessa oli tarkoitus viettää huippuhetki Haltiatunturin laella ja jättää sinne Tunturiladun vieraskirja.

Tavoitteiden toteutumisesta, sekä monista muista matkaan liittyvistä seikoista antoivat selvyyden retken johtajan, Bjarne Lampénin, puolen vuosisadan takaiset muistiinpanot.

Vaiherikkaat varustehankinnat

Heti Tunturiladun perustamisen aikoihin, samalla kun oli tehty lopullinen päätös retken toteuttamisesta, aloitettiin myös selvitykset ja varustehankinnat suorastaan tyhjältä pöydältä.

Kukin tahollaan toimi ja toteutti. Suurimman työn ja vastuun otti harteilleen puheenjohtajan ominaisuudessa Bjarne Lampén. Hän käynnisti välittömästi varustetiedustelut sekä kirjeenvaihdon Ruotsin "Ladun" Skiid- och Friluftsfrämjandetin kanssa, saaden monta hyvää ohjetta ja neuvoa. Varsinaiset hankinnat jäivät kuitenkin silloisen valuuttapulan ja tullimuurin taakse. Suomalaisten retkeilyväline- ja säilyketehtaiden toimitusjohtajille hän osoitti henkilökohtaiset kirjeet erikoisvarusteiden ja muonan saamiseksi. Pula-ajan vallitessa ei aina onnistanut, eikä Kansanhuoltoministeriökään myöntänyt retkikunnalle ylimääräisiä muona-annoksia. Ei, vaikka suoraan ministerille osoitetussa kirjeessä suunnitelma nimettiin huomattavaksi matkailua edistäväksi tutkimusretkeksi. Varuste varusteelta saatiin tyhjiö kuitenkin lopulta täytettyä.

Suomen armeijan keskusvarastolta hankittiin tammipuisia koira- eli konekivääriahkioita sekä pari sairaankuljetusahkiota rottinkiaisoineen.

Ehtipä Bjarne suunnitella retkikunnalle Haltia-hihamerkinkin. Tämä kolmea valkohuippuista tunturia kuvaava hihamerkki valmistui tehdastekoisena hyvissä ajoin ennen retkeä. Sitävastoin Tunturiladun jäsenmerkin Lampén piirsi vasta viime hetkessä. Niinpä Suomen Käsityön Ystävät neuloivat ne yksin kappalein valmiiksi - ja tietenkin käsityönä.

Erikoistilauksena teetettiin myös sianrakkovälivuoriset hiihtokengät. Osa varusteista lainattiin, mutta ilman Amerikan armeijan ylijäämävarastoa olisi koko retki saattanut jäädä tekemättä. Varsinkin makuusäkkien, reppujen, anorakkien, hiihtokenkien, villapaitojen sekä tuuli- ja alusasujen saanti mahdollisti monelle mukaantulon. Alunperin kahdentoista henkilön joukko supistui vähitellen esteiden ilmaantuessa seitsemäksi mieheksi. Muonahankinnat tehtiin 20 päivän kulutusta silmälläpitäen, sillä varsinaisen tunturivaelluksen lisäksi myös meno- ja tulomatkoilla piti olla omavarainen. Niinpä, vihdoin Lappiin lähdettäessä ahkiot pullottivatkin suorastaan syntisen painavina.

Tunturiladun Haltia-retkikunta 3.-25.4 1947.

Bjarne Lampén

Kurt Hildén

Erkki Kansanen

Erkki Kantonen

Antero Marsio

Urjö Nieminen

Eero Saraoja

Matkalla pohjoiseen

Tunturiladun retkikunta aloitti matkansa junalla Helsingistä 3.4.1947 klo 12.30.

Pääteasemalle Kaulirantaan he saapuivat seuraavan päivän iltana klo 20.00 ja myös yöpyivät siellä.

Aamupäivällä jatkui matka Suomen Matkailijayhdistyksen linja-autolla ylös Tornionjokivartta. Välillä Kauliranta-Palojoensuu ei kuljettajaa vaivannut vauhtisokeus eivätkä maisemat vilisseet matkalaisten silmissä, sillä vähän alle 250 kilometrin matkaan käytettiin aikaa 8,5 tuntia. Palojoensuusta pohjoiseen alkoikin sitten villi Pohjola, oikea Ultima Thule, vailla minkäänlaisia linja-autoyhteyksiä. Kuitenkin vähälumisen talven ansiosta aura- ja kuorma-autot kuljettivat rakennustarvikkeita sekä suorittivat satunnaisia virka- ja huoltoajoja "Neljäntuulentiellä". Juuri tällaisen satunnaisen huoltoajon oli retkikunta tilannut seuraavaksi aamuksi. Illalla he suoriutuivat helposti päivän korkeimmasta noususta Mäkitalon Veikon ullakolle ja valloitettuaan sen vaipuivat uneen. Aamulla, "korttiannokset" nautittuaan, nostivat retkeläiset ahkionsa kuorma-auton lavalle ja nousivat sinne itsekin. Hyytävän aamuviiman hyväillessä poskipäitä karisivat viimeisetkin unenrippeet silmistä jo hyvissä ajoin ennen Kaaresuvantoa.

Pääsiäinen Kaaresuvannossa

Kokemuksista lapinkylissä kertoo Lampén kirjoituksessaan Massa-Urheilu-lehteen no. 3/1947:

"Ensimmäisen Lapin-elämyksemme saimme kokea Kaaresuvannossa, jossa autoa odotellessamme vietimme pääsiäistä. Vaikkakaan Kaaresuvanto ei ole lappalaisten pääkokoontumispaikka pääsiäisenä, niin tännekin keräántyy hyvin paljon hienoimpiin pukimiinsa puettuja sekä Suomen että Ruotsin lappalaisia. Olimme Ruotsin puolella sijaitsevassa kirkossa, joka oli täynnä kuin nuijalla lyöty toinen toistaan koreampia lappalaisia. Jumalanpalvelus oli suomenkielinen ja saarnassa viitattiin usein Laestadiukseen, joka juuri täällä oli elänyt ja toiminut. Hänen sanotaan nimittäneen lappalaisia "punapääpiruiksi" heidän villin elämänsä takia. Villejä olivat vielä lappalaiskoiratkin, jotka tappelivat kirkon käytävillä ja penkkien alla".

Kirkonmäellä ja kylällä lyöttäytyivät retkeläiset jututtamaan saamelaisia. Eräs heistä, tumma ja tuimakatseinen Niila Tornensis, katseli Lampénin ja kumppanien Haltia-hihamerkkejä ihmetellen voiko joku hullu sille talvella niin luotaantyöntävälle tunturille edes yrittää. "Oletteko tehneet synnintunnustuksen", sanoi hän ja jatkoi pienen hiljaisuuden jälkeen, " te ette kyllä Haltialta elävinä takaisin selviä."

Sanojensa vakuudeksi Niila kertoi retkikunnasta, joka 30-luvulla Haltialle pyrkiessään oli joutunut palaamaan takaisin iäksi kylmennyttä toveriaan ahkiossa vetäen. "Mutta omapa on asianne. Me lappalaiset kyllä korjaamme pois teidän hyvät varusteenne."

Historiallista saarnaa ja markkinahumua

Ähinä ja kolina kantautui kauas yli jäätyneen väylän, kun tunturilatulaiset nostelivat ahkioita aura-auton lavalle majapaikkansa Kaaresuvannon koulun pihalla. Pitkän ja pääsiäisen ansiosta myös hartaan odotuksen jälkeen sai retkikunta vihdoin "tiemestari Ruuskasen suostumuksella" kyydin peninkulmaa pohjoisemmaksi Markkinaan, Könkämäenon ja Lätäsenon yhtymäkohtaan. Vain yksi talo ja sillanrakentajien työmaaparakit seisoivat siellä, muuten niin aution rantakummun reunalla. Samaista kumpua oli hallinnut vuosien 1661-1826 välisen ajan kirkkorakennus ja pappila, sekä vilkkaimpina vuosikymmeninä myös markkinatupien "taajama". Kumpu oli toiminut silloin koko Taka-Lapin hengellisenä ja osin myös maallisena keskuspaikkana.

Vaan jo ajat sitten ovat vaienneet Lapin pappien, saamelaissyntyisen, ankaran "Herr´-Vuolevin" Olaus Sirman sekä "Herr´-Erkin" Erik Grapen jyrisevät, parannukseen kehottavat saarnat. Kyllä saarnamiehiä siellä silloin tarvittiinkin.

Entisajan helmi-maaliskuun vaihteen markkinahumusta kertoo Samuli Paulaharju kirjassaan Lapin Muisteluksia näin: "Lannanmiehet lauloivat ja hoilasivat, rähisivät ja tappelivat, mutta lappalaiset vain hihkuivat ilosta, ajelivat joiaten poroilla ja kokoontuivat väliin sylikkäin yhteen ilokasaan, koko peskiparttiossa joikaamaan ja hyppiä ressuttamaan!" Vielä nämäkin äänet ylittyivät myöhemmin moninkertaisesti "Thorin" joukkojen räjäyttäessä Lätäsenon sillan vain pari vuotta ennen Tunturiladun kärkijoukon sinne saapumista.

Lapin ja erityisesti saamen historiaan sekä kulttuuriin perehtynyt Bjarne yhdisti aina, jos mahdollista, retkimatkoihinsa käynnit historiallisille paikoille.

Niinpä nytkin retkikunta suuntasi askeleensa Markkinan vanhalle kalmistolle, pysähtyen sinne kuuntelemaan historian lehtien äänetöntä havinaa.

Kenraalin kyydissä Kilpisjärvelle

Yön he lepäsivät työmaaparakissa ja aamulla, kun aura-autoa ei kuulunut eikä näkynyt, retkikunta päätti odottelun sijasta luottaa apostolinkyytiin. Seitsemän tuntia he vetivät ahkioita hikeä valuttaen kunnes aura-auto tavoitti heidät matkalla pohjoiseen. Kuljettajan kopissa istuivat virkamatkalaiset kenraali Blick ja eversti Oinonen, Kolmen Valtakunnan Kota-Lappia-kirjan kirjoittaja. Retkeläisten loppumatka Kilpisjärvelle sujui nyt avolavalla istuen ja nauttien paitsi arvoisestaan matkaseurasta, niin myös aura-auton pölläyttämistä lumipilvistä.

Kyseisen päivän ahkionvetoon ja automatkaan oli kulunut runsaat 16 tuntia, sekä kokonaismatkaan Helsingistä Kilpisjärvelle tuntia vaille kuusi ja puoli vuorokautta. Keskiyöllä toivotti Siilastuvan isäntäväki, Valde ja Hilda Viik, tunturilatulaiset sydämellisesti tervetulleiksi. Voimme vain kuvitella sen unen pohjatonta syvyyttä, johon matkalaiset vaipuivat SMY:n majaan valmiiksi sijatuilla vuoteilla.

Seuraavat kolme vuorokautta he käyttivät varsinaisen vaelluksen valmisteluihin. Hiihdot Saanalle ja Kolmen valtakunnan rajapyykille olivat palauttavaa verryttelyä, sekä Kilpisjärven rannalla suoritettu onnistunut iglun koepystytys kohotti sopivasti itseluottamusta alkavalle retkelle. Ja kun vielä liiat varusteet paketoitiin etelään rahdattavaksi, niin mikään ei enää heitä paikalla pidätellyt.

Hangilla ja hangen alla

Tunturiladun ensimmäinen varsinainen ahkiovaellus - Haltian valloitus - alkoi huhtikuun 13. päivän aamuna. Alkumatkan nousu upottavassa koivikkorinteessä Saanan eteläpuolella tuotti tuskaa, mutta puurajan yläpuolella avotunturissa hanki kantoi ja ahkioiden veto sujui vaivattomammin. Tsahkaljärvellä jo vallan mainiosti ja siitä vain suunta Jeähkkas- ja Masehvarrituntureiden välistä kohti Haltiaa. Retkikunta ei ahnehtinut kilometrejä, eikä se olisi onnistunutkaan yli 50 kilon ahkioita vetäen. Nyt keskityttiin oleelliseen - erilaisten lumimajoitteiden kokeiluun. Jo hyvissä ajoin ennen iltaa löytyi sopivantuntuinen riippukinos Norjan puolella, ennen Tuolljehuhput- tunturia. Sinne he iskivät sukset ja sauvat hankeen pystyyn ja ryhtyivät toimeen.

Tästä kertoo parhaiten Bjarne itse: "Retkikunnan neljä nuorta jäsentä, jotka muodostivat toisen yöpymis- ja ruokakunnan, kaivoivat lapiolla lumiluolan riippukinokseen. Lumilapiot olivat tähän tarkoitukseen sopivat ja heidän yhteisyöpymismajansa valmistui tunnissa. Me vanhemmat kokeilimme toisia, yhden hengen hätäyöpymisrakennelmia. Ensin kaivoimme ojan. Reunat korotimme lumilevyillä, joita leikkasimme puisilla lumiveitsillä. Toinen käytti katon tueksi suksiaan ja sauvojaan, joille taas asetettiin lumilevyjä. Toinen asetti taas suoraan seinille nojaamaan toisiinsa suuria lumilevyjä, ikäänkuin harjakatoksi. Kummallekin lapioitiin irtolunta, joka tiivisti seiniä ja kattoa. Näihin laatikoihin työnsimme ahkiomme, joissa sitten nukuimme erinomaisesti.

Seuraavana päivänä Kahperuksen juurella meidät yllätti lumimyrsky. Tuuli yltyi minuutti minuutilta ja pian näimme toisistamme vain hämärät hahmot. Valkoinen helvetti ympäröi meidät. Mieleen palautuivat Niilan pahaenteiset ennusteet. Kello 14 päätimme "lumeutua" = kaivautua lumeen. Riippukinoksia ei ollut, mutta hankea toista metriä. Nuoret tekivät lumilaatikon, jonka kattoa tukivat heidän sukset, sauvat ja ahkionsa. Vanhat taas rakensivat yhteisen igloon. Uskaltanen sanoa, vaikkakin se kuulostaa dramaattiselta, että selviydyimme hengissä tästä lumimyrskystä edellisten päivien positiivisten lumirakennuskokemustemme perusteella."

Seuraavana päivänä taivas kirkastui ja matka jatkui sinisten ajatusten siivittämänä kohti Haltiatunturia.

Suomen saamelaisia Karesuvannossa pääsiäisenä -47.

Aura-autolla kenraalin kyydissä Kilpisjärvelle

Yli Tsbahkajärven suuntautui retki kohden Haltiaa.

"Seurasimme Pihtsusjärveen laskevaa jokea ja löysimme sopivan riippukinoksen, johon rakensimme kaksi luolaa. Lumi oli kuitenkin niin kovaa, että kirves oli ainoa ase joka siihen pystyi. Pystytimme myös teltan, mutta koska kukaan ei halunnut olla siinä, käytettiin sitä varastohuoneena."

Haltian rinteet ensi kertaa näkyvissä.

Tunturiladun vieraskirjan jättö Haltiatunturin huipulla.

Retkikunta Haltian harteilla.

Tunturiladun vieraskirja Haltialle

Yönsä retkeläiset nukkuivat lumiluolan täydellisessä hiljaisuudessa - suojaisassa tunturin kohdussa. Kömpiessään sieltä aamuvarhain ulos he ensitöikseen suuntasivat katseensa Haltialle toivoen sen aurinkoisena ottavan heidät, kutsumattomat vieraat, ystävällisesti vastaan ja hyväksyvän omaan joukkoonsa. Vaan kuinka ollakaan, näin on Lampén merkinnyt allakkaan 16.4.47: "Sää ei näyttänyt varsin lupaavalta ja koska niin lappalaiset kuin lantalaisetkin olivat varoittaneet meitä Haltiasta, jopa ennustaneet kuolemaammekin, otimme nousun pilvien peittämää huippua kohti varovasti. Mutta siinä 1000 metrin korkeudella pilvet hälvenivät ja aurinko heloitti täydellä voimallaan. Valloitimme vaivatta Haltian 1324 metrin huipun, Halditsohkkan, jonka päärajapyykkiin Tunturilatu jätti vieraskirjansa". Ennen jättämistä he olivat kirjoittaneet siihen nimensä:

1. Bjarne Lampén
2. Kurt Hildén
3. Erkki Kansanen
4.Erkki Kantonen
5. Antero Marsio
6. Yrjö Nieminen
7. Eero Saraoja

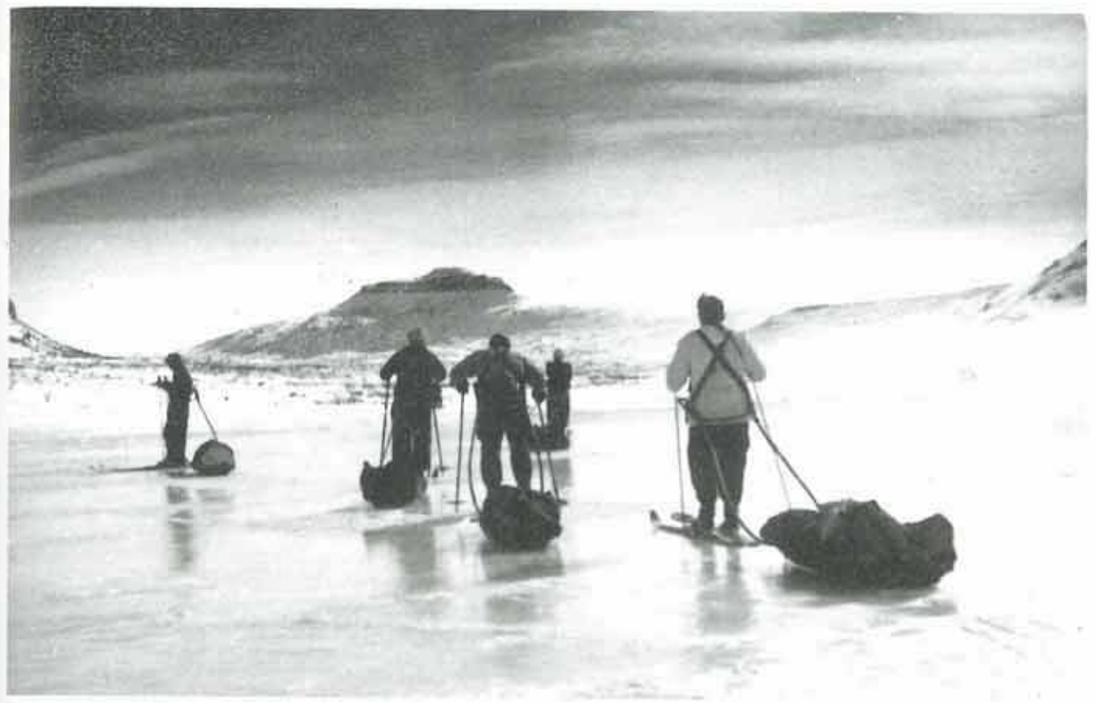
Tähän vieraskirjaan jäi tilaa vielä 93 seuraavalle Haltiatunturin valloittajalle. (Kirjan täytyttyä, vaihtoi Yrjö Metsälä sen uuteen, 1000 nimeä mahdollistavaan, Tunturiladun vieraskirjaan jo syksyllä -48). Retkikunnan jäsenistä Lampén, Marsio ja Saraoja olivat iältään 40-43 vuotiaita," sodankäyneitä jermuja", samoin 26 vuotias Hildén. Kolme nuorinta olivat sitävastoin vähän yli kaksikymppisiä energiapakkauksia. Vaikka varsinainen syöksylasku olikin retken aikana kielletty, niin ahkiottoman hiihdon nautinto ja varsinkin vauhdin hurma mutkiteltaessa alas Haltian rinteitä sai aikaan riemun purkauksia. Tai, kuten Bjarne tämän tyylikkään hillitysti ilmaisi: " Näköala oli suurenmoinen ja lasku aivan erikoisen miellyttävä. Henkilökohtaisesti se oli voimakkain laskuelämykseni."

Takaisin kämppiin ja koteihin

Retkeläiset nukkuivat vielä toisenkin yön valmiiksi kaivamissaan lumiluolissa. Aamuhangilla he suuntasivat suksenkärjet kohti etelää ja sujuttelivat joutuisaa myötälettä Porojärven autiotuvalle. Siellä ratkaistiin ahtaan paikan palapeli nopeasti kuin Gordionin solmu muinoin. Siitä Bjarnen päiväkirja kertoo: "Kämppä oli pieni - siihen mahtui hädin tuskin kuusi ahkiota lattialle, yksi nostettiin pöydälle - mutta kodikas, ja kun onnistuimme taitokokeessa saamaan tuoreita tunturikoivuja palamaan avotakassa, tunsimme itsemme aito erämiehiksi".

Seuraavana päivänä näille erämiehille sattui Rommavuomaan lähtiessä "suunnistamiserehdys". Olikohan tähän syynä taloudelliset kartat, joiden paikkansapitävyyteen suhtauduttiin aina epäillen? Ne kun olivat viitteellisiä ja vasta pitkän, perusteellisen tutkiskelun jälkeen katsojalleen ymmärettäviksi avautuvia, jos silloinkaan - aivan kuten nykytaide. Niin tai näin, Rommavuomaan, Juusojen asuntokentälle saapuessaan retkikunta sai vastaansa viidentoista porokoiran haukut.

Yhtenä retken kohokohtana he odottivat tapaavansa täällä Aslak Juuson, Käsivarren kuuluisimman lappalaisen. Mutta eivät tavanneet, sillä: "Valitettavasti isäntäväki ei ollut kotona, vaan jatkoi pääsiäisen viettoa Kaaresuvannossa. Ennen sinne lähtöään oli Juuso, suuri tietäjä kun on, ennustanut naisille tulomme. Olipa hän hinnoitellut yöpymisemmekin valmiiksi. Koirat käyttäytyivät ystävällisesti, naiset joikasivat ja kaikki olisi ollut hyvin, jos vain oviaukot olisivat olleet korkeammat. Kerta kerran jälkeen kuului kolauksia ja manauksia kun apuun kutsutiin paikallisia maahisiakin voimallisempia olentoja. Oltuamme yön täällä, jatkoimme sitten Njamahka-järvelle, jossa Labba-nimisellä lappalaissuvulla on neljä pientä tupaa. Täällä ei ollut ketään kotona, mutta ovet olivat yösijaa tarvitseville avoinna. Sitten olikin vain yksi päivämatka jäljellä ja se kulki Njamah-jokea pitkin Saarikoskelle. Ja siihen se meidän varsinainen eräretkemme päättyikin."

Takana Haltin valloitus - edessä Saivaara, jonka ympäristössä myöhempien vuosikymmenten perässähiihtäjät nauttivat valtiollisesta täysiboidosta.

Sitävastoin he suorittivat vielä kulttuurimatkan Ruotsin puolelle käyden Kota-Lapin vanhimman pyhäkön, Ruonalan kirkon muistomerkillä.

Kotimatka alkoi jo tulomatkalta tutuksi tulleella aura-autolla, ensin Kaaresuvantoon ja seuraavana päivänä edelleen Palojoensuuhun samaisen autonkuljettajan ylityöajona.

Seitsemän miestä - kuin veljestä - saapui tältä ensimmäiseltä Tunturiladun nimissä tehdyltä eräretkeltä, 25.4.-47 kello 10.10 takaisin Helsinkiin. Tieto retkestä ja sen uraauurtavista varuste- ja lumeenyöpymiskokeiluista levisi nopeasti, ensin tunturilatulaisten ja pian koko maamme retkeilevän väen tietoisuuteen.

Tämä aikaansai Kilpisjärven ja Haltiatunturin nousemisen Lapin tunnetuimmaksi sekä "tavoitelluimmaksi" hiihto- ja retkeilykohteeksi. Tämä ykkössija säilyi pitkälti 50-luvulle asti.

Aslak Juuson kottitalo Rommavuomassa .

Ensimmäiset "perässähiihtäjät"

Tunturiladun ensimmäiselle eräretkelle Haltialle olivat olleet lähdössä myös kerhon sihteeri, Jaakko "Jaska" Leppäluoto (susi n:o. 17) ja Kaj Eräjuuri (susi n:o 1). Viimemainitulle tuli kuitenkin työeste ja niin kaverukset päättivät siirtää matkansa tuonnemmaksi. Kun Lampénin retkikunta oli jo kääntynyt paluumatkalle Haltialta, niin nämä kaksi olivat vasta lähdössä heidän "peräänsä". Ja lähtivätkin kunnolla. He kävivät hiihtämässä ensin Pallaksella ja päätyivät lopuksi Kilpisjärvelle. Sieltä he vaelsivat Haltian huipulle kirjoittamaan nimensä Tunturiladun vieraskirjaan "kymmenen ensimmäisen joukkoon". Paluumatkalla Haltialta iski Kajhin lumisokeus ja Jaskalta rikkoutuivat aurinkolasit. Niinpä hän sai ainoat ehjät lasit ja Kaj liinan silmilleen, hiihtäen Jaskan perässä täysin sokkona ahkion aisoihin välivaljain kytkettynä ja kumppaninsa neuvoja sekä käskyjä noudattaen aina Kilpisjärvelle asti. Sekään ei riittänyt, vaan seuraavaksi kaverukset suuntasivat suksensa Peltsa-tunturille. Toukokuu oli kuitenkin ehtinyt lopuilleen ja aurinko korkealle. Hanget pettivät ja niin piti kahlata takaisin Kilpisjärvelle. Ahkion he jättivät järven eteläpäähän. Ja kun oli kelirikko, niin mikään ei liikkunut Neljäntuulentiellä - tai liikkui sittenkin: Jaakko ja Kaj kulkivat jalkapatikassa täyspakkaukset selässään ja sukset poikittain reppujen päällä 107 kilometriä Kaaresuvantoon. Kahdessa päivässä he selviytyivät perille ja matkasivat sieltä vielä Riksgränseniin hiihtämään Ruotsin suurtunturien lumille.

Mahtui siihen seitsemään viikkoon kokemus jos toinenkin. On siinä mallia kerrakseen meille, nyt yli 50 vuotta heidän perässään hiihtäville susille ja susiksi aikoville.

Haltiaretkikunnan
M U I S T I O
koskien talvisia eräretkiä
puurajan yläpuolella.

V a r u s t e e t

AHKIO
Armeijan koira-ahkio (= ruotsalainen Segebaden) on itsessään liian painava (15 kg) mutta muuten kaikinpuolin erittäin sopiva myös vuodepaikaksi. Tasapohjainen ahkio joustavalla aisakiinnityksellä ei osoittautunut hyväksi. Huom! Ahkion pohja parafinoitava.

SUKSET
Raskas suksityyppi (teräsreunaiset hikkorysukset) antavat käsivarren kovahankisilla tuntureilla hyvän laskuvarmuuden. Hitaassa ahkiovedossa painavuus ei tunnu haitalliselta.

KENGÄT
Täysin vedenpitäviä hiihtojalkineita toistaiseksi ei saanne. Kokeilutarkoituksessa Urheilutarpeissa tehtiin Satanahka Oy:n valmistamista hyvistä päällis- ja pohjanahoista kengät, jotka varustettiin sianrakkovälivuorilla. Nämä osoittivat varsin tyydyttävää vedenpitävyyttä ilman, että jalka kärsi tiiviydestä. Kengät olivat ilman nilkka- ja muita remmejä, joita ei tällaisella eräretkellä kaivattukaan, vaan olivat sitä mukavammat jalassa, Nauloilla kiinnitetyt kengänpohjat eivät kestä rasitusta.

KENGÄNSUOJUSTIMET
Irtonaiset öljytystä pressukankaasta valmistetut (Suomi Rigging) kengänsuojustimet (ei säärystimiä) olivat erittäin tehokkaita märkää ja kylmää vastaan. Suositellaan eräretkiä varten. Varjopuoli: kuluvat siteissä.

IHOKAS
Paksusta kalastajalangasta tehty suursilmuinen ihokas (brynja) osoittautui jälleen sangen miellyttäväksi.

ANORAKKI
Puurajan yläpuolella tehtävillä retkillä välttämätön anorakki on oltava todella tuulenpitävä ja tarpeeksi pitkä vastatakseen tarkoitustaan. Amerikkalaiset anorakit ovat huippuluokkaa. Myös tuulihousut puolustavat paikkaansa tällaisella eräretkellä.

KUMIRUKKASET
Lumirakennustöissä vaatteet ja varsinkin käsineet kastuvat joten kumirukkaset sekä polvi- ja muut suojustimet ovat tarpeelliset.

VAATEHARJA (!)
on hyödyllinen kun lumiset vaatteet ja kengät puhdistetaan ennen kuin ne yöksi otetaan makuusäkkiin kuivamaan.

Y ö p y m i n e n

TYÖVÄLINEET Yöpyminen lumessa vaatii toimenpiteitä, joihin tarvitaan erinäisiä työkaluja.

Lapio
on oltava mahdollisimman kestävä, mutta samalla kevyt. Varovasti käytetty pienenpuoleinen fanerilapio voi onnistua kestämään yhden retken ajan.

Lumiveitsi.
Rakennuskuutioita on hyvä leikata kovasta (hikkory-)puusta tehdyllä n. 60 sentin pituisella veitsellä. Kestävyys voisi olla parempi.

Pistin
Lumiliitoksia leikattaessa on raskaampi veitsi esim. pistinmallinen hyvä. Sitä voi myös käyttää teltan kiinnityspuikkona.

Kirves (ja kuokka)
Hanki voi olla niin kovaa ettei muut työkalut kuin kirves ja kuokka pysty.

RAKENNUSMUODOT
Teltta Ellei pakkanen alita -10 astetta voi hyvin käyttää telttaa. Tämä on kaivettava lumeen. Telttayöpymisen suurin etu on yösijan pystyttämisen nopeus.

Lumirakennelmat Mutta ilman telttaa tulee myös hyvin toimeen. Lumiyöpymisen edut: turvallisempi pakkasella (lämpötila lumimajassa ei alita 0 astetta) ja myrskyssä, kannettava (teltta-) paino pienempi.

Hätäsuoja on helpoin ja nopein rakentaa. Hankeen kaivetaan oja, jonka seiniä korotetaan levyillä. Suuria levyjä ladotaan katoksi joko sauvojen ja suksien tukemina tai ilman. Suoja tiivistetään ajamalla lunta päälle. Rakentamisaika noin 15 min.

Luola kaivetaan mieluimmin riippukinokseen. Tämän voi tehdä tilavammaksi kuin hätäsuoja. Kelpaa käytettäväksi useamman päivän tukikohdaksi mutta on tällöin muistettava varmistautua ilmavaihdosta. Valmistusaika alle tunnin.

Igloo Lumirakennustaidon huippu on eskimomallinen igloo. Rakennusaika tottumattomilta n. 2 tuntia. Igloo, joka rakennetaan aukealle paikalle ja tavallaan on virtaviivainen, tuskin pitkäaikaisenkaan lumipyryn aikana hautaudu kinokseen. - Rakennusperiaatteisiin on eräretkeilijän syytä perehtyä.

Vuode Välttämätön on makuusäkki, joista amerikkalaiset irrallisine kyllästettyine päällyskankaineen tyydyttävät korkeita vaatimuksia. Vuodepohjana on ahkio verraton. Lisäsi tarvitaan porontalja tai (amerikkalainen) patja. Makuusäkin sisällä käytetyt pienet - esim. 2 kpl. 25 x 25 cm. - poronnahkapalaset, jotka asetetaan paikkaan, joka tuntuu kylmältä tai kovalta, olivat erittäin käytännöllistä.

K e i t t o v ä l i n e e t

PRIIMUSKEITIN Puurajan yläpuolella ovat priimuskeittimet välttämättömät. Käytössä olevat mallit ovat kuitenkin herkkiä, joten korjaus ja puhdistusvälineet on muistettava. Kokeiltu täysin koteloitu (Tallbergilla) keitin antoi hyvän suojan ja erinomaisen tehon (2 litraa kiehui 10 min.).

VAIPPAKATTILA Yksinkertainen ja aina keittovalmiina oli B. Lampe'in suunnittelema vaippakattila, joka samalla kun on tuulelta suojattu ottaa talteen lämpöenergian (kuivasprii). Kiehuu samassa ajassa kuin tavallinen priimus.

TERMOSPULLO Suurikokoinen termospullo on tarpeellinen oloissa, joissa keittäminen on rajoitettava mahdollisimman pieneen.

R u o k a

VALKUAISAINEITA tarvitaan 100 gr päivässä. Nämä saa esim. juustosta, poronlihasta ja makkarasta yhteensä 200 gr. Liha ei pidä olla suolaista, koska muutenkin jano vaivaa.

RASVAA tarvitaan 250 gr päivässä. Tämän saa pääasiallisesti voista, 100 gr, ja silavasta niinikään 100 gr.

HIILIHYDRAATTEJA tarvitaan 500 gr päivässä. Suositeltava kokoonpano on 75 gr sokeria, 250 gr kovaa leipää, 100 gr kaurahiutaleita ja 25 gr makaruuneja tai nopeasti kypsyviä herneitä.

Nämä välttämättömät ravintoaineet nousevat 850 gr päivässä, mutta tavallisesti lasketaan kilo ruokaa päivää kohti.

PEMIKANI Viimeisessä hyvässä keittomahdollisuuspaikassa ennen eräretkeä valmistettu n.s. pemikani on yllättävän käytännöllinen ja tehokas. Puuroksi keitetty monen päivän hernerokka, johon lisätään runsaasti (vähintään 20 %) silavaa sekä esim. verijauhetta, ruisjauhoja ja mausteeksi sokeria, levitetään jäähtymään ja paloitetaan. Tällaisen palaisen voi sitten retkellä keittää vedessä keitoksi, paistaa pannussa tai vaikkapa syödä sellaisenaan mikä erittäin ravitsevana voi uupuneelle olla korvaamaton etu.

KUIVA PEMIKANI Seos käsittäen kaurahiutaleita, hienoa sokeria ja, mikäli mahdollista, rusinoita ja suklaapalasia on erinomainen nälän ja väsymyksen poistaja.

T e r v e y d e n h o i t o

KILOLASEJA on puurajan yläpuolella ehdottomasti käytettävä myös pilvisinä päivinä. Tuskallinen lumisokeus ei ole niinkään harvinaista.

SITEITÄ ja LASTOJA on turvallista ottaa eräretkelle.

TENSOPLAST- laastari on erinomainen rakkovaivojen poistaja.

VILUSTUMIS- ja KUUMELÄÄKKEITÄ ei pidä unohtaa, koska pitkillä (kuorma-) automatkoilla on vilustumiselle alttiina.

LIEVIÄ VATSALÄÄKKEITÄ on hyvä olla mukana eräretkellä, koska voimakas ruoka voi aiheuttaa häiriöitä.

Helsingissä toukokuussa 1947

B. Lampén
Haltiaretkikunnan vetäjä

Valloituksien talvi 1948

Vuoden 1947 Haltian retket innoittivat tunturilatulaisia palaamaan seuraavana talvena Kilpisjärven maisemiin. Kerhon sihteeri Jaakko Leppäluoto puuhasi hiihtokurssia Kilpisjärvelle ja puheenjohtaja Bjarne Lampén uutta ahkiovaellusta sieltä alkavaksi. Retkikokemuksia avotunturissa oli jo kertynyt ja niiden pohjalta suoritettiin tarvittavat varustetäydennykset.

Koska suunnitelmiin kuului Kilpisjärvi-Abisko retkireitin tutkiminen ja avaus, niin se edellytti hiihtoa myös naapurimaiden hangilla. Niinpä ennen lähtöä oli hankittava passit, viisumit, kulkuluvat sekä ulkomaan valuutta. Passit järjestyivät osin Suomen Ladun suosituskirjeen ansiosta. Ruotsin ja Norjan lähetystöt myönsivät tarkan kontrollin jälkeen viisumit ja Suomen Pankkikin heltyi lopulta myöntämään retkikunnan käyttöön ruhtinaalliset 100 Ruotsin kruunua sekä oikeuden maksaa markoissa junaliput paluumatkalle Riksgränsen-Tornio. Saivatpa he kukin viedä yli rajojen, kuten pankin papereissa luki: "...-enintään 100 Suomen markkaa kovana rahana." Vielä yhtä puuttui, sillä "...annetun asetuksen mukaan on Suomen kansalainen oikeutettu lähtemään ulkomaille vain, jos hänen passinsa on varustettu Suomen Pankin matkustuslupamerkinnällä.."

Kun tämäkin merkintä kirjattiin oli paperisota käyty loppuun ja matka saattoi alkaa.

Pororaito Kilpisjärvelle

Ahkiovaellukselle olivat lähdössä Bjarne ja Anita Lampén, edellistalven Haltian kävijä Erkki "Eki" Kantonen sekä vastikään Tunturiladun hiihdonneuvojankurssin suorittaneet Olli Antila ja Olai Snellman.

Samaan aikaan lähtöviivalla olleista Tunturiladun nimissä järjestettävistä tunturihiihtokursseista kertoo kerhon toimintakertomus vuodelta 1948: "Kilpisjärvelle johtavien erittäin hankalien kulkuyhteyksien vuoksi oli kurssien järjestely uskottu kokonaisuudessaan omavastuullisesti Jaakko J. Leppäluodolle." Ratkaisuksi hankaliin kulkuyhteyksiin oli Jaska edellissyksynä etsinyt saamiensa vihjeiden mukaan poropaimenessa kulkevaa Aslak Juusoa Saanan takaisilta tuntureilta. Kotasavujen opastamana haettu lopulta löytyikin ja Aslak lupautui kuljettamaan "turistit" poroillaan seuraavana kevättalvena Kaaresuvannosta Kilpisjärvelle.

Sovittuna aikana, maaliskuun lopulla, kokoontuivat Kaaresuvanossa hiihtokurssille menijät, ahkiovaeltajista Olai ja Eki sekä Suomi-Filmin miehet, ohjaaja Holger Harrivirta ja kuvaaja Aimo Jäderholm (tunturisusi n:ro 39). Heidän tarkoituksenaan oli kuvata pororaidon eteneminen Kilpisjärvelle ja tehdä perillä muutamia hiihtoaiheisia lyhytelokuvia. Niin ja tietysti olivat paikalla myös, kuten pitikin, lappalaiset poroineen. Tavaraa kertyi kuljetettavaksi odotettua enemmän. Filmimiesten tavattoman painavat kamera- ja tarvikelaukut, suuri valurautainen hella, kaikki kurssilla tarvittava ruoka Rovaniemeltä tuotuna sekä Valde Viikille toimitettavat salaperäiset laatikot ylittivät yhdessä reilusti painon, jonka saamelaiset olivat poroa kohden etukäteen laskeneet. Poroja ja rekiä oli aivan liian vähän.

Liisa Leppäluoto (nyk. Salmi), joka oli pororaitokuljetuksen vastuullinen vetäjä, joutui luopumaan alkuperäisestä vuorokaudessa Kilpisjärvelle- ajatuksesta. Jouni Juuson kanssa he sopivat aikatauluttomasta etenemisestä, joka osoittautuikin oikeaksi ratkaisuksi.

Nyt alkoi matka, jollaisesta nykypäivän maita ja mantuja kiertelevät seikkailu- ja elämysmatkailijat voivat vain uneksia. Könkämäenon jäällä, vastatuuleen edeten, tulivat poronkusemien välit tavallista lyhemmiksi ja Uudentalon tienoilla poromiehet kääntyivät Ruotsinpuoleiseen taloon kenkäheinien vaihtoon ja porokahvin keittoon. Matkan jatkuessa jäseniä kangistavasta kylmyydestä huolimatta tunnelma säilyi hyvänä. Pikkutunneille venähtäneestä päivämatkasta kertoo Olai Snellman muistiinpanoissaan: "Istuin sanissa (yhden hengen reki) makuupussiin kääriytyneenä. Yömatkalla tuuli yltyi, taivas oli kirkas ja revontulet loumusivat, tunturien humistessa tapansa mukaan. Ihme-kuutamo, vaikuttava tunnelma. Porot yöllä hieman levottomia - läheisyydessä susia!"

Lopulta he saapuivat Naimakkaan, Könkämäenon länsirannan ruotsalaistaloon, josta saivat majapaikan. Silloisista tapahtumista kertoi Liisa näin: " Kannoimme sanissani olleita ruokapaketteja tuvan lämpimään. Avulias Jouni Juuso toi myös Viikille osoitetun puulaatikon pirttiin. Kauhukseni huomasin sen kyljessä tekstin - Dynamiittia. Suu visusti suppuun ja laatikko ulos, Ulos lensi myös pororaidon ulkojäseneksi lyöttäytynyt norjansaamelainen, joka "Hokmannia" nautittuaan ärhenteli isäntäväelle"

Seuraavana päivänä vastatuuli jatkui, porot väsyivät, ja matkalaiset joutuivat yöpymään toisenkin kerran, nyt Saarikoskella ja jälleen Ruotsin puolella.

Samana yönä hiihti Leppäluodon Jaska vinhan myötätuulen siivittämänä retkikuntaa vastaan Kilpisjärveltä. Aamulla vastaisena puhaltavan myrskytuulen kokivat luissaan ja ytimissään viluisina saneissa istuvat "lantalaisturistit". Yksi heistä - Olai - kirjasi tapahtuman: "Ala-Kilpisjärven jäällä porot ihastuivat hangen kantavuuteen sekä aavaan näkyyn ja tulivat ihan hulluiksi. Oma poroni ryntäytyi irti, putosin sanista ja tarrauduin sen perään, vähitellen poroni väsyi laahatessaan minua vatsallani lumessa. Jonkin ajan kuluttua oli raito taas yhtenä jonona jatkamassa matkaa kohti kaukana näkyvää Saanaa."

Yhtenään oli kokemattomille ohjastajille sattunut kommelluksia, niin myös Unto Pöntiselle, jonka poro ryöstäytyi hulvattomaan menoon ylös rantatörmää, jolloin niin hän kuin sanikin pyörähtivät ylösalaisin lumihankeen.

Matkan vaiheita oli Jäderholm tallentanut ahkerasti filmille, niin myös pororaidon saapumisen perille, Saanan juurelle, 28.3.1948.

Hiihtokurssit Kilpisjärvellä

Tunturiladun nimissä pidettyjen hiihtokurssien keskuspaikka Kilpisjärvellä oli Suomen Matkailijayhdistykseltä vuokrattu hirsimaja. Maja, jonka saksalaiset siirsivät sodan aikana Norjaan, oli palautettu lähes entisille sijoilleen. Sisällä oli yhteinen ruokailu- ja kokoontumistila sekä siitä verhoilla eristetyt kolmannen luokan makuuvaunuosastoja muistuttavat sopet kerrossänkyineen.

Ennen sotia maineikkaana majatalona toimineesta Siilastuvasta, saksalaisten polttamasta, oli nyt vain nimi jäljellä. Entistä tupaa isännöinneet Valde ja Hilda Viik vuokrasivat hiihtokurssien käyttöön kaksi pientä huonetta uudesta talostaan. Kun vielä rajavartiostokin antoi ullakkohuoneen majoituskäyttöön, niin vuodepaikat riittivät juuri ja juuri parillekymmenelle kurssilaiselle. Muita talojahan ei Kilpisjärven "taajamassa" silloin ollutkaan. Helsingistä saapunut ja ennen Hella Wuolijoen keittiössä hellapoliisina häärinyt emäntä, Helena Toikka, sai oman huoneen "päämajasta". Ruuat tulivat aina uusien kurssilaisten mukana Rovaniemeltä. Myöhempinä vuosina toivat herkullisen lisänsä Beckin kaupan ruokatoimitukset Skibottenista.

Kurssien jokapaikan veturina toimi Leppäluodon Jaska, oikeana kätenään pitkien päiväretkien erikoismies Yrjö Metsälä ja aloituskeväänä myös Unto Pöntinen. Osanottajista moni oli Tunturiladun jäsen jo hiihtokursseille tullessaan ja vielä useampi sen jälkeen. Heidän kauttaan tunturilatuaate levisi eri puolille Suomea muokaten samalla kasvualustaa nykyisille tunturikerhoille.

Tunturihiihto oli suurta juhlaa, mutta retkeilymajan huolto ongelmallista. Siellä ei ollut vesijohtoa eikä edes kaivoa, vaan vesi piti noutaa melkoisen matkan takaa, Kilpisjärven jäähän hakatusta avannosta. Ahkioon sidottu tiiviskantinen kenttäkeittiön kattila täytettiin järvivedellä ja vedettiin kahden miehen voimin parikymmentä metriä ylempänä olevalle majalle. Homma koettiin raskaaksi ja ylettömän hankalaksi.

Siitä miten pulma ratkaistiin kertoo Leppäluodon Jaska tähän tapaan: "Kurssilaiset jaettiin tasaväkisiksi kahden miehen joukkueiksi, itse ryhdyin ajanottajaksi.

Kilpisjärven tunturihiihtokurssien päätoiminen vetäjä Jaakko Leppäluoto, yllään pula-ajan erikoisuus - smokkikankainen hiihtopuku.

Veden vetoa Kilpisjärvestä tällä kertaa ilman kilpailua.

Silloin piti selvitä kaikesta omin voimin. Ebba ja Nisse Eklund vetämässä hammasta Aimo Jäderholmilta.

Juoksujalkaa ryntäsivät kaksikot, kukin vuorollaan alas avannolle, täyttivät astian vedellä ja toivat ahkion ylös mahdollisimman nopeasti. Majan saavien ja astioiden täytyttyä kaadettiin täydet vesilastit "maalissa" maahan, jotta seuraavat parit pääsivät uutta ennätystä yrittämään. Viikin Valde oli tukahtua nauruun katsellessaan eteläniesten edestakaista temmellystä lumisessa rinteessä."

Aina ei aurinko paistanut, eivätkä tunturit näyttäneet parhaita puoliaan. Toisinaan sankka Jäämeren murku sekä raivoisat lumimyrskyt pidättelivät hiihtäjiä majassa tai ainakin sen läheisyydessä. Yhteistuumin nämäkin päivät muutettiin aurinkoisiksi. Silloin hurtti huumori puhkesi kukkaan ja illalla voitiin muun lystin lisäksi vaikka tanssia. Maine kasvoi - sana kiiri ja siitä taas kertoi Jaska: "Kerran tuli Norjasta, rajan pinnassa olevasta varuskunnasta ryhmä sotilaspukuisia miehiä - taisivat olla jo silloin Naton joukkoja - noin vain yli rajan retkeilymajalle hiihtäjätyttöjä valloittamaan."

Mutta rajansa kaikella, valloituksillakin. Niinpä nyt palataankin ajassa taaksepäin - ensimmäisten hiihtokurssilaisten ja ahkiovaeltajien joukkoon.

Pororaidon saapuessa sunnuntaina 28.3.-48 Kilpisjärvelle olivat Lampénit ja Olli Antila vasta lähdössä Helsingistä. Heitä odotellessaan ahkiomiehet Erkki Kantonen ja Olai Snellman liittyivät kurssilaisten joukkoon "filmitähdiksi" Aimo Jäderholmin kuvatessa lasketteluja Saana- ja Jehkats-tunturien rinteillä. Muiden esittäessä kameramiehille laajoja kaarroksia ja mutkia, yltyivät Kantosen Eki ja Leppäluodon Jaska suoriin syöksyihin. Taisivat näin tehdessään palautella mieliinsä Lentosotakoulussa saamiaan oppeja. (Näitä lentäjiä ja sittemmin "Lapin lentojätkiksi" muuntuneita oli alkuvuosien Tunturiladussa useitakin, kuten Kaj Eräjuuri, Olle Åkerblom sekä pari vuotta johtokunnassa toiminut Pentti Siira ja tietysti myös Kullervo Kemppinen.)

Vihdoin viikon puolivälissä Antila ja Lampénit saapuivat Rikhard Kotavuopion pororaidossa matkaten Kilpisjärvelle. He olivat hiihtäneet kolme päivää aikaisemmin Muoniosta Pallakselle uutta hotellia katsomaan ja olivat samalla kirjoittaneet nimensä vuoden -46 Ylläs-Pallas-Ylläs retken vaiheista kertovaan ja hotellille lahjoitettuun vieraskirjaan.

Nyt oli kuitenkin mainittua retkeä huomattavasti vaativampi vaellus edessä. Jo sen valmisteluvaiheessa oli Bjarne lähettänyt toistakymmentä tiedustelukirjettä Tukholmaan, Osloon ja Narvikiin, saaden naapurimaiden retkeilyjärjestöiltä nipun ennen sotia painettuja karttoja sekä joitakin hajatietoja kyseisestä Kilpisjärvi-Abisko välin tunturimaastosta.

Kaikki oli valmiiksi ajateltu ja kun vielä Siilastuvan rajavartioston päällikkö löi maastapoistumisleimat retkeläisten passeihin, niin matka oli enää toteutusta vailla.

Unto Pöntinen toimi apuvetäjänä Tunturiladun ensimmäisellä hiihtokurssilla.

Tunturilatu yli rajojen

Varhain aamulla, huhtikuun toisena päivänä, Tunturiladun Abiskon retkikunta ryhtyi tuumasta toimeen ja käänsi sukset sekä ahkiot länttä kohden.

Vedettävää riittikin yllin kyllin kaikille. Eki Kantosen ahkion kokonaispaino oli muhkeat 55 kiloa, Olai Snellmanin 50, Olli Antilan 45, Bjarne ja Anita Lampénin 40 sekä 35 kiloa. Jo pelkästään ahkiot aisoineen painoivat 15 kg/kpl.

Vaelluksesta ja sen alkuvaiheista kirjoitti Bjarne Suomen Matkailu-lehdessä n:ro 5/-48 seuraavasti: "Eräretkemme oli siis alkanut. Olimme sivuuttaneet Kolmen Valtakunnan rajapyykin ja Paraksen silmiinpistävä huippu oli edessämme. Tästä lähtien seutu oli meille jokaiselle tuntematon. Kartta ja kompassi olivat ainoat tienviittamme, sukset ja ahkio kulkuneuvomme. Noin 6-7 kilometriä rajapyykistä, ensin Paras-tunturia kohden hiihdettyämme, suuntasimme kulkumme länteen."

Päivän aikana he "bongasivat" vain pari norjalaista ahmanpyytäjää ja häntä suorana viillettävän ketun. Peldsa-tunturin lähettyvillä retkikunta joutui soraharjujen muodostamaan lähes lumettomaan laaksoon. Kompassisuunnasta välittämättä piti hakeutua sinne missä vetovastus oli vähäisin. Peldsan majalle he saapuivat noin 40 kilometrin ja 11 uuvuttavan ahkionvetotunnin jälkeen.

Silloisista tunnelmista Bjarne kirjoitti myöhemmin: "On sitä laiskempiakin lomanviettotapoja kuin 50 kilon painoisten ahkioiden vetäminen yli lumettomien soraharjujen. Mutta - ja sen me myös silloin totesimme - harvasta lomanviettotavasta saa tämän veroisen tyydytyksen."

Peldsan valloittajat

Kahtena seuraavana päivänä retkikunnan nuorimmat jäsenet saivat ohjelmanmukaista vaihtelua ja tyydytystä seikkailunhalulleen tunturien huiputuksista.

Rinnakkain kohoavat Peldsatunturien huiput - Moskogaissi ja Peldsa - ovat yhdessä kuin jättimäiset kirkko ja kellotapuli, joiden huipuille sadepilvet jäävät usein päiväkausiksi roikkumaan. Niin kävi nytkin. Turhaan Eki ja Olai odottivat pilvien hajaantumista 1518 metrin korkeudessa Moskogaisin "kirkon tornissa", voidakseen valokuvata mahtituntureiden näkymiä. Nyt oli tyytyminen toinen toistensa kuvaamiseen Ruotsin-Norjan rajapyykillä. Heidän laskeutuessaan alas jyrkkää lumirinnettä jalkaisin ja köydellä toisiinsa sidottuna Olain jalka petti ja hän liukui vauhdilla 10 metriä edellä kulkeneen Ekin ohi. Köyden kiristyessä Olai nykäisi kaverinsa mukaan huimaan liukuun, joka onneksi päättyi kivikkoon juuri ennen 200 metristä jyrkännettä. Anita ja Bjarne olivat sillävälin käyneet 1450 metrissä. Olli tyytyi parantelemaan kantapäärakkoja alarinteillä.

Seuraavana päivänä pilvet roikkuivat edelleen puolivälissä tuntureita. Tästä huolimatta Eki, Olli ja Olai päättivät toteuttaa suunnitellun päänousun Peldsan 1448 metriä korkealle huipulle. Siitä Olai kirjoitti ja kertoi tähän tapaan:

"Majalta starttasimme puoleltapäivin. Kello 15.15 jätimme sukset uomaan ja aloitimme hitaan kiipeämisen sumussa ja räntäsateessa umpimähkäiseltä suunnalta. Reput selässä, piikkikengät jalassa, hakku ja sauvat käsissä sekä sopivin välimatkoin köydellä toisiimme sidottuina etenimme ylös, jyrkkyydeltään 35-40 asteista, lumirinnettä. Tällöin alhaalta ylöspäin puhaltava rinnetuuli yltyi ja

"Pitkä nousu, pureva tuuli ja uhkaavat pilvet antoivat meille kohta selvän käsityksen siitä, etteivät tunturit aina suinkaan ole auringonpaisteinen idylli, jona ne niin usein valokuvissa esiintyvät".

Eki Kantonen Moskovarren huipulla 1512 m.

räntäsade tiheni.

Noin 1000 metrissä oli edessämme paljas, 60 asteen kalliojyrkänne. Jatkoimme askel askeleelta nyt jo jännittäväksi muuttunutta nousua. Emme olleet etukäteen osanneet kuvitella, että silmät sokaiseva räntäsade yhdessä kovan tuulen sekä jäisen, livettävän rinteen kanssa tekisi nousustamme hengenvaarallisen. Katsoimme viisaammaksi irroittautua yhteisestä köydestä, sillä yhdenkin pudottua hän olisi vetänyt absoluuttisella varmuudella muut mukaansa ja olisimme kaikki pudonneet rinteen alla häämöttävien panssarivaunuesteitä muistuttavien vierinkivikasojen päälle. Hakulla ei saanut mistään pitävää otetta, sillä koko rinne oli koostunut liuskekivistä, jotka olivat vain näennäisesti jäätyneet kiinni alustaansa. Usein sattuikin, että jouduimme pelkästään käsin pysyttelemään kiinni vuorenseinämässä. Tuuli ulvoi ja rännästä rakeiseksi muuttunut sade pieksi silmiä, estäen varmuudella toteamasta sopivaa jalansijaa. Anorakit olivat kuurassa, silmien ympärillä valkeat lumirenkaat ja parrassa pitkä valkoinen lumijatke. Edessä, vinosti yläpuolellani, Eki tiputteli irtokiviä etsiessään sopivaa jalansijaa ja alapuolellani Olli koetti painautua litteäksi vasten seinämää väistäessään putoilevia kiviä.

Huippu oli enää arviolta 30-50 metriä kohtisuoraan yläpuolellamme kun rohkeutemme petti. Ehkä sen vuoksi että huipulle päästäkseen olisi pitänyt kavuta käsivoimin yli kielekkeen joka ulkoni seinämästä. Olimme tähän pisteeseen päästäksemme kivunneet jo kaksi tuntia. Vain kovakuntoinen Eki jatkoi sisuuntuneena nousuaan. Me Ollin kanssa joimme kuumaa nestettä ja koetimme rentouttaa jäseniämme. "Täältä ei pääse, mä yritän tuolta" huusi Eki pystysuoralta rinteeltä ja käsivoimin punnertaen nousi yli kielekkeen kadoten näkyvistämme. Sumuisen, lumisateisen huipun hän saavutti klo 18.15.

Tämä 4.4. suoritettu nousu oli varmaan ensimmäinen talvella, vaikeissa olosuhteissa suoritettu kipuaminen Peltsan, Ruotsin Matterhornin, 1448 metriä korkealle huipulle. Vieläpä sen jyrkintä seinämää - etelärinnettä nousten.

Sillävälin me,yrityksemme keskeyttäneet, olimme katselleet mistä olisi parasta laskeutua. Pilviverhon vähän rakoillessa näkyi allamme huimaava syvyys, jollaista emme olleet koskaan aikaisemmin kokeneet. Vaati kaksinveroin rohkeutta lähteä varovasti alaspäin. Rasittavien ja jännittävien vaiheiden jälkeen palasimme lopulta Peldsan juurelle klo 18.30. Siellä jo Eki meitä odottikin löydettyään helpomman paluureitin ja kertoi ylhäällä olevan vain neljä kiveä huippupyykkinä. Vahinko, ettei hänellä ollut silloin mukanaan vieraskirjaa vietäväksi huipulle - sellaista rullalle käärittyä ja suurisuiseen pulloon sujautettua, jollaisen tunturilatulaiset olivat edellistalvena jättäneet Haltiatunturin rajapyykkiin. Takaisin majalle palasimme, lievästi sanoen rasittuneina klo 20."

Lapin luonnonvoimat ja rapautuvien tunturinrinteiden sopimattomuus kiipeilyyn tuli kertanousulla "alppinisteille" selväksi. Ja olisiko niin että Bjarne, illalla heitä kuunnellessaan, jo silloin muotoili mielessään myöhemmin kiteyttämiään tunturisuden käskyjä: "Älä koskaan yliarvioi kykyjäsi"ja "Kunnioita tuntureita".

"Hakuin ja piikkikengin varustettuina alppikiipeilijöinä noustiin Peldsa-vuorelle, Ruotsin "Matterhrnille", jonka 1500 metriä korkea, fyrkkä huippu saavutettiin kuudessa tunnissa yllättävästä lumimyrskystä huolimatta".

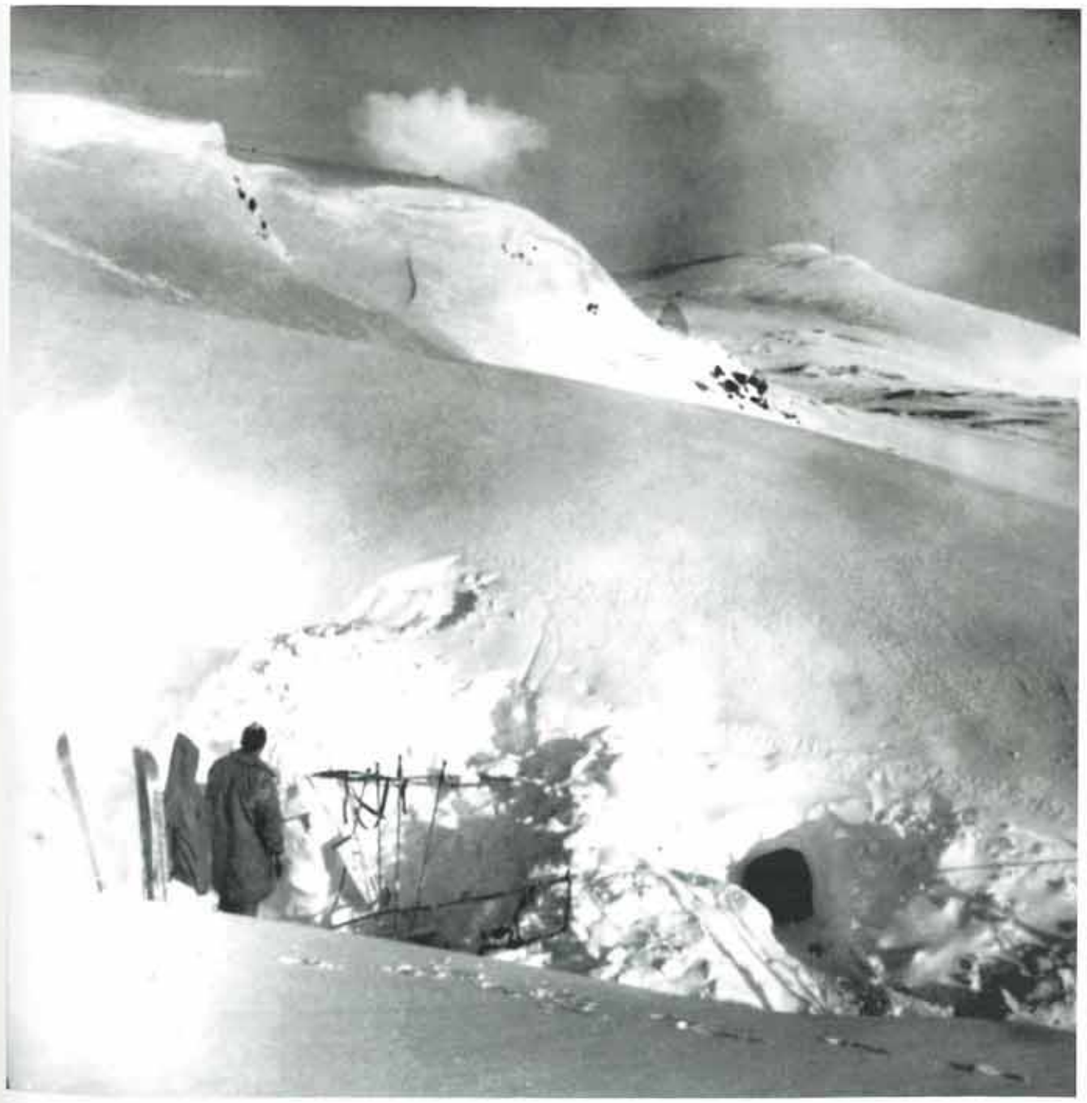
Peldsalta Abiskoon

Ahkiovaelluksen neljäntenä päivänä, retkikunnan jättäessä Peldsan aaltomaiset soraharjut taakseen, selkeni taivas ja tunturien huiput loistivat aurinkoisina kuin "alppinisteja" kiusoitellen. Lunta oli jälleen riittävästi ja retki kulki Moskogaisin kiertäen, Norjan rajan ylittäen Moskojauren poikki ylös loivasti nousevaa Aslakcaccaa. Seudun väljyyden ja avaruuden tuntu, sekä lukuisten tunturiryhmien mieltäkiehtovat silhuetit, saivat Bjarnen ja Olain laukomaan kameroitaan yhtenään. Juuri tätä oltiin tultu hakemaan ja kokemaan, ei siis kiirettä minnekään.

Siitä Bjarne: " Aslakcaccan korkeimpiin riippuviin nietoksiin kaivoimme lumiluolamme (2), joissa ahkioihimme sijoittuneina nukuimme niin makeasti kuin lumimajassa ylipäänsä voi nukkua. Kun seuraavana aamuna potkaisimme ovemme hankeen, totesimme: uhkaavannäköinen sää, mutta lunta ei sada. Ahkiot kuormattiin kaikesta huolimatta, ja niin läksimme liikkeelle. Mutta kauas emme ehtineet, kun meidät yllätti lumimyrsky, se joka kuuluu jokaiseen kunnon iglooretkeen. Pohdimme tilannetta. Eteenpäin ei kannattanut yrittää; oli edullisinta hakeutua takaisin jättämiimme lumimajoihin. Mutta olisi tarvittu vain hitunen epäonnea, niin emme olisi niitä löytäneet. Koko tuon päivän ja sitä seuraavan yön lumimyrsky riehui ympärillämme. Mutta meillä oli rauhaisaa ja verraten lämmintä lumimajoissamme, joissa vahakynttilä, vähäinen liekki lepattaen, koetti kodikkuudessaan voittaa kiehuvan lihakeiton porinan.

Kun seuraavana aamuna ryömin majasta, näin taivaan kirkastuvan tuulen puolelta. Se merkitsi lähtöä ja kohta koko joukko hiljaa hyräillen taittoi jälleen taivalta. Vauhdilla kiisimme kuuden kilometrin matkan alas kohti Dödes Elviä."

Kivikkoisen jokilaakson ylitettyään ja Dödesfjeld- ja Storfjeld-tuntureiden välisen harjanteen ylös ponnisteltuaan oli retkikunnan aika huoahtaa. Tuulenvirettäkään ei tuntunut ylätasanteella ja ilma oli kumman kevyttä.

"Aslakcaccan valtaviin nietoksiin kaivoimme lumiluolat".

Aurinko paistoi lämpimästi kuin kesällä ja leikkimielisyys sai vallan. Olai heitti paidan pois, istui ahkioon ja antoi mennä alas rinnettä. Pian kuitenkin vitsit vähenivät. Edessä oli Dividalin jyrkkärinteinen jokilaakso. Sinne nyt syöksymme Bjarnen kertoman mukaan: "Vauhti kiihtyi kiihtymistään ja kun ensimmäinen mänty vilahti ohi, olimme kaikkien aikojen vuori-laakso-radalla, jossa epämiellyttävästi kohiseva vesi ja jääpeitteessä olevat ammottavat halkeamat tekivät olon tukalaksi. Nyt oli parasta painua metsään. Saatoimme tuskin uskoa silmiämme todetessamme olevamme keskellä mitä rehevintä metsäkasvillisuutta., satojen vanhuuttaan kaatuneiden jättiläispuiden maatessa pitkin pituuttaan rinteessä. Yhtäkkiä oli myös lumi kadonnut ja alhaalla Divielva virtasi vapaana. Olimme tulleet Golf-virran vaikutuspiiriin ja retkemme näytti saavan yllättävän lopun"

Laakson pohjalta he löysivät kuitenkin osin jääpeitteisen talvitien, jota pitkin retkikunta eteni jalkaisin joen yläjuoksulle päin.

Tämän vaellusosuuden tallensi Olai: "Pyrimme karttaan merkitylle Frihedslin asutukselle, koiran haukunta ilmoitti sen myös löytyvän. Epäilimme nimittäin saksalaisten joiden jälkiä, kumma kyllä näkyi täälläkin asti erämaassa, hävittäneen asutuksen. Norjalaiset taisivat luulla meitä ensin paholaisiksi, mutta asian todellisen laidan kuultuaan heti kysyivät: "Onko Helsingissä paljon venäläistä sotaväkeä?" Talon isäntä, Konrad Stenvoldveikko eukkoineen, kantoi pöytään kannuittain maitoa juodaksemme. Yön nukuimme heidän turvekattoisessa kesämajassaan ja aamulla Konrad toi meille 4 litraa maitoa, eikä suostunut ottamaan mitään maksua."

Retkiselostusta jatkaa vuorostaan Bjarne; " Lumettomuutta harmitellessamme ystävällinen isäntäväki lohdutti meitä ilmoittaen, että hieman idempänä minne Atlantin lauhat tuulet eivät ulotu, tulisimme jälleen keskelle talvea. He olivat oikeassa. Matkamme jatkui pitkin Dividalia Altevatnea kohden. Viimeistenkin mäntyjen jäädessä taaksemme oli lunta jälleen riittävästi lumimajojen tekoon. Ne valmistuivatkin ripeästi, puolessatoista tunnissa, tunturikoivujen runkoja "kattotuoleina" avuksi käyttäen. Kyllästyneinä jatkuvaan tunturikoivikossa rämpimiseen suuntasimme aamulla ylös tunturiharjanteelle. Matka sinne oli tavattoman vaikea ja hikinen rinteen jyrkkyyden vuoksi, mutta se kannatti sillä: lasku Altevatnet-järvelle ja tällöin suoritetut "ahkiomänööverit" olivat koko retken miellyttävimpiä."

Järven rannalla retkikunta majoittui kalamajaan, jonka sijainnin Konrad oli heille neuvonut. Upeita "sveitsiläismaisemia" ihaillen ja kuvaten he seuraavana päivänä ylittivät Altevatnet-järven ja korkean kannaksen jälkeen myös Gievdnja-järven sekä nousivat suuremmitta vaikeuksitta Waggdakin paikkeilla tunturiselänteelle. Edessä oli koko ahkiovaelluksen viimeinen lasku alas Torniojärvelle ja se oli myös matkan hurjin.

Siitä Bjarne: "Oli rynnättävä ahkioden kanssa kilometrin pituinen lasku alas ryteikköistä kivikkoa, korkeuseron ollessa 300 metriä (Taivaskerolla vastaava korkeusero on 200 metriä). Jalat notkuen seisoimme viimein järven rannalla. Sen toisella puolen, etäällä, vilkkuivat Abiskon valot. Yli 200 km pitkä matkamme oli päättymässä. Hienoinen haikeus täytti pakostakin mielen."

Nälkäisinä lihapatojen äärellä

Abiskoon tulosta ja siellä olosta kirjoitti Olai: "Sisälle hotelliin astuessamme oletan ruotsalaisten luulleen meitä täysin vajaaälyisiksi, niin typerinä katselimme hienoa ympäristöä. Partaisuus ja lika olivat poissa jo klo 18, sillä saimme välittömästi kylvyn, jonka saanti ilmeisesti muuten olisi tuottanut hankaluutta ellemme olisi olleet niin syyntakeettoman tuntuisia.

Illallinen oli tietenkin ihme: keitettyä mullosta majoneesissa pääruokana. Aamulla Kantosen Eki kiirehti Karesuandoon voidakseen sieltä hiihtää parissa päivässä takaisin Kilpisjärvelle ja osallistuakseen välittömästi alkavaan filmausretkeen Haltialle. Me muut jäimme kolmeksi vuorokaudeksi Abiskoon ja asuimme "Stuga Annassa" nauttien omalta taholtamme säännösteltyä täysihoitoa kruunujen puutteessa. Retkeilimme sieltä nälkäisinä lähituntureille, yrittäen kaikin tavoin säästää valuuttaa tärkeämpään. Kävimme Björklidenissä, Riksgränsenillä Norjan rajan vieressä, koimme "skidlinbanan" turistia viehättävän mukavuuden mäkien nousussa, laskimme alas jäisiä tunturirinteitä, erikoisesti hotellien edustalla, antaen hotelliasukkaiden ihailla huimapäistä laskuamme. Valitettavasti, vaikka se ruokkikin omanarvontuntoamme, emme sillä eläneet. Palatessamme yli rajan Haaparannan kautta junalla tulliveikot jättivät tavaroittemme tarkistuksen suorittamatta kuullessaan, että olimme "finska igloister".

Kahden vuorokauden yhtämittaisen junamatkan jälkeen palasivat kolmen valtakunnan lumilla ahkioitaan vetäneet Tunturiladun eräretkeilijät takaisin "lähtöruutuun" - Helsinkiin.

Tämän monella tapaa historiallisen ja rajoja ylittävän retken loppulauseeksi sopivat Olai Snellmanin 50 vuotta sitten kirjoittamat, mutta myös nykypäivän tunturiretkeilijän omikseen tuntemat ajatukset: "Vannoin, että ensi talvena teen samanlaisen matkan, niin pahasti tunturit tulivat tajuntaani. Oikein on ikävä sinne nyt."

Bjarne Lampén

Anita Lampén

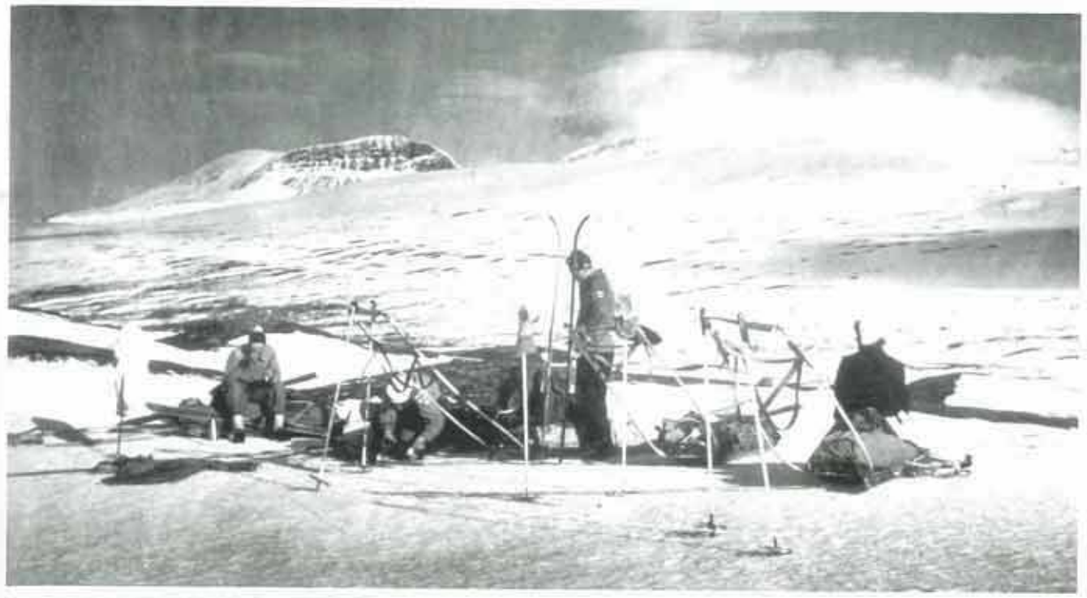
Olli Antila

Erkki Kantonen

Olai Snellman

"Ihanassa auringonpaisteessa koettiin lapsellisia riemuja".

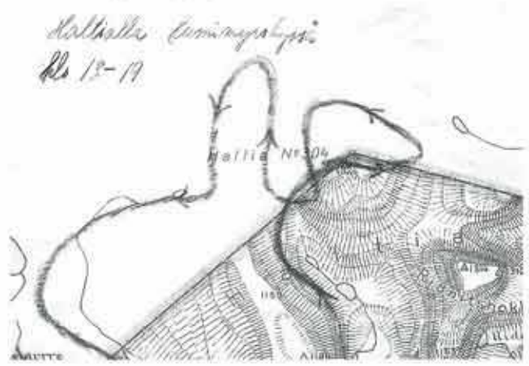
Vain talvitien kohdalla oli jäinen ura Dividalissa.

... ja lopuksi yli Torneträskin kohden Abiskoa.

Liisa Leppäluoto ja Yrjö Metsälä kuvattuna talvella -48.

Yrjön olettama ja piirtämä reitti Halti-tunturilla.

Vielä alastullessa oli myrskyn merkit Liisassa näkyvissä.

Ensimmäinen nainen talvisella Haltialla

Huhtikuun alussa, samaan aikaan kun tunturilatulaiset hiihtivät Abiskoon, päättivät nuoret, rajavartija Yrjö Metsälä ja Liisa Leppäluoto (tunturisusi n:ro 21) toteuttaa jo edelliskesänä suunnittelemansa reppuhiihdon Haltialle.

Aloittaessaan 5.4.-48 kipuamisen yli Saanan ilta-aurinkoisen pohjoisrinteen he eivät enää liiemmin muistelleet Aslak Juuson varoituksen sanoja, eivätkä hänen ennustuksiaan pian alkavasta lumimyrskystä. Ilman ahkioita, vain pienet reput selässään, makuupussit ja eväät mukanaan Liisa ja Yrjö saapuivat hämärissä Norjan Majalle - Tuolljehuhput-tunturin lounaispuolelle. Majan sisäpuolelle oli tuuli tuiskannut korkean kinoksen, jonka taakse he kävivät makuupusseissaan nukkumaan.

Voidakseen vaivattomasti pistäytyä päivässä edestakaisin Haltialla, jättivät he aamulla makuupussit ja osan eväistä majaan. Nyt hiihto sujuikin joutuisasti hyvän sään vallitessa, ensin Saivaaran kupeeseen ja sieltä kohti Haltiaa. Tällöin Aslakin ennusteet alkoivat toteutua. Tästä Yrjö Metsälä kirjoitti kuin ulkopuolisen henkilön kertomana, itsestään - Tapio, ja Liisasta - Pirkko peitenimiä käyttäen Suomen Sotilas nimiseen lehteen n:ro 3/-48.

Tässä kirjoituksesta muutamia otteita: "Siinä olet Haltia, sinä, joka et ole vielä koskaan laskenut talvella tyttöä huipullesi - lasketko nyt? Kuin vastaukseksi kysymykseen ilmestyy etelän taivaalle tummia lumipilviä. Luonnonvoimia uhmaten nousevat Pirkko ja Tapio yhä ylemmäksi. Tuuli kiihtyy, se painaa heidät rinteeseen ja pieksää kasvoja. Lumisade yltyy. He eivät enää juurikaan näe toisiaan, eivätkä varsinkaan kuule.

Haltia tervehtii heitä - ylhäältä kuuluu kummaa jylinää. Tapio iskee kengänkärjillä koloja jäiseen hankeen. Myrsky riehuu ja hän ei tule katsoneeksi taakseen tuleeko Pirkko. Huippu on saavutettu, mutta tyttöä ei näy. Tuuli ulvoo, pystyssä pysyminen on mahdotonta. Maahan painautuneena Tapio katselee taakseen rinteeseen mitään näkemättä. Pelko Pirkon kohtalosta lisääntyy. Veikö Haltia Pirkon? Veikö Pirkon tie todella taivaaseen? Mutta silloin - kuin huojuva haamu hän ilmestyy lumipyrystä. He ovat huipulla, nyt on vain päästävä takaisin alas. Edessä on jyrkänne - ei siitä. Tapio yrittää toisesta kohdasta - turhaan. Vaatteet ovat jäässä ja huppu ei millään tahdo pysyä päässä. Pirkkoa jo väsyttää. Ajatukset kulkevat katkonaisesti, nyt he jo taistelevat hengestään. Alas on päästävä, sillä yökin lähestyy. Myrsky pieksää kasvoja ja on pakko kulkea myötätuuleen. Silloin yht´äkkiä he näkevät rajamerkkejä. Ehkä niiden suunta antaa pelastuksen. Jyrkkä rinne vaikeuttaa matkantekoa kunnes näkymä vihdoin laajenee. Kaukana häämöttää Pihtsusjärvi, jonka rannalle he jättivät eväsrepun. Onko Haltia temmannut senkin? Ei - vaan lumi on sen peittänyt ja reppu löytyy. Tapio katsoo nyt Haltiaa suurella kunnioituksella ajatellen: "Otit vieraat tupaasi, mutta et ollut laskea heitä pois. Tulimme kai sopimattomaan aikaan. Kiitos, että näytit millainen olet vihassa. Lempeänä ja hyväntuulisena olen sinut kyllä nähnyt ennenkin."

Vaan ei Haltian valloittajien, Liisan ja Yrjön, retki Pihtsusjärvelle pysähtynyt. Räntäsateen jatkuessa tarttuivat tilsat suksenpohjiin ja kengänrantien vettyessä irtosivat hiihtokengät yhtenään kärkisiteistä. Perinteinen hiihtotyyli oli pakko vaihtaa puusuksiaikakauden nuoskakelityyliksi - sukset olalla kävelyksi. Ilta ehti vaihtua yöksi heidän patikoidessaan Miekonjärvelle ja pimeyteen haihtuivat haaveet Porojärven kämpän lämmöstä. Ennen Saivaaraa sytytti Yrjö erämiestaidoillaan tulet tuoreista tunturikoivuista. Siinä he kylmästä hytisten ja vaatteitaan kuivatellen nauttivat mukamas helposta päivähiihdosta. Aamun sarastaessa retkeläiset nousivat suksilleen ja hiihtivät ääneti, puhua pukahtamatta, vain Norjan Majalla käyden, takaisin Kilpisjärvelle.

Siellä otettiin Haltian valloittajat riemulla vastaan ja varsinkin Tunturiladun sekä samalla koko Suomen ensimmäinen talvinen "haltiatar" Liisa Leppäluoto. Sanoma hiihdosta levisi nopeasti koko Kota-Lappiin ja etelämäksikin.

Vielä tänään, 50 vuotta retken jälkeen, Liisa Salmi muistelee "erityisellä lämmöllä "kuutta myrskyistä tuntia Haltian rinteellä sekä nuotioyötä Saivaaran kupeessa, kertoen samalla miten Immu Sorjonen retken jälkeen Helsingissä kysyi häneltä tiukkaan sävyyn: "Liisa, otatko sinä vastuun niistä mieshiihtäjistä, jotka todennäköisesti tulevat menehtymään tuntureille, sinun - naisen helppoa Haltian-reppuhiihtoa esimerkkinä pitäen?" Vastuuaika lienee jo umpeutunut.

Useiden Lapissa sattuneiden läheltä piti tapausten herättäminä kokeneet tunturilatulaiset pohtivat onnettomuuksilta ennaltaehkäisevää valistusta.

Immu Sorjonen oli jo aikaisemmin suomentanut ruotsalaiset tunturiretkeilijän 10 ohjetta Suomen oloihin soveltuviksi. Bjarne Lampen tiivisti ne viideksi Tunturisuden käskyksi.

Tunturilatu valkokankaalla

Jälkipolville tallentuivat talven 1948 tapahtumat Kilpisjärvellä Suomi-Filmin kuvattua edellämainittujen pororaito- ja kurssifilmien lisäksi myös talven viimeisen ahkiovaelluksen Haltialle. Sen suorittivat tunturilatulaiset Jaakko Leppäluoto, Erkki Kantonen ja Aimo Jäderholm (kuvaaja) sekä "ulkopuolisena" ohjaaja Holger Harrivirta.

Painava filmikalusto ja suuri, erityisesti tätä matkaa varten valmistettu talviteltta tekivät retkestä erityisen raskaan. Niinpä yli 70 kg painoisten ahkioiden veto vaati pahimmissa nousuissa 30 metrisen apuköyden käyttöä. Kuvauksellisesti oli toista viikkoa kestänyt matka täysosuma.

Valmistuttuaan tämä ja muut silloin kuvatut lyhytfilmit saivat tavattoman suuren suosion. Lähes kaikissa Suomen elokuvateattereissa niitä esitettiin pääfilmien alkupaloina, jolloin puolet Suomen kansasta tutustui Lappiin ja samalla Tunturiladun tapahtumiin.

Ulkomailla suurimmat katsojaluvut sai USA:ssa poroaitofilmi, jonka Aimo Jäderholmin mukaan näki lähes 80 miljoonaa katsojaa. Näitä eksoottisia Lappi-elokuvia esittivät myös Suomen lähetystöt eri puolilla maailmaa.

(Kyseisistä, vahvasti myös tunturilatulaisista filmeistä sekä muutamasta muusta Lappi-aiheisesta lyhytelokuvasta kopioitu perinnevideo on Tunturiladun hallussa ja sitä voivat tunturikerhot lainata tilaisuuksiinsa).

Jääbyväiset 40-luvulle

Tunturiladun tapahtumarikkaat toimintavuodet 40-luvun lopulla olivat eräretkeilyn kulta-aikaa. Erämaiden koskemattomuus sekä tuntureilla koettu rauha ja hiljaisuus jäivät pysyvästi retkeläisten mieliin. Kaukana tietymättömässä tulevaisuudessa olivat vielä silloin niin massaturismin täyttämät kelokaupungit kuin kuhisevia muurahaispesiä muistuttavat laskettelukeskukset pärisevine moottoreineen, samoin kuin erämaita pirstovat avohakkuualueet metsäajoteineen.

Haltiatunturin filmiryhmä: Holger Harrivirta, Jaakko Leppäluoto, Erkki Kantonen ja Aimo Jäderholm.

Vanhoihin 40-luvun tunnelmiin voimme palata vielä hetkeksi Bjarne Lampénin kirjoituksen myötä kun hän muistelee viimeistä erämaista iltaa Kilpisjärvi-Abisko ahkiovaelluksen päättyessä keväällä 1948: "Sinä iltana istuimme kauan loimottavaan tuleen tuijottaen. Aatokset liikkuivat niissä yhdeksässä vuorokaudessa, jotka retkemme oli kestänyt. Tyytyväisinä totesimme mahdolliseksi yhdistää Kilpisjärven Abiskoon erämaareittiä myöten, joka lisäksi tarjoaa korkeimman luokan nähtävyyksiä ja elämyksiä. Retkemme oli onnistunut, mutta siihen oli tarvittu perusteellisia valmisteluja ja hyviä varusteita, jotka kestivät kovatkin rasitukset, ja mukautumiskykyä tunturiolosuhteisiin, lumimajassa nukkumiseen jne. Ilman tällaisia edellytyksiä olisi ollut suorastaan vastuutonta lähteä retkelle. Olimme yksimielisiä siitä, että mikäli retken osanottajat ovat valmistautuneet kohtaamaan vaaroja ja koettelemuksia, tällainen tunturiretki on kaikessa primitiivisyydessään hienointa tunturielämystä. Kokonaan muista ihmisistä eristyneenä tuntee oman pienuutensa suurenmoisen luonnon keskellä ja juuri siksi onkin huomiokyky terästettävä äärimmilleen. Ympäristön havaitseminen kaikissa sen vähäisimmissäkin vivahteissa on eräs retken onnistumisen edellytys. Eipä niin ollen ihme, jos tällaisella retkellä koetut elämykset ovat niin voimakkaita, että ne jäävät pysyväksi omaisuudeksi."

Karoliinien jäljillä

Erik Pihkala kirjoitti vuonna 1961 Joululatu-lehdessä toivovansa, että suomalaiset tekisivät historiallisesta Karoliinien reitistä vakiolaturetken. Mahtava tunturimaasto, vaativat olosuhteet ja reitin traaginen historia olivat tehneet vaikutuksen aktiiviseen tunturivaeltajaan. Hän toteuttikin kaikkiaan kolme Karoliinivaellusta, mutta siihen ne sitten jäivätkin, kunnes kolbmalaiset kaksikymmentä vuotta myöhemmin vaelsivat reitin uudelleen.

Reitin historia juontaa vuosien 1718 - 1719 vaihteeseen. Tällöin Ruotsin Karoliini-armeija, jossa oli yli puolet suomalaisia, oli vetäytymässä Trondheimin piirityksestä ja joutui rajuun lumimyrskyyn Jämtlannin tuntureilla. Norjan Tydalen'in ja Ruotsin Handöl'in kylien välille paleltui yli 2300 miestä ja vielä perilläkin menehtyi yli 1000 miestä myrskyssä saamiinsa vammoihin.

Karoliinien hiihtovaellukset

Erik Pihkala kutsui 1961 vaeltajia Karoliinien reitillä tehtävälle hiihtoretkelle. Kevättalvella 1962 kahdeksan tunturilatulaisen retkikunta sitten suoritti tämän vaelluksen. Trondheimin sanomalehdet kirjoittivat laajasti retkikunnasta ja sen tavoitteesta. Tydalen'iin sekä Handöl'iin oli järjestetty juhlavia vastaanottoja. Tästä retkestä on Eira Halenin kirjoitus ensimmäisessä Tunturilatu-lehden numerossa 1/1962.

Ensimmäinen retki ei tyydyttänyt Erik Pihkalaa. Hän arveli, että keväiset olosuhteet olivat liian helpot, jolloin todellista tuntumaa karoliinien kärsimyksiin ei saatu. Seuraava vaellus toteutettiinkin vuosien 1963 - 1964 vaihteessa. Retkikunnassa oli kolme suomalaista ja kolme norjalaista, ruotsalaisia ei tullut mukaan. Nyt olosuhteet olivat ankarammat kuin 1962.

Kolmas vaellus, Karoliinien 250-vuotismuistovaellus, tehtiin alkuvuodesta 1969. Tällä kertaa retkikunnassa oli mukana sotilashenkilöitä Suomesta, Ruotsista ja Norjasta. Suomen lehdistössä retki sai julkisuutta pienen paleltuman aiheuttaman keskeyttämisen vuoksi. Väitettiin suomalaisten sotilasasujen olevan sopimattomia tunturiolosuhteisiin.

Ensimmäiseen Karoliinihiihtoon osallistuneet Brita Saloriutta ja Pirkko Päivärinta retken jälkeen Abiskossa 1962.

Erik Pihkala ideoi ja johti ensimmäiset Karoliinihiihdot.

Kolbman Karoliinihiihto

Erik Pihkalan Karoliini-reitin kirjoituksista sai kolbmalainen Matti Rekola idean hiihtovaellukseen, jota voisi tarjota lehdistölle. Alustava suunnitelma lähetettiin Erälehdelle, joka kiinnostui vaelluksesta. Ryhmä sai lehdeltä tilavan auton käyttöönsä, erinäisiä erikoisvarusteita, laivaliput ja runsaasti filmimateriaalia. Muut kulut lehti korvasi kuittien perusteella. Toteutetusta retkestä julkaistiin Erä-lehdessä kuuden sivun laajuinen artikkeli, joka sanoin ja kuvin kertoi hyvin seikkailurikkaasta vaelluksesta Storulvån tunturiasemalta sumussa, lumimyrskyssä ja auringonpaisteessa monien vaiheiden jälkeen Stjördalenîin. Perille Trondheim´iin retkeläiset pääsivät kuitenkin vasta autolla.

Napapiiriltä napapiirille

Kavtsin aloitteesta Tunturiladun 40-vuotis-onnitteluhiihdosta tiedotettiin ennakkoon normaaleja yhdistyksen tiedotuskanavia käyttäen. Pian tempauksen julkistamisen jälkeen alkoivat latulaiset tehdä osuusvarauksia tältä n. 1500 km pitkältä vaellusreitiltä. Halutuimpia olivat Itä-Lapin pohjoiset alueet, jonne monen retkeilijän mieli tuntui halajavan. Sen sijaan länsiraja osuudet, jossa tuntureita on vain alkumatkasta, eivät houkutelleet vaeltajia ainakaan tungokseen saakka. Järjestäjien tarkoitus oli saada mahdollisimman paljon osallistujia myös Kavtsin ulkopuolelta. Monet juhlavuoden järjestelyistä vaativat kuitenkin kerhoilta runsaasti voimia omien tapahtumiensa toteuttamiseen, joten kavtsilaiset joutuivat tukeutumaan juhlahiihdon läpiviennissä pääosin omiin vaellusryhmiinsä. Kavtsista osallistui Napapiiriltä napapiirille hiihtoon kaikkiaan yhdeksän innokasta ryhmää.

Ensimmäiset kilometrit tässä tapahtumassa hiihdettiin tammikuun kovissa pakkasissa, jolloin Jussi Rimpin johtama vaellusryhmä tarpoi upottavassa lumessa TulIppiosta Raja-Jooseppiin. Näin oli avattu Tunturiladun 40-vuotisjuhlahiihto vaativissa olosuhteissa. Useimmat osallistujaporukat suuntasivat kulkunsa Lapin rajoille huhtikuussa. Tällöin kelit olivatkin talven parhaat, jolloin vaeltajat saivat enimmäkseen nauttia kantavista hangista sekä kevätauringosta viedessään Tunturiladulle osoitettua onnittelusanomaa eteenpäin. Kaikkiaan tähän tempaukseen osallistui 54 vaeltajaa. He muodostivat 13 ryhmää, joista kolme hiihti kaksi erillistä vaellusosuutta. Retkivuorokausia tähän onnittelutapahtumaan kertyi yli 500 ja vaelluskilometrejä kaikkiaan runsaat 12.000.

Kun Ilkka Vainion vetämä retkiporukka 30.4.1986 klo 13.10 saapui silloin jo monin paikoin sulaa Tenoa pitkin Karigasniemelle, oli yksi asia varma; Napapiiriltä napapiirille hiihto oli onnistunut. Täysi rajakierros oli hiihdetty viimeistä kilometriä myöten. Juhliva yhdistys oli näin saanut asianmukaiset onnittelut jäseniltään.

Muistoksi onnitteluhiihdostaan sai jokainen osallistuja Kaarlo Wickstrandin suunnitteleman hihamerkin. Retkipäiväkirjat, joita ryhmät pitivät vaelluksensa aikana, luovutettiin Tunturiladulle 1.11.1986 Dipolissa pidetyssä 40-vuotisjuhlassa.

Katkelmia vaellusryhmien retkipäiväkirjoista

Tulppio-Raja-Jooseppi 22.12.85-1.1.86,
kirjoittanut *Jussi Rimppi*

28.12. "Aamulla meidän ja tamperelaisten tiet erosivat. He jatkoivat Siulanruoktuun ja kohti Kiilopään lihapatoja, me taas rajavyöhykkeen tuntumassa Iso-ojan vartta pitkin aina vain kohti pohjoista. Tästä alkoikin totinen työrupeama, upottavien nietosten lisäksi kiusana olivat kaatuneiden runkojen kasaumat, joista ei tiennyt mennäkö yli, ali vai ympäri. Illan pimennyttyä ei runkoa erottanut rungon varjosta, usein sattui, että hiihtäjä joutui umpikujaan, josta ei pääsyt kuin peruuttamalla. Kääntyminen paksussa lumessa ei ottanut onnistuakseen raskaan ahkion kanssa. Pakkanen kiristyi taas 30°C paremmalle puolelle. Kun ryhdyimme leirin pystytykseen, näimme, että pitkän päivän keskinopeudeksi oli tullut noin 0,5 km tunnissa.
Teltan pystytys tuotti yllättäviä vaikeuksia, sillä alumiinista kaariputkia yhdistävä kuminauha oli menettänyt kimmoisuutensa ja roikkui löysänä putkien välissä. Tunnottomin sormin saimme tämän narun ynytettyä putkien sisään, mutta on selvää, että moinen vika on ennen seuraavaa reissua saatava korjatuksi."

Sevettijärvi-Raja-Jooseppi 23.3.-1.4.86,
kirjoittanut *Ritvis Loimio ja Pete Petelius*

23.3 "Ja Sevetissä tuuli vinkui ja tuiskusi sunnuntaiaamuna kun porukkamme varustautui taipaleelle. Ensimmäisenä Sormusjärveltä itään oleva poroerotuspaikka tuoreine verijälkineen. Sollomusjärven jäätä puskimme vahvassa sivustapyryssä. Sitten Suovajärven yli. Jossakin Pystytaivaljärven ja Kantapään välimaastossa kahlasimme metsän suojaan ensimmäisille kahvisteluille. Suolisjärven pohjoislahtea koukaten Järvenpään autiotalon pihaan (kaunis asentopaikka). Sieltä sitten vanhalle porokaarteelle. Keskimmäisen Aitojärven pohjoislaitaa Ylimmäisen Aittojärven etelärantaan. Siellä aloimme jo kaivuuhommat yöpymismielessä, kunnes Saaran ja Pekan peräänantamattomuudella kämppäkin löytyi ennen pimeyttä järven tuulisimmasta kolkasta. Eikä meitä haitannut, vaikka tuvan ybden nurkan alabirsissä ammotti aukko eikä pieni kamina vetänyt. Sullouduimme sisään ja kobta tunnelma oli kodikkaan lämmin. Ulkona riebuva myrsky ei saanut kämppää liikkeelle."

Kilpisjärvi-Ylitornio 6.-19.4.86,
kirjoittanut *Asko Sirkka*

12.4. "Yöllä hiiviskeli jokin metsäneläjä telttamme lähistöllä. Jormalla oli kuulema siinä vaiheessa jo sen verran adrenaliinia veressä, että karhukin olisi kirveellä kaatunut - tulisen tuntuinen mies tarpeen tullessa.
Matkaan lähdettiin (klo 8.20) kuitenkin ilman karhunpeijaisia ja tuskinpa retkenvetäjän telttakaksikko olisi pystynyt syömään karhunlihaa; hyvä, että sai kolme näkkileivänpalaa pysymään suolen täytteenä ja niillä eväillä hiihdettiinkin lähes koko päivä. Päivää kuvaa myös se, että märkää lunta tuli silloin tällöin, hiihto meni välillä kävelyksi ja ruokataukokin (Isosaaren kupeessa) pidettiin liian myöhään (n. klo 13.30).
Tämän päivän tapahtumista jäi myös mieleen seuraavaa: N. tunti ennen taukopaikkaa tavattiin kaksi rajamiestä, jotka olivat Särkijärven varuskunnasta lähteneet aamulla moottorikelkkapartioon. He kertoivat virkamieslakon jatkuvan (loppui 19.5.) sekä sään pysyvän hyvänä. Lisäksi he varoittelivat Aijäkosken seutuvilla olevista kameista (tippuvista jäistä) ja Ruotsin puolelle menemisestä - mitäs asiaa meillä sinne olisi. Tapptoksi mainittakoon kartan häviäminen ennen ruokataukoa (toivottavasti ei rajamiehet löytäneet sitä).
Ruokatauon jälkeen satoi räntää taivaan täydeltä ja hiihtäminen loppui silloin - sukset pulkkaan ja kävelyksi. Niinpä vain Ossin lenkkareillekin löytyi käyttöä.
Ennen Muoniota tavattiin hiihtäjä (luistelu sellainen), joka kertoi luistelleensa tänä päivänä jo n. 100 km ja hiihtävänsä Muonio-Ylimuonio välin n. puolessa tunnissa. Meiltä meni noin 1,5 tuntia, mutta puolenmatkan krouvi ylitettiin silti tänä päivänä.
Vähän ennen (n. 1 km) Muonion siltaa tavattiin paikkakuntalainen mies, joka kertoi vetäneensä pulkkaa nuorempana karhunkaatobommissa.
Yöpymispaikka sijaitsi noin 3 km etelään Muoniosta (lähellä Muonion leirintäaluetta). Paikka oli hieman raubaton moottorikelkkasafarin takia. Saldo 32 km.
Päivän mietelause: "Kahta en vaihda, kahvia ja ylipitkiä vaelluksia". Tänään lähtevät Kavtsin muut partiot liikkeelle. Mitähän heille kuuluu ja entäs Kösälle ja Masalle?"

Kavtsilaisryhmä Kolmen valtakunnan rajapyykillä Karl Lehdon kuvaamana. Vas. Ossi Pettinen, Asko Sirkka ja Jorma Alapuranen.

Tunturilatulaiset Kuolan Lapissa

Tunturivaeltajia ovat aina kiehtoneet salaperäiset itärajan takana siintävät tunturit, lähimpänä Saariselän tunturijonon jatke ja kauempana tarunomaiset Kuolan tunturit. Kun vapaammat tuulet alkoivat puhaltaa entisessä. Neuvostoliitossa, avautui retkeilijöillekin mahdollisuus tutustua näihin alueisiin.

Kevättalvella 1991 Tunturiladun retkikunta vaelsi Hiipinän ja Lujaurtin tunturien kautta, tutki retkeilymahdollisuuksia ja loi samalla suhteita tulevaisuutta ajatellen. Samalla Hiipinän ja Lujaurtin vanhat "käsin piirretyt" retkeilykartat piirrettiin uusiksi. Niitä täydennettiin satelliittikuvien sekä ilmailukarttojen perusteella ja nimistö muutettiin kyrillisistä kirjaimista latinalaisiksi. Nimistöä myös täydennettiin eri lähteistä saaduilla tiedoilla, pääasiassa suomalaisen 1887 Kuolan retkikunnan aineiston pohjalta. Tämän 1991 retkikunta-ajatuksen takana oli näkemys Tunturiladun piirissä toteutettavista vaelluksista, joille johtokunta antaisi hyväksymisensä toimia Tunturiladun nimissä. Johdonmukaisesti suunniteltuna ja tietoja keräten vaellusten anti hyödyntäisi koko jäsenkuntaa, mm kerhojen esitelminä, lehtiartikkeleina ja uusien vaellusmahdollisuuksien esilletuomisena.

Tämä olisi myös paluuta Bjarne Lampénin jo Tunturiladun alkuvuosina kehittämälle ja toteuttamalle ajatusmallille

Retki Kuolaan

Huhtikuussa 1991 oli viiden suomalaisen ja eestiläisen Alexander Annuksen tapaaminen sovittu Raja-Joosepin/Lotan raja-asemalle. Rajamuodollisuuksien jälkeen matkaa jatkettiin ambulanssimaastoautolla Ylä-Tuloman turistikeskukseen yöpymään. Montsegorkin kautta ajettaessa kuljettiin kymmeniä kilometrejä täysin saastuneessa ja kuolleessa luonnossa. Kirovskin kaupungissa tapasimme vaellusryhmän muut jäsenet. Retkikunnan koko oli lopulta seitsemän suomalaista, viisi eestiläistä ja yksi latvialainen.

Ensimmäisenä etappina olivat Kunjokvum-laaksossa sijaitsevat malminetsijöiden kämpät, mitkä Kirovskin pelastuspalvelu oli kunnostanut retkeilijöiden tukikohdaksi. Retkikunta kuljetettiin sinne telaketjuvaunulla umpihangessa ajaen. Tukikohdassa oltiin kolme vuorokautta. Päivisin hiihdettiin lähimaastossa mm. Petreliuksen kurussa ja Ritsrr'in kapeassa rotkossa ja käytiin tekemässä latua vaellusreitille Umbozeron solaan. Yhtenä iltana Kirovskin pelastuspalvelun johtaja oli retkikunnan vieraana. Eestiläisten toimiessa tulkkeina, häneltä kyseltiin "vaellusurheilusta " Kuolassa sekä Hiipinän - Lujaurtin retkeilymahdollisuuksista. Johtaja lupasi tuoda retkikunnan päätepisteeseen Lovozeron kaupunkiin jokaiselle kivikokoelman sekä uusia karttoja.

Vaellus suuntautui Hiipinän tunturien itäosan kautta Kaskasjokvum-laaksoa pitkin Umbozero-järvelle ja sen ylitse Lujaurt tunturiin. Tavajoen latvoilla jouduttiin ahkioiden kanssa nousemaan 300 metrinen jyrkkä rinne kunnes oltiin kurun toisella puolella. Voimistuvan länsituulen viskomassa räntäsateessa retkikunta lasketteli Muruai joen latvoille. Raju tuulenpuuska puhalsi yhden ahkion kumoon ja kevyemmät tavarat lensivät siitä maastoon. Avaruushuopa leijaili näkymättömiin. Muruain alaosiin leiriydyttiin kuusikon suojaan.

Yhden lepopäivän aikana yritettiin hiihtää Lujaurtin korkeimmalle huipulle Angvundatsorr'ille, mutta kova vastatuuli ahtaassa kurussa keskeytti matkan. Loppupäivä käytettiin reitin etsimiseen Muruailta Seitajävelle, mikä laakson tiheässä kuusikossa ja pajukossa oli työläs tehtävä. Seitajärven rannassa voitiin sitten todeta edessä olevan yli satametrisen sulan.

Kaksi vuorokautta kestänyt lämmin kausi sulatti lumia tuntureilla ja joet virtasivat vapaina. Joka puolelta ympäröivien komeiden tuntureiden keskellä sijaitsevan Seitajärven jäällä lainehti sulamisvesi. Vaikka vettä oli toisin paikoin yli 20 cm, oli siinäkin helpompaa hiihtää kuin rantojen lumisoseessa.

Seitsen-kilometrisen Seitajärven jälkeen hiihdettiin pienen kannaksen ylitse Lovozero-järvelle. Kahden päivän ajan kahlattiin vuoroin vedessä, vuoroin lumisoseessa, kunnes oltiin perillä Lovozeron kaupungissa. Vaikka 11 hengen retkikunta veti ahkioita kaupungin keskustan halki, se ei herättänyt huomiota. Eivät edes koirat haukkuneet.

Retkikunta majoittui Tsum-hotelliin. Kahden päivän ajan tutustuttiin Kuolan saamelaisten pääkaupunkiin. Erityisesti kiinnosti hyvätasoinen saamelaismuseo. Kahdessa käsityöpajassa käytiin katsomassa poron- ja hylkeennahkasaapikkaiden valmistusta ja jotkut onnistuivat ostamaankin sellaiset. Sattumalta Tsum-hotellissa oli majoittuneena myös tallinnalaisia saamelaismusiikin tutkijoita ja heidän kanssaan vietettiin yhteistä iltaa.

Lupaustensa mukaan tuli Kirovskin pelastuspalvelun johtaja Lovozeroon. Tunturilatulaiset saivat kivikokoelman Hiipinän alueelle tyypillisistä, mutta meille erikoisista kivistä sekä uudet värilliset retkeilykartat alueelta. Pelastuspalvelujohtajan mukana oli Murmanskin alueen turistitoimiston varajohtaja ja hänen kanssaan keskusteltiin retkeilymahdollisuuksista. Varajohtajan ansiosta toteutettiin seuraavana keväänä Kveenihiihto Petsamon käsivarressa Raja-Joosepista lähelle Petsamon vuonoa. Retkikunnan paluumatka Lovozerosta Raja-Jooseppiin toteutettiin taas ambulanssimaastoautolla.

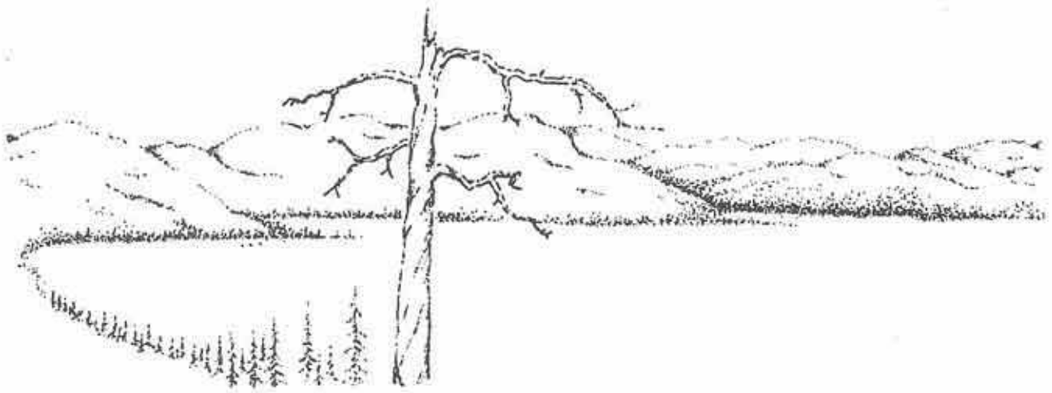
Raja-Joosepista ajettiin Kiilopään tunturikeskukseen, missä kokousta pitämässä olleelle Suomen Ladun työvaliokunnalle luovutettiin eestiläisten vaellussukset.

Kuolan retkellä tunturilatulaisista olivat mukana Matti Rekola, Raili Partanen, Pirjo Punju, Väinö Martikainen, Eero Erkko, Kari Roivio ja Matti Isotalo. Retkikunnan johtajana toimi eestiläinen Alexander Annus.

"Oikea retkeilijä on onnellinen ja kiitollinen kaikesta, mitä saa retkellään kokea sekä voi olla siitä sisimmässään ylpeä. Aika kultaa karutkin muistot ja tunturiretkikin on ollut "parasta" silloin , kun se vaikeinta on ollut"..

Tunturiladun talvipäivät Lohjan Kisakalliossa 2. - 4.2. 1996.

Kotakahvit Muotkan Ruoktulla 19.4 -96. Paikan isäntä ja joikujen esittäjä Hans Niittyvuopio Kyösti Lamminjoen jututettavana. Tilaisuuden emäntänä ja kahvipannun kallistajana toimi Raili Partanen.

Monet retkiryhmät saapuivat vaelluksensa päätteeksi kotakahville. Olipa niitäkin jotka aloittivat ahkionvedon välittömästi tilaisuuden päätyttyä.

JUHLAVUOSI 1996

Alkuvuoden juhlatapahtumat

Järjestömme juhlavuosi alkoi näyttävästi Kavtsin isännöimillä talvipäivillä paukkuvan pakkasen sävyttäessä viikonloppua 2.-4.2. Lohjalla Kisakallion urheiluopistolla. Lähes 180 tunturilatulaista oli saapunut tapahtumaan, joka tarjosi jokaiselle jotakin: reipasta ulkoilmaelämää sekä mukavaa yhdessäoloa opiston sisätiloissa.

Talvipäivät avattiin Suomen lipun ja Tunturiladun viirin nostolla. Avajaisten yhteydessä sytytettiin myös rakovalkea ja veikattiin sen paloaikaa. Päivien ohjelmaan kuuluivat myös luontopolku ja vierailu Tytyrin kaivosmuseossa. Iltajuhlan yhteydessä Veikka Gustafsson piti esitelmän retkistään Makalun huipulle Himalajalla sekä esitteli kiipeilyvarusteitaan. Kavtsilaiset olivat myös kehitelleet nauruhermoja kutkuttavaa ohjelmaa. Musiikista vastasivat Matti & Huopahatut-lauluyhtye ja Big Bäng-tanssiorkesteri, joka rytmitti illan päätteeksi askelkuvioita. Perinteisiin kuuluva yhteislaulu kokosi halukkaat yömyöhäiseen lauluhetkeen.

Sunnuntaiaamuna esitelmöi psykologi Sari Valavuori positiivisesta ajattelusta. Talvipäivät päättyivät lipun ja viirin laskuun sekä yhteiseen Ystävän lauluun.

Seuraava juhlatapahtumamme oli 9.3. hiihdetty Pirkan reppuhiihto. Se kokosi lukuisan joukon jäseniämme hiihtämään tätä tunturilatulaisten aikoinaan avaamaa laturetkeä. Jo perinteeksi tullut kolbmalaisten "lapinkylä" palveli hiihtäjiä kakkukahvituksin.

Juhlavuoden tapahtumat jatkuivat 19.4. tunturilatulaisille Muotkan Ruoktulla tarjotuilla kotakahveilla. Kota oli tupaten täynnä väkeä ja tilaisuutta juhlisti paikan isäntä Hans Niittyvuopio joikaten saamelaisasussaan. Paikalla oli n. 80 vaeltajaa, jotka olivat päättäneet tai aloittivat retkensä sieltä, osan viettäessä koko hiihtoviikkonsa Muotkan Ruoktulla.

Seuraava juhlavuoden tapahtuma oli kevätkokous 4.5. Helsingissä. Läsnä oli 56 tunturilatulaista. Virallisten kokousasioiden jälkeen esitelmöi retkeilyn historiasta Timo Kukko Metsähallituksesta.

Helahoitoa pyöräillen-tempaus poljettiin 16.-19.5. Sen suunnitteli ja veti Pertti Keihäs Logista apunaan tehokas joukko kerholaisia. Tämä yli 200 km:n pituinen pyörävaellus toteutettiin Euran Pyhäjärven ympäriajona. Helatorstaina lähti 16 reipasta pyöräilijää polkemaan pitkin Varsinais-Suomen teitä. Retki oli huolellisesti suunniteltu levähdys- ja yöpymispaikkoineen ja se tarjosi tutustumiskohteina edustavan kuvan maakunnan näkymistä. Retkelle osallistui myös Tunturiladun ulkopuolisia pyöräilijöitä. Paikallisradio, Radio Sata, kertoi kahdesti päivässä retkeläisten kokemuksista.

Suomen Ladun leiripäivillä Mikkelissä 28.-30.6. oli runsaasti tunturilatulaisia. Osa heistä oli mukana myös vaelluskilpailussa. Sunnuntaiaamuna Tunturilatu tarjosi jäsenilleen ja kutsuvieraille kakkukahvit. Paikallisen kerhon, Njealljen, jäseniä oli mukana leiripäivien järjestelytehtävissä.

Järjestömme kesäpäivät vietettiin Ovtsin isännöiminä Multamäen leirikeskuksessa Laukaalla 2.-4.8.. Samalla tutustuttiin Ovtsin rakenteilla olevaan - Haristuvaksi - ristittyyn tukikohtaan ja muihin paikallisiin nähtävyyksiin mm Hitonhaudan mahtavaan rotkolaaksoon. Illalla Ovtsin 20-vuotistaipaleen kunniaksi nautittiin mustikkapiirakkakahvit ja ohjelmallinen ilta kului rattoisasti. Päivän teema "Mitä, Miten, Miksi" oli virkistävästi tavanomaisesta poikkeava.

Seuraavana tapahtumana oli Ulla Saran ja Piio Leppälän vetämä melontaretki, joka starttasi sunnuntaina 11.8. Veskoniemestä Inarinjärvelle. Melontaretkeen osallistui 16 henkeä kahdeksalla kanootilla. Retkeläiset tutustuivat viikon ajan Inarin karuihin niemiin sekä luonnonkauniiseen saaristoon. Järvi näytti retkeläisille sekä aurinkoisen tyynen että myrskyisen kuoppaiset kasvonsa.

Julkilausuman luku 50 tunturin huipulla

Vuoden näyttävin ja kuuluvin tempaus suoritettiin Lapissa syyskuun 10. päivänä 1996. Tunturilatulaiset nousivat silloin 53 tunturin huipulle lukemaan Tunturiladun juhlavuoden julkilausumaa. Lukeminen aloitettiin samanaikaisesti klo 12 kaikilla huipuilla.

Julkilausumassa otetaan kantaa, ensin järjestön perustajia kiitollisuudella muistellen, puhtaan ja koskemattoman luonnon puolesta opiksi koko kansalle sekä erityisesti päättäjille osoitettuun vetoomukseen erämaiden ja niiden ikimuistoisen vapaan virkistyskäytön säilyttämisestä tulevillekin sukupolville.

Tempauksen saama julkisuus oli sekin huippuluokkaa. Tuskin koskaan Tunturilatu on ollut näin näyttävästi esillä tiedotusvälineissä. Yhdeksän radioasemaa välitti ohjelmaa tapahtumasta, osa suorina lähetyksinä, kuten Turun paikallisradio logilaisista Haltin huipulla – tässä ja nyt- tyyliin.

Ylläksen laella puheenjohtaja Kyösti Lamminjoki kertoi suorassa haastattelussa, "kännykkään" puhuen, huipputunnelmista Jyväskylän radion kuulijoille. Pohjoisin asiasta kiinnostunut oli Inarin Saamenkielinen paikallisradio. Helsinkiä edusti Ylen Aikaisen lähetykset suorina haastatteluina sekä Pallaksen Taivaskerolta että Helsingin Paloheinän huipulta. Sinne olivat kaupunkiin jääneet kavtsilaiset järjestäneet oman tilaisuutensa. Vastaavanlainen "varjohuiputus" oli myös Kuopiossa Puijolla.

Kymmenkunta sanomalehteä julkaisi seuraavina päivinä artikkeleita julkilausumasta. Etunenässä olivat valtakunnalliset Helsingin Sanomat ja Aamulehti sekä pohjoisessa Lapin Kansa ja Pohjolan Sanomat. Näin laaja julkisuus saavutettiin tunturikerhojen sekä yksityisten jäsenten ennakkoon tehdyllä PR-työllä ja yhteydenotoilla oman paikkakunnan joukkoviestimiin. Valtakunnallista tiedotustoimintaa hoiti ansiokkaasti Juhana Häme.

Nousta samanaikaisesti 50 tunturin huipulle oli kunnianhimoinen tavoite. Luku 50 toteutui ja vielä ylittyikin kolmella. Siinä selvä osoitus Tunturiladun voimasta ja jäsenistössä roihuavasta innostuksesta, joka on puolen vuosisadan ajan jatkuvana "latvapalona" siirtynyt retkeilysukupolvelta toiselle. Tempauksen onnistuminen oli suurelta osalta sen vetäjän, logilaisen Ari Linkolehdon ansiota.

Huiput kattoivat tasaisesti koko Lapin. Joukkoon mahtui helposti noustavia, kuten Kaunispää, sekä vaativammasta päästä kaukaiset Haltin ja Vongoivan huiput. Olipa mukana yksi Norjankin tunturi - Tierta. Erityisen suosittuja kohteita olivat Pallaksen tunturijonon kerot, joita huiputettiin seitsemän sekä Hammastunturien yhdeksän lakea.

Kaikkiaan tempaus sai yli 400 henkeä kapuamaan tunturien huipuille kuulemaan Tunturiladun juhlavuoden julkilausumaa. Vanhin heistä oli 80-vuotias.

Ne 53 huippua

Nousijoita yhteensä

Aakenus	12
Ailigas/ Utsjoki	2
Akalauttapää	2
Halti	4
Hammastunturi/ päähuippu	2
Haukkapää/ Hammastunturi	8
Iisakkipää	11
Jäkäläpää	21
Jäkäläpää/ itähuippu	8
Karhutunturi	4
Kaunispää	52
Keimiötunturi	6
Keräskero/ Pallas	2
Kesänki	3
Kiilopää	21
Koarvikods	2
Korsatunturi	3
Kulvakkopää/ Hammastunturi	8
Ladnjoaivi	2
Lainiotunturi	3
Laukukero/ Pallas	2
Levi	4
Lumikero/ Pallas	3
Meekonvaara	4
Morgam-Viibus	2
Niilanpää	8
Nukkumapää	39
Nunastunturi	6
Nuvvos-Ailigas	11
Näkkälävaara	2
Outtakka	2
Pahtavaara	3
Palkaskero/ Pallas	5
Pallaskero/ Pallas	20
Peltotunturi	25
Pippokero/ Pallas	2
Pikku-Malla	2
Puljutunturi	5
Pyhäkero/ Pallas	2
Rautuoivi	5
Ropi	3
Saana	42
Saivaara	1
Saivokero/ Pallas	4
Sarmitunturi	4
Seitakero/ Pyhätunturi	18
Sokosti	4
Surnuoaivi	3
Taivaskero / Pallas	21
Tappuri	2
Tierta	2
Vongoiva	2
Yllästunturi	9
Yhteensä	**423**

Juhlatalkoot Susikyrössä.

Susiaisia edeltävä aika 9.-13.9. oli nytkin perinteisesti talkooviikko. Ensimmäisenä talkoopäivänä muonavahvuus oli jo 44 henkilöä ja päivittäin tuli lisää työhaluisia.

Rakennuspäällikkömme Seppo Björkengren jakoi tehtävät ja hänen johdollaan maisemoitiin, korjattiin, siistittiin ja tehtiin myös uutta Susikyrön alueelle.

Huoltopäällikkönä toimi Tapani Paavola organisoiden ja varmistaen, että kaikki rakotulikeloista aina kotapuihin ja "koivulautasiin" oli kunnossa varsinaista juhlatapahtumaa varten. Tapani on turkulainen ja niinpä keittiöstä vastaavat naisetkin olivat logilaisia. Satu Tenho hääri vastaavana kokkina muiden avustaessa. Esimerkiksi 700 räiskäleen paisto vaati joutuisan organisaation.

Talkootyöt keskeytettiin tiistaina 10.9 ja silloin lähdettiin joukolla tuntureita huiputtamaan. Bussimatkalla Pallakselle nähtiin kerojen huippujen saaneen yöllä lumipeitteen. Huiputukset tehtiin talviolosuhteissa, mutta jo illalla jatkuivat talkoot Susikyrössä.

Susivihkiäiset Susikyrössä

Toimintatäyteiset viikot Lapissa huipentuivat 14.-15.9. juhlavasti 50-vuotissusivihkiäisiin Susikyrössä. Juhlan puitteet oli valmistettu näyttäviksi. Arvostetut kutsuvieraamme - Raattaman, Ketomellan ja Ylikyrön asukkaat - saapuivat paikalle 50:n roihuavan jätkänkynttilän muodostamaa kunniakujaa pitkin. Tästä kiirastulesta ja savusta selvinneille ja heitä jo paikalla odottaneille tunturilatulaisille kohdisti Kyösti Lamminjoki tervetuliaissanansa. Musiikki- ja lauluesitysten jälkeen, illan pimenemistä odotellessa, nautittiin makuelämyksistä logilaiseen tapaan. Juhlatunnuksella polttoleimattu koivunkiekkolautanen antoi tukevan pohjan nautinnoille. Aluksi kahvi poronliharäiskäleet lisukkeenaan ja sitten männynsiementorttua "lakattoman lakkahillon" kera. Eivätkä erikoisruokavaliolla olevat jääneet vähemmälle. Heille oli tarjolla lapinhenkistä väinönputkipiirakkaa.

Näiden taivaallisten nautintojen jälkeen siirryttiin illan pimentyessä manalan rajamaille - staalojen, noitien ja maahisten maailmaan. Rakotulen loimutessa vihki noita, Veikko Liikavainio, mystisiä loitsuja mutisten kolme uutta ikäsutta. Ossi Kilpi, Antti Nikula ja Raili Partanen ovat nyt vuorostaan nuorimmat ikäsudet kantamaan kunnioitettua harmaapunoksista susimerkkiä. Vihittyään vielä kaksi johtajasutta sekä kaksitoista uutta tunturisutta, noita lankesi lopuksi loveen. Pimenevässä yössä vastarannan ikiaikaiset tunturit huokuivat hyväksyvästi 50-vuotiaalle Tunturiladulle ja sen uudelle susisukupolvelle.

Sunnuntaiaamun "kenttä-susiaamiaisella" tarjottiin lohiseljankaa, tummaa patonkia yrttimunavoin kera, kaljaa, kahvia ja pieni talkoiden aikana tehty värilliseen tinapaperiin käärityn konvehti.

Susien kokouksessa vaihtui Susivaliokunnan puheenjohtaja. Väinö Martikainen palkittiin susipannulla ja puheenjohtajan nuijaa heiluttamaan valittiin Jorma Alapuranen. Samalla ojennettiin juhlavuoden merkittävien tapahtumien vetäjille tunnustuksen osoituksena Tunturilatu-puukko: Saini "Santra" Heikura, Pertti Keihäs, Ari Linkolehto, Raili Partanen ja Satu Tenho ovat puukkonsa ansainneet.

Kaikkiaan oli juhlasusiaisissa 339 henkeä ja jokaiselle jäi muistoksi juhlatunnus - kaulassa riippunut puinen pikkuseita.

Yhteenvetona viikon kustannuksista voidaan todeta: talkoiden aikana syötiin yhteensä 1316 ateriaa tms, kustannukset 6,81 mk/annos. Juhlakahvit tarjottiin 339 hengelle, 6.60 mk/hlö sekä susiaamiainen 176 tunturilatulaiselle, 9,27 mk/annos (perittiin 10 mk/annos).

Tikkuleivän paistoa talkooviikolla.

Kutsuvieraat saapuivat jätkänkynttiläkujaa pitkin juhlapaikalle

Koivunkiekkolautasin katettu juhlapöytä.

Uudet johtaja-ja ikäsudet Lapinnoidan (Veikko Liikavainion) hokmanni-tulilla.

Juhlavuoden kokouksen avasi yhdistyksen puheenjohtaja Kyösti Lamminjoki.

Tunturiladun uudet kunniasudet Yrjö Suuniittu ja Raimo Niklander sekä kunniapuheenjohtajaksi kutsuttu Antero Tarvainen juhlakokouksen onniteltavana.

Juhlapäivän onnittelukäynnit aloitti pääjärjestön, Suomen Ladun, delegaatio toiminnanjohtaja Tuomo Jantusen johdolla.

50-vuotisjuhlat Helsingissä

Juhlapäivän tilaisuudet alkoivat johtokunnan jäsenten kunniakäynnillä Tunturiladun ensimmäisen puheenjohtajan ja kunniasuden Bjarne "Jam-Jam" Lampénin haudalla Kauniaisissa.

Karjalatalolla pidetyssä juhlavassa syyskokouksessa toimi puheenjohtajana Jorma Alapuranen. Kokous kutsui Tunturiladun ensimmäiseksi kunniapuheenjohtajaksi Antero Tarvaisen ja kunniasuden arvon saivat Yrjö Suuniittu sekä Raimo Niklander. Kokous valitsi Tunturiladun puheenjohtajaksi edelleen Kyösti Lamminjoen. Juhlapäivä jatkui huomionosoituksin. Tällöin palkittiin 49 ansioitunutta henkilöä. Ensimmäiset Tunturiladun hopeiset mitalit ojennettiin Vappu Hietalalle ja Tapani Oksaselle. Juhlivaa Tunturilatua muistivat erilaisin tervehdyksin ja lahjoin: Suomen Latu, tunturikerhot, useat latuyhdistykset ja muut järjestöt sekä yksityiset henkilöt.

Karjatalolla vietetty iltajuhla oli iloinen tapaaminen niin vanhoille kuin nuorillekin jäsenille. Noin 300:sta osanottajasta lähes kolmannes oli noudattanut järjestäjien toivomusta juhlistaa tilaisuutta kansallispuvuin. Juhlan aloitti trumpettisoolo, jonka jälkeen Tunturiladun puheenjohtaja Kyösti Lamminjoki toivotti juhlavieraat tervetulleiksi. Sitten oli vuorossa maittava illallinen Lapin herkkuineen. Ilta jatkui logilaisen Pertti Keihään lauluesityksellä. Juhlapuheen piti Suomen Ladun varapuheenjohtaja Raija Härmä, kosketellen puheessaan meille tärkeätä jokamiehenoikeutta ja erämaiden vapaan virkistyskäytön säilyttämistä sekä retkeilijöiden vastuuta näiden arvojen vaalimisessa. Yhteislaulun jälkeen Antero Tarvainen loi katsauksen Tunturiladun historiaan kertoen tunturihiihdon alkutaipaleesta ja siihen vaikuttaneista henkilöistä. Matti Reittamon kokoama orkesteri ja kerhojen esittämät ohjelmat pitivät juhlaväen virkeänä pikkutunneille asti.

Juhlan yhteyteen oli jäseniltä koottu harrastusnäyttely. Se antoi monipuolisen kuvan heidän kädentaidoistaan. Näyttelyyn oli kerätty myös kokoelma saamelaista kirjallisuutta sekä "nostalgianurkka" menneiltä vuosikymmeniltä retkeilyväline- ja karttanäytteineen. Tunturiretkeilyn alkuaikoihin johdatti tilaisuudessa julkistettu Kauno Laineen kokoama perinnevideo, jossa on harvinaisia lyhytfilmejä alkaen Kaarina Karin lapinretkistä aina tunturilatulaisten 40-luvun hiihtoihin Kilpisjärvellä ja Haltialle. Näyttely ja video herättivät juhlavieraissa suurta kiinnostusta saaden kiitosta osakseen.

Juhlia järjestänyttä työryhmää johti Jorma Alapuranen ja juhlien juontajana toimi Vappu Hietala.

Ansiokkaan toiminnan johdosta Susipannuin palkitut tunturisudet: Marita Maula, Kauno Laine ja Eero Hämäläinen.

Tunturilatu-puukoin palkitut henkilöt ovat jo aiemmin monin tavoin veistäneet pysyvät merkkinsä yhdistyksen historiaan.

Suomen Ladun ansiomitalein palkittujen uljasta rivistöä johtobenkilöiden onniteltavana.

Iltajuhlassa täyttyivät pöydät viimeistä sijaa myöten.

Vanhojen tunturisusien pöydissä helisivät juhlamielen kirvoittamina niin laulut kuin naurutkin.

Laajamittainen näyttely antoi vakuuttavan kuvan jäsenistön kädentaidoista.

TUNTURILADUN JA TUNTURIRETKEILYN TULEVAISUUS

Toiminta-ajatustaan Tunturilatu toteuttaa toimimalla jäsenistön yhdyssiteenä ensisijaisesti Lapissa tapahtuvan retkeilyn ja muun luonnossa liikkumisen edistämiseksi, retkeilytietojen ja taitojen kartuttamiseksi ja tallentamiseksi sekä saamelais- ja lapinkulttuurin vaalimiseksi.

Järjestötoiminnan kehittäminen vastaamaan entistäkin paremmin jäsenten tarpeita on varsin merkittävä osa yhdistyksemme toimintaa. Tunturiladun vuotuiset tapahtumat kokoavat runsaasti jäseniä miellyttävän yhdessäolon pariin. Pitämällä kerhotoiminnan vireänä ja säilyttämällä kerhojen järjestämien tilaisuuksien omaleimaisuuden rikastutamme samalla yhdistyksemme toimintaa. Kerhot järjestävät pääosan Tunturiladun tilaisuuksista, joten niiden toimintaa tukemalla saamme tapahtumat entistä paremmin jäsenistön toiveita vastaaviksi.

Tärkeä osa-alue tunturilatutoimintaa on siitä tiedottaminen. Osittain jo maantieteellisistäkin syistä johtuen jäsenistä noin puolet on kerhoihin kuulumattomia. Siksi yhdistyksemme pääasiallista tiedotusvälinettä, Tunturilatu-lehteä tulee kehittää niin, että kaikki jäsenet saavat selkeää tietoa toiminnastamme ja sen perusteista sekä retkeilyyn liittyvistä muistakin asioista. Myös kerhojen tapahtumien tiedottamisella on jatkossakin suuri merkitys toimintamme tunnetuksi tekemisessä.

Olennainen osa Tunturiladun toimintaa on kämppätoiminta. Tukikohtamme ovat kaikkien jäsenten käyttöön tarkoitetut ja niissä tapahtuvan toiminnan suunnittelulla saadaan ne palvelemaan entistäkin paremmin jäsenkuntaa.

Tunturisusijärjestelmää kohtaan osoitettu kiinnostus ja sen piirissä saavutetut eri asteiset susiarvot ilmentävät jäsenten halua kehittää itseään retkeilijöinä ja tunturilatulaisina. Järjestelmää on pidettävä yllä sen vanhat perinteet säilyttäen, mutta sen on kyettävä myös uudistumaan retkeilyolosuhteita ja jäsenten tarpeita vastaavaksi. Yhdistyksemme 50-vuotistaipaleen täyttyessä susivaatimuksia uudistettiin perusteellisesti, jolloin uusi Outasuden-arvo tekee mahdolliseksi nuortenkin jäsenten pääsyn tämän järjestelmän piiriin. Samalla uudet säännöt selventävät myös muiden haettavien susiarvojen vaatimuksia. Tunturiladun suosituimpia tilaisuuksia ovat vuosittain toimeenpantavat susivihkiäiset, joissa juhlavin menoin vihitään susiksi hyväksytyt jäsenet velvoittavaan arvoonsa. Tällä juhlalla on hieno menneisyys ja varmaan yhtä loistava tulevaisuus.

Yksi Tunturiladun toiminnan vankimmista pilareista on jo yhdistyksemme alkuaikoja sävyttänyt talkoohenki. Se on tehnyt mahdolliseksi kaikki ne mittavatkin työsuoritukset, jotka jäsenemme ovat yhdistyksemme hyväksi tehneet. Toiminta suuria ponnistuksia vaativissa talkoissa lisää jäsenten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Tätä halua toimia pyyteettömästi yhteiseksi hyväksi on meidän tulevaisuudessakin vaalittava, sillä siinä on edelleenkin Tunturiladun arvokkain voimavara.

Retkeilyjärjestönä Tunturiladun on seurattava jokamiehenoikeuksiin perustuvan luontoa säästävän liikkumisen kehitystä ja siihen liittyviä suunnitelmia sekä pyrittävä toimimaan näiden arvojen säilyttämisen puolesta. Nykyisen tulostavoitteisen suuntauksen vallitessa, on odotettavissa retkeilyolosuhteisiin vaikuttavia muutoksia monien palvelujen muuttuessa maksullisiksi, autiotupien vähetessä ja niiden varustelunkin heikentyessä. Euroopan yhdentyminen saattaa myös omalta osaltaan aiheuttaa muutoksia jokamiehenoikeuksiin.

Tunturiladun on pystyttävä entistä määrätietoisemmin, myös koulutustoimintaa kehittämällä, antamaan jäsenilleen valmiudet turvalliseen ja omavaraiseen retkeilyyn kesällä ja talvella niin, että tulemme erämaassa toimeen mukanamme olevin varustein. Retkeilyolosuhteiden muuttuessa kyseiseen suuntaan, vaatii se vaeltajilta entistä enemmän tietoja, taitoja sekä kokemusta, mutta tehden samalla mahdolliseksi yhä elämyksekkäämpien vaellusten suorittamisen vapaampien reittimahdollisuuksien ansiosta. Varsinkin talvivaellusvarusteille ja niiden kehittelylle on tällainen enemmän alkuperäiseen retkeilyyn suuntautuva muutos haaste, johon on paneuduttava perusteellisesti.

Meidän tulee omaksua tavaksi tuoda pois retkillä tuottamamme maatumaton jäte, jota ei voi ympäristöä saastuttamatta polttaa. Muutenkin meidän on kiinnitettävä huomiota omiin retkitapoihimme. Näin voimme osaltamme auttaa luontoa ja sen säilymistä mahdollisimman alkuperäisen kaltaisena.

Toivomme, että tämän kirjan muistelut voisivat osaltaan antaa uskoa ja tukea niin nykyisille kuin tulevillekin tunturilatulaisille, jotka vuorostaan jatkavat arvokasta työtä Tunturiladun ja tunturiretkeilyn tulevaisuuden hyväksi.

YHTEENVETO TUNTURILADUN TAPAHTUMISTA TOIMINTAKAUSITTAIN

9.11.1946 Tunturiladun perustava kokous pidettiin Helsingissä Puotinkylän retkeilymajassa. Mukana paikalla oli 53 retkeilystä ja Lapista kiinnostunutta henkilöä, joista kaksikolmasosaa oli naisia.

1946-1947 Tunturiladun perustavan kokouksen jälkeen aloitettiin toiminta sääntöjen edellyttämissä puitteissa. Tällöin kiinnitettiin päähuomio retkeilytoimintaan tekemällä sekä kauko- että paikallisretkiä niin talvella kuin kesälläkin. Tärkein retkistä oli seitsemän miehen suorittama ahkiovaellus Haltialle, minne jätettiin vieraskirja. Muut kaukoretket olivat: toinen talviretki Haltialle (2 miestä) sekä kesällä retki Saariselälle (4 miestä) ja retki Ylläs- Pallas-Ounas reitillä. Paikallisretkiä oli 12. Kerhoiltoja pidettiin seitsemän. Otettiin käyttöön ensimmäinen Tunturiladun jäsenmerkki sekä Haltian talvimerkki. Järjestettiin jäsenille hiihtotekniikkakurssi ja toinen kerhon ulkopuolisille hiihdonharrastajille. Osallistuttiin Metsätalolla pidettyyn retkeilynäyttelyyn sekä "Lappi nousee"- ja Suurkisanäyttelyyn. Otettiin käyttöön Tunturisusi- nimitys ja laadittiin susivaatimukset.

1947-1948 Vihittiin välittömästi ensimmäisen vuosikokouksen jälkeen ensimmäiset 11 tunturisutta. Otettiin käyttöön Ikäsuden arvo. Tunturiladun retkenjohtajakurssin suoritti 16 sekä suppean hiihdonneuvojankurssin 9 jäsentä. Kaksi Tunturiladun jäsenta suoritti Ruotsissa, Storlienissä Skidfrämjandetin hiihdonneuvojakurssin. Järjestettiin Kilpisjärvellä neljä hiihtokurssia, joilla oli yhteensä 60 osallistujaa. Suoritettiin ahkiovaellus Kilpisjärvi-Abisko. Valmistettiin yhteistyössä Suomi-Filmin kanssa viisi lyhytfilmiä Kilpisjärvellä, yksi niistä oli Haltian vaellus. Myytiin hihatunnuksia, "tupsuja", Ylläs- ja Saanatunturelle. Järjestettiin neljä kesäkurssia Kilpisjärvellä (61 retkeilijää), Haltiatunturin retki ja "viiden yli 1000 m:n tunturin" retki. Järjestettiin kesäretket Saariselälle, Utsjoelle sekä reitillä Ounas-Pallas-Ylläs. Vaihdettiin talvella 1947 Haltialle viety ja nyt täyttynyt vieraskirja, jossa 98 nimeä. Kerhon jäsenmäärä 221 henkeä.

1948-1949 Vihittiin ensimmäinen Ikäsusi. Susivihkiäiset hyvin esillä lehdistössä. Järjestettiin Kilpisjärvellä kaksi tunturihiihtokurssia, joilla oli yhteensä 33 osallistujaa. Suoritettiin kaksivaiheinen hiihtokurssi-ahkiovaelluskokeilu Muotkatunturella. Vietiin vieraskirja Ailigastunturin huipulle. Järjestettiin neljän ryhmän kesäretkeilyleiri Kilpisjärvellä, 28 osanottajaa. Inari-Hetta vaellus sekä Piispanmukan leiri Rautuntureilla. Järjestettiin retkeilyjohtajien kurssi, jonka suoritti 9 jäsentä. Järjestettiin yhdessä Lapin Sivistysseuran kanssa ohjelmallinen Lapin ilta Metsätalossa. Kerhon jäsenmäärä 283 henkeä.

1949-1950 Lumeton talvi esti hiihdon ja kurssien pitämisen etelä Suomessa. Kaksi hiihtokurssia Kilpisjärvellä, kurssilaisia 38 henkeä sekä hiihtovaellus Haltialle, osallistujia 11 henkeä. Vedettiin talviretki Karigasniemi - Ruijan tunturialue - Nunnanen. Vietiin syksyn eräretkellä 14 retkeläisten voimin vieraskirja Kuikkapään huipulle. Neljän ryhmän retkeilyleireillä Kilpisjärvellä oli yhteensä 47 osanottajaa. Kerhon jäsenmäärä 326 henkeä.

Katri Eronen (Suuntala)
Tunturiladun ensimmäisen johtokunnan jäsen ja tunturisuden joikun sanoittaja.

"TUNTURISUDEN JOIKU"

On tunturisudella suorat sukset,
kepeät kalhut
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Ja niillä hän hiihtää taitavasti
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Jos tunturisusi joskus kaatuu
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Niin tunturisudelle ei saa nauraa
nun nun nun nuu
nun nun nun nun nuu
Sillä naurajalta ne housut kastuu
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
On tunturisudella suorat sukset,
kepeät kalhut,
nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.
Ja niillä hän hiihtää taitavasti,
nun nun nun nuu,
nun nun nun nun nuu.

"Tupsu"

Tunturiladun alkuvuosina 40- ja 50-luvuilla saalistettiin eri tunturеilla käyntejä ja varsinkin käynneistä kertovia hihamerkkejä - tupsuja. Sepittipä tunturiladun Kilpisjärven hiihtokurssin emäntä, Helena Toikka, niistä runonkin.

Jos olet hiihtohupsu
osta uusi tupsu.
Vanhaan hyvään aikaan
niitä tuskin saikaan,
nyt niitä joka
tunturille laitetaan.

Tullaan, tullaan
hiihtohupsuks tullaan.
kohta on tupsuja
pehvasta pollaan.

1950-1951 Retkeiltiin runsaasti Lapissa. Otettiin käyttöön Tunturiladun Susimerkki. Järjestettiin valokuvauskilpailu jäsenille ja kolme tunturihiihtokurssia Kilpisjärvellä.

Monien luonnosvaiheiden kautta päätyi Leo Backlen lopulliseen Susimerkkiratkaisuun 1951.

1951-1952 Vietettiin Tunturiladun 5-vuotisjuhla. Nämä viidennet susivihkiäiset kuvattiin ja filmiä esiteltiin Finlandia-katsauksen yhteydessä ympäri maata. Hyväksyttiin Tunturiladun säännöt ja päätettiin rekisteröidä yhdistys. Päätettiin liittyä Suomen Ladun jäsenyhdistykseksi. Rakennettiin elokuussa Sudenpesä Kaarnepään juurelle Sorvusojan varteen Saariselälle. Välitettiin jäsenistölle lippuja Helsingin olympiakisoihin. Järjestettiin kolme tunturihiihtokurssia Kilpisjärvellä ja hiihdon tekniikkakurssi Vierumäellä.

1952-1953 Tunturilatu osallistui kansanhiihtojen järjestämiseen Velodromilla - tulot 2226 mk. Omat tunturihiihtokurssit Ylläksellä epäonnistuivat pahoin. Kolme eräretkeä järjestettiin Saariselälle. Sudenpesän seinälle kiinnitettiin juhannuksena järjestyssäännöt ja kämppä sai kalustuksen sekäympäristössä suoritettiin "somistusraivauksia". Sudenpesällä oli kävijöitä vuodessa 85 henkeä. Tunturiladun vieraskirjassa Haltialla jo yli 600 nimeä. Järjestettiin valokuvauskilpailu jäsenistölle.

1953-1954 15 tunturilatulaista osallistui Pirkan Ladun avaushiihtoon Niinisalosta Tampereelle (nyk. Pirkan Hiihto). Luovuttiin tunturikurssien järjestämisestä suurelle yleisölle, niitä jatkoi Suomen Latu. Keskusteltiin eräretkenjohtajien kouluttamisesta sekä Tunturiladun eräretkitoiminnan tehostamisesta. Valittiin koulutusvaliokunta, jonka toiminnan painopiste oli eräretkien johtajien kouluttamisessa. Toimintakautena käyttöönotettu johtajasuden arvo korosti eräretkien johtajakoulutuksen tarvetta.

1954-1955 Järjestettiin värivalokuvauskilpailu jäsenille. Tunturilatu, Helsingin Latu ja Vuokatinkävijät muodostivat yhteistyövaliokunnan yhteisten tilaisuuksien järjestämiseksi. Koulutusvaliokunta selvitti tunturihiihdon ja eräretkeilyn varustekysymyksiä ja laati johtajasuden arvoon vaadittavan koulutusohjelman sekä suoritusvaatimukset.

1955-1956 Rakennettiin retkeilijöiden käyttöön ensimmäinen turvekota - Vongoivan kota -Saariselälle Voingoivajoen latvalle. Osallistuttiin omalla osastolla Stockmannin järjestämään hiihtovälinenäyttelyyn. Järjestettiin ensiapukurssi SPR:n avustamana.

1956-1957 Vietettiin Tunturiladun 10-vuotisjuhla ja järjestettiin tunturisusien ensimmäinen yhteinen Susilounas (=susien kokous). Vietiin vieraskirjat Sudenpesän, Suomun Ruoktun ja Luiron kämpille. Haltian huipulta varastetun vieraskirjan tilalle vietiin uusi kirja sekä Korsatunturin huipulle omansa. Kirjoitettiin Tunturiladun toiminnasta Latu- sekä muissa lehdissä.

1957-1958 Perustettiin naistoimikunta ja aloitettiin joulupakettien lähettäminen Tunturiladun nimissä Lappiin. Kerättiin rahaa radion hankkimiseen saamelaisten kouluasuntolaan Helsingissä. Järjestettiin ensiapukurssi SPR:n kanssa. Rakennettiin Susikammi Porttatsohkkan juurelle Muotkatuntureiden länsireunalla. Suunniteltiin turvekammia Laanilaan.

1958-1959 Naistoimikunta aloitti varsinaisen toimintansa. Uudistettiin tunturi-, johtaja- ja ikäsusivaatimukset. Lähetettiin naistoimikunnan kokoamia vaate- ja ruokapaketteja jouluksi Lappiin (neljä perhettä, lapsia 34, lähetyksen yhteispaino 150 kg). Rakennettiin Akukammi Akujoen sivupuron varteen Paistunturien eteläreunaan. Järjestettiin kuusi luentoa käsittävä eräretkenjohtajakurssi, johon osallistui 23 henkilöä.

1959-1960 Lähetettiin joulupaketteja Lappiin 13 perheelle (77 lasta, lähetyksen paino 622 kg). Osallistuttiin kahden viikon pituiseen hiihtoretkeen Itävallan Alpeilla. Rakennettiin Tunturiladun kolmas suuri turvekota Morishvein kammi Pulmankijoen latvalle. Osallistuttiin Stadionilla pidettyyn Camping tänään-näyttelyyn omalla osastolla. Järjestettiin useita luentoja käsittävä ensiapukurssi.

1960-1961 Keskusteltiin oman, vain jäsenille tarkoitetun kämpän hankkimisesta Lapista. Naistoimikunta muisti jälleen joululahjapaketein perheitä Lapissa. Lähetettiin retkikunnat tutkimaan Raattaman ja Tolosjoen maastoja kämppähanketta silmälläpitäen. Osallistuttiin Suomen Ladun järjestämään Sudenpesän korjausretkeen. Laadittiin Tunturiladun opas-kirjanen. Järjestettiin valokuvauskurssi.

1961-1962 Otettiin käyttöön Kunniasuden arvoaste. Vietettiin Tunturiladun 15-vuotisjuhlaa. Keskusteltiin Tunturiladun kerhojen perustamisesta. Lähetettiin joulupaketteja perheille Lappiin (18 perhettä, 113 lasta, lähetys 641 kg). Kämppähanketta varten tehtiin tiedusteluretkiä reiteillä Ivalo-Uutela-Pallas ja Kiellajoki-Lemmenjoki-Ivalojoki. Kämppää suunniteltiin Ylemmän Honkavuoman varteen Muotkatuntureille 7-8 km maantieltä. Osallistuttiin Karoliini-hiihtoretkeen Norjan Tydalista Ruotsin Handöliin. Tunturilatu-lehden ensimmäinen numero ilmestyi.

1962-1963 Täydennettiin susivaatimuksia. Johtokunnan jäsenmäärä lisättiin kuudesta kahdeksaan. Otettiin käyttöön Tunturiladun Standaari (= Susistandaari). Naistoimikunnan keräysten ja omien tempausten ansiosta joulupaketteja Lappiin 542 kg. Suunniteltiin riippusiltaa Ivalojoen yli. Kevättalvella järjestettiin useita tunturiaiheisia näyteikkunoita helsinkiläisiin kauppoihin sekä näyttelyn myös norjalaista lapinelokuvaa, Laila, esittävän Bio-Elyseen tiloihin.

1963-1964 Susivihkiäisiä vietettiin ensimmäisen kerran pääkaupunkiseudun ulkopuolella Turussa. Joulupa-

kettien lähetys ja naistoimikunnan uurastus jatkui. Vastaanottajien vilpittömästä ilosta kertovat monet kiitoskortit, jotka naistoimikunta sai kevään aikana. Ostettiin palsta (1.01 ha) Enontekiön Yli-Kyrön kylästä Vuontisjärven rannalta Oskari Kyröltä. Rakennettiin Ykin silta Ivalojoen yli Kultalan kohdalle. Tuettiin Suomen Ladun kurssikeskuksen, Kiilopään, suunnittelu- ja rakennustoimintaa. Tunturilatu järjesti Karoliini-hiihdon Ruotsin ja Norjan tuntureille karoliinien historiallista reittiä seuraten.

1964-1965 Susikyrö sai lainhuudon. Toimitettiin joulupaketteja Lappiin 550 kg Perustettiin Alppikerho Helsingissä. Perustettiin ensimmäinen Tunturikerho Okta Kajaanissa. Uusittiin Tunturiladun opas-kirjanen. Ykin silta sai tarpeellisen kyllästysmaalauksen ja Kiilopäälle rakennettiin pato Kiilo-ojaan saunan kohdalle.. Tehtiin päätös tunturilatua koskevien filmien arkistoinnista.

1965-1966 Ostettiin Metsähallitukselta kaksi kämppää Pekanjängältä Äkäslompolosta ja ne purettiin talkoilla sekä siirrettiin Susikyröön. Susikyrö sai rakennusluvan. Järjestettiin jäsenarpajaiset Susikyrön rakennustoiminnan tueksi. Rakennettiin Susikyrön kämppä vesikattoon. Suomalainen tunturilatulaisen vetämä retkikunta suoritti laajalti kuuluisan hiihtovaelluksen Grönlannin poikki (n. 600 km). Ykin silta tuhoutui ennätysmäisessä kevättulvassa. Naistoimikunta kokoontui säännöllisesti joka toinen viikko talkootehtäviin.

1966-1967 Susikyrön kämppä valmistui. Vietettiin Tunturiladun 20-vuotisjuhlaa. Lapin aiheisten maalausten ja retkeilyvälineiden näyttely Dipolissa. Joululahjalähetykset Lappiin jatkuivat. Perustettiin Hyvinkäällä Tunturikerho Kuokte ja Tampereella Tunturikerho Kolbma. Susikyrön savusauna valmistui elokuussa. Susikyröön hankittiin vene. Etsittiin uutta paikkaa Ykin sillalle.

1967-1968 Kymmenes vuosittainen joulupakettilähetys lapsiperheille Lappiin. Tunturilatu-lehti sai uuden painoasun (tabloidi-koko). Rakennettiin Ykin silta uudelleen, nyt yksijänteiseksi riippusillaksi pari sataa metriä Kultalasta yläjuoksun suuntaan. Samalla rakennettiin Kultalaan keittokatos. Susikyrössä suoritettiin sisustustöitä ja sauna paloi osittain 5.8.68.

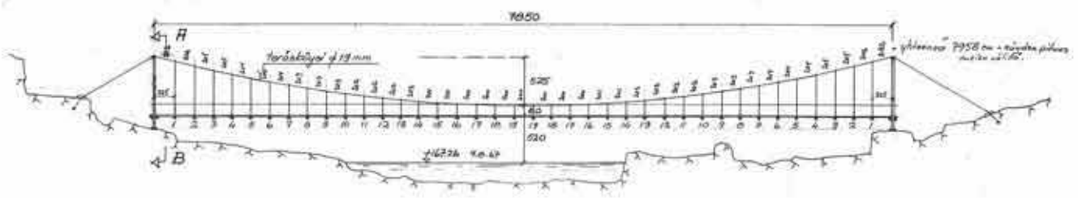
1968-1969 Peruskorjattiin Susikyrön sauna ja muutettiin samalla uloslämpiäväksi. Tehtiin kullanhuuhdontaretki Lemmenjoelle. Susikyrön asioita hoitamaan nimettiin "isäntä". Otettiin käyttöön Tunturiladun metallinen rintamerkki.

1969-1970 Susivihkiäisiä vietettiin Tampereella. Kevättalvella järjestettiin ensimmäinen Susiviikko Susikyrössä, 26 osanottajaa. Tunturikerho Kolbma organisoi Sudenpesän korjausretken. Mikkelissä perustettiin Tunturikerho Njellä (nyk. Njeallje) ja Vaasassa Tunturikerho Vihtta. Suoritettiin mielipidetiedustelu jäsenkunnan keskuudessa toiminnan tehostamista silmälläpitäen. Tunturiladun pikkujoulua vietettiin Kiljavan Kotorannassa.

1970-1971 Sudenpesä paloi kesäkuussa. Rakennettiin kesätalkoissa Susikyröön kellari ja puuvaja kämpän alle. Perustettiin Helsingissä Tunturikerho Kuhtta. Hankittiin Susikyröön lisämaata (n 1,35 ha) = Susikyrö II. Suoritettiin suksikeräys Lapin lapsille. Tehtiin ensimmäinen saariretki Ulko-Tammioon. Tunturilatu oli yhteistyössä Lapin Sivistysseuran kanssa.

1971-1972 Vietettiin Tunturiladun 25-vuotisjuhlaa Dipolissa Espoossa. Susikyrön hihamerkki valmistui. Julkaistiin "Älä eksy tunturiin" - taitelehtinen, jota jaettiin kaikkiin majoituspisteisiin Lapissa. Perustettiin Tunturikerho Tsietsa Iisalmessa. Kauppa- ja teollisuusministeriö myönsi Tunturiladulle valtauskirjan kultavaltaukseen Lemmenjoen Jäkälä-Äytsissä. Järjestettiin ensimmäinen kultaleiri Susi-Äytsiksi nimetyllä valtauksella. Susikyröön rakennettiin keittokatos. Pidettiin susivihkiäisiä ennakoivat talkoot Susikyrössä. Niiden aikana pystytettiin niliaitta ja veistettiin seita. Vietettiin ensimmäiset Lapissa tapahtuvat susivihkiäiset Susikyrössä, kutsuvieraina olivat lähikylien asukkaat. Susivihkiäisistä ja Susikyröstä kerättiin filmi- ja äänimateriaalia, josta koottiin myöhemmin Susikyrö-filmi. Pikkujoulua vietettiin Kiljavalla.

1972-1973 Vuosikokous oli Helsingissä Pyhäinpäivänä. Perustettiin Tunturikerho Kavtsi Helsingissä. Koko vuoden toimintaa leimasi Operaatio Tunturiluuta, joka käsitti Saariselän autiotupien ja niiden ympäristöjen siivouksen ja kunnostuksen. Järjestettiin Ykin sillan kunnostus- ja maalaustalkoot. Rakennettiin Susikyrössä uudet maaportaat sekä mestaruuden Erävaelluksen SM-kilpailussa Sodankylässä. Pikkujoulu jälleen Kiljavan Kotorannassa.

Tunturiladun johtokunta syksyllä 1966. Edestä vas. Pirkko Päivärinta, Yrjö Pitkänen pub. joht., Hilkka Repo sihteeri. Takana vas. Paavo Kiblberg, Antero Tarvainen, Bjarne Lampén, Jussi Lagus ja Toivo Harjanne. Kuvasta puuttuvat johtokunnassa 15-vuotta toiminut Kaarlo Salkorinne sekä uutena kokoonpanoon valittu Hannu Hiltunen.

1973-1974 Suomen Latu järjesti Kiilopäällä retkeilyseminaarin, jonka vetäjänä toimi Tunturiladun puheenjohtaja. Järjestettiin kultaviikko Susi-Äytsissä. Susikyrön lukot uusittiin varmuuslukoiksi (ura-avain). Osallistuttiin Yli-Kyrö-Vuontisjärvitien kunnostustalkoisiin. Kolbma järjesti Erävaelluksen SM-kilpailut Kurussa (yhteistyössä Tampereen Taivaltajien kanssa). Pikkujoulu Kiljavan Kotorannassa.

1974-1975 Ostettiin palsta Inarin kunnan Paatsjoen kylästä Tsarmitunturin koillispuolelta (7,74 ha) Paadarin perikunnalta. Njellän jäsenet purkivat Pieksämäeltä ostetun vanhan hirsirakennuksen ja kuljettivat sen Tsarmijärven rantaan. Viimeisillä lumilla kuljetettiin hirret palstalle. Rakennettiin palstalle kämppä, Susi-Pesä. Tunturiladun joukkue saavutti mestaruuden Erävaelluksen SM-kilpailuissa Enontekiöllä. Pikkujoulu jälleen Kiljavan Kotorannassa.

1975-1976 Vietettiin Tunturiladun ensimmäiset Talvipäivät Hyvinkäällä Kuokten järjestämänä. Vietettiin Susi-Talaksella (aluksi Susi-Pesä) Susiviikkoa, jonka aikana kaadettiin saunaa varten hirret ja kuljetettiin ne palstalle. Talkoita jatkettiin kesällä, jolloin rakennettiin sauna valmiiksi. Perustettiin Tunturikerho Outsi (nyk. Ovtsi) Jyväskylässä. Susivihkiäiset järjestettiin Kiilopäällä ja vuosikokous sekä Tunturiladun 30-vuotisjuhlat Dipolissa Espoossa. Kavtsi järjesti pikkujoulun Karjalohjalla.

1976-1977 Susivaatimukset uusittiin perusteellisesti vuoden 1976 vuosikokouksessa. Kavtsi järjesti talvipäivät ja Kolbma tunturikerhojen palaverin (myöh. kesäpäivät) 10-vuotisjuhliensa yhteydessä. Etsittiin kolmatta palstaa Utsjoelta tunturikoivualueelta. Uudistettiin kultavaltaus viideksi vuodeksi. Esiteltiin tunturihiihtotoimintaa BBC:n suomenkielisessä lähetyksessä. Kerättiin rahaa Kultamiesten Vanhainkotisäätiölle.

1977-1978 Tunturilatu toteutti Suomen Ladun 40-vuotisjuhlahiihdon omalla osuudellaan Nuorgam-Kiilopään välillä. Kolbma järjesti talvipäivät ja Kavtsi tunturikerhojen palaverin vuokraamallaan tilalla Inkoossa. Perustettiin Tunturikerho Loge (nyk. Logi) Turussa. Lähetettiin joulupaketit viimeisen kerran Lappiin.

1978-1979 Ovtsi järjesti talvipäivät ja Njellä tunturikerhojen palaverin. Osallistuttiin Maailman Luonnon Säätiön Suomen Rahaston organisoimaan Tunturiluuta 1979 Operaatioon asiantuntijajärjestönä sekä toteuttajana. Susivihkiäiset järjesti Kolbma Tampereella.

Tunturiladun johtokunta ja toimihenkilöitä 1976. Edestä vas. Aarno Wäänänen vpj. , Sirkka Iivanainen, Eila Lehtonen siht., Antero Tarvainen pj., Anneli Peltonen tal. hoit. ja Sirkka Laakso.
Takana vas. Pekka Huttunen, Hannu Hiltunen, Yrjö Suuniittu, Jussi Saarinen ja Toivo Harjanne.

1979-1980 Ostettiin Susi-Kiisan palsta Nuvvoksen kylästä Utsjoelta Inka Elli Aikiolta (4,08 ha). Njellä järjesti talvipäivät ja Outsi kerhopalaverin. Kavtsi osti (Tunturiladun nimissä) aluksi vuokraamansa tilan Inkoossa. Se sai nimekseen Kärrikaltio.

1980-1981 Vuoden teema oli eräretkeily. Kuhtta järjesti talvipäivät ja Kuokte kerhopalaverin. Susi-Kiisan palstalle rakennettiin turvekammi = Pekan kammi. Tunturiladun ylimääräinen kokous oli Turussa ja juhlavuoden vuosikokous Helsingissä, joissa hyväksyttiin Tunturiladun uudet säännöt. Niiden perusteella siirryttiin kahden vuosikokouksen järjestelmään (kevät- ja syyskokoukset). Muutettiin Tunturiladun jäsenrekisteri atk:lle. Tunturiladun joukkue saavutti mestaruuden Erävaelluksen SM-kilpailussa Suonenjoella.

1981-1982 Yhdistysrekisterissä hyväksyttiin Tunturiladun uudet säännöt. Toimintakausi oli 1.11.81-31.12.82. Karhulan Tunturisusikerho järjesti talvipäivät ja kerhopalaveri järjestettiin Latukartanossa. Susi-Kiisalle rakennettiin Saariselän pohjoispuolelta tuoduista keloista kämppä. Outsi järjesti susivihkiäiset Peurungassa ja Loge Saamelaiskäsityötapahtuman Turussa. Hyväksyttiin Tunturiladun uusi jäsenmerkki.

1983 Tunturiladun vuosittainen toimintakausi muutettiin alkavaksi ja päättyväksi kalenterivuoden mukaisesti. Kavtsi järjesti talvipäivät Kärrikaltiossa ja kerhopalaveri järjestettiin Seitsemisen kansallispuistossa. Hyväksyttiin mallisäännöt tunturikerhoille. Kolbma järjesti Saamelaiskäsityötapahtuman Tampereella.

1984 Logi järjesti talvipäivät ja Kavtsi kerhopalaverin. Perustettiin Tunturikerho Alppas Hämeenlinnassa ja Tunturikerho Okta uudelleen Kajaanissa. Tunturikerhojen nimet tarkistettiin vastaamaan nykysaamen ortografian mukaista kirjoitusta. Osallistuttiin Tunturiluuta 1984 operaatioon. Susi-Kiisalle rakennettiin yhteisillä talkoilla sauna. Kolbma järjesti Erävaelluksen SM-kilpailut Sallassa ja Kuokte susivihkiäiset Hyvinkäällä. Tunturilatu tehosti kerhotasolla eräretkeilyn peruskoulutusta. Tunturikerho Kavtsi toimeenpani kaksi viikonloppua käsittävän teoria- ja maasto-osaan jaetun eräretkenvetäjän peruskurssin.

1985 Perustettiin Tunturikerho Kumpe Lieksassa. Kolbma rakensi palaneen tilalle uuden Sudenpesän Saariselälle UK-kansallispuiston toimeksiannosta. Myös Vongoivan kodan ja Hammaskodan uudelleenrakentamisessa oli Tunturilatu mukana. Talvipäivät järjesti Njeallje ja kerhopalaverin Ovtsi. Otettiin kantaa maastoliikennetoimikunnan ehdotukseen moottorikelkkailusta maastossa. Kumpe järjesti susivihkiäiset Jongunjoen Erämatkailukeskuksessa. Tunturilatu järjesti Eräretkenvetäjäkurssin Susi-Talaksella. Tunturilatulaisia osallistui Lintutieteellisen Yhdistysten Liiton ja OK-opintokeskuksen järjestämälle lintukurssille Utsjoella.

1986 Tunturilatu vietti 40-vuotisjuhliaan järjestämällä mm: Napapiiriltä-napapiirille -hiihdon (Kavtsi), susivihkiäiset Susikyrössä ja näyttävät 40-vuotisjuhlat Dipolissa Espoossa. Juhlavuoden kunniaksi julkaistiin Tunturilatukirjanen sekä Tunturilatu-lehden juhlanumero. Tunturilatu (Kolbma) luovutti Sudenpesän virallisesti UK-puistolle. Ovtsi järjesti talvipäivät, Logi kerhopalaverin ja Tunturisusikerho Kuovza perinteisen saariretken Ulko-Tammioon. Logi järjesti retkikurssin lapsille Susikyrössä ja Kavtsi Saamelaiskäsityötapahtuman Helsingissä. Annettiin lausunnot maastoliikennelaki-ehdotukseen sekä

Manta-myrskyn tuhojen korjaussuunnitelmaan UK-kansallispuiston alueella. Tunturikerho Login toimiessa isäntänä toteutettiin lintukurssi Utsjoella ja luontoretki Kustavissa, joka on toteutunut sen jälkeen vuosittaisena tapahtumana. Logilaisten voimin toteutettiin myös lasten retkikurssi Susikyrössä.

1987 Kuokte vietti 20-vuotisjuhliaan järjestämällä talvipäivät Nurmijärvellä ja Kolbma vastaavia juhliaan järjestämällä Tunturiladun kevätkokouksen Tampereella sekä syyskokouksen ja susivihkiäiset Ylöjärvellä. Kavtsi tarjosi 15-vuotisjuhlakahvit Muotkatuntureilla. Tsietsa järjesti kerhopalaverin ja Kuovza saaristoretken Ulko-Tammioon. Logi jatkoi nuorisotoimintaa järjestämällä nuorten leirikurssin Susi-Kiisalla. Neuvoteltiin Peeran Majan ostamisesta TUL:lta. Tunturilatu antoi lausunnon Ympäristöministeriön Ounas-Pallas-toimikunnalle Hetassa. Tunturi-kerhoLogin isännöimänä järjestettiin Nuorten leirikurssi Susi-Kiisalla.

Tunturikerho Kuovzan järjestämä saaristoretki Ulko-Tammioon on jokakesäinen juhlatapahtuma.

1988 Tunturilatu osallistui Suomen Ladun 50-vuotisjuhliin monin tavoin - näyttävimmin Suomi Hiihtää -juhlaviestin osuudellaan Nuorgam - Kilopää. Logi juhli 10 vuottaan järjestämällä talvipäivät Koirasaaressa. Kuovza järjesti Ulko-Tammion retken ja Njeallje kerhopalaverin Kangaslammilla. Ykin Silta peruskorjattiin. Sitä varten saatiin tarvikkeet Metsähallitukselta. Susiviikko ja eläkeläisten leiri pidettiin Susikyrössä. Luontoretki tehtiin Kustaviin ja lintukurssi oli Karigasniemellä. Ovtsi järjesti Saamelaiskäsityötapahtuman Jyväskylässä.

1989 Vuoden suurin urakka oli Susikyrö II:n uudisrakennuksen rakentaminen. Huhtikuussa kaadettiin puut, kesäkuussa valmistui perustus, heinä-elokuussa nousi rakennus kattoon, syyskuussa se katettiin ja asennettiin ovet, ikkunat sekä lämmityslaitteet ja marraskuun talkoilla valmistui sisustus. Kesällä tehtiin myös puuliiteri ja tuettiin saunan maaleikkaus. Kiisalla kunnostettiin Pekankammi ja korjattiin Nuvvoksessa heinää. Kavtsi järjesti talvipäivät Solvallassa ja Kolbma Kesäpäivät (aik. kerhopalaveri) Kangasalla. Syyskokouksen ja susivihkiäiset järjesti Ovtsi Uuraisilla. Susiviikko oli Susi-Talaksella ja lintukurssi Utsjoella. Useat tunturikerhot viettivät kerhoviikkojaan Lapin tukikohdissa. Annettiin suositus Lapin kämppien puukassamaksusta ja lausunto Erämaakomitean mietinnöstä. Tunturilatu liittyi yhteisöjäseneksi Pidä Lappi Siistinä ry:hyn.

1990 Njeallje vietti 20-vuotispäiviään järjestämällä talvipäivät Mikkelissä ja Kumpe kesäpäivät Patvinsuon laidalla Lieksassa. Kolbma järjesti Tunturiladun kevätkokouksen Tampereella ja kokouksen jälkeen luontoretken Helvetinjärven kansallispuistoon. Kuokte järjesti syyskokouksen ja susivihkiäiset Nurmijärvellä. Tunturilatulaiset retkeilivät Huippuvuorilla, Kuolassa ja Jotunheimilla. Lapin tukikohtien lukot uusittiin ja Susikyröön tehtiin uusi kaivo. Julkaistiin Eräretkitoimikunnan toimittama Eräretkeilyn perustietoja -kirja. Kämppäkortit omista majoistamme ilmestyivät. Järjestettiin kerhojen toimihenkilöille koulutuspäivät Tampereella. Järjestettiin retkeilyaiheinen kirjoituskilpailu jäsenille. Tehtiin esitys Maanmittaushallitukselle karttanimistön uusimisesta lähinnä saamelaisalueilla Lapissa. Tunturilatulainen partio saavutti Erävaelluksen SM-kilpailussa veteraanisarjan mestaruuden.

1991 Nimettiin Tunturiladun koulutustoimikunta ja kansainvälinen toimikunta. Okta järjesti talvipäivät Hyrynsalmella ja Vihtta kesäpäivät Raippaluodon Bullerässa. Järjestettiin retkeilyaiheinen kävely Helsingissä. Osallistuttiin jälleen Maailman Luonnon Säätiön ja Pidä Lappi Siistinä ry:n toimeenpanemaan Tunturiluuta-operaatioon Muotkatuntureilla. Logi järjesti retkikurssin lapsille Susi-Kiisalla. Ostettiin Susikyröön lisämaata n 0.8 ha ja aloitettiin saunan perusteellinen korjaus. Tervasusiaisten erikoisuutena Susikyrössä oli tervahaudan poltto. Tervaa myytiin jäsenille yli 100 pulloa ja susiaisten erikoisleimalla varustettuja kämppäkortteja yli 1000 kpl.

Tunturiladun johtokunta ja toimihenkilöitä 1991 Edestä vas. Oili Virtanen rah. hoit., Marita Maula siht., Yrjö Suuniittu puh. joht., Eero Hämäläinen varapuh. joht. Takarivi vas. Terttu Civil, Raili Partanen, Marja-Liisa Kramsu, Raimo Rautjärvi, Tapani Paavola, Arvo Anivuo, Eila Vilen jäsensiht. ja Kyösti Lamminjoki.

Susivihkiäisiä edeltävissä talkoissa siirrettiin palstalle johtava tie uuteen, maarekisteriin merkittyyn paikkaan ja vihittiin se juhlallisesti Susikyrön tieksi. Syyskokousta vietettiin tavanomaista juhlavammin 45-vuotisen toiminnan merkeissä Helsingissä. Siellä palkittiin valokuvaus- ja piirustuskilpailun parhaat. Syyskokouksessa oli mukana kolme henkilöä Eesti Matkaliit'stä Virosta. Heistä Aleksander Annus esitelmöi eestiläisten retkeilytoiminnasta. Tunturiladun virallinen lähetystö oli mukana Eestin (ja Latvian, Liettuan sekä Venäjän) matkanjohtajien kolmipäiväisessä kokouksessa Haapsalussa. Matkan aikana keskusteltiin yhteistoiminnasta. Njeallje teki matkan Itävaltaan ja Kavtsi Islantiin. Annettiin lausunnot Liikenneministeriön suunnittelemasta erämaapuhelinverkoston supistamisesta, Ahovaara Oy:n lentokenttähankkeesta sekä Homma Oy:n Vuontisjärven alueen kaavaluonnoksesta. Koulutustoimikunta laati toimintavuoden aikana eräretkeilyn peruskurssien kesä- ja talvikurssien opetusohjelmat. Tunturikerho Logi järjesti lasten retkikurssin Susi-Kiisalla.

Vuoden 1991 Susivihkiäisten yhteydessä Susikyrössä poltettiin tervahauta. Tästä sai koko juhlatapahtuma nimekseen Tervasusiaiset.

1992 Talvipäivät järjesti Kumpe Nurmeksessa ja Kavtsi kesäpäivät 20-vuotisjuhliensa yhteydessä Nurmijärvellä. Tunturikerhojen toimihenkilöille järjestettiin koulutuspäivä Tampereella. Tunturikerhojen lukumäärä lisääntyi, sillä jo yli 20 vuotta Karhulan Tunturisusikerhona toiminut Tunturikerho Kuovza liittyi Tunturiladun organisaatioon. Uusittu sauna valmistui Susikyröön. Tunturikerho Tsietsa järjesti 20-vuotisjuhliensa yhteydessä Tunturiladun syyskokouksen ja susivihkiäiset Karttulassa. Annettiin lausunnot Jyväskylän yliopiston liikuntatieteen laitoksen jokamiehenoikeuksia koskevaan kyselyyn sekä Metsähallituksen kyselyyn, joka koski moottorikelkkailun aiheuttamia haittoja eräretkeilylle. Koulutustoimikunta laati Kesäkurssien koulutusohjelmat. Kolbma järjesti uuden koulutussuunnitelman mukaisen Eräretkeilyn peruskurssin kesäkurssin perus- ja maasto-osineen. Laadittiin tunturikerhojen koulutusyhdyshenkilöluettelo.

1993 Tunturiladun talvipäivät vietettiin Nousiaisten Valpperissa Login toimiessa isäntänä ja kesäpäivät Ulko-Tammiossa Kuovtzan isännöiminä. Suomen Ladun leiripäivillä Ähtärissä avajaiskulkueessa esiinnyttiin näyttävästi. Syyskokous ja susiaiset olivat Öjbergin hiihto- ja laskettelukeskuksessa Vihttan järjestäminä. Vuoden aikana valmistui Tunturiladun toimikuntien ja -henkilöiden

Kauno Laine tallensi ääninauhalle vanhojen tunturilatulaisten muisteluita. Puhetta suoltamassa Kaj Eräjuuri.

toimenkuvat. Koulutustoimikunta laati eräretkeilyn peruskursseihin kuuluvan talvikurssin koulutusohjelman. Perustettiin ERÄ-SM 94 johtoryhmä suunnittelemaan vuoden1994 erävaelluksen SM-kilpailuja. Kämpillä järjestettiin polttopuutalkoita, laiturien kunnotusta ja muuta korjausta. Otettiin kantaa maastopyöräilyn rajoittamiseksi Lapissa sekä Kevon luonnonpuiston järjestyssääntöluonnokseen.

1994 Yhdistyksen talvipäivät olivat Kolbman isännöiminä Orivedellä ja kesäpäivät Alppaksen isännöiminä Evon virkistysmetsässä Lammilla. Kerhojen toimi- ja koulutusyhdyshenkilöille järjestettiin Tampereella koulutustilaisuus. Järjestettiin lasten retkikurssi. Tunturilatu järjesti ja oli mukana hoitamassa Suomen Ladun osastoa Riihimäen erämessuilla. Toukokuussa osallistuttiin Kustavin luontoretkeen ja Kuovzan järjestämään Ulko-Tammion viikonloppuun. Vuoden suuritöisin tapahtuma oli erävaelluksen SM-kilpailujen järjestäminen. Kavtsi isännöi Lohjan kunnan Kisakalliossa susiaiset ja syyskokouksen. Tunturilatu oli mukana Kuntoliikuntaseminaarissa Tampereella. Perustettiin historiikkityöryhmä valmistelemaan Tunturiladun 50-vuotisjuhlakirjaa. Tunturiladun perinnevideo valmistui julkaistavaksi juhlavuonna 1996. Päätettiin olla liittymättä Raattama-Ylikyrön yleiseen vesihuoltoon. Esiteltiin Suomen Partiolaisille Tunturiladun toimintaa.

1995 Talvipäivät vietettiin Tsietsan isännöiminä Karttulassa. Okta isännöi kesäpäivät Hyrynsalmella, susiaiset ja syyskokous vietettiin Partaharjun toimintakeskuksessa Njealljen järjestäminä. Perinteinen luontoretki järjestettiin keväällä Kustaviin. Retkitoimikunta järjesti Susikyrössä hiihtoviikkon ja siellä pidettiin kesällä myös nuorten leiri. Tunturisusijärjestelmän perusteellinen sääntömuutos hyväksyttiin. Susi-Kiisalla korjattiin Pekan

Yhdistyksen juhlavuoden tiedottajana toimi ansiokkaasti Juhana Häme. Tunturiladun 50-vuotisjuhlatoimikunta Jorma ja Sirpa Alapuranen, Vappu Hietala ja Matti Reittamo vastasivat kitettävästi juhlapäivän 9.11.-96 järjestelyistä.

Tunturiladun johtokunta ja toimihenkilöitä juhlavuonna 1996. Istumassa vas. Terttu Hokkanen tal.hoit., Kyösti Lamminjoki pj., Tapani Paavola varapj. Seisomassa vas. Marita Maula siht., Ritva Loimio, Jorma Laine, Esko Sepponen, Antti Nikula, Veijo Taavitsainen, Marjut Nummela, Antti Karlin toim.siht. ja Marja-Liisa Mäki.

kammin seinät. Tunturikerho Kavtsi järjesti Tunturiladun eräretkeilyn kesäkurssin ja tunturikerho Kolbma eräretkeilyn talvikurssin. Perustietoja retkeilijälle-kansio uudistettiin vanhentuneiden tietojen osalta. Annettiin vastustava kannanotto Vuontisjärven lentokenttähankkeeseen. Otettiin kantaa Metsähallituksen aikomukseen vähentää autiotupaverkostoa Lapissa sekä maksullisiksi aikomiin palveluihin. Julistettiin kilpailu Tunturiladun hopeisen ansiomitalin suunnittelusta. Hankittiin Tunturilatu-puukkoja palkitsemisesineiksi. Tilattiin 50-vuotisjuhlan muistoesineitä, kuksia, myytäväksi jäsenistölle.

1996 Toimintavuotta väritti Tunturiladun 50-vuotistaipaleen juhlinta. Kavtsi järjesti talvipäivät Kisakallion urheiluopistolla. Ovtsi isännöi kesäpäivät Laukaan Multamäen leirikeskuksessa kerhon 20-vuotisjuhlien yhteydessä. Juhlavuoden tapahtumina hiihdettiin Pirkan reppuhiihto maaliskuussa, tarjottiin Muotkan Ruoktulla juhlakahvit huhtikuussa, Helahoitoa pyöräilytapahtuma toukokuussa, Suomen Ladun leiripäivillä tarjottiin tunturilatulaisille sunnuntaiaamukahvit, elokuussa melottiin Inarinjärvellä, juhlatalkoot järjestettiin Susikyrössä 7-13-9-, 50-tunturin huiputus tapahtui 10.9., susiaiset Susikyrössä 14.9. sekä syyskokous ja 50-vuotisjuhlat 9.11. Karjalatalolla Helsingissä. Juhlien yhteydessä järjestettiin jäsenistön harrastus-, Lappia ja saamelaisia koskeva kirja- sekä retkeilyn historiaa kuvaava näyttely. Nauhoitettiin tunturilatulaisten veteraanien muisteluksia. Julkaistiin vanhoista Lapissa kuvatuista lyhytfilmeistä koottu perinnevideo. Tunturisusijärjestelmän uudistetut säännöt ja opaskirja hyväksyttiin. Säännöt astuvat voimaan 1997. Toukokuussa perustettiin Tunturikerho Geatki Satakuntaan. Järjestettiin piirustus- ja valokuvauskilpailu. Koulutustoimikunta sai valmiiksi Tunturiladun Suunnistuskurssin. Koekurssi järjestettiin Kolmban toimesta syksyllä. Tunturiladun historiaa käsittelevää juhlakirjaa valmisteltiin. Kerhoilloissa esiteltiin Tunturiladun historiaa, organisaatiota ja tulevaisuutta. Myytiin jäsenistölle 50-vuotisjuhlakuksia. Tehtiin uusintatilaus Tunturiladun metallisesta rintamerkistä. Susikyrössä suoritettiin talkoiden yhteydessä puuston metsänhoidollinen katselmus sekä avattiin tilan rajat.

Monestipa siinä saapas
kanervaa ja maata raapas.
Mihin päädyttihin, mihin
olevaista opittihin
paljon syöpyi muistoihini
enin tuntureiden sini.
Yö ja päivä, hämy, loiste
Lappi kutsuu, tulkaa toiste.

Voitto Elo

TUNTURILADUN PUHEENJOHTAJAT 1946-1996

Bjarne Lampén
1946-1949 ja 1969-1971,

Tunturisusi n:o 4,
Ikäsusi n:o 3,
Kunniasusi n:o 1

Bjarne "Jam-Jam" Lampén aloitti tunturiretkeilyn jo 30-luvulla ja kuului tunturihiihdon ansiokkaisiin uranuurtajiin Suomessa. Hän oli Lapin tunturialueiden retkeilyllinen kartoittaja, joka kokeili ja kehitteli retkeilyvarusteita pitkillä hiihtovaelluksillaan. Hän kokeili myös lumessa yöpymistä eri muodoissaan järjestäen mm. iglunrakentamisretkiä puuttomille tunturialueille. Näitä tietojaan ja taitojaan hän opetti nuoremmille retkeilijöille. Esimerkillisenä retkenvetäjänä ja vaeltajana hän kirjoitteli lehtiin ja puhui voimakkaasti tunturihiihdon puolesta suurelle yleisölle Suomessa. Taitavana valokuvaajana hän tallensi retkinäkymiään kameralla ja käytti kuvamateriaalia apunaan tehdessään Lappia tunnetuksi.

Jam-Jam oli heti sotien jälkeen ideoimassa tunturiretkeilyyn erikoistuvan kerhon perustamista Suomen Ladun yhteyteen. Kun Tunturilatu oli perustettu, hän loi tunturilatuhengen ideoimalla tunturisusijärjestelmän jäsenten kehittymiseksi tunturiretkeilijöinä. Samalla luotiin tunturisuden käskyt, jotka määrittelivät perustan vastuulliselle tunturiretkeilylle. Hän oli intomielinen saamelaiskulttuurin vaalija. Susiaisten salaperäiseen vihkimysseremoniaan hän ammensi Lapin mystiikkaa mm. Thermanin kirjasta Bland nojder och nomader.

Jam-Jam oli innoittava aatteellinen puheenjohtaja ja todellinen Tunturiladun Grand Old Man, joka kannusti tunturilatulaisia pitkien vaellusten suorittamiseen. Tätä palvelemaan hän ideoi myös pitkän "Taka-Lapin huikonen"-vaelluksen viestikapuloineen.

Hänen motokseen tunturivaelluksilla muodostui: "Katsotaan, eiköhän sen pitäisi tuolta löytyä", ja varustekysymyksissä: "Harkiten hankitut - ymmärtäen ylle".

Aaro Laine
1949-1955

Tunturisusi n:o 19

Aaro Laine oli Tunturiladun alkukausien innokas tunturihiihtäjä, joka puheenjohtajana sovelsi käytännössä Jam-Jamin kaudella spontaanisti syntyneet tunturilatulaiset peruselementit - susijärjestelmän tunturisuden käskyineen. Hänen puheenjohtajakautenaan rakennettiin sudenpesä Saariselälle sekä toimittiin erittäin tiiviisti yhteistyössä Helsingin Ladun ja Vuokatinkävijöiden kanssa.

Aaro oli kouliintunut järjestöhenkilö, jonka tärkeänä osana oli kirjoittaa tunturihiihdosta ja hiihdosta yleensä sanoma- ja järjestölehtiin. Siihen hänellä olikin erinomainen mahdollisuus - Helsingin Sanomien urheilutoimituksen päällikkönä kirjoittaen nimimerkillä "Mr A". Hänen puheenjohtajakautenaan Susivihkiäiset olikin merkittävä uutinen sanoma- ja aikakausilehtien sivuilla.

Hänen ja Jonne Saastamoisen, joka oli tuolloin Suomen Ladun voimakkaasti ajamien kansanhiihtojen organisaattori, hyvä yhteistyö vaikutti tunturihiihdon nopeaan yleistymiseen sotien jälkeen Suomessa. Myöhemmin Aaro Laine vaikutti SVUL:n pitkäaikaisena pääsihteerinä.

Kiinnostus Lappiin ja tunturihiihtoon säilyi jatkossakin, sillä. Lappi oli lumonnut pysyvästi hänetkin.

Yrjö Pitkänen
1955-1969

Tunturisusi n:o. 43,
Ikäsusi n:o 7

Yrjö "Yki" Pitkänen oli Tunturiladun pitkäaikaisin puheenjohtaja, jonka toimet järjestön perustamisen ja susijärjestelmän ideoimisen jälkeen ovat merkittävimmin vaikuttaneet Tunturiladun järjestötoimintaan. Ykin valloittava persoona, yleistyneet vuosilomat ja parantuneet kulkuyhteydet Lappiin myötävaikuttivat kaikki osaltaan Tunturiladun ripeään kasvuun hänen puheenjohtajakaudellaan.

Hän oli alkuaikojen ahkiohiihtäjä, jota erikoisesti kiinnostivat Saariselän kiehtovat tunturimaisemat. Sinne hän suunnitteli ja oli toteuttamassa legendaarista Sudenpesää, joka esimerkkinään imatralaiset rakensivat sen kaksoisveljen - Muorravaarakan Ruoktun. Yki oli asialla, kun Suomen Latu osti ins. Hollmanilta kämpät Vongoivaojan suulta ja Suomujoen latvoilta. Hän myös löysi Immu Sorjosen kanssa Suomen Ladulle paikan nykyiselle Tunturikeskus Kiilopäälle, jonka suunnittelussakin hän oli ammattimiehenä mukana.

Yki on jäänyt Tunturiladun historiaan ennen muuta rakentajana. Hänen johdollaan, Sudenpesän lisäksi, rakennettiin Susikammi, Akukammi ja Morishvein kammi laajan, Inarinjärveä kiertävän retkireitin tukikohdiksi. Hän myös suunnitteli ja rakensi kyseiselle reitille Ivalojoen yli riippusillan - jopa kaksikin - Ykin siltaa retkeilijöiden käyttöön. Mutta merkittävin hanke oli kuitenkin Susikyrön paikan etsintä ja rakentamisen aloittaminen, jotka suoritettiin hänen johdollaan. Hänen ansiostaan Tunturilatu asettui omille palstoilleen eri puolille Lappia. Myös järjestön organisaatioon hän jätti pysyvästi jälkensä. Silloin aloitettiin tunturikerhojen perustaminen ja näin koottiin tunturilatulaiset entistä tiiviimmin yhteisiä hankkeita toteuttamaan.

Rakentava kommentti Ykistä: "Työselitykset ja lujuuslaskelmat oman insinööritoimiston vankalla ammattitaidolla".

Antero Tarvainen
1971-1985

Tunturisusi n:o 69,
Johtajasusi n:o 3,
Ikäsusi n:o 21,
Kunniasusi n:o 2,
Kunniapuheenjohtaja 1996

Antero on 50-60-lukujen aktiivinen eräretkeilijä ja reppuhiihtäjä. Hän on myöhemmin syventänyt harrastustaan vaeltelulsi tunturikasveihin tutustuen ja niitä valokuvaten varsinkin hänelle rakkaaksi käyneessä Sarekissa. Myös levän värittämät jäätiköt Ruotsin ja Norjan tuntureilla ovat olleet hänen kiinnostuksensa kohteita. Sieltä ja laajasta lapinkirjastostaan on hän ammentanut sen tiedon, jota hän on opettanut nuoremmille retkeilijäpolville erilaisilla kursseilla ja leireillä tai viemällä heitä vaelluksilleen.

Antero antoi myös susijärjestelmään vahvan panoksen toimimalla Susivaliokunnan jäsenenä ja puheenjohtajana sekä kirjoittamalla lukuisten susivihkiäisten seremonioita ja ollen tarpeen vaatiessa jopa noitanakin. Anteron saavutuksiin voi lukea myös retkeilykäyttöön tarkoitetun turvekammi-idean tuonnin Tunturiladun tietoisuuteen hänen rakentaessaan alkuperäisen Vongoivan kodan yhdessä retkikaverinsa kanssa.

Hänen puheenjohtajakautenaan jatkui Susikyrön rakentaminen. Hänen johdollaan myös löydettiin paikat sekä rakennettiin Susi-Talaksen ja Susi-Kiisan tukikohdat tunturilatulaisten käyttöön. Myös uusien tunturikerhojen perustamista jatkettiin harkitusti hänen kautenaan. Näin Tunturiladun järjestökenttä tiivistyi ja kerhot toivat yhä vahvemman, omaleimaisen ja tunturihenkisen panoksen järjestämiinsä Tunturiladun tapahtumiin. Antero toimi kaksi vuotta Suomen Ladun hallituksen jäsenenä.

Antero on aina ollut myös aatteellinen johtaja, joka on milloin vain valmis puhumaan Tunturiladusta ja tunturihengestä niin omalle jäsenkunnalle kuin ulkopuolisillekin. Häneltä voi kiinnostunut kuulla tarinan Lapin mystiikasta tai jostakin vanhasta ahkusta, äijistä tai vaikkapa Sarekin jäätikön sulamisvesipuron varren kasvistosta.

Antero uskoo vankasti, että: "Arvokkaiksi koetut tavoitteet ja tempaukset saavat äina tunturilatulaisten ja tunturikerhojen varauksettoman tuen taakseen".

Yrjö Suuniittu
1985-1992

Tunturisusi n:o 335,
Johtajasusi n:o 31,
Ikäsusi n:o 28,
Kunniasusi n:o 4

Yrjö "Stuorra-Ykä" Suuniittu aloitti retkeilyn jo poikavuosinaan, mutta pääsi Lappiin vasta 1950. Siitä alkoikin aktiivinen pitkien rinkka- ja ahkiovaellusten kausi, jatkuen edelleen. Stuorra-Ykä on kulkenut kairaa, myös kilpailumielellä, saavuttaen parinsa kanssa Erävaelluksen SM-mestaruuden kaksi kertaa, ollen kerran hopealla ja pronssilla. Hän on ollut myös kehittämässä kyseisiä kilpailuja.

Ykä on Tunturikerho Kolbman perustajajäsen ja sen ensimmäinen puheenjohtaja vuosina 1967-1976. Pitkänä kautenaan Tunturiladun johtokunnassa oli hänen vastuualueenaan eräretkeilyn ja varusteiden sekä tunturikerhotoiminnan kehittäminen. Hänen tietämystään on käytetty hyväksi paitsi eräretkeilykoulutuksessa myös Suomen Ladun tunturi- ja varustevaliokunnissa. Hän on ollut alusta alkaen innokkaasti mukana Operaatio Tunturiluudan organisoinnissa ja siivoamistalkoissa sekä asiantuntijajäsenenä Lapin retkialueiden roskaantumistutkimuksissa.

Ykän puheenjohtajakaudella jatkui tunturikerhotoiminnan ja omien lapintukikohtien kehittäminen, mm. Susikyröön kohosi uusi, kaksiosainen majoitusrakennus. Leimaa-antavia hänen kaudellaan olivat lukuisat kannanotot ja lausuntojen antamiset, sillä Tunturilatua oli yhä suuremmassa määrin alettu arvostaa tunturiretkeilyn hyväksi tekemänsä työn ansiosta asiantuntijajärjestönä. Puheenjohtajana hän joutuikin voimakkaasti puolustamaan tunturiretkeilyn edellytyksiä ja jokamiehenoikeuksia Lapin retkeilyolosuhteita uudistettaessa.

Yrjö kirjoitti puheenjohtajan tähdenväleissä: "Olemmeko luisumassa takaisin 70-luvun villeihin vuosiin, jolloin esim. Haltin maisemissa "pensa paloi ja miestä väkevämpi virtasi" saaden aikaan todella huolestuttavia ilmiöitä reppuselkäisille tai ahkiota vetäville retkeilijöille tarkoitetuilla autiotuvilla. Vastustamme sitä!".

Kyösti Lamminjoki
1993-

Tunturisusi n:o 777,
Johtajasusi n:o 83,
Ikäsusi n:o 79

Kyösti "Kösä" Lamminjoki on aktiivinen tunturiretkeilijä. Erikoisesti ovat hänelle läheisiä pitkät talviset ahkiovaellukset telttaan majoittuen ja mielellään sesonkiaikojen ulkopuolella. Häntä kiehtovatkin aitojen tunturielämysten etsintä syrjäisiltä alueilta "koskemattomassa" kairassa. Hän on samalla aktiivisti kehitellyt ja kokeillut retkeilyvarusteita. Erävaelluksen SM-kilpailuihin on hän osallistunut säännöllisesti ja saavuttanut parinsa kanssa veteraanisarjan suomenmestaruudenkin.

Kösä on ollut Tunturikerho Kavtsin jäsen sen perustamisesta lähtien ja puheenjohtajana 1984-1988. Hänen valintansa Tunturiladun puheenjohtajaksi osui aikaan jolloin koko Suomi kärsi ennätysmäisestä lamasta. Tämä lama ei näkynyt Kösässä eikä hänen vetämässään Tunturiladussa.

Puheenjohtajana hänen sydäntään lähellä on erityisesti eräretkeilykoulutuksen edistäminen mm. järjestön koulutusohjelmia laadittaessa. Myös hänen aikanaan on jouduttu ottamaan voimakkaasti kantaa Susikyrön ja sen ympäristön luonnonrauhan säilyttämisen puolesta. Järjestön organisaatioiden toimivuutta on Kösä ollut tehostamassa paneutumalla johtokunnan jäsenten työnjakoon ja toimenkuviin. Myös uusia toimikuntia on hänen puheenjohtajakaudellaan perustettu.

Kyöstin motoksi on muodostunut: " Joka sää on retkisää ja Lapista löytyy vielä aitoa erämaata ja retkisesonkien ulkopuolista rauhaa".

Suppea kooste Tunturiladun yhdistystoimintaan vaikuttaneista henkilöistä.

Ilmari "Immu" Sorjonen
Ikäsusi n:o 1

Tunturihiihtäjien kerhon ja Suomen Ladun keskeinen puuhamies. Tunturiladun perustavan kokouksen koollekutsuja. Kierteli jo 30-luvun puolivälissä tunturella ja veti ensimmäisiä eräretkiä Saariselälle. Kuului itseoikeutettuna ensimmäiseksi vihittyyn susiryhmään ja yhtä luonnollista oli kutsua hänet ensimmäiseksi ikäsudeksi.

Suomen Ladun pitkäaikainen toiminnanjohtaja. Lappi ja tunturiretkeily olivat lähinnä hänen sydäntään. Tarpeen vaatiessa hän kutsui ikäsudet pohtimaan retkeilyn ongelmia tai uusia toimintaideoita. Hänen kunniakseen paljastettiin muistotaulu Kiilopään Tunturikeskukseen.

Immun perintönä Tunturiladun pysyvään toimintaan ovat jääneet hänen eräretkikokemuksistaan syntyneet "Tunturiretkeilijän 11 käskyä", jotka on myöhemmin kiteytetty "Tunturisuden viideksi käskyksi".

Frans "Jonne" Saastamoinen
Ikäsusi n:o 17

Erityisesti Saariselkään kiintynyt kuntoliikunnan kehittäjä ja sen pitkäaikainen tiedottaja. Tunturihiihdon uranuurtaja ja Tunturiladun perustajajäsen. Kirjoituksillaan säilyttänyt Tunturiladun alkutaipaleen historiaa keskeiseltä näköalapaikalta sitä tarkastellen. Koko elämänsä ajan merkittävä retkeilyn vaikuttaja ja Tunturiladun vankka tukija. Suomun Ruoktu ja Ruoktun laulu ovat jääneet hänen muistomerkkeinään Tunturiladun historiaan.

Tiedottajan varma vaikutuskeino lehtinaisiin: "Viedä kairaan, tarjota nuotiolla valmistetut lämpimät voileivät nuotiokahvien kera ja istuttaa heidät nuotion ääressä lämmitetylle laakakivelle. Kylmälläkin ruskailmalla syntyy taipumus kirjoittaa kairan ritareista."

Anita Lampén
Tunturisusi n:o 3

Lapin lumo valloitti Anitan jo 30-luvulla. Hän tapasi talvisella eräretkellä 1938 tulevan miehensä Bjarne Lampénin, joka puolestaan valloitti hänet. Yhdessä he vetivät 1946, heti sodan jälkeen, Ylläs-Pallas-Ylläs ahkioretken - tulevien eräretkien kenraaliharjoituksen.

Anita oli paikalla myös Tunturiladun syntysanoja lausuttaessa. Hän osallistui Tunturiladun vaativalle avotunturivaellukselle Kilpisjärvi-Abisko talvella 1948. Tällä matkalla hän osoitti "heikomman sukupuolen" pystyvän tunturivaelluksilla samoihin suorituksiin miesten kanssa, viitoittaen näin ladun naisten kasvavalle talviselle eräretkeilylle. Lumiluolayöpymiset jatkuivat seuraavana talvena Muotkatuntureilla.

Lasten varttuessa Anitan eräretket vaihtuivat perhekeskeisiksi. Vähitellen hän siirtyi taustavaikuttajaksi antaen asiantuntevan ja kannustavan tukensa Jam-Jamille, mahdollistaen miehensä mittavan työn Tunturiladun hyväksi.

Kaj Eräjuuri
Tunturisusi n:o 1.

Kaj tutustui Lappiin 30-luvun alkuvuosina matkatessaan vanhempiensa kanssa usein aina Petsamoon asti. Vuosikymmenen viimeisinä talvina 1938 ja 39 hän vietti hiihtolomat Pallaksella, jonka hotellille yhteydet hoidettiin pororaitokuljetuksin. Talvella 1941 Kaj opetti Kaarina Karin "tytöille" tunturihiihdon jaloja taitoja Pallaksen rinteillä. Osallistui 1946 Lampénin johtamalle Ylläs - Pallas - Ylläs ahkiovaellukselle.

Tunturiladun perustavassa kokouksessa hänet valittiin ensimmäiseen johtokuntaan toimien myös kerhon ensimmäisenä sihteerinä. Hän valloitti Haltin keväällä -47 toistaen vaelluksen seuraavana talvena filmausretken vetäjänä. Jaska junaili omavastuullisesti Tunturiladun nimissä pidetyt talvi- ja kesäkurssit Kilpisjärvellä.

Hän on toiminnan mies, joka ei piilottanut kynää eikä kynttilää vakan alle kovimmassakaan mylläkässä.

Antero Marsio
Tunturisusi n:o 5.

Antero on Tunturiladun perustajajäsen ja kuuluu ensimmäisten tunturisusien kunniakkaaseen joukkoon. Alkuvuosien johtokunnan- ja susivaliokunnan jäsen. Suoritti 1948 Tunturiladun retkeilyjohtajan ja hiihdonneuvojan kurssit. Vauhditti toimintaa ollessaan kerhon retkeilymestarina 40-luvulla.

Osallistui Tunturiladun ensimmäiselle eräretkelle Lappiin - ahkiovaellukselle Haltialle 1947. Antero suoritti kesällä 1948 yhdessä Lampénin kanssa uusia alueita kartoittavan tutkimusmatkan reitillä Outakoski-Levajoki-Rastigaissa-Utsjoki-Nuorgam-Pulmankijärvi-Kaldoaivi-Syysjärvi. Oli vaimonsa Irjan (susi n:o 22) kanssa Muotkatunturien avausleirillä ja ahkiovaelluksella 1949.

Muutettuaan vuosikymmenen vaihteessa Helsingistä Hyvinkäälle hän toimi siellä tunturilatuaatteen herättäjänä.

Unto Pöntinen
Ikäsusi n:o 48

Unto on yksi Tunturiladun perustajajäsenistä. Unto kuuluu ensimmäiseen tunturisusiksi vihittyjen laumaan ollen susi n:o 7. Hän suoritti Tunturiladun retkeilyjohtajakurssin syksyllä 1947. Toimi alkuajan kerhoiltojen järjestelyvastaavana. Unto on vakituinen Kilpisjärven hiihtäjä, ensikäynti Haltialle jo 1948.

Unto on hiihtänyt tunturilatuaan itseään esille tuomatta, mutta lukuisat vaellusryhmät ovat saaneet hänen hienotunteisesti antamaansa opastusta erävaelluksilla. Opastuksesta pääsi osalliseksi kerran myös Unton vetämä täysin ranskalaisista koostuva retkiryhmä.

Kahta viimeisintä kevättä lukuunottamatta hän on kaikkina Tunturiladun toimintavuosina sujutellut Lapin hangilla.

Untolle on myönnetty Suomen Ladun hopeinen ansiomitali.

Yrjö Metsälä
Ikäsusi n:o 5.

Yrjö on kiistämättä Lapin ja koko Suomen kuuluisin sekä arvostetuin tunturiopas. Lukemattomat ovat ne retkeilijät, jotka ovat hänen opastuksellaan tutustuneet Kilpisjärven luontoon, kulkeneet lähitunturella tai vaeltaneet Yrjön johtamina Haltialle asti.

Toimiessaan sodan jälkeen tullimiehenä Karesuvannossa hän avusti Tunturiladun ensimmäisiä Haltialle matkaavia ahkiovaeltajia 1947. Seuraavana talvena Kilpisjärven rajavartiostossa toimiessaan hän osallistui Tunturiladun hiihtokurssien vetotehtäviin avustaen myös seuraavien vuosien sekä kesäettä talvikursseilla.

Yrjö vihittiin tunturisudeksi numerolla 16 sekä kutsuttiin Ikäsusien räätyyn 1952. Oli vuosikymmenet SMY:n ammattimainen tunturiopas sekä kurssien vetäjä Kilpisjärvellä, toimien siellä välillä alan itsenäisenä yrittäjänäkin.

Hän on ansiokkaasti ikuistanut kameralaan kaikkina vuodenaikoina niin suuruntureiden kuin niiden yllä kaareutuvan taivaankannen värikkäitä ilmiöitä. Yrjön valokuvia on julkaistu lehdissä, kuvateoksissa ja lukuisissa postikorteissa.

Kaarlo "Kille" Salkorinne Tunturiladun alkuvuosien retkeilymestari ja johtokunnan 15-vuotinen jäsen. Kuvassa Kille Lapin joulupakettitalkoissa 60-luvulla.

Aaro Raappana,
Ikäsusi n:o 4.

Pohjois-Pohjanmaalta kotoisin ollut - Inarin nimismiehenäkin toiminut - Aaro vaelsi koko ikänsä Lapissa ja sen tuntumassa. Lapin elämä ja erämaa muokkasivat hänestä osaavan erämiehen, joka rakensi kuulun osin maahan kaivetun kämppänsä Saariselälle Luirojärven rantaan. Veti vuodesta 1941 varusteensa "veturilla" talviretkillään ja yöpyi useimmiten rakotulilla.

Loppuvuosinaan Aaro oli innokas tunturilatulainen, lukuisten neuvojen ja ohjeiden antaja osallistuen Sudenpesän, turvekammien ja Ykin sillan rakennustalkoisiin.

Olai Snellman
Tunturisusi n:o 555

Tunturiladun alkuvuosina Olai osallistui aktiivisesti kerhon toimintaan. Vuonna 1948 hän suoritti Tunturiladun hiidonneuvojankurssin. Saman vuoden luhtikuussa hän oli mukana merkittävällä Kilpisjärvi-Abisko ahkiovaelluksella, jonka vaiheista hän ja Lampén kirjoittivat kuvallisia retkiselostuksia aikakauslehtiin, mm Suomen Kuvalehteen.

Hauskana tapauksena ensimmäisiltä eräretkiltään hän kertoi: "Olimme leiriytymässä Rautatunturien maastoon Lampénin johdolla. Muuten niin rauhallinen ja hillitysti käyttäytyvä Bjarne pyöri epätavallisen villisti, kirves kädessään, rakotulipuuksi valitun, suorasyisen kelon ympärillä. Tämän näyn ja mielleyhtymieni innoittamana huudahdin: "Sinähän hypit siinä kuin Njam-Njam heimon päällikkö!" Sanat jäivät Bjarnen mieleen ja niin hän omaksui kutsuma- tai oikeammin arvonimekseen muodon Jam-Jam - eikä syyttä, onhan hän todellinen Tunturiladun "heimopäällikkö" ja "kanta-isä".

Saariselkä oli jatkossakin Olain lempialuetta. Sinne, Suomujoen rantatöyräälle, hän rakennutti 1957 kaikille retkeilijöille tutuksi tulleen Snellmanin kämpän.

Olai lahjoitti Tunturiladulle mahtavat kelopöllit 1996. Palaessaan 50-vuotisjuhlavuoden talvipäivillä, ne samalla toivat lämpimät terveiset puolen vuosisadan takaisilta rakotulilta.

Juho "Jussi" Lagus
Ikäsusi n:o 10

Vuonna 1935 Jussi oli perustamassa "Tunturihiihtäjien Kerhon", joka oli vaikuttamassa Suomen Ladun syntyyn 1938, jolloin kerho luovutti toimintansa Suomen Ladun hoidettavaksi.

Tunturihiihtäjien Kerhossa Jussi oli johtokunnan tarmokas jäsen. Tänä aikana kerhon toimesta ilmestyi Tunturihiihto-kirja, joka lienee ensimmäinen tunturihiihtoa käsittelevä teos.

Jo 65 vuotta sitten aloitti Jussi Lapin retkeilyn. Vuonna -37 hän, Ape Janhunen seuranaan teki noin 500 km reissun. Tällöin hän meloi Lapin jokia aina Jäämerelle saakka, patikoi kairoja ja nousi huipuille kuten Morgam Vibus, Raste Gaise ja monet muut. Aikana jolloin Lapin tunturit olivat vielä hyvin tuntemattomat oli suoritus suorastaan uraauurtavaa laatua tunturiretkeilylle. Esimerkkinä Jussin kyvystä pärjätä erämaassa mainittakoon hänen Moskovan rauhan rajankäyntinsä Sallan Lapissa 1940, jolloin hän reppu selässä patikoi noin 1000 km.

Kun Tunturilatu perustettiin oli Jussi aina sitä tukemassa niin johto- ja Susivaliokunnan jäsenenä kuin muissakin tehtävissä.

Tunturilatuaikanaan Jussi innostui vetämään omatekoista ahkiotaan. Mainittakoon tällaisina hänen retkensä poikki Lapin niin idästä länteen kuin lännestä itään sekä Taka-Lapissa kotareittiä "viitoittamassa".

Immunkammia ja Susi-Kammia hän oli myös rakentamassa.

Vaatimattomana olemukseltaan Jussi omasi oikean tunturihengen, joka varsinkin eräretkillä pääsi oikeuksiinsa. Tällöin hän loi turvallisuuden tunteen ja leppoisan retkeilyhengen ympärilleen.

Aktiivisuunnistajan eräretkien kokemuksetko heijastuvat seuraavasta Jussin limerikistä:

"Kuka eksyi korvessa suuressa?
kuka varpaansa iski juuressa?
Kuka noitui ja vannoi:
Voimat viimeiset annoin,
koskaan rämmi en moisessa tuulessa."

Tunturisusi-merkin suunnittelija Leo Backlen

Leo Backlén
Tunturisusi n:o 17.

Leon ansiosta on Tunturiladulla upea Susimerkki. Sen suunnittelun hän aloitti jo 40-luvulla, päättyen sudenpää-tunturirinne ratkaisuun 1951.

Sudenpesän rakennuskesänä, kahden kuukauden aikana hän kiersi Saariselän tunturialuetta kartoittamassa. Tunturien ja muidenkin maastokohteiden nimeämisessä auttoi Aaro Raappanan paikallistuntemus. Puhtaaksipiirroksen hän suoritti ilmakuvia apunaan käyttäen. Karttaa myytiin Suomen Ladun toimistosta - rahat sai Tunturilatu.

Rakennusmestaria aina Lapissa tarvitaan. Jo 1946 hän oli ollut rakentamassa ystävänsä Stenan majaa Äkäslompolossa ja yhdessä Immu Sorjosen kanssa hän suunnitteli Immun kammin Tuiskukuruun Saariselälle.

Lappi, avotunturit ja siellä lumiluoliin yöpymiset olivat hänelle tuttuja jo jatkosodan ajoilta. Ensimmäisen rauhanajan retkensä hän suuntasi Haltille vähän ennen Lampénin retkikuntaa 1947. Veti hiihtoviikkoja Yläkselläl. Saariselän kautenaan Leo opetti ruotsalaisille Igloo Glubbenin jäsenille rakotulilla yöpymisen ihmeen. Siirtyi itsekin Ruotsin suuruntureita valloittamaan. Kerran hän, lumimajaan hautautuneena, odotti yli kaksi vuorokautta raivoisan lumimyrskyn laantumista Sarekin Pastevaggenissa.

Leo suoritti Skiid- och Friluftsfrämjandetin 3-vuotisen tunturiopaskurssin. Sen kiipeilyjakso Kebnekaisella innoitti uuteen harrastukseen. Hän harjoitteli Ison Karjakaivon jyrkänteellä Nuuksiossa. Kiipesi Lyngevuonosta pystysuorana kohoavan seinämän huipulle asti. Jatkoi harrastustaan 60-luvulla Itävallan, Sveitsin ja Italian Alpeilla. Hän on myös koulutuksen saanut alppiopas.

Leo jatkaa vuosittaisia tunturiretkiä Suomen Lappiin vetäen sinne etenkin amerikkalaisia retkiryhmiä. Henkilökohtaisena mielialueenaan hän pitää Pohjois-Kalottireitin Kilpisjärvi-Abisko osuutta.

Elli, Yrjö ja Arto Pitkänen Helsingin rautatieasemalla lähdössä Sudenpesän rakennustalkoisiin syksyllä 1952.

Elli Pitkänen
Ikäsusi n:o 20

Elli rakastui Lappiin jo 1941 ensimmäisellä Lapinmatkallaan. Yki Pitkäsen puoliso ja uskollinen eräretkikumppani. Perheen elämänrytmiin kuului alusta alkaen vähintään kaksi vuotuista retkeä Lappiin, joista ainakin yksi talvella. Talvisen Haltin Elli valloitti kolmantena naisena 1951.

Voimakkaina ovat hänen mieleensä jääneet monet Saariselän erävaellukset rakotulilla yöpymisineen - ja uppokelit jolloin päivämatka saattoi jäädä kuuteen kilometriin.

Johtokunnan jäsen ja mukana kaikkialla missä tunturilatulaiset jotain tekivät. Elli oli avaamassa Pirkan hiihdon latu-uraa 1954, rakentamassa vanhaa Sudenpesää, turvekammeja ja ensimmäistä Ykin siltaa.

Iloisena ja vireänä Elli oli kaikkien retkien hyvä hengetär, saaden päivän paistamaan synkkänäkin päivänä.

Toivo "Topi" Harjanne
Ikäsusi n:o 19

Topi oli vuonna 1942 työpalvelumiehenä Lapissa, jolloin suoritti ensimmäiset nousut tunturiin. Liittyi Tunturilatuun 50-luvun alussa, oli eräs keskeisistä tunturilatutoiminnan puuhamiehistä hoitaen postitustalkoita, lapinpaketteja Rovaniemelle, susiais- ja muiden tilaisuuksien järjestelyjä, eräretkien ja tunturikurssien vetäjä, johtokunnan pitkäaikainen jäsen. Osallistui myös Susi- ja Morishvein kammien, Susikyrön ja Ykinsillan rakennustalkoisiin.

Topin aloitteesta Susikyrön kämppä, alkuperäissuunnitelmista poiketen, siirrettiin hänen sukunimensä mukaisesti harjanteelle.

Laturetkeilijänä hiihti 1967 Vasalopet-hiihdon sijaluvulle 5491. Saanut Tunturilatuuurastuksestaan tunnustuksena Susinilin.

Yksi yhdistyksen kaikkien aikojen puuhamiehistä. Kun toiset vielä puhuivat asiasta, oli Topi sen jo tehnyt.

Ville Rantala
Ikäsusi n:o 23

Oli Tunturiladun edustajana Suomen Ladun hallituksessa. Aloitti tunturiretket vaimonsa Mirkun kanssa 1952 suunnaten yli 30 eräretkeä Suomen ja Norjan Lappiin.

Oli mukana talkootoiminnassa rakentamassa Morishvein kammia ja Ykinsiltaa, ansiokkaana rakennustoimikunnan puheenjohtajana suunnittelemassa ja rakentamassa Susikyröä. Toimi myös neljä vuotta susivaliokunnan puheenjohtajana.

Löysi Pekanjängän kämpät ja teki Susikyröstä pienoismallin rakennussuunnitelmien pohjaksi.

Ansioplakettien saajat Susiaisissa 1971. Alarivi vas. Brita Saloriutta, Aare Orhanen, Eeva Ratia, Pirkko Päivärinta, Kirsti Päivärinta, Siiri Kostamo, Anja Lehtonen ja Väinö Friman. Ylärivi vas. Antero Tarvainen, Ville Rantala, Yrjö Suuniittu, Hannu Hiltunen, Väinö Martikainen, Pekka Huttunen ja Pekka Järvinen.

Maj-Lis "Maija" Kihlberg

Tunturisusi n:o 64

Maj-Lis Lindholm antoi sydämensä Lapille jo ensikäynnillä Kilpisjärvellä 1948 ja kävi kahtena seuraavana kesänä valloittamassa Haltian. Vuosikymmenen vaihteessa hiihteli kolmena talvena Ylläksellä. Etelässä hän oli Pirkan hiihdon avaushiihtäjä ja pohjoisessa "Ahkiotytöt" -ryhmän jäsen tehden talvi- ja kesäretkiä Saariselän tuntureille. Ryhmän kahden muun naisen avioiduttua siirtyi ryhmään Jam-Jam, Yki, Elli, Jänkä-Jussi ja Eeva, joka teki pitkiä yhteisiä ahkioretkiä etenkin Muotka- ja Paistuntureilla.

Sudenpesän rakentaja 1952. Sieltä on peräisin lempinimi Vanha-Maija. Kivenpyörittäjä ja turpeenkantaja Susi-, Aku-, sekä Morishvein kammien talkoissa. Kammitalkoiden välaikana vaihtoi sukunimeä Paavon astuessa elämän retkikumppaniksi. Maija kuuluu myös Ykin-Silta II kunniakkaaseen rakentajajoukkoon.

Hän toimi neljä vuotta tunturiladun johtokunnassa ja oli yksi naistoimikunnan perustajajäsenistä. Uurasti toimikunnan hankkiessa ja tehdessä kymmenenä vuonna joulupaketteja Lapin vähäosaisille.

Maija ja Paavo jatkavat edelleen vuotuisia tunturilatuhenkisiä matkojaan Lappiin.

Paavo Kihlberg

Ikäsusi n:o 73

Paavon ensimmäinen Lapinmatka suuntautui kesällä 1955 Kilpisjärvelle. Haltian tienoot jäivät silloin sateen ja sumun vuoksi valloittamatta. Kymmenissä lasketaan ne kerrat, jolloin hän on Taka-Lapin ja varsinkin Käsivarren tuntureita valloittanut.

Varsinainen valloitus tapahtui kuitenkin Kevon putouksilla. Siellä hän ja "Vanha-Maija" kihlautuivat jatkaen Kevolta Muotkatuntureille yhteistä pesää rakentamaan - yhteistä Tunturiladun Susikammia. Seuraavana kesänä kuume keskeytti Paavon Akukammin talkoot. Hevosvetoisessa reessä, maanläheisesti vaakatasossa, hän palasi poikki Paistunturien Outakoskelle toipumaan. Seuraavana kesänä, Morishvein kammitalkoissa, Paavo korjasi vahingon. Sinne hän, Maija ja kumppanit lensivät vesitasolla vieden myös rakennustarvikkeita mennessään.

Paavo kuului sillanrakentajien ydinryhmään käyden Ykin ja Jussin kanssa tutkimassa Ivalojoen siltojen pystytyspaikat ja oli niitä myös rakentamassa.

Paavo oli johtokunnan monivuotinen jäsen sekä juhlakirjatyöryhmän 1950-1960-lukujen asiantuntijajäsen.

"Ahkiotytöt" Mailis Auterinen, Maija Kihlberg ja Anja Grönfors Saariselän vaelluksella 1955.

Siiri "Sami" Kostamo

Ikäsusi n:o 63

Sami kuului vuosina 1959-67 susivaliokuntaan, niistä viisi vuotta sihteerinä. Oli herättämässä ajatuksen paikallisista tunturikerhoista ja keksi niille saamenkielen lukusanat nimiksi. Tunturikerho Kuokten perustajajäsen. Toimi myös yhden kauden Suomen Ladun hallituksessa.

Tunturikäyntejä nelisenkymmentä, niistä parikymmentä eräretkeä Suomen lisäksi Ruotsin ja Norjan tuntureille. Suoritti kaksi yli kolmensadan kilometrin vaellusta. Osallistui Susikammin ja Ykinsillan rakentamiseen sekä Pekanjängän kämpän purkutalkoisiin.

Eeva Ratia

Ikäsusi n:o 24

Kaunispään alamajalla 1951 vietetty hiihtoviikko nostatti Eevassa lapinkuumeen ja jo samana vuonna valloitettiin Haltia ja Kebnekaisekin. Ammattitaitoisena emäntänä hänen tehtäväkseen annettiin ratkaista Tunturiladun alkuvuosien erilaisten tempausten muonituspulmat. Hän oli rakentamassa Tunturiladun turvekammeja ja Ykinsiltoja.

Toimi aktiivisena johtokunnan sekä naistoimikunnan jäsenenä. Eeva oli vuosia Tunturiladun edustajana Suomen Ladun hallituksessa toimien myös suurkeittiöasiantuntijana Kiilopään Retkeilykeskusta suunniteltaessa.

Kullervo Kemppinen

Ikäsusi n:o 13

Ensivaellus reitillä Pallas-Hetta 1948. Samoilut jatkuivat seuraavan vuosikymmenen alusta Saariselän alueella laajentaen lopulta retkireviirinsä käsittämään koko Lapin.

Aloitti Lumikuru-kirjallaan Lapin eri retkeilyalueita kuvaavan kirjasarjan julkaisten myös laajan eräretkioppaan. Kirjat toivat Lappiin runsaasti uusia vaeltajia. Nähtiinpä joidenkin ensikertalaisten kulkevan Saariselällä Lumikuru -kirja kädessään. Pitää kirjallisina innoittajinaan Paulaharjua ja Wallenusta.

Vihittiin sudeksi 1959 ja on aina tarvittaessa avustanut Tunturilatulehteä, toiminut juhlaesitelmöitsijänä sekä järjestön sisäisten kirjoituskilpailujen jyryn jäsenenä.

Erik Pihkala

Ikäsusi n:o 12

Erik teki merkittävän työn erävaellusten, retkivarusteiden ja -muonan kehittelyssä. Aluksi Ruotsin suuruntureilla kokemuksensa hankkinecna osallistui erävarusteiden kokeiluleireihin. Hän suunnitteli ensimmäisen Karoliinien muistohiihdon, toteuttaen sen retkiryhmänsä kanssa, avaten näin tunturihiihdolle uuden historiallisen retkireitin, jolle tunturilatulaiset myöhemminkin ovat suunnanneet matkansa.

Erikin näkyvimmäksi suoritukseksi muodostui hänen johtamansa Grönlannin poikkihiihto1966, joka 600-kilometrisenä vaati henkistä kestävyyttä, kovaa kuntoa sekä ääriolosuhteisiin soveltuvia varusteita.

Hän kohotti kuntoaan maratonmittaisilla juoksulenkeillä ja laturetkillä ollen vahvasti vaikuttamassa myös Finlandia-hiihdon syntyyn.

Brita Saloriutta

Ikäsusi n:o 30

Brita on kolunnut lukemattomat kerrat Lappia niin hiihtäen kuin jalkaisinkin. Menevälle sattuu ja tapahtuu. Ollessaan kerran vetäjänä ja koekahlaajana Luttojoen ylityksessä Oskarinkoskella, imaisi vuolas virta hänet pyörteisiinsä pinnan alle. Ripeä rinkan vatsavyön avaus pelasti hänet umpisukkelista vetotehtävää jatkamaan.

Brita osallistui 1962 Karoliini-hiihtovaellukseen. Aikaa häneltä on riittänyt myös Tunturiladun yhteisiin tempauksiin kuten Morishvein kammin, Ykin sillan, Kiilopään padon ja Susikyrön rakennustalkoisiin. Hän oli myös purkamassa Pekanjängän metsätyökämppää Susikyrön rakennustarpeiksi.

Brita tallensi mainiolla mustavalko-kuvillaan Tunturiladun tapahtumia Lapissa. Hän kuuluu Kavtsin perustajajäseniin ja toimi alkuaikoina sen kerhotoimikunnassa.

Britalle on myönnetty Suomen Liikunta-kulttuurin- ja Urheilun Ansiomitali.

Kirsti Päivärinta

Ikäsusi n:o 32

Kirsti liittyi Tunturilatuun jo 1948 ja osallistui samalla vuosikymmenellä kerhon tunturihiihtokursseille Kilpisjärvellä. Hän retkeili erityisesti Saariselän, Sevettijärven ja Näätämön alueilla sekä Ivalon ja Lemmenjoen kultamailla. Hän oli myös Raututuntureille pystytetyn, nyttemmin jo maatuneen, Tammukammin rakennustalkoissa Vuokatinkävijöiden kanssa.

Muistelee miten alkuvuosikymmeninä Lapin linja-autot toimivat paikallisina tietotoimistoina. Näiden automatkojen penkki- ja ovensuukyselyistä on erityisesti jäänyt mieleen oivallinen tietäjä- ja juttukaveri "Taka-Lapin Jooseppi" - Jooseppi Guttorm.

Kirsti toimi tarmokkaasti naistoimikunnassa. Etenkin joulupakettien valmistus ja lähettäminen Lappiin oli hänen sydänasioitaan.

Kirstille on myönnetty Suomen Ladun hopeinen ansioplaketti.

Pirkko Päivärinta

Ikäsusi n:o 33

Pirkon aktiivinen Tunturilatutoiminta alkoi 50-luvun lopulla. Hän uurasti useana vuonna johtokunta- ja naistoimikuntatehtävissä. Talkoomatkojen lisäksi vuosittaiset lapinretket kuuluivat ohjelmaan.

Erityisesti hän muistelee ensikäyntiään Lemmenjoelle. "Ollessamme tauolla Pellisen kämpällä, siellä majaileva kullankaivaja tarkkaili ja punnitsi meitä kotvan katseellaan siirtyen sitten punnitsemaan kultahippuja kangaspussiin. Nyöritettyään sen hän työnsi pussin käteeni sanoen tähän tapaan: Tyttö, kun kerran olet menossa tuohon suuntaan, niin ota tämä kulta ja vie se Miessijoen kuvernöörille Heikki Pihlajamäelle."

Kultakuriiri-Pirkon ja sisarensa Kirstin kullanarvoisesta työstä Tunturiladun hyväksi kertoo kuvaavasti juhlavuoden 1971 ansiomerkkikronikka: "Tunturiladun työssä tyttöä on meillä kaksi, joiden panosta et hevin ylitä, saa paremmaksi. - Jos pojat toiminnassa joskus poikain puolta veti, sisarukset tasapainoon heidät löysi heti."

Pirkolle on myönnetty Suomen Ladun hopeinen ansioplaketti.

Heikki Gröhn ikäsudeksi vihittynä Kiilopäällä 1976.

Heikki Gröhn

Ikäsusi n:o 35

Lapin hiihtokursseilta ja kairoihin tekemiltään eräretkiltä Rovaniemelle asettunut Gröhnin Heikki on ollut yhdys- ja luottomiehenä Tunturiladun Lappiin kohdistuneissa hankkeissa. Kulloisetkin puuhamiehet Yki Pitkäsestä Huttus-Pekkaan ovat voineet turvautua hänen apuunsa. Näin Heikin paikallistuntemus ja tärkeät ihmissuhteet ovat olleet Tunturiladun käytettävissä.

Lukemattomia kertoja hän on aikaansa säästämättä ollut mukana hoitamassa mitä erilaisimpia Tunturiladun asioita eri puolilla Lappia, esimerkkeinä Susikyrön tonttikaupat, kaava-asioiden seuranta Vuontisjärvellä tai Tsarmin saunahirsien osto Metsähallitukselta.

Heikki on Vuokko vaimonsa kanssa lahjoittanut ja toimittanut Kiisan saunaan tarvittavat kelohirretkin. Myöskin Tunturiladun jouluisten lahjapakettien jatkokuljetus perheisiin eri puolille Lappia tapahtui toistakymmentä vuotta Heikin järjestämänä Eskelisen linja-autoilla - parhaimmillaan yli 500 kiloa viiteentoista perheeseen toimitettuna.

Hannu Hiltunen

Ikäsusi n:o 36

Partio- ja urheiluseuratoiminnan jälkeen Hannusta tuli vannoutunut tunturivaeltaja vuonna 1 ennen Kemppisen Lumikurun ilmestymistä. Tempaistiin johtokuntaan 1966 ja oli sen jäsen seuraavat 12 vuotta. Tällöin hän suunnitteli mm yhdistyksemme metallisen rintamerkin. Tehtyään Susikyröön pystytetyn niliaitan piirustukset, siirsi saman kuvion kangasmerkkiin. Myös susivihkiäisten lavasteet, illalliskortit sekä näyttelyt ovat hänen käsialaansa kyseiseltä ajalta.

Annettuaan nimen Tunturiluuta- Operaatiolle Hannu myöhemmin innosti Maailman Luonnon Säätiön tulemaan mukaan laajentamaan operaatiota. Vaikutti osaltaan myös Pidä Lappi Siistinä ry:n syntyyn ja sen julkiseen kuvaan. Siirtyi välillä pitkistä eräretkistä vaimonsa Eilan, susi no 305, kanssa lastensa ehdoilla tapahtuvaan retkeilyyn Lapissa.

Hannu palasi ruotuun ja "piireihin". Veti retket napapiiriä pitkin itärajalta-länsirajalle juhannusta edeltävillä viikoilla halki kukkivien hillasoiden, välillä mutakylvyistä "nauttien".

Hiihtää, jos etelässä on lunta, talven mittaan 1000-2000 km - ja kaikki tämä vain ettei jäisi Eilasta jälkeen keväisillä tunturihangilla. Väliajat ovat kuluneet tiiviisti tätä julkaisua valmistellessa.

Raimo "Rami" Niklander

Kunniasusi n:o 5

Rami aloitti Lapinmatkat 1952 yli tuhatkilometrisellä pyöräretkellä Kilpisjärven kautta Narvikiin. Sittemmin hänelle on kertynyt kuutisenkymmentä tunturikäyntiä. Hän on kesä- ja syysretkien kokenut taivaltaja sekä niiden pidetty vetäjä, kuten myös pitkällä johtajasusivaelluksella Utsjoelta Kiilopäälle. Onpa hän ehtinyt suunnata joutuisat askeleensa myös Norjan tuntureille. Sitävastoin talvisin Rami keskittyy laskettelun ja on tällöin toiminut myös lukuisten hiihtokurssien vetäjänä.

Aktiivinen seuratoimintamies. Oli 50- 60-luvuilla mukana Helsingin Ladun ja Latuneuvojien tehtävissä sekä sen jälkeen kuului Tunturiladun keskeiseen "iskuryhmään" joka toteutti lukuisia susiaisia sekä muita yhdistyksen tilaisuuksia.

Nimettiin jäseneksi susivaliokuntaan 1971 ja on ollut sen pitkäaikaisin puheenjohtaja vuosina 1976-92. Kuului 70-luvun lopulta alkaen yli 10 vuoden ajan Tunturiladun johtokuntaan, toimien myös varapuheenjohtajana. On osallistunut lähes kaikille Suomen Ladun leiripäiville.

Rami on toiminut myös tämän juhlakirjatyöryhmän puheenjohtajana.

Väinö "Väiski" Friman

Ikäsusi n:o 26

Liittyi Tunturilatuun 1963, aloitti tunturiretkeilyn jo edellisellä vuosikymmenellä kulkien myös Ruotsin tuntureilla. Kuulunut rakennustoimikuntaan. Oli Pekanjängällä, Susikyrössä sekä molempien Ykinsiltojen rakentamisessa mukana sekä oli Tunturiladun kultavaltauksen, Susi-Äytsin, puuhamies hankkien sinne huuhdontavälineet tunturilatulaisten käytettäväksi.

Taitava käsistään, materiaalinaan tuohi, kelo ja pahkat, töinään mm. Susikyrön nimilaatta, susiaisten rintamerkit ja talkooporukoiden rintatähdet.

Pekka "Huttus-Pekka" Huttunen

Kunniasusi n:o 3

Oli jälleenrakentamassa Ounasjokivarren tuhottuja kyliä heti sodan jälkeen. Eräretket alkoivat kuitenkin vasta 1964. Osallistui Ykinsilta II rakennustalkoisiin ja vuodesta 1971 alkoi Tunturiladun johtokunnan jäsenyys ja pitkä rakennuspäällikkökausi.

Sydämenasioiksi muodostuivat Susikyrön lisärakentaminen sekä Talaksen ja Kiisan palstojen etsintä, hankkiminen ja rakentaminen. Kiersi lukemattomat kerrat tunturilatuasioissa Lappia, tehden joka vuosi 6-8 kämppien tarkistuskierrosta. Suunnitteli ja johti talkoot taloudellisesti järkevästi ja eri alueille sopivin omaleimaisin ratkaisuin, saaden 1992 ansioistaan "Tunturiladun Kämppäneuvoksen" arvonimen. Kiisan turvekammi ristittiin sen valmistuttua "Pekankammiksi".

Rakentamisvastuun päättyessä 1992 Kaisa Oksanen riimitteli silloin 80 vuotiaasta umpisavolaisesta Pekasta: "Vaekka vueskymentäie monta / on vetännä hän rakennussavottoo / ja talakooväkkee hualinu / on melekeen ympärj mualimoo / niiv väsymisen merkkijä liijemmi / ei kukkaa hänessä huomanna oo!"

Tapani Piirainen oli vanhan eräperinteen taitaja ja sen tinkimätön vaalija.

Tapani "Oaivi-Tapsa" Piirainen

Ikäsusi n:o 16

Lähes maaninen kuntoliikkuja, eräretkeilyn kehittäjä ja tunturihuippujen valloittaja, aloitti harrastuksensa 50-luvun lopulla. Retkien tarkka kirjaaja, kuvaaja ja kuvittaja. Vuoteen 1969 mennessä -ikäsusivuotenaan - oli muistiinpanojensa mukaan vienyt tunturiin 159 henkilöä, vaeltanut 5428 kilometriä, viettänyt erämaassa 293 vuorokautta, yöpynyt 48 kertaa lumikiepissä, louteella tai laavulla sekä vienyt rinkkansa tai ahkionsa 64:lle huipulle.

Vetämillään retkillä opetti päivämatkojen kulkemista ilman karttaa sekä kompassia sekä vain minimivarustein varustautuneena.

Vuodesta 1969 alkaen oli kaksi kautta Tunturiladun johtokunnassa. Menehtyi 1986 kesken talvivaellustaan Käsivarren tuntureilla.

Aarno "Petteri" Wäänänen ja Eila Wäänänen

Ikäsusi n:o 25 sekä
Tunturisusi n:o 490

Petteri ja Eila ovat ansioituneita tunturikävijöitä, ulottaen retkensä myös Kebnelle ja Norjan tuntureille sekä rakentaneet oman tukikohtansa Hetan Ullajärvelle.

Petteri toimi useita vuosia Tunturiladun johtokunnassa varapuheenjohtajana ja myös susivaliokunnan puheenjohtajana sekä Eila valiokunnan sihteerinä.

He ovat osallistuneet aktiivisesti Pekanjängän purkutalkoista Susikyrön ja Ykinsiltojen rakentamisiin sekä Susiäytsi-suunnitelman toteuttamiseen.

Erityisen onnistuneeksi osoittautui Petterin organisoima ja johtama ensimmäinen Tunturiluuta- operaatio vuonna 1973.

Sirkka Laakso

Ikäsusi n:o 38

Sirkka liittyi Tunturilatuun 1964. Ensimmäisen eräretken hän teki 1962 Hetta-Ylläs välillä. Hän osallistui useisiin Tunturiladun talkoisiin. Oli monivuotinen johtokunnan sekä susivaliokunnan jäsen. Tunturilatu-lehteä hän kokosi lukuisat kerrat hankkien siihen myös ilmoituksia . Hänen ensiaputaitojaan on hyödynnetty Tunturiladun toiminnassa.

Kun kevät koittaa, tapaa hänet varmimmin Kilpisjärven takaisilla tuntureilla.

Kauno "Kake" Laine

Ikäsusi no. 39

Kake liittyi Tunturilatuun 1966. Ensimmäisen lapinmatkan hän teki jo vuonna 1951, toimien silloin Rovaniemen Markkinoilla-elokuvan pääkuvaajana. Elo- ja valokuvauksen ammattilaisena on tehnyt mm. diasarjan saamelaisten pukukulttuurista.

Hän suoritti mittavan työn kuvatessaan vuoden 1972 Susikyrön juhlasusiaiset 16 mm:n filmille ja äänittäessään Pallasalueen väärtiemme haastatteluja. Tunturiladun 50-vuotisjuhlaohjelmaan liittyen äänitti myös vanhan polven tunturilatulaisten haastatteluja.

Erityisesti Kaken sydäntä lähellä on saamenkieli ja saamelaisuus sekä Lappia koskeva kirjallisuus, jota hänellä onkin mittava kokoelma.

Kaken laajaa tietoutta on käytetty hyväksi myös susivaliokunnassa, jonka jäsen hän oli yli 20 vuotta.

Erkki "Eki" J Tolvanen

Johtajasusi n:o 118

Eki tunsi Lapinkuumeen ensi oireet Rovaniemen Markkinoilla elokuvan syntysijoilla Kaunispään Alamajalla 1951. Eräretket hän aloitti suoraan Haltin valloituksella 1954.

Seuraavina vuosina hänet nähtiin usein Saariselän tuntureilla - ja vuonna 60 myös kuultiin. Vaikka hän ei vielä silloin ollutkaan tunturisusi, osasi hän aidosti matkia suden ulvontaa. Retkitovereilleen Eki antoi näytteen taidostaan Luirojärven länsirinteellä, toistaen ulvonnan muutamia kertoja ennen Luirojoen luusuaan tuloa. Myös kaksi naista, Rajamiesten kämpän lähistöllä, kuuli ulvonnan ja hyytävän äänen yhä lähestyessä he hädissään sulkeutuivat majaan. Ovi oli visusti kiinni ja tytöt sisällä nenänpäät valkoisena "susien" tulessa paikalle. Asian paljastuessa nauru maittoi ja on maittanut myöhemminkin retkeläisten tavatessa.

Eki teki suuriarvoisen työn kuvaten, kooten ja hoitaen Tunturiladun kuva-arkistoa kahden vuosikymmenen ajan. Ilman Ekin kameraa olisi tämäkin kirja monta kuvaa köyhempi.

Kymmenien Tunturiladun tapahtumien ikuistajat Kake Laine ja Eki Tolvanen kerrankin kameran "otkealla" puolella .

Eino "Eikka" Häjänen

Ikäsusi n:o 43

Eikka tuli mukaan Tunturiladun toimintaan 1968 Ykinsillan jälleenrakennustalkoissa osoittautuen mainioksi puutyömestariksi. Hänestä Huttus-Pekka sai luotettavan "työrukkasen" Susikyrön ja Susi-Talaksen rakennus- ja kunnostustalkoisiin. Eikan tekoa ovat kämppiemme jykevät ovet, jotka pysyvät vankasti saranoillaan. Samoin Eikan sorvaamia ja lahjoittamia olivat ne puiset kynttilänjalat, jotka olivat säännöllisesti susivihkiäisten arpajaisvoittoina. Hänen veistämiään ovat myös Susikyrön niliaitta sekä tunnustuspalkintoina jaetut "Susinilit".

Vaikka Eikka käytti kaikki lomansa Tunturiladun tehtävissä, ehti hän osallistua hiihtoviikoille ja suorittaa eräretkiä Saariselälle, Käsivarteen ja lähes nelisatakilometriseksi venyneen johtajasusivaelluksen Utsjoelta Susikyröön.

Väinö "Vänni" Martikainen

Ikäsusi n:o 46

Susivaliokunnan pj 1993-96. Aktiivinen eräretkeilijä jo 60-luvun alkupuolelta alkaen. Kolbman perustajajäsen, joka on tarmokkaana hoitanut niin kerhon sihteerin tehtävät kuin puheenjohtajuudenkin. Hän on paneutunut Kolbman edustajana Sata-Hämeen Taipaleen reitistön suunnitteluun ja vetää edelleenkin kyseisillä reiteillä vaelluksia Sata-Hämeen Karhujen riveissä.

Lappi on kuitenkin vetänyt häntä puoleensa voimakkaimmin. Vänni on toteuttanut pitkiä vaelluksia mm kveenien reiteillä eteläisestä Lapista Norjaan sekä Petsamoon. Hän on myös kulkenut kilpaillen kairaa, tuloksena mestaruus Erävaelluksen SM-kilpailuissa 1980. Johtanut Kolbman järjestämät kyseiset kilpailut Sallassa. On myös SL:n leiripäivien vaelluskilpailujen ansioitunut vaeltaja ja niiden järjestäjä.

Vänni on tehomies myös Tunturiladun talkootoiminnassa.

Matti Rekola, mies monessa mukana.

Matti Rekola

Ikäsusi n:o 56.

Aktiivinen retkeilijä jo poikaiästä alkaen. Tykästyi 70-luvun alussa Kolbman toimintaan ja onkin hoidellut vuorollaan kerhon kaikkia vakansseja. Ennenkaikkea idearikkaana monipuolistanut Kolbman toimintaa erikoisvaelluksillaan Lapissa sekä kotiseudun retkeilyssä.

Hän on kiertänyt myös kilpailumielessä kairoja, tuloksena mm kolme Erävaelluksen SM-mestaruutta. Ollut mukana kehittämässä kyseistä SL:n toimintaa vastaten monissa kisoissa ansiokkaasti mm ratamestarin tehtävistä. Kirjoittanut SM-Erävaellus 20 vuotta - historiakirjan. Hän on kirjoittanut myös Saivare-nimimerkillä Tunturilatu- sekä Latu ja Polku-lehtiin kiintoisia ja kantaaottavia juttuja retkeilystä.

Matti on Tunturiladun aktivisti, monien aloitteiden mies, toimii TL-lehden julkaisutoimikunnassa sekä voitti Tunturilatu-mitalin suunnittelukilpailun. Aikaansaava mies - Tunturiladun talkoissa Tsarmin kämppätalkoissakin hän oli mukana koko kesän.

Tunturiladun tutkimusmatkailija ja huippumies, joka on kiipeillyt korkeimmille huipuille Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ja Itävallassa. Tehnyt nousuja etelässä Alpeilla, mm Mont Blanc, pohjoisessa Huippuvuorilla sekä idässä Kuolassa ja Uralilla.

Hemmo Kivilaakso

Ikäsusi n:o 50

Uupumaton tunturiretkeilijä ja ylipitkien eräretkien (yli 500 kilometriä) taitaja, kiinnostui todenteolla Elli-vaimonsa kanssa Lapista l965, oli kiireetön suomalaisten kairojen taivaltaja, jonka sydäntä lähellä olivat erityisesti Utsjoen ja Enontekiön koivuvyöhykkeet sekä Kiisa ja sen tunnelmat. Nuvvuksen heinätalkoiden ja Login Kurjenrahkan turvekammin puuhamies.

Tunturiladun johtokunnan jäsen, osallistui Tunturiluuta-operaatioon, Susikyrön ja Susi-Talaksen rakennus- ja kunnostustalkoisiin sekä Susi-Kiisan Pekankammin ja saunan pystyttämiseen.

Suomen Ladun ansioplakettien ja mitalien jako 1977. Edestä vas. Pekka Huttunen, Eila Hämäläinen, Matti Mäbönen, Mauri Tani, Viljo Teittinen, Annikki Hakavuo, Marjatta Halkonen, Unto Pöntinen, Aune Konttinen, Sirkka Iivanainen, Elma Mäkinen, Sirkka Seliste, Anja Pajunen, Sirkka Laakso ja Anja Hubtala. Takana vas. Lasse Lindberg, Veikko Tyrväinen, Marjatta Lindberg, Kauno Laine, Eino Häjänen, Antero Tarvainen, Väinö Martikainen, Eila Wäänänen, Reino Kärkkäinen, Aarno Wäänänen, Rainer Paasonen, Anneli Peltonen, Raimo Niklander, Antero Arola, Toivo Harjanne ja Yrjö Suuniittu.

Vappu Hietala

Tunturilatu-mitali n:o 1

Oli johtokunnan jäsen ja sihteeri, myöhemmin taloudenhoitajana kehitti Tunturiladun kirjanpidon uuden yhdistyskirjanpitolain edellyttämään muotoon. Selvitti laskelmillaan yhdistyksen - ensisijaisesti kämppätoiminnan- taloudellisia perusteita ja toimintalinjoja. Toiminut Tunturiladun tarkkana tilintarkastajana.

Vappu on osallistunut koulutustoimikunnan työhön sen laatiessa kesä- ja talviretkeilyn peruskurssikansiota. Kantoi keskeisen vastuun Tunturiladun 50-vuotisjuhlien järjestelyistä. Vappu on toiminut taitavana kokousten puheenjohtajana sekä vaativien juhlatilaisuuksien ansiokkaana suunnittelijana ja juontajana. Sydänasioinaan hän pitää saamelaisuutta ja saamelaiskäsityötä antaen vahvan panoksen saamelaiskäsityö-tapahtumien järjestämisessä.

Vappu on mainio tunturiretkeilijä majoittuen telttaan oli sitten kesä tai talvi.

Alpo "Alpiini" Mäntynen

Ikäsusi n:o 65

Aloitti eräretkeilyn Saariselällä 1963. Hän on ollut johtokunnan jäsenenä sekä aktiivinen talvipäivien järjestäjä. Osallistui myös Tunturiluuta-operaatioon sekä Kiisan kämppä- ja saunatalkoisiin. Tunturikerho Kuhttan monivuotinen puheenjohtaja.

Toiminut yli neljästäkymmenestä eräretkestään vähintään kolmellakymmenellä nuorten vetäjänä tehden näin uranuurtajan työtä Tunturiladun piirissä.

Pauli Hakulinen

Ikäsusi n:o 70

Pauli on kultamies, kodanrakentaja ja Rastegaissan kävijäin kerhon perustajajäsen. Hän oli Tunturilatu-lehden toimittaja elävöittäen TL-lehteä kirjoituksillaan ja piirustuksillaan. Toimi useita vuosia kuva-arkiston hoitajana.

Susiäytsiltä todettua: "Kalalupa kannattaa varata mukaan, jotta voi laillisesti kalastaa ja saada kalaa Ravadaksesta. Kalaa saa huonompikin kalamies. Koin sen tänä kesänä".

Tapani "Tapsa" Oksanen,

Tapsa sai Tunturiladun 50-vuotisjuhlissa Tunturiladun hopeisen mitalin n:o 2 ansioistaan monissa rakennustalkoissa. Tämä Huttus-Pekan luottomies on monitaitoinen talkoolainen, joka hallitsee hirsityöstä tervahaudan polttoon kaikki erämaarakentamisessa tarpeelliset taidot takoen omat kirveet ja puukkonsakin.

Mittavan työpanoksen lisäksi ehtinyt Kaisoineen myös monille tunturivaelluksille.

Terttu Civil

Ikäsusi n:o 62.

Terttu on osallistunut Tunturiladun toimintaan 1969 alkaen Hän on heilutellut tunturiluutaa, osallistunut innolla Tunturiladun kämppätalkoisiin, kuten Sudenpesän uudelleenrakentamiseen jne.

Hän on antanut vahvan panoksen yhdistyksen toimintaan eräretkitoimikunnan vetäjänä aikana, jolloin laadittiin Eräretkeilyn perustietoja - kansio. Ollut useita vuosia Tunturiladun johtokunnassa, Kolbman puheenjohtajana, erävaelluksen SM kilpailujen johtotehtävissä, Tunturiladun koulutusjärjestelmän kehittämisessä ja monessa monessa muussa.

Ansiostaan Tertulle on myönnetty Suomen Ladun kultainen ansiomitali.

Arvo "Arska" Anivuo

Johtajasusi n:o 151.

Arska teki ensimmäisen retkensä Lappiin 1949 nuorena partiolaisena jolloin häneen iski Lapinhulluus. Hän liittyi Tunturilatuun 1975, jossa toimimisesta tuli hänen pääharrastuksensa.

Arska on toiminut useita vuosia Tunturiladun johtokunnassa vastuualueenaan mm kerhoasianhoitaminen eri toimikunnissa: eräretkitoimikunta, järjestötoimikunta - jota hän oli perustamassa, susivaliokunta.

Oma lukunsa on Arskan talkootoiminta yhdistyksemme ja Ovtsin kämpillä. Niissä hän on yhdistänyt mukavasti huvin iltarupatteluina ja hyödyn työntekona. Tulosta on syntynyt aina tervanpolttoa myöten. Tyydytettyään tunturialueilla vuosikymmeniä jatkuneen vaellusviettinsä aiheuttaman nälän on Arskalle myöhemmin jäänyt aikaa syventyä Lapin historiaan ja kirjallisuuteen.

Ansioistaan hänelle on myönnetty Tunturiladun Susipannu ja Suomen Ladun hopeinen ansiomitali

Marita "Marsu" Maula

Johtajasusi n:o 166

Marita liittyi Tunturilatuun 1982 toimien jo seuraavana vuonna Kavtsin sihteerinä ja retkitoimikunnassa ja 1991 lähtien Tunturiladun sihteerinä. Sen ohessa Marsu on ahkeroinut Tunturiladun lukuisissa toimikunnissa, joista erityisen ansiokkaasti Retkitoimikunnassa Eräretkeilyn perustietoja-kansion aikaansaamisessa sekä Koulutustoimikunnassa luotaessa Tunturiladun koulutusjärjestelmää. Edelleen häntä ovat samanaikaisesti työllistäneet johtokunnan työvaliokunta, Julkaisutoimikunta ja Susivaliokunta - etenkin susisääntöjä uudistettaessa sekä sokerina pohjalla Historiikkityöryhmän kokoaman aineiston puhtaaksikirjoittaminen kerta toisensa jälkeen.

Kaiken ylläolevan lisäksi Marsu on ehtinyt vuosittain telttailemaan talvisin, kiikaroimaan lintuja kesävaelluksilla ja osallistumaan yli 10 kertaa erävaelluksen SM kilpailuihin Hannunsa kanssa.

Ansioistaan Maritalle on myönnetty Tunturiladun Susipannu ja Suomen Ladun kultainen ansiomitali.

TUNTURILADUN VASTUUHENKILÖT

Puheenjohtajat

Bjarne Lampén, 1946-49
Aaro Laine, 1949-55
Yrjö Pitkänen, 1955-69
Bjarne Lampén, 1969-71
Antero Tarvainen, 1971-85
Yrjö Suuniittu, 1986-92
Kyösti Lamminjoki, 1993-

Varapuheenjohtajat

Esko Palmio, 1946-47
T.I. Sorjonen, 1947-49
Bjarne Lampén, 1949-51
Olavi Masalin, 1951-55
Juho Lagus, 1955-62
Bjarne Lampén, 1962-64
Juho Lagus, 1964-67
Bjarne Lampén, 1967-69
Alpo Labti, 1969-70
Antero Tarvainen, 1970-71
Aarno Wäänänen, 1971-77
Yrjö Suuniittu, 1977-85
Raimo Niklander, 1986- 89
Eero Hämäläinen, 1990-95
Tapani Paavola, 1996-

Johtokunnan jäsenet

Katri Eronen, 1946-47
Kaj Eräjuuri, 1946-47
Jaakko J Leppäluoto, 1946-49
Esko Palmio, 1946-47
Antero Marsio, 1947-49
Vellamo Hakola, 1947-49
Toivo Ilmari Sorjonen, 1947-49
Urpu Upari, 1949-56
Kaarlo Salkorinne, 1949-65
Olavi Masalin, 1949-55
Bjarne Lampén, 1949-69
Eva Tigerstedt, 1951-55
Pentti Stira, 1951-53
Juho Lagus, 1953-67
Elli Pitkänen, 1955-57
Veli Grönfors, 1955-57
Maj-Lis Lindholm, 1956-60
Mailis Auterinen, 1957-59
Antero Tarvainen, 1957-59, 1963-71
Toivo Harjanne, 1959-79
Eira Halén, 1960-63
Paavo Kihlberg, 1960-70
Pirkko Päivärinta, 1963-67
Hilkka Repo, 1963-69
Hannu Hiltunen, 1966-78
Eeva Ratia, 1968-69
Esko Venäläinen, 1968-69
Tapani Piirainen, 1969-72
Alpo Labti, 1969-71
Sirkka Laakso, 1969-77
Yrjö Suuniittu, 1969-85
Olavi Virtanen, 1970-72
Aarno Wäänänen, 1971-77
Pekka Huttunen, 1971-90
Sirkka Iivanainen, 1972-76
Lasse Lindberg, 1972-74
Jussi Saarinen, 1974-79
Anja Huhtala, 1976-82
Raimo Niklander, 1977-89
Anja Pere-Kinnunen, 1977-83
Alpo Mäntynen, 1979-85
Hemmo Kivilaakso, 1979-83
Uolevi Mättö, 1979-90
Pertti Holopainen, 1983-86
Anna-Liisa Hietala, 1984-87
Antti Karlin, 1984-85
Vappu Hietala, 1986-89
Kalevi Kanerva, 1986-89
Eero Niinikoski, 1987-90
Jorma Vuorela, 1987-88
Arvo Anivuo, 1988-93
Terttu Civil, 1989-94
Marja-Liisa Kramsu, 1990-93
Raili Partanen, 1990-95
Eero Hämäläinen, 1990-95
Kyösti Lamminjoki, 1991-92
Tapani Paavola, 1991-
Raimo Rautjärvi, 1991-93
Esko Aalto, 1992-93
Irma Hulkkonen, 1994-95
Marjut Nummela, 1994-
Marja-Liisa Mäki, 1995-
Antti Nikula, 1995-
Veijo Taavitsainen, 1995-
Jorma Laine, 1996-
Ritva Loimio, 1996-
Esko Sepponen, 1996-

Sihteerit

Jaakko J Leppäluoto, 1946-49
Urpu Upari, *1950-52*, 1953-54
Matti Nieminen, 1952-53
Liisa Heiskanen, 1955-56
Marjatta Havupuu, 1956-57
Majlis Auterinen 1957-58
Eira Halén, 1958-63
Hilkka Repo, 1964-68
Leena Heinonen, 1969-71
Annikki Hakavuo, 1972-73
Eila Lehtonen, 1974-77
Vappu Hietala, 1978-80
Timo Sarkkinen, 1980-82
Anja Huhtala, 1982-85
Antti Karlin, 1986-90
Marita Maula, 1991-

Taloudenhoitajat

Bjarne Lampén, 1953-54
Mailis Auterinen, 1959
Eero Lilja, 1960-71
Marita Viitaharju, 1971-74
Anneli Peltonen, 1975-85
Vappu Hietala, 1986-89
Oili Virtanen, 1990-95
Terttu Hokkanen, 1995-

Jäsensihteerit

Maini Falk, 1946-48
Anneli Peltonen, 1971-77, 1986
Eila Lehtonen, 1978-79
Eva Jägerskiöld, 1980-85
Anja Pajunen, 1987-90
Eila Vilen, 1991-

Toimitussihteerit

Erkki Wiksten, 1969-76
Antero Tarvainen, 1977-79
Anja Pere, 1980-83
Uolevi Mättö, 1984-90
Antti Karlin, 1990-

Susivaliokunnan puheenjohtajat

Bjarne Lampén, 1951-56
Antero Tarvainen, 1956-59
Reino Artola, 1959-62
Ville Rantala, 1962-69
Aarno Wäänänen, 1969-74
Lasse Lindberg, 1974-76
Raimo Niklander, 1976-92
Väinö Martikainen, 1992-96
Jorma Alapuranen, 1996-

Susivaliokunnan jäsenet

Jorma Alapuranen
Reino Artola
Matti Calonius
Heikki Gröhn
Eira Halén
Toivo Harjanne
Lempi Hartikka
Marjatta Havupuu
Anja Huhtala
Maire Kalanti
Kalevi Kanerva
Siiri Kostamo
Mauri Kurki-Suonio
Reino Kärkkäinen
Eero Kärppä
Sirkka Laakso
Juho Lagus
Kauno Laine
Bjarne Lampén
Lasse Lindberg
Antero Marsio
Väinö Martikainen
Marita Maula
Olli Mettälä
Eila Mäntynen
Raimo Niklander
Antti Nikula
Salli Oikari
Erkki Paavola
Anja Pajunen
Esko Palmio
Reijo Pasanen
Elli Pitkänen
Ville Rantala
Hilkka Repo
Tuure Saarinen
Ulla Saarinen
Teemu Salonen
Fanny Savolainen
Sirkka Seliste
Tuulikki Sepänmaa
Toivo Ilmari Sorjonen
Veijo Taavitsainen
Antero Tarvainen
Veikko Tyrväinen
Urpu Upari
Aarno Wäänänen
Eila Wäänänen
Christina Öhman

SUSILUETTELOT

Kunniasudet

1. Bjarne Lampén, Kauniainen, 1971
2. Antero Tarvainen, Helsinki, 1986
3. Pekka Huttunen, Pieksämäki, 1986
4. Yrjö Suunittu, Tampere, 1996
5. Raimo Niklander, Helsinki, 1996

Ikäsudet

1. T. I. Sorjonen, Helsinki, 1948
2. Gunnar Stenfors, Äkäslompolo, 1949
3. Bjarne Lampen, Kauniainen, 1950
4. Aaro Raappana, Ivalo, 1952
5. Yrjö Metsälä, Kilpisjärvi, 1952
6. Antero Marsio, Hyvinkää, 1954
7. Yrjö Pitkänen, Helsinki, 1954
8. Olli Pesonen, Imatra, 1955
9. Ilkka Väänänen, Helsinki, 1956
10. Juho Lagus, Helsinki, 1960
11. U E Rautavuori, Helsinki, 1964
12. Erik Pihkala, Helsinki, 1966
13. Kullervo Kemppinen, Tapiola, 1966
14. Erkki Paavola, Karhula, 1968
15. Paavo Rannikko, Turku, 1968
16. Tapani Piirainen, Vanto, 1969
17. Frans Saastamoinen, Helsinki, 1969
18. Aare Orhanen, Vaasa, 1970
19. Toivo Harjanne, Helsinki, 1971
20. Elli Pitkänen,, Tapiola, 1971
21. Antero Tarvainen, Helsinki, 1971
22. Antero Arola, Helsinki, 1972
23. Ville Rantala, Helsinki 1972
24. Eeva Ratia, Porvoo, 1972
25. Aarno Väänänen, Espoo, 1972
26. Väinö Friman, Lahti, 1973
27. Pekka Huttunen, Pieksämäki, 1973
28. Yrjö Suuniittu, Tampere, 1973
29. Tauno Saksala, Kangasala, 1974
30. Brita Saloriutta, Helsinki, 1974
31. Mauri Tani, Karhula, 1974
32. Kirsti Päivärinta, Helsinki, 1975
33. Pirkko Päivärinta, Helsinki, 1975
34. Teemu Salonen, Turku, 1975
35. Heikki Gröhn, Rovaniemi, 1976
36. Hannu Hiltunen, Vantaa, 1976
37. Reino Kärkkäinen, Helsinki, 1976
38. Sirkka Laakso, Kerava, 1976
39. Kauno Laine, Helsinki, 1976
40. Matti Heikura, Varkaus, 1977
41. Maire Kalanti, Helsinki, 1977
42. Kalervo Kankainen, Vaasa, 1977
43. Eino Häjänen, Riihimäki, 1978
44. Sirkka Iivanainen, Kotka, 1978
45. Eila Hämäläinen, Mikkeli, 1979
46. Väinö Martikainen, Tampere, 1979
47. Raimo Niklander, Helsinki, 1979
48. Unto Pöntinen, Helsinki, 1980
49. Gunnar Sinervä, Turku, 1980
50. Hemmo Kivilaakso, Turku, 1981
51. Rainer Paasonen, Hyvinkää, 1981
52. Esko Palmio, Helsinki, 1981
53. Vilma Valkama, Helsinki, 1981
54. Martti Valli, Vaasa, 1981
55. Lahja Hirvonen, Jyväskylä, 1982
56. Matti Rekola, Tampere, 1982
57. Arne Karmavaara, Turku, 1983
58. Sirkka Seliste, Helsinki, 1983
59. Annikki Hakavuo, Helsinki, 1984
60. Kalevi Kanerva, Turku, 1984
61. Eero Melto, Imatra, 1985
62. Terttu Civil, Tampere, 1986
63. Siiri Kostamo, Rajamäki, 1986
64. Pentti Luostarinen, Tampere, 1986
65. Alpo Mäntynen, Helsinki, 1986
66. Urho Hulkkonen, Espoo, 1987
67. Kalle Keränen, Tampere, 1987
68. Anna-Liisa Hietala, Jyväskylä, 1989
69. Pentti Koivistoinen, Lieksa, 1989
70. Pauli Hakulinen, Helsinki, 1990
71. Anja Pere, Helsinki, 1990
72. Anja Huhtala, Karhula, 1991
73. Paavo Kihlberg, Helsinki, 1991
74. Matti Mähönen, Helsinki, 1991
75. Tuure Hakkarainen, Helsinki, 1992
76. Anja Pajunen, Hyvinkää, 1993
77. Uolevi Mättö, Hyvinkää, 1993
78. Paavo Kramsu, Turku, 1995
79. Kyösti Lamminjoki, Helsinki, 1995
80. Ossi Kilpi, Helsinki, 1996
81. Antti Nikula, Mynämäki, 1996
82. Raili Partanen, Kuopio, 1996

Bjarne Lampén kutsuttiin Tunturiladun ensimmäiseksi kunniasudeksi 1971. Kultapunoksista Susimerkkiä ojentamassa Antero Tarvainen ja muistolahjan tekijä Väinö Friman.

Ensimmäiseksi Ikäsudeksi vihittiin juhlallisin menoin T. I . Sorjonen 1948.

Johtajasudet

1956
1. Majlis Auterinen, Helsinki
2. Eero Melto, Imatra
3. Antero Tarvainen, Helsinki

1960
4. Aarne Karmavaara, Turku
5. Paavo Rannikko, Turku

1961
6. Reino Artola, Vantaa
7. Heikki Gröhn, Rovaniemi
8. Evert Nikkonen, Turku
9. Oskari Tuomisalo, Helsinki

1962
10. Gunnar Sinervä, Turku
11. Pertti Veijalainen, Turku

1963
12. Toivo Harjanne, Helsinki
13. Sakari Kärkkäinen, Tapiola
14. Veijo Kämäräinen, Helsinki
15. Tuure Saarinen, Helsinki

1964
16. Aki Kosonen, Hyvinkää
17. Erkki Kupiainen, Helsinki
18. Reino Kärkkäinen, Helsinki
19. Tapani Piirainen, Vanto
20. Pentti Tiilikainen, Jyväskylä

1965
21. Matti Haikola, Kuusankoski
22. Ensio Salomaa, Rovaniemi
23. Raine Valleala, Kuusankoski
24. Carl-Erik Wirtanen, Helsinki

1966
25. Tapio Ikonen, Kangasniemi
26. Kalevi Laaksonen, Tapiola
27. Eila Lehto, Mänttä
28. Erkki Paavola, Karhula
29. Heikki T M Pohjola, Turku
30. Brita Saloriutta, Helsinki
31. Yrjö Suuniittu, Tampere
32. Vilma Valkama, Helsinki
33. Erkki Wiksten, Helsinki

1967
34. Elis Heijari, Karhula
35. Pekka Järvinen, Hyvinkää
36. Ilmari Karsikko, Helsinki
37. Veikko Kautto, Joensuu
38. Aare Orhanen, Vaasa
39. Simo Ström, Helsinki
40. Veli Sunila, Helsinki
41. Jouko Tonteri, Tapiola

1968
42. Paavo Finnilä, Vaasa
43. Eero Kujala, Kouvola
44. Kauno Laine, Helsinki
45. Lauri Majander, Heisinki
46. Kalle Mustonen, Kuopio
47. Ulla Majander, Helsinki
48. Raimo Niklander, Helsinki
49. Aaro Rytilä, Helsinki

1969
50. Martti Jääskeläinen, Vaasa
51. Veli Nurminen, Helsinki
52. Aulis Sihvo, Jämsä
53. Mauri Tani, Karhula
54. Martti Valli, Vaasa

1970
55. Martti Heikura, Varkaus
56. Väinö Martikainen, Tampere
57. Kauko Romppanen, Tampere
58. Tuula Salomaa, Helsinki
59. MaunoVehkaoja, Seinäjoki
60. Jouko Vuorinen, Kokkola
61. Taisto Vuorinen, Kokkola

1971
62. Matti Aro, Lahti
63. Ritva Hietamies, Raahe
64. Pekka Huttunen, Pieksämäki
65. Heikki Hänninen, Karhula
66. Kauko Härkönen, Iisalmi
67. Keijo Jokiranta, Voikkaa
68. Ella Kautto, Joensuu
69. Taisto Lötjönen, Varkaus
70. Reijo Mauno, Kuusankoski
71. Alpo Mäntynen, Helsinki
72. Arvo Rita, Helsinki
73. Yrjö Salomaa, Helsinki

1972
74. Reino Lahtinen, Helsinki
75. Lasse Muola, Mänttä
76. Mauri Mäkelä, Helsinki
77. Aapo Paavilainen, Tikkakoski
78. Veikko Parkkinen, Tampere
79. Arvo Piilikangas, Tampere
80. Ilkka Sarparanta, Rauma
81. Maija Tuhtonen, Tampere

1973
82. Keijo Laiho, Helsinki
83. Kyösti Lamminjoki, Helsinki
84. Urpo Mikkonen, Valkeala
85. Tuovi Nyholm, Kuusankoski
86. Jouko Ohisalo, Helsinki
87. Pentti Ranta, Helsinki
88. Kalevi Rantanen, Helsinki
89. Antti Reeni, Riihimäki
90. Eeva Reeni, Riihimäki
91. Allan Vainio, Hämeenlinna
92. Soili Vuorinen, Kuusankoski

1974
93. Eino Häjänen, Riihimäki
94. Ritva Lehtinen, Helsinki
95. Marjatta Lindberg, Helsinki
96. Matti Mähönen, Helsinki
97. Lars Råberg, Helsinki
98. Yrjö Seppälä, Tampere
99. Martti Teväntilä, Helsinki

1975
100. Toivo Haavisto, Tampere
101. Kyösti Linna, Tampere
102. Voitto Penttinen, Laukaa
103. Matti Rekola, Tampere
104. Maunu Wiksten, Pori
105. Timo Väyrynen, Oulu

1976
106. Matti Heiskanen, Kerava
107. Heikki Huhtinen, Hämeenlinna
108. Lauri Lehto, Hämeenlinna
109. Urpo Moilanen, Suonenjoki
110. Veikko Niskanen, Suonenjoki
111. Osmo Pitkänen, Hämeenlinna
112. Unto Pöntinen, Helsinki
113. Jussi Saarinen, Espoo
114. Tauno Saarinen, Forssa
115. Ulla Saarinen, Espoo
116. Toivo Seppälä, Hattula
117. Veijo Taavitsainen, Karhula
118. Erkki Tolvanen, Vantaa
119. Jorma Vuorela, Hyvinkää

1977
120. Raija Härmä, Anjalankoski
121. Helena Jäntti, Suonenjoki
122. Jouko Järviö, Keuruu
123. Jussi Silander, Vaasa
124. Veikko Tyrväinen, Pieksämäki

1978
125. Kalevi Kanerva, Turku
126. Kalle Keränen, Tampere
127. Liisa Tikka, Helsinki
128. Kari Yrjänäinen, Pieksämäki

1979
129. Terttu Civil, Tampere
130. Matti Isotalo, Espoo
131. Tapio Jyvämies, Kerava
132. Eino Lehtinen, Tampere
133. Olli Mettälä, Anjalankoski

1980
134. Seppo Juurikkala, Espoo

1981
135. Anja Huhtala, Kotka
136. Timo Karttunen, Kotka
137. Erkki Kauppila, Tampere
138. Matti Nurmo, Vantaa
139. Reijo Pasanen, Joensuu
140. Nikolai Silén, Hämeenlinna
141. Veikko Stark, Hämeenlinna

1982
142. Jan-Ole Forss, Porvoo
143. Juhani Niittylä, Tampere
144. Salli Oikari, Saarijärvi
145. Jouko Raaska, Karhula
146. Antero Rouvinen, Vantaa

1984
147. Martti Karp, Koski Tl.
148. Pertti Pekkala, Haapavesi
149. Helge Österman, Espoo

1985
150. Paula Lampén, Helsinki

1986
151. Arvo Anivuo, Jyväskylä
152. Solveig Bäckström, Helsinki
153. Olli Kauppila, Nurmijärvi
154. Jaakko Korhonen, Helsinki
155. Antti Nikula, Mynämäki
156. Anja Pajunen, Hyvinkää
157. Martti Polvinen, Pirkkala
158. Raili Pöllänen, Tampere
159. Ahti Reijonen, Tampere

1987
160. Eero Erkko, Helsinki
161. Eero Hämäläinen, Helsinki
162. Erkki Jauhiainen, Raisio
163. Pirjo Jauhiainen, Raisio
164. Saara Koivunen, Jyväskylä
165. Pekka Laukkanen, Vantaa
166. Marita Maula, Helsinki
167. Martti Mäkelä, Helsinki
168. Juhani (Jussi) Rimppi, Espoo

1988
169. Antero Huusko, Turku
170. Pekka Huusko, Turku
171. Pekka Muurinen, Pirkkala

1989
172. Pauli Hulkkonen, Jyväskylän mlk

1991
173. Martti Eskelinen, Helsinki

1992
174. Hannu Maula, Helsinki
175. Jorma Alapuranen, Espoo

1993
176. Sinikka Holopainen, Jyväskylä
177. Helinä Martikainen, Tampere

1994
178. Matti Reittamo, Helsinki

1996
179. Pekka Auvinen, Oulu
180. Matti Sikanen, Mikkeli

Tunturisudet

1947
1. Kaj Eräjuuri, Helsinki
2. Leo Laakso, Helsinki
3. Anita Lampén, Kauniainen
4. Bjarne Lampén, Kauniainen
5. Antero Marsio, Helsinki
6. Esko Palmio, Helsinki
7. Unto Pöntinen, Helsinki
8. Frans Saastamoinen, Helsinki
9. Fanny Savolainen, Helsinki
10. T I Sorjonen, Helsinki
11. Olle Åkerblom, Helsinki

1948
12. Herbert v Freyman,
13. Tyyne Hellen, Helsinki
14. Jussi Lagus, Helsinki
15. Jaakko Leppäluoto, Helsinki
16. Yrjö Metsälä, Kilpisjärvi

1949
17. Leo Backlen, Helsinki
18. Yrjö Kohonen, Helsinki
19. Aaro Laine, Helsinki
20. Veini Laine, Helsinki
21. Liisa Salmi, Varkaus
22. Irja Marsio, Helsinki
23. Aatos Parisaari, Suomenoja
24. Olli Pesonen, Imatra
25. Henrik Segersven, Tammisaari
26. Pentti Siira, Helsinki

1950
27. Kerttu Arjovirta, Lieksa
28. Veli Grönfors, Helsinki
29. Irma Okkonen, Pakila
30. Paavo Laine, Lahti
31. Bobi Lundgren, Kellokoski
32. Olavi Masalin, Helsinki
33. Matti Nieminen, Helsinki
34. Yvonne Tigerstedt-Ström, Helsinki
35. Eva Tigerstedt, Hyvinkää
36. Urpu Upari, Helsinki

1951
37. Meri Aalto, Varkaus
38. Antti Hertola, Helsinki
39. Aimo Jäderholm, Helsinki
40. Uolevi Lappi, Helsinki
41. Mauno Nahkuri, Puistola
42. Elli Pitkänen, Tapiola
43. Yrjö Pitkänen, Tapiola
44. Aaro Raappana, Ivalo

1952
45. Kerttu Ek, Rekola
46. Majlis Auterinen, Helsinki
47. Irja Hurme, Halla
48. Tuulikki Karhunen, Hyvinkää
49. Veli-Aulis Klami, Rekola
50. Risto Koskinen, Helsinki
51. Aki Kosonen, Hyvinkää
52. Eero Kärppä, Hiekkaharju
53. Ale Laine, Elimäki
54. Mered Merisavo, Helsinki
55. Jouko Paasio, Helsinki
56. U. Rautavuori, Pelsonsuo
57. Hilkka Repo, Helsinki
58. Hilkka Rouhiainen, Helsinki
59. Salme Stude, Helsinki

1953
60. Anja Grönfors, Helsinki
61. Helmer Forsström, Hiekkahariu
62. Lauri Hänninen, Valkeakoski
63. Aleksanteri Kirjavainen, Kolho
64. Maj-Lis Kihlberg, Helsinki
65. Eero Melto, Tainionkoski
66. Simo Niemi, Rekola
67. Evert Nikkonen, Turku
68. Jalo Orre, Rovaniemi
69. Antero Tarvainen, Helsinki
70. Elma Pursiainen, Juva
71. Mirja Olsen, Halla
72. Eila Ranta, Malmi
73. Maila Blankenstein, Imatra
74. Eino Halonen, Vuoksenniska

1954
75. Elis Heijari, Karhula
76. Kullervo Kaltio, Rovaniemi
77. Irja Nikamaa, Helsinki
78. Raija Olander, Soukka
79. Inge Ohlsson, Kotka
80. Lilli Ohlsson, Karhula
81. Paavo Pitkänen, Rovaniemi
82. Sirkka Rautiainen, Karhula
83. Olavi Sile, Hyvinkää
84. Varpu Sile, Hyvinkää
85. Toivo Sivunen, Helsinki
86. Jouko Suomalainen, Karhula
87. Olavi Tuukkanen, Helsinki
88. Tuulikki Virtanen, Helsinki
89. Aatos Vuolle-Apiala, Koskenpää
90. Chia Öhman, Helsinki

1955
91. Raakel Hautala, Leppiniemi
92. Aarre Hiltunen, Oulu
93. Hannu Hämäläinen, Kemi
94. Bruno Igoni, Kotka
95. Eero Jatila, Savio
96. Kerttu Kuusi, Lempäälä
97. Jenny Ilves, Myllykoski
98. Kirsti Loikkanen, Savonlinna
99. Erkki Mikkola, Myllykoski
100. Erkki Paavola, Karhula
101. Mirjam Rantala, Helsinki
102. Ville Rantala, Helsinki
103. Teemu Salonen, Turku
104. Emil Sarkeala, Karhula
105. Raija Valtonen, Imatrankoski
106. Ragnar Weiman, Helsinki
107. Kauko Väyrynen, Helsinki
108. Kyllikki Väyrynen, Helsinki

1956
109. Reino Artola, Helsinki
110. Liisa Hakkola, Hyvinkää
111. Marjatta Weckström, Rovaniemi
112. Pertti Holopainen, Sunila
113. Toini Hyrkäs, Helsinki
114. Raimo Kaarlehto, Turhu
115. Aarne Karmavaara, Turku
116. Akseli Kaskela, Helsinki
117. T Kotanen, Helsinki
118. Vilho Lampisuo, Helsinki
119. Niilo Lusikka, Oulu
120. Anna-Liisa Määttä, Oulu
121. Rauno Riisalo, Helsinki
122. Pauli Saalamo, Helsinki
123. Kaarlo Salkorinne, Helsinki
124. Aili Sarpolahti, Jämsänkoski
125. Tauno Tarsanen, Inkeroinen
126. Olavi Wickstrand, Helsinki
127. Harri Virtanen, Helsinki

1957
128. Klaus Aalto, Turku
129. Ilmari Ahonen, Huutoniemi
130. Britta Andersson, Herttoniemi
131. Henrik Eriksson, Helsinki
132. Eira Trangen, Norja
133. Martti Hietala, Kuusankoski
134. Aimo Huttunen, Helsinki
135. Helky Juvonen, Pitäjänmäki
136. Wiljam Komulainen, Helsinki
137. Pentti Koskinen, Helsinki
138. Hjalmar Lahtinen, Kuusankoski
139. Liisa Kivinen, Laaksolahti

Turun Susiaisissa 1963 saivat johtajasuden arvon Toivo Harjanne, Veijo Kämäräinen, Sakari Kärkkäinen ja Tuure Saarinen.

Tunturisudet 1948. Vas. Yrjö Metsälä, Jaakko Leppäluoto, Juho Lagus, Tyyne Hellen ja Herbert v Freyman. Noitana Mauri Kurki- Suonio.

Uusia

TUNTURISUSIA

Vihittävät tunturisudet noidan ja nuotion ympärillä. Valok. Viitasalo.

Tunturiladun vuosittaiset susivihkiäiset pidettiin marraskuun 5 p:nä ravintola Fennian Empire-salissa. Tilaisuuteen oli saapunut salin täytteinen jäsenjoukko.

Ennen varsinaista vihkiäistilaisuutta pidettiin Tunturiladun vuosikokous. Kerhon puheenjohtajaksi valittiin toimittaja Aaro Laine ja johtokuntaan Urpu Upari, Olavi Masalin ja Kille Salkorinne sekä Suomen Ladun hallituksen edustajana Bjarne Lampen. Kokoukselle ilmoitettiin Hasse Eklundin lahjoittaneen Tunturiladun leirialueeksi maapalstan Espoosta. Tieto otettiin vastaan suurella riemulla.

Vihkiäisseremoniat suoritettiin välittömästi vuosikokouksen jälkeen. Kun noita oli asetettu paikoilleen nuotion ympärille, kutsuttiin vihittävät sudet esiin. Kun Leo Batujew, Aaro Laine, Veini Laine, Liisa Leppäluoto, Irja Marsio, Aatos Parisaari, Henrik Segersven ja Pentti Siira olivat maistaneet noidan tarjoaman tulisen riipin ja osanneet vastata oikein hänen esittämiin kysymyksiin, nimitettiin edellämainitut ja tilaisuudesta poissa olevina Yrjö Kohonen ja Olli Pesonen Tunturisuden arvoon ja säätyyn.

Samassa tilaisuudessa kutsuttiin ikäsudeksi »tunturineuvos» Gunnar Stenfors. Stenfors on järjestyksessä toinen ikäsusi. Uuden ikäsuden esittämään Haltian huutoon päättyikin vihkiäiset. Mainittakoon, että Haltian huuto päätettiin ottaa Haltialla käyneiden tervehdykseksi.

Kaksi ikäsutta rauhoineen. Vas. T. I. Sorjonen, oik. G. Stenfors. "Stenan" lakissa metallisia tunturi- ym. merkkejä. Valok. Viitasalo.

Liisa Salmen kuva-arkistosta saatu lehtileike vuodelta 1949.

Ensimmäiset Helsingin ulkopuolella järjestetyt Susivihkiäiset pidettiin Turussa 2.11.1963.

140. Olli Lempinen, Jyväskylä
141. Ensio R Louhiluoto, Kuopio
142. Veijo Mulari, Kotka
143. Maisa Penttala, Sunila
144. Urpo Poikolainen, Lahti
145. Meri Päivärinne, Karhula
146. Paavo Rannikko, Turku
147. Aulis Reijonen, Helsinki
148. Antti Tuomela, Kotka
149. O Tuomisalo, Helsinki
150. Ilmari Viljaranta, Lahti
151. Hannu Virolainen, Savio
152. Leeni Väinölä, Kitee

1958

153. Matti Haikola, Kuusankoski
154. Toivo Harjanne, Helsinki
155. Tapio Ikonen, Kangasniemi
156. Lena Karlsson, Turku
157. Paavo Kihlberg, Helsinki
158. Siiri Kostamo, Rajamäki
159. Juhani Lakio, Turku
160. Alma Lappeteläinen, Kuopio
161. Anja Lehtonen, Helsinki
162. Lars Lindh, Turku
163. Lauri Majander, Helsinki
164. Niilo Mikkonen, Helsinki
165. Riitta Rihtniemi, Helsinki
166. Olga Ossipoff, Helsinki
167. Linne Peltonen, Karhula
168. Pauli Peltonen, Kolhonkylä
169. Kirsti Päivärinta, Helsinki
170. Pirkko Päivärinta, Helsinki
171. Eero Rainela, Helsinki
172. Liisa Rainela, Helsinki
173. Eeva Ratia, Porvoo
174. Laura Sallinen, Helsinki
175. Gunnar Sinervä, Turku
176. Elis Spring, Helsinki
177. Raili Tarvainen, Helsinki
178. Mauno Vehkaoja, Seinäjoki
179. Pertti Veijalainen, Turku

1959

180. Annikki Hakavuo, Helsinki
181. Juhani Joenpelto, Kilo
182. Aili Kaartinen, Kuusankoski
183. Kullervo Kemppinen, Helsinki
184. Lyyli Kinnunen, Mikkeli
185. Yrjö Lapinlinna, Helsinki
186. Risto Lehtinen, Tiirinniemi
187. Ruben Levänen, Kyminlinna
188. Helinä Löfroos, Pälkäne
189. Mauno Löfroos, Pälkäne
190. Einari Makkonen, Joensuu
191. Tuija Myllynen, Lahti
192. Airi Mäkinen, Karhula
193. Ritva Paloheimo, Rovaniemi
194. Eero Pavela, Helsinki
195. Annikki Pernu, Rovaniemi
196. Leo Raatikainen, Oulu
197. Esko Rauvala, Valkeakoski
198. Jalmari Ripatti, Karhula
199. Marja Rytkönen, Kotka
200. Olavi Sarkko, Helsinki
201. Maija Suopelto, Helsinki
202. Kaarlo Sällylä, Salo
203. Helka Talvitieva, Sysmä
204. Airi Turunen, Helsinki
205. Vilma Valkama, Helsinki
206. Niilo Vesikko, Rovaniemi
207. Pentti Viika, Imatra
208. Elvi Viljakainen, Kuusankoski
209. Matti Winberg, Turku

1960

210. Eino Airaksinen, Raisio
211. Heikki Gröhn, Rovaniemi
212. Helena Hietala, Valkeakoski
213. Hannu Hiltunen, Korso
214. Pentti Holappa, Oulu
215. Eevi Huttunen, Kuopio
216. Onneli Häyrinen, Helsinki
217. Reino Iivonen, Kotka
218. Raimo Juntunen, Helsinki
219. Matti Karo, Helsinki
220. Jussi Kautto, Helsinki
221. Veikko Kautto, Joensuu
222. Hemmo Kiviniemi, Eura
223. Sirkka Korpisaari, Takahuhti
224. Reino Kärkkäinen, Helsinki
225. Kalevi Laakso, Mikkeli
226. Oiva Laaksonen, Kauniainen
227. Pentti Laurila, Nokia
228. Ritva Linkoranta, Turku
229. Raimo Niklander, Helsinki
230. Esko Oinas, Kemi
231. Aulis Okkonen, Kotka
232. Maire Palmgren, Kouvola
233. Pentti Pohjanvirta, Mikkeli
234. Toivo Puolakka, Lähderanta
235. Anna-Liisa Rannikko, Turku
236. Kai-Lauri Riipinen, Helsinki
237. Tuure Saarinen, Helsinki
238. Brita Saloriutta, Helsinki
239. Jorma Sannela, Inkeroinen
240. Sirkka-Liisa Siivonen, Lappeenranta
241. Kauko Sirén, Kouvola
242. Elna Sirén, Kouvola
243. Veli Sunila, Helsinki
244. Jalmari Torikka, Pakila
245. Heli Viikala, Lappeenranta
246. Eero Vuento, Jyväskylä

1961

247. Heikki Aallonpää, Koria
248. Kerttu Antila, Parola
249. Antero Arola, Helsinki
250. Raija Hakaniemi, Jämsänkoski
251. Laura Heikkinen, Valkeakoski
252. Helvi Bredenberg, Helsinki
253. Erkki Holmsten, Kulloo
254. Arvo Hämäläinen, Kotka
255. Sinikka Ihalainen, Turku
256. Hilkka-Lisa Härkönen, Helsinki
257. Ritva Ingman, Helsinki
258. Pentti Jalo, Helsinki
259. Anna-Liisa Kaivola, Helsinki
260. Anneli Kalpio, Helsinki
261. Sirkku Katainen, Helsinki
262. Erkki Kokki, Oulainen
263. Juhani Koponen, Helsinki
264. Aune Kritz, Helsinki
265. Veijo Kämäräinen, Pakila
266. Helvi Lamminpää, Tampere
267. Eila Lehto, Mänttä
268. Mauno Lindholm, Tampere
269. Paavo Nevalainen, Kuusamo
270. Toini Nikkonen, Turku
271. Lauri Noreila, Helsinki
272. Aino Nupponen, Lappeenranta
273. Veikko Nykänen, Kouvola
274. Matti Nyman, Rajakylä
275. Martti Okkonen, Helsinki
276. Eeva Puranen, Helsinki
277. Tauno Saksala, Pispala
278. Ensio Salomaa, Nokia
279. Mailis Sandberg, Helsinki
280. Gunnar Saxén, Helsinki
281. Jouko Silvennoinen, Karhula
282. Kerttu Silvennoinen, Karhula
283. Hanna-Liisa Sippola, Vanha-Ulvila
284. Seppo Sirkiä, Karhula
285. Joonas Syrjänen, Helsinki
286. Eino Taipalinen, Helsinki
287. Pentti Tiilikainen, Jyväskylä
288. Göta Tuomisalo, Helsinki
289. Helena Tuovinen, Kuopio
290. Markku Veijalainen, Turku

1962

291. Martti Auvinen, Kemijärvi
292. Dora Erkko, Kotka
293. Pentti Erkko, Kotka
294. Carl-Johan Gottberg, Tapiola
295. Vuokko Gröhn, Rovaniemi
296. Klaus Hilbert, Haukilahti
297. Pirkko Huittinen, Korso
298. Reino Huittinen, Korso
299. Lasse Jaakkola, Tampere
300. Teuvo Karsta, Helsinki
301. Nils Katajainen, Helsinki
302. Erkki Katajapuu, Tuuri
303. Laila Keitola, Lahti
304. Asta Kiertonen, Tampere
305. Eila Hiltunen, Helsinki
306. Erkki Kupiainen, Helsinki
307. Sakari Kärkkäinen, Tapiola
308. Kaarlo Lahtinen, Lahti
309. Olavi Lommi, Karhula
310. Teuvo Länsisola, Helsinki
311. Kalle Matilainen, Iisalmi
312. Unto Merinen, Järvenpää
313. Urpo Mikkonen, Äänekoski
314. Kalle Mustonen, Kuopio
315. Hilkka Mäkelä, Karhula
316. Airi Nastakivi, Joensuu
317. Erkki Oksanen, Rauma
318. Aare Orhanen, Vaasa
319. Seppo Paakkanen, Kuopio
320. Lauri Paananen, Helsinki
321. Anna-Liisa Palmgren, Karhula
322. Valto Pietikäinen, Helsinki
323. Erik Pihkala, Helsinki
324. Tapani Piirainen, Vanto
325. Liisa Poikonen, Mäntyharju
326. Leena Puolitaival, Helsinki
327. Paavo I Rannikko, Lieto
328. Reijo Riila, Helsinki
329. Aino Rikkola, Lievestuore
330. Sulo Saine, Helsinki
331. Marjatta Salovalta, Rauma
332. Santeri Salovalta, Rauma
333. Elvi Soikkeli, Helsinki
334. Simo Ström, Helsinki
335. Yrjö Suuniittu, Tampere
336. Eino Tanskanen, Niittylahti
337. Pirkko Tikka, Helsinki
338. Henri Timonen, Helsinki
339. Kirsti Vassinen, Nurmijärvi
340. Aila Veijalainen, Turku
341. Helena Harjanne, Helsinki
342. Elina Vinberg, Iisalmi
343. Carl-Erik Wirtanen, Helsinki
344. Kirsti Väyrynen, Leppävaara
345. Jouko Järviö, Keuruu

1963

346. Eino Aaltonen, Kotka
347. Arvo Arvola, Tampere
348. Leila Räsänen,
349. Elis Envall, Lahti
350. Väinö Friman, Lahti
351. Harri Grönberg, Santahamina
352. Sisko Halonen, Helsinki
353. Stig Henriksson, Parainen
354. Pentti Hirvonen, Tampere
355. Kerttu Holmsten, Kulloo
356. Urho Hulkkonen, Tapiola
357. Matti Hurme, Ivalo
358. Pentti Koivistoinen, Äänekoski
359. Alpo Lahti, Helsinki
360. Iris Lahti, Helsinki
361. Raija Laitinen, Kouvola
362. Liisa Paasonen, Helsinki
363. Sirkka Lumiaho, Vanto
364. Usko Mattila, Tampere
365. Elli Outinen, Myllykoski
366. Paavo Mikkonen, Kemi
367. Martti Mäkelä, Jyväskylä
368. Taito Mörk, Jyväskylä
369. Soili Niklander, Helsinki
370. Rauha Piirainen, Vanto
371. Esko Puusola, Lahti
372. Mirja Tummavuori, Maunula
373. Martti Riisalo, Helsinki
374. Tauno Saarinen, Hämeenlinna
375. Antti Saikkonen, Savonlinna
376. Mauno Sassi, Helsinki
377. Maire Schulman, Kuopio
378. Raija Sihvonen, Helsinki
379. Sylvi Sillanpää, Lahti
380. Kaisa Simonen, Tampere
381. Lauri Soikkeli, Helsinki
382. Matti Suihkonen, Helsinki
383. Jouko Tonteri, Tapiola
384. Iris Vainikka, Helsinki
385. PekkaVassinen, Jyväskylä
386. Erkki Wiksten, Helsinki
387. Olavi Virtanen, Tapiola
388. Eero Äikää, Helsinki

1964

389. Pekka Ahokanto, Tammisalo
390. Per Björkvall, Kauniainen
391. Helmi Dahlgren, Kokkola
392. Esko Forsberg, Vaajakoski
393. Helge Foss, Norja
394. Katri Grönroos, Kokkola
395. Pentti Haaranen, Puistola
396. Lilja Halmetoja, Kokkola
397. Jorma Hanka, Rajamäki

398. Johan Hannén, Helsinki
399. Juhani Harju, Kokkola
400. Runo Harmo, Helsinki
401. Hannes Heiskanen, Kuusankoski
402. Alli Einiö, Niittykumpu
403. Veikko Hulkko, Loimaa
404. Kaj Häggblom, Kokkola
405. Sirkka Iivanainen, Kotka
406. Pekka Järvinen, Hyvinkää
407. Pentti Karhunen, Helsinki
408. Aulis Kinnari, Helsinki
409. Pirkko Koivumäki, Lauttasaari
410. Aune Konttinen, Jokela
411. Sulo Koskela, Et. Haaga
412. Aini Koskus, Maunula
413. Pekka Kosonen, Helsinki
414. Esko Kurvinen, Helsinki
415. Valde Kärkäs, Karihaara
416. Sirkka Laakso, Helsinki
417. Kalevi Laaksonen, Tapiola
418. Väinö Lahti, Humppila
419. Veikko Laine, Lahti
420. Paavo Lakisuo, Keuruu
421. Mauri Lehtonen, Kokkola
422. Aimo Leppänen, Kokkola
423. Risto Loikola, Kouvola
424. Antero Lounavaara, Helsinki
425. Mauri Mandelin, Tapiola
426. Aino Markkanen, Herttoniemi
427. Reijo Mauno, Kuusankoski
428. Georg Merikoski, Rauma
429. Veikko Myllymäki, Kokkola
430. Liisa Mäkinen, Helsinki
431. Salme Neuvonen, Et. Haaga
432. Antti Nikulainen, Rekola
433. Matti Nieminen, Jyväskylä
434. Pertti Niutanen, Helsinki
435. Pentti Nurminen, Helsinki
436. Marja-Liisa Nykänen, Helsinki
437. Leila Ojanen, Herttoniemi
438. Hertta Pakkala, Hamina
439. Kalle Palonen, Loimaa
440. Vilho Palonen, Keuruu
441. Paula Korhonen, Kokkola
442. Aarne Peltonen, Niinikoski
443. Tuulikki Vierros, Tapanila
444. Heikki Pohjola, Turku
445. Leila Henriksson, Helsinki
446. Urho Saarenvirta, Helsinki
447. Pirkko Kurvinen, Korso
448. Heli-Inkeri Särö, Helsinki
449. Raine Valleala, Kuusankoski
450. Ella Vartiainen, Joensuu
451. Yrjö Virtanen, Loimaa
452. Onni Väisänen, Jyväskylä

1965

453. Eino Hanelius, Tapiola
454. Sulo Hilvonen, Lahti
455. Keijo Jokiranta, Voikkaa
456. Eeva Jäntti, Joensuu
457. Tuure Kairaneva, Kotka
458. Ilmari Karsikko, Helsinki
459. Arvi Kiirama, Karhula
460. Erkki Korkeila, Helsinki
461. Pirkko Lehtonen, Tampere
462. Paavo Laaksonen, Tampere
463. Heikki Laine, Helsinki
464. Pirkko-Merja Lounavaara, Helsinki
465. Paavo Lähteenmäki, Vaajakoski
466. Hilkka Mäkisalo, Valkeakoski
467. Leo Naarvala, Helsinki
468. Kari Nepola, Helsinki
469. Ulla Majander, Helsinki
470. Pentti Nummikaski, Helsinki
471. Petri Pajulinna, Rajakylä
472. Merja-Leena Pasanen, Kuopio
473. Antti Peltonen, Jyväskylä
474. Tellervo Peltonen, Tapanila
475. Antero Pokki, Kuusankoski
476. Antti Rikkola, Lievestuore
477. Pekka Ruuska, Lievestuore
478. Aimo Saarelainen, Ivalo
479. Aune Santala, Valkeakoski
480. Tyyne Sassi, Helsinki
481. Eino Sorvari, Karhula
482. Matti Suhonen, Niittykumpu
483. Asko Tarponen, Turku
484. Jaakko Taskinen, Kuusankoski
485. Harri Taurén, Turku
486. Esko Tiilikainen, Lahti
487. Annikki Toivonen, Vanha-Ulvila
488. Eeva Toukonen, Valkeakoski
489. Antero Turunen, Myllykoski
490. Eila Wäänänen, Ruomela
491. Aarno Wäänänen, Ruomela

1966

492. Tuomo Airola, Voikkaa
493. Salme Laaksonen, Tapiola
494. Klaus Assmus, Saksa
495. Kaarlo Einiö, Niittykumpu
496. Leena Elolinja, Karhula
497. Ritva Gustafsson, Helsinki
498. Viljo Haapala, Kangasniemi
499. Kaija Hamartola, Helsinki
500. Eeva Hartonen, Sunila
501. Jalo Heimonen, Helsinki
502. Leena Heinonen, Helsinki
503. Ritva Hietamies, Raahe
504. Jukka Hillukka, Ylivieska
505. Lahja Hirvonen, Jyväskylä
506. Martti Hjelt, Karhula
507. Enni Huttunen, Lauritsala
508. Pentti Hölttä, Karhula
509. Kalevi Hyppölä, Helsinki
510. Eino Ikonen, Tapiola
511. Ritva Laakkonen, Tapiola
512. Jorma Jokinen, Helsinki
513. Sinikka Kainulainen, Lauritsala
514. Ossi Kilpi, Helsinki
515. Eero Kivinen, Karhula
516. Olli-Matti Koivulehto, Kuopio
517. Mikko Kraft, Helsinki
518. Eero Kujala, Kuopio
519. Erkki Laasonen, Helsinki
520. Lasse Lahtinen, Lahti
521. Kauno Laine, Helsinki
522. Teuvo Launiainen, Littoinen
523. Kauko Laurinolli, Koivistonkylä
524. Rainer Levander, Inkeroinen
525. Raija Lilja, Jyväskylä
526. Raimo Linna, Oulu
527. Toivo Liukkonen, Kouvola
528. Liisa Louniala, Tuira
529. Erkki Luukkonen, Tampere
530. Maija Mursula, Valkeakoski
531. Tenho Myllymäki, Helsinki
532. Aarne Mäkelä, Karhula
533. Eino Nieminen, Tampere
534. Soini Nousiainen, Helsinki
535. Kalevi Näätänen, Karhula
536. Jaakko Paalasmaa, Helsinki
537. Rainer Paasonen, Hyvinkää
538. Katri Pajuvirta, Helsinki
539. Raili Partanen, Kuopio
540. Pauli Puolakka, Helsinki
541. Pekka Puro, Viherlaakso
542. Jorma Puttonen, Helsinki
543. Aarno Raita, Turku
544. Arvo Rita, Helsinki
545. Kauko Romppanen, Tampere
546. Lars Råberg, Helsinki
547. Pirkko Saastamoinen, Kuopio
548. Heli Sallas, Turku
549. Tuula Salomaa, Helsinki
550. Yrjö Salomaa, Helsinki
551. Leila Salonoja, Laaksolahti
552. Kaarlo Seppänen, Helsinki
553. Aulis Sihvo, Jämsä
554. Ulf Sjölund, Helsinki
555. Olai Snellman, Helsinki
556. Jussi Suontila, Naantali
557. Kaija Tahvanainen, Ukkola
558. Lauri Tamminen, Helsinki
559. Aarre Tanhua, Tampere
560. Aatto Valkokivi, Savonlinna
561. Risto Varila, Helsinki
562. Eero Varonen, Kuopio
563. Risto Vassinen, Jyväskylä
564. Esko Venäläinen, Kanada
565. Elise Vesterinen, Helsinki
566. Pentti Vierros, Suomenoja
567. Ilpo Villanen, Kotka
568. Lauri Vilppola, Lahti
569. Ritva Wirtanen, Helsinki

1967

570. Hannu Airas, Lahti
571. Aira Ala-Mäyry, Kaleva
572. Mirja Annala, Tampere
573. Juhani Anteroinen, Varkaus
574. Asta Arkima, Tapiola
575. Vilho Arkima, Tapiola
576. Solveig Back, Vaasa
577. Viki Candé, Tapiola
578. Veijo Ehari, Joensuu
579. Paavo Finnilä, Vaasa
580. Alfons Grönberg, Turku
581. Reijo Haavisto, Helsinki
582. Arvo Haikonen, Helsinki
583. Hannu Hakala, Tampere
584. Eino Halinen, Lieksa
585. Pentti Hasu, Jyväskylä
586. Irma Hartikainen, Jyväskylä
587. Kalevi Hatanpää, Tampere
588. Anja Heiskanen, Oulu
589. Kauko Hulkkonen, Kouvola
590. Kaisa Hyvönen, Hyvinkää
591. Hilkka Häggblom, Kokkola
592. Eila Hämäläinen, Mikkeli
593. Matti Innamaa, Tampere
594. Arvo Jakosuo, Jyväskylä
595. Martti Jääskeläinen, Vaasa
596. Eilo Kallio, Riihimäki
597. Arto Kallio, Helsinki
598. Reijo Kananen, Kilo
599. Ahti Karilainen, Lahti
600. Pekka Karjalainen, Kouvola
601. Karl-Gustav Kekoni, Vaasa
602. Paavo Kivinen, Hyvinkää
603. Eero Koivumäki, Helsinki
604. Saara Koivunen, Jyväskylä
605. Inger Koivurinta, Helsinki
606. John Koivurinta, Helsinki
607. Hanna Korkiakoski, Keuruu
608. Helka Kostio, Jyväskylä
609. Martti Lahtinen, Jyväskylä
610. Reino Lahtinen, Tapiola
611. Eira Laiho, Lahti
612. Kalevi Laine, Helsinki
613. Pentti Laine, Turku
614. Juho Lampinen, Helsinki
615. Juha Lappalainen, Tampere
616. Ilmari Laukkanen, Kouvola
617. Kaarlo Lavola, Pori
618. Pentti Lehtinen, Helsinki
619. Pertti Leinonen, Kouvola
620. Risto Leinonen, Lahti
621. Risto Lepistö, Mikkeli
622. Erkki Levy, Jyväskylä
623. Veikko Lipsanen, Varkaus
624. Annikki Liukkonen, Kouvola
625. Kirsti Louhela, Kouvola
626. Taisto Lötjönen, Varkaus
627. Heikki Mallat, Helsinki
628. Väinö Martikainen, Tampere
629. Veikko Melko, Tuira
630. Mauri Mäkelä, Helsinki
631. Alpo Mäntynen, Helsinki
632. Artturi Määttä, Varkaus
633. Maija-Liisa Määttä, Varkaus
634. Marja-Terttu Niemi, Tampere
635. Lempi Nieminen, Jyväskylä
636. Veli Nurminen, Helsinki
637. Bror-Carl Norrgård, Karhula
638. Tuovi Nyholm, Kuusankoski
639. Pertti Oinonen, Savonlinna
640. Pertti Oksanen, Jyväskylä
641. Anja Pajunen, Ridasjärvi
642. Marjatta Palin, Helsinki
643. Mirja Parvikko, Kuusankoski
644. Pirkko Pispala, Tampere
645. Kimmo Puonti, Kotka
646. Irja Pykäläinen, Helsinki
647. Risto Pyrhönen, Helsinki
648. Lauri Raatikainen, Varkaus
649. Heikki Rasa, Lappeenranta
650. Pentti Riikonen, Lappeenranta
651. Erkki Ripatti, Kotka
652. Pentti Rosenborg, Kerava
653. Leila Huutola, Posio
654. Erkki Rutanen, Jyväskylä
655. Aaro Rytilä, Helsinki
656. Lyyli Sarkkinen, Kempele
657. Esko Selänne, Turku
658. Elsa Sorsa, Kouvola
659. Lempi Särmölä, Kaukas
660. Johanna Söderholm, Helsinki
661. Mauri Tani, Karhula
662. Esko Tiainen, Savonlinna
663. Tuulikki Tiainen, Savonlinna
664. Laura Tuomaala, Oulu

Servin Mökki tuli kuuluisaksi iloisten Susitaisten pitopaikkana 50- ja 60-luvuilla. Kuva vuodelta 1964.

Tunturiladun juhlavuonna 1966 siirryttiin Dipoliin ja yli 800 hengen voimin täyttyivät salit äärimmäisen myöten. Illan kuluessa täyttyivät myös vatsat vartaassa paistetulla porolla.

665. Ilse Tuovila, Oulu
666. Arvi Valtonen, Jyväskylä
667. Soili Vuorinen, Helsinki
668. Antero Voutilainen, Matinkylä
669. Jouko Vuorinen, Kokkola
670. Taisto Vuorinen, Kokkola
671. UrhoVuorio, Inkeroinen

1968

672. Osmo Ahtokari, Helsinki
673. Pauli Alho, Lahti
674. Matti Aro, Lahti
675. Erik Borgar, Vaasa
676. Leena Halttunen, Seinäjoki
677. Olavi Harala, Tampere
678. Toivo Hartikainen, Rajakylä
679. Anne Heinonen, Helsinki
680. Martti Heikura, Varkaus
681. Anna-Liisa Hietala, Jyväskylä
682. Terttu Hokkanen, Jyväskylä
683. Alpo Hotakainen, Kokkola
684. Pekka Huttunen, Pieksämäki
685. Anni Jokela, Helsinki
686. Erkki Jokinen, Pirkkala
687. Helmer Jussila, Pori
688. Eila Kattelus, Vaasa
689. Jorma Kattelus, Karhula
690. Esko Kivikoski, Helsinki
691. Taimi Kivikoski, Helsinki
692. Helmi Komulainen, Helsinki
693. Hilkka Kontula, Karhula
694. Seppo Koponen, Siilinjärvi
695. Rauha Korpela, Seinäjoki
696. Liisa Kuitunen, Karhula
697. Risto Kultala, Kokkola
698. Veikko Kälviäinen, Kotka
699. Nestor Laakso, Piikkiö
700. Pekka Laaksonen, Pori
701. Oiva Laatikainen, Jyväskylä
702. Kai Lang, Karhula
703. Veikko Laine, Hyvinkää
704. Ritva Lehtinen, Helsinki
705. Ritva Levander, Turku
706. Rauha Lounila, Oulu
707. Veikko Lounila, Oulu
708. Pentti Luostarinen, Suinula
709. Iiris Mattila, Kotka
710. Aarne Miettinen, Kyminlinna
711. Reijo Mäkinen, Tampere
712. Tauno Niemelä, Myllykoski
713. Tauno Nuotio, Rauma
714. Pertti Nurminen, Karhula
715. Olavi Oja, Lahti
716. Boris Orlo, Turku
717. Anja Pere-Kinnunen, Tapiola
718. Erkki Petänen, Kerava
719. Tauno Piiroinen, Koivistonkylä
720. Hilkka Puro, Viherlaakso
721. Antti Päivinen, Kymi
722. Pentti Pälve, Kotka
723. Riitta Raitapuro, Oulu
724. Aaro Rajamäki, Helsinki
725. Taisto Rautia, Koivistonkylä
726. Marja-Liisa Riihelä, Kotka
727. Veikko Riihelä, Kotka
728. Maire Rissanen, Kuopio
729. Ritva Saarela, Helsinki
730. Raimo Salminen, Joensuu
731. Jaakko Salonoja, Laaksolahti
732. Mikko Savonen, Helsinki
733. Antti Seikku, Rauma
734. Tuulikki Sepänmaa, Tampere
735. Ritva Sundell, Jyväskylä
736. Keijo Suominen, Pori
737. Antti Syrjä, Jyväskylä
738. Arvo Tävi, Jyväskylä
739. Risto Tervahauta, Turku
740. Salme Tokola, Vaasa
741. Viljo Turunen, Kokkola
742. Viivi Uusitalo, Kokkola
743. Anna-Liisa Valli, Vaasa
744. Martti Valli, Vaasa
745. Raimo Valli, Helsinki
746. Mauri Valtonen, Kyminlinna
747. Maunu Wiksten, Pori
748. Kalevi Viljanen, Tapiola
749. Seppo Viljanen, Vammala
750. Urho Vuorio, Tampere
751. Raimo Ylätalo, Myllykoski

1969

752. Reino Aaltonen, Riihimäki
753. Alpo Aho, Pieksämäki
754. Vuokko Ahonen, Helsinki
755. Carl Ahlroth, Friherrs
756. Gösta Andersen, Karhula
757. Sölve Andersen, Halla
758. Eeva-Liisa Aro, Virolahti
759. Terttu Civil, Korkeamäki
760. Matti Dahlman, Helsinki
761. Hilkka Hahl, Myllykoski
762. Tyyne Hall, Itä-Hakkila
763. Liisa Haunia, Kiikka
764. Risto Hemminki, Helsinki
765. Erkki Hiltunen, Tampere
766. Eino Häjänen, Riihimäki
767. Heikki Hänninen, Karhula
768. Kauko Härkönen, Iisalmi
769. Ritva Iljamo, Helsinki
770. Taisto Kaartinen, Pieksämäki
771. Kalevi Kakko, Helsinki
772. Viljo Kangas, Helsinki
773. Antero Kankare, Helsinki
774. Hannu Koistinen, Helsinki
775. Marja-Leena Konttinen, Kuopio
776. Helka Kärpänen, Helsinki
777. Kyösti Lamminjoki, Helsinki
778. Veikko Leppäkoski, Helsinki
779. Antti Linna, Takahuhti
780. Eila Lötjönen, Varkaus
781. Aune Martikainen, Helsinki
782. Erkki Mattila, Lahti
783. Kalevi Matturi, Oulu
784. Antero Mikkonen, Varkaus
785. Risto Nieminen, Toijala
786. Ritva Norha, Helsinki
787. Esa Paltemaa, Iisalmi
788. Lyyli Paltemaa, Iisalmi
789. Seija Pelkonen, Oulu
790. Paavo Peltonen, Outokumpu
791. Timo Pilviö, Tampere
792. Ritva Pohjamo, Jyväskylä
793. Raili Pohjonen, Turku
794. Hilkka Pyykkö, Helsinki
795. Pentti Rainio, Järvenpää
796. Heli Rautanen, Rekola
797. Raimo Rautanen, Rekola

798. Ulla Rostua, Helsinki
799. Anni Salmela, Oulu
800. August Schmeider, Karhula
801. Tage Strandström, Bolarskog
802. Reijo Tappola, Raahensalo
803. Usko Tiainen, Kauniainen
804. Reino Tolkki, Jyväskylä
805. Maija Tuhtonen, Pispala
806. Marja Vainio, Kyminlinna
807. Kaj Weurlander, Espoo
808. Matti Vuorinen, Hyvinkää
809. SiskoVälimaa, Juurikkaniemi

1970
810. Pertti Auvinen, Varkaus
811. Uuno Avikainen, Jyväskylä
812. Toivo Haavisto, Kaleva
813. Rainar Hakulinen, Hämeenlinna
814. Risto Hakulinen, Hämeenlinna
815. Pekka Heinivaho, Messukylä
816. Mikael Hidén, Helsinki
817. Aila Hiltunen, Joensuu
818. Pentti Himmanen, Savio
819. Esko Huhtinen, Juva
820. Hannu Hynynen, Kokkola
821. Heikki Hyväkkö, Karhula
822. Leif Häggblom, Kotka
823. Reijo Häkkinen, Helsinki
824. Eila Hänninen, Karakallio
825. Erkki Ilomäki, Helsinki
826. Max Jensen, Helsinki
827. Eila Joki, Kaleva
828. Ahti Joutsensalmi, Karkkila
829. Eino Jurvainen, Helsinki
830. Raino Järves, Helsinki
831. Teuvo Järvinen, Helsinki
832. Maire Kalanti, Helsinki
833. Pentti Kangasvieri, Lapua
834. Paavo Kantokorpi, Helsinki
835. Anja Kauppinen, Varkaus
836. Jarmo Kekki, Järvenpää
837. Elli Kivilaakso, Turku
838. Hemmo-Veikko Kivilaakso, Turku
839. Seppo Kolkka, Karhula
840. Valter v. Kraemer, Karhula
841. Leevi Kuismanen, Kangasala
842. Irma Kurtto, Helsinki
843. Maila Kuusonen, Helsinki
844. Uolevi Laitio, Saukkola
845. Annikki Lastumo, Tampere
846. Eila Liinakoski, Helsinki
847. Erkki Lindberg, Helsinki
848. Lars-Erik Lindberg, Helsinki
849. Marjatta Lindberg, Helsinki
850. Marjatta Martikainen, Tampere
851. Reijo Martin, Jyväskylä
852. Reima Mattila, Kotka
853. Erkki Mehtonen, Savonlinna
854. Harri Metsälä, Riihimäki
855. Lassi Muola, Mänttä
856. Elma Mäkinen, Tampere
857. Reino Nousiainen, Lieksa
858. Irma Nurmo, Helsinki
859. Matti Nurmo, Helsinki
860. Matti Paasikallio, Savonlinna
861. Aapo Paavilainen, Tikkakoski
862. Veikko Palo, Karakallio
863. Kaarina Parkkali, Kouvola
864. Veikko Parkkinen, Tampere
865. Pentti Pihlakoski, Rusko
866. Matti Piirainen, Vanto
867. Oili Virtanen, Hakunila
868. Veijo Rahikainen, Kemijärvi
869. Seppo Raivio, Jyväskylä
870. Silja Rantanen, Tornio
871. Usko Rantanen, Tornio
872. Matti Rekola, Tampere
873. Hilkka Rissanen, Karhula
874. Maija Räsänen, Helsinki
875. Matti Räty, Karkkila
876. Tenho Saarentaus, Kerava
877. Marja-Leena Salmi, Hyvinkää
878. Ilkka Sarparanta, Rauma
879. Leo Savolainen, Karkkila
880. Erkki Sinerviö, Helsinki
881. Veikko Sipari, Kotka
882. Veikko Stark, Oulu
883. Marjatta Summanen, Kotka
884. Rauni Taimisto, Seinäjoki
885. Toimi Takala, Sotkamo
886. Asser Tervo, Joensuu
887. Eila Tervo, Joensuu
888. Liisa Tikka, Helsinki
889. Pentti Toivonen, Pieksämäki
890. Niilo Tuomola, Veikkola
891. Toivo Valtonen, Vaasa
892. Unto Väänänen, Pieksämäki
893. Rae Ylisäe, Helsinki
894. Mauri Åhman, Helsinki

1971
895. Antti Aalto, Tampere
896. Reino Aalto, Pori
897. Lauri Ahtiainen, Savonlinna
898. Elna Finnilä, Vaasa
899. Reino Fredriksson, Helsinki
900. Harri Grönfors, Helsinki
901. Kirsti Halonen, Lahti
902. Arno Hanelius, Helsinki
903. Pertti Heitto, Helsinki
904. Eliina Hiillos, Kemijärvi
905. Antti Hockman, Neuvoton
906. Kalevi Holma, Kankaanpää
907. Anja Huhtala, Karhula
908. Auli Hämesalo, Helsinki
909. Irma Jerkku, Parantala
910. Terttu Jokiranta, Voikkaa
911. Alvar Joutvuo, Hämeenlinna
912. Kaarin Joutvuo, Hämeenlinna
913. Tauno Jääskeläinen, Vaasa
914. Elsi Kaarakainen, Helsinki
915. Rafael Kaitosaari, Helsinki
916. Irmeli Kangasniemi, Nurmijärvi
917. Kalervo Kankainen, Vaasa
918. Tauno Kastevaara, Kemijärvi
919. Eino Kauppila, Pirkanmaa
920. Tapani Keskioja, Porvoo
921. Marja-Liisa Kokkonen, Kemijärvi
922. Tuula Kokkonen, Karhula
923. Pentti Kolehmainen, Hämeenlinna
924. Kalevi Kylänen, Helsinki
925. Timo Kyyhkynen, Helsinki
926. Keijo Laiho, Helsinki
927. Mirja Laitio, Saukkola
928. Esko Lind, Helsinki
929. Olle Lindroth, Helsinki
930. Kyösti Linna, Tampere
931. Paavo Luotonen, Jämsä
932. Lasse Lääkkö, Kemi
933. Kari Lång, Karhula
934. Alli Makkonen, Kymi
935. Pauli Makkonen, Kymi
936. Lauri Martin, Helsinki
937. Pekka Marva, Rauma
938. Pirkko Marva, Rauma
939. Elli Mauno, Kuusankoski
940. Mikko Mäki, Tampere
941. Ossi Mälkiäinen, Kouvola
942. Aulis Nisula, Tikkakoski
943. Ossi Nyman, Ruomela
944. Jouko Ohisalo, Helsinki
945. Aatos Oksanen, Oulu
946. Pertti Oranen, Helsinki
947. Tauno Pajunen, Heinola
948. Risto Patomeri, Porvoo
949. Eero Perttunen, Kemi
950. Arvo Piilikangas, Vaasa
951. Pirkko-L Piilikangas, Vaasa
952. Juhani Priha, Kouvola
953. Pirjo Punju, Paltaniemi
954. Kaarlo Purasmaa, Kotka
955. Pentti Ranta, Helsinki
956. Kalevi Rantanen, Helsinki
957. Antti Reeni, Riihimäki
958. Pentti Ristikangas, Rajamaki
959. Eva Rostedt, Riihimäki
960. Tuula Ruohonen, Mikkeli
961. Helena Rytkönen, Helsinki
962. Helinä Saarinen, Tampere
963. Kauko Sahla, Helsinki
964. Heikki Sarkeala, Kyminlinna
965. Sinikka Sarkeala, Kyminlinna
966. Helena Sarparanta, Kortela
967. Kirsti Seikku, Rauma
968. Arvi Seppänen, Oulu
969. Liisa Skyttä, Kirjamoi
970. Ulla Snellman, Kajaani
971. Timo Solni, Kotka
972. Lea Strömberg, Kajaani
973. Aimo Suikkanen, Porvoo
974. Anneli Sundell, Karakallio
975. Tapani Suojanen, Tampere
976. Leena Suutari, Kemijärvi
977. Viljo Talvisilta, Hämeenlinna
978. Sirkka Tani, Karhula
979. Väinö Tarkiainen, Pieksämäki
980. Jaakko Tervaportti, Porvoo
981. Laimi Toivonen, Tampere
982. Olavi Toivonen, Oulu
983. Urho Uotinen, Karhula
984. Anja Uuskäkelä, Kajaani
985. Allan Vainio, Hämeenlinna
986. Arvo Vatanen, Kokkola
987. Pauli Vehmassalmi, Pilkanmaa
988. Paavo Viiri, Kuopio
989. Risto Virta, Helsinki
990. Terttu Yli-Nokari, Pori

1972
991. Unto Aaltonen, Martinmäki
992. Allan Ahonen, Pieksämäki
993. Sakari Aitovieri, Helsinki
994. Marjatta Arminen, Turenki
995. Antero Aspegren, Helsinki
996. Inga Bergman, Helsinki
997. Tellervo Fredriksson, Helsinki
998. Marjatta Haikonen, Hyvinkää
999. Seppo Hakala, Halli
1000. Helinä Heikkilä, Tampere
1001. Rainer Heikkilä, Espoo
1002. Anja Hellström, Helsinki
1003. Olavi Hiironen, Mikkeli
1004. Asta Hilska, Orimattila
1005. Tuula Hockman, Vehkalahi

Toistakymmentä vuotta kumistettiin Hannu Hiltusen tekemää seremoniarumpua kunnes Antero Tarvainen noitana takoi sen kalvon pukki itse muotoilemallaan vasaralla.

Mainiot Lapinnoidat Leevi Linko ja Oke Tuuri vuoden -71 Susiaisissa.

1006. Hilkka Holappa, Oulu
1007. Anna-Liisa Holopainen, Kuopio
1008. Tapio Huhtinen, Hämeenlinna
1009. Teuvo Hurula, Raahe
1010. Annikki Härkönen, Iisalmi
1011. Kaisa Jahnukainen, Karhula
1012. Seppo Juurikkala, Espoo
1013. Eila Kaikkonen, Oulu
1014. Olli Kauppila, Rajamäki
1015. Toivo Kolehmainen, Espoo
1016. Aino Korppi, Helsinki
1017. Eino Koskinen, Hämeenlinna
1018. Inkeri Kunttu, Helsinki
1019. Pirkko Laurila, Savio
1020. Irja Lehmus, Helsinki
1021. Tauno Lempinen, Pori
1022. Kalevi Leskisenoja, Espoo
1023. Kaisa Linna, Oulu
1024. Veikko Lonka, Hämeenlinna
1025. Marjatta Matturi, Oulu
1026. Matti Mähönen, Helsinki
1027. Hannu Niikko, Muonio
1028. Salli Oikari, Saarijärvi
1029. Leena Oikarinen, Koljonvirta
1030. Olavi Oikarinen, Koljonvirta
1031. Jorma Ojala, Vähikkälä
1032. Leena Pasi, Kotka
1033. Olavi Piesanen, Kouvola
1034. Pirkko Pihlajainen, Ylivieska
1035. Tapani Pihlajainen, Ylivieska
1036. Jussi Pitkänen, Inkoo
1037. Kaija-Lotta Puhakka, Lahti
1038. Timo Puhakka, Lahti
1039. Marja-Leena Pulli, Helsinki
1040. Sulo Pöllänen, Tampere
1041. Raimo Ranta, Tikkakoski
1042. Sulo Rantala, Keuruu
1043. Aira Rinne, Hyvinkää

1044. Irma Rostedt, Helsinki
1045. Väinö Rytkönen, Jyväskylä
1046. Aino Rämä, Hämeenlinna
1047. Vilho Rämä, Hämeenlinna
1048. Taisto Saarentaus, Kerava
1049. Matti Saari, Helsinki
1050. Maija Saarinen, Mäntyharju
1051. Markus Segerstråle, Espoo
1052. Mauno Seppälä, Tampere
1053. Yrjö Seppälä, Tampere
1054. Hilkka Soine, Järvenpää
1055. Timo Soljama, Nokia
1056. Maija Sorsa, Kotka
1057. Vesa Sorsa, Kotka
1058. Jukka Teppala, Turku
1059. Martti Teväntilä, Helsinki
1060. Jussi Töysä, Keuruu
1061. Eira Vanhanen, Elimäki
1062. Minerva Vesterinen, Tampere
1063. Lasse Vuorinen, Piikkiö
1064. Timo Väyrynen, Espoo

Vuonna 1972 pidettiin Susivihkiäiset ensikerran Lapissa ja silloin Susikyrössä. Päivällä käytiin joukolla Montellin kämpällä ja Tunturisusiksi vihittävät vieläkin kauempana "lopputeiteissä" Antero Arolan vetämänä.
Illalla roihusi rakovalkea niin tulen takana seisovan Oskari Kyrön kuin muidenkin vihkiäisvieraiden tunnelman kohottajana.

Susivaliokunnan kokous 9.10. 1977. Vas. Raimo Niklander pj., Ulla Saarinen siht., Väinö Martikainen, Reino Kärkkäinen ja Kauno Laine.

1973
1065. Veli Autti, Tampere
1066. Matti Boisman, Kuusankoski
1067. Henrik Brummer, Vihti
1068. Birger Fagerström, Helsinki
1069. Jarmo Haapala, Kouvola
1070. Kerttu Hilska, Orimattila
1071. Juhani Hyttinen, Savio
1072. Matti Juura, Inkeroinen
1073. Helena Jäntti, Suonenjoki
1074. Pirkko Jäntti, Helsinki
1075. Seppo Jäntti, Helsinki
1076. Kalevi Kanerva, Turku
1077. Timo Karttunen, Karhula
1078. Olavi Keinänen, Helsinki
1079. Asta Korkeila, Hämeenlinna
1080. Olavi Kotovaara, Lappeenranta
1081. Paul Kunelius, Jyväskylä
1082. Sylvi Kärkkäinen, Viekijoki
1083. Liisa Lappi, Helsinki
1084. Lauri Lehto, Hämeenlinna
1085. Henriette Levón, Oulu
1086. Venni Maunula, Kuopio
1087. Pekka Mehtonen, Kuusankoski
1088. Sinikka Mikkonen, Autio
1089. Urpo Moilanen, Suonenjoki
1090. Eero Multamäki, Helsinki
1091. Osmo Mustonen, Helsinki
1092. Veikko Niskanen, Suonenjoki
1093. Lea Nissinen, Varkaus
1094. Olavi Nykänen, Karhula
1095. Viljo Paukkunen, Kouvola
1096. Voitto Penttinen, Hämeenlinna
1097. Ritva Pitenius, Varkaus
1098. Risto Pylkkänen, Karhula
1099. Raimo Raatikainen, Oulu
1100. Saga Rahko, Helsinki
1101. Vuokko Raita, Turku
1102. Laila Raunio, Helsinki
1103. Jorma Reiman, J:koski
1104. Matti Rutanen, Espoo
1105. Jussi Saarinen, Espoo
1106. Ulla Saarinen, Espoo
1107. Muisto Salo, Riihimäki
1108. Jussi Sillander, Vaasa
1109. Anja Snellman, Iisalmi
1110. Veijo Taavitsainen, Kymi
1111. Sinikka Taina, Kuusankoski
1112. Heijke Tallroth, Espoo
1113. Unto Toivonen, Helsinki
1114. Erkki J Tolvanen, Seutula
1115. Juhani Valjakka, Kaustinen
1116. Kai Wasenius, Rauma
1117. Jukka Vilen, Turku
1118. Matti Viikki, Siltakylä
1119. Heikki Virta, Helsinki
1120. Aila Virtanen, Espoo
1121. Risto Vuolle-Apiala, Jyväskylä

1974
1122. Unto Aikio, Kaamanen
1123. Veikko Arponen, Anjala
1124. Ismo Dunder, Ulvila
1125. Göran Ekman, Vaasa
1126. Leena Halonen, Vihavuosi
1127. Maija-Liisa Halonen, Hämeenlinna
1128. Osmo Heino, Hyvinkää
1129. Matti Isotalo, Espoo
1130. Seija Jokela, Inari
1131. Raimo Kainila, Rajamäki
1132. Jorma Kanerva, Espoo
1133. Kalle Keränen, Tampere
1134. Eero Keskinen, Vantaa
1135. Markku Kuusela, Tampere
1136. Helvi Lappalainen, Helsinki
1137. Ilmari Lappalainen, Helsinki
1138. Olavi Lujanen, Helsinki
1139. Martti Mäkelä, Tampere
1140. Olavi Mäkelä, Hyvinkää
1141. Marja-Leena Paavola, Tampere
1142. Toivo Peiponen, Jyväskylä
1143. Matti Pietilä, Iittala
1144. Osmo Pitkänen, Hämeenlinna
1145. Kalevi Rapo, Nastola
1146. Matti Reittamo, Helsinki
1147. Aarre Sarjakivi, Helsinki
1148. Hella Sarjakivi, Helsinki
1149. Timo Sarkkinen, Helsinki
1150. Sirkka Seliste, Helsinki
1151. Inke Sunila, Helsinki
1152. Erkko Suomi, Tuomarila
1153. Marjatta Suosilta, Hyvinkää
1154. Osmo Suosilta, Hyvinkää
1155. Eero Suutari, Hämeenlinna
1156. Gertrud Timgren, Helsinki
1157. Ahti Tolonen, Muonio
1158. Anneli Vanamo, Helsinki
1159. Iiro Vanamo, Helsinki
1160. Jari Vanamo, Helsinki
1161. Kauko Vanamo, Helsinki
1162. Tenho Vastela, Espoo
1163. Kauko Viitaniemi, Tampere
1164. Tuula Voutilainen, Helsinki
1165. Jorma Vuorela, Hyvinkää
1166. Helge Österman, Tapiola

1975
1167. Seppo Aho, Espoo
1168. Johanne (Liisa) Anttonen, Oulu
1169. Pauli Hakulinen, Helsinki
1170. Stig Hannen, Helsinki
1171. Matti Heiskanen, Kerava
1172. Suvi Hiltunen, Helsinki
1173. Irma Hulkkonen, Keski-Palokka
1174. Pauli Hulkkonen, Keski-Palokka
1175. Rauno E Huunonen, Turku
1176. Matti Huusko, Turku
1177. Pekka Huusko, Turku
1178. Raija Härmä, Myllykoski
1179. Auvo Ilomäki, Helsinki
1180. Ilmari Issukka, Juankoski
1181. Mikko Järvinen, Keuruu
1182. Irja Kainulainen, Hämeenlinna
1183. Kaarlo Karttunen, Helsinki
1184. Marja Ketola, Aulanko
1185. Raimo Kinnunen, Inkeroinen
1186. Kaarlo Kolehmainen, Tampere
1187. Eero Korhonen, Kouvola
1188. Matti Kärki, Keuruu
1189. Anja Laitinen, Utti
1190. Seija Lamberg, Tampere
1191. Risto Lammentausta, Kuopio
1192. Leena Lampiluoto, Haarajoki
1193. Mikko Latva, Helsinki
1194. Vilho Lehto, Yläne
1195. Oiva Lehtonen, Vaasa
1196. Raija Lehtonen, Vaasa
1197. Jouko Merikannel, Kotka
1198. Toivo Mustonen, Katinala
1199. Uolevi Mättö, Hyvinkää
1200. Irja Nieminen, Espoo
1201. Kari Nieminen, Espoo
1202. Olavi Nieminen, Espoo
1203. Sulevi Nikander, Karhula
1204. Tuure Ollila, Hämeenlinna
1205. Tauno Palo, Hämeenlinna
1206. Tero Parsama, Helsinki
1207. Pentti Pohjola, Turku
1208. Eeva-Riitta Raunio, Pieksämäki
1209. Jukka Rönnholm, Keuruu
1210. Toivo Seppälä, Katinala
1211. Veikko Sievänen, Helsinki
1212. Marjatta Siuko, Hämeenlinna
1213. Toivo Siurua, Hyvinkää
1214. Rune Storhannus, Helsinki
1215. Martti Tenhunen, Hämeenlinna
1216. Pirjo Tuomi, Vantaa
1217. VeikkoTyrväinen, Pieksämäki
1218. Lennart Uimonen, Espoo
1219. Kari Yrjänäinen, Pieksämäki

1976
1220. Arvo Anivuo, Alastaro
1221. Matti Haapala, Turku
1222. Rauni Haapala, Turku
1223. Lauri Hellgren, Helsinki
1224. Oili Hyle, Pori
1225. Oiva Hyle, Pori
1226. Kerttu Hynninen, Nokia
1227. Marjatta Ikonen, Jyväskylä
1228. Pirkko Jyvämies, Kerava
1229. Tapio Jyvämies, Kerava
1230. Martti Karp, Koski
1231. Sinikka Karttunen, Helsinki
1232. Orvokki Keränen, Tampere
1233. Toivo Kilpeläinen, Tampere
1234. Seppo Kullaa, Kemijärvi
1235. Pekka Kytö, Turku
1236. Jouko Kössi, Raisio
1237. Aarno Lehtisalo, Lauttakylä
1238. Kyösti Lehtonen, Joensuu
1239. Tyyne Lehtonen, Hämeenlinna
1240. Elias Leinonen, Tampere
1241. Olli Mettälä, Anjalankoski
1242. Esko Minkkinen, Espoo
1243. Leena Mäkipää, Turku
1244. Leena Määttänen, Lahti
1245. Pertti Neiglick, Espoo
1246. Antti Nikula, Mynämäki
1247. Helga Nurmilaukas, Kotka
1248. Pirkko Nylund, Turku
1249. Timo Paasijoki, Tampere
1250. Pertti Pekkala, Haapavesi
1251. Marja Raita, Helsinki
1252. Teppo Rajala, Vantaa
1253. Heikki Rautanen, Alastaro
1254. Jaakko Rautanen, Loimaa
1255. Erkki Reiman, Helsinki
1256. Jukka Renko, Myllykoski
1257. Aimo Simola, Tampere
1258. Esa Säde, Jyväskylä
1259. Lasse Särkkä, Joensuu
1260. Erkki Tammela, Tikkakoski
1261. Viljo Teittinen, Pieksämäki
1262. Kari Tuomi, Vantaa
1263. Kyösti Turkki, Pori
1264. Mirjam Tyrväinen, Pieksämäki
1265. Pentti Vainio, Iisalmi
1266. Matti Varvio, Tampere
1267. Teuvo Verkkoniemi, Kurikka
1268. Kaarlo Wickstrand, Helsinki
1269. Yrjö J Viitanen, Tampere
1270. Yrjö R Viitanen, Tampere
1271. Alpo Voutilainen, Helsinki

Monta ikimuistoista hetkeä kätkeytyy näidenkin susiaiskorttien taakse.

1977
1272. Erik Granholm, Vaasa
1273. Aino Gylling, Vaasa
1274. Pauli Helonen, Imatra
1275. Kaija Houni, Espoo
1276. Sirkka Ikonen, Kiiminki
1277. Sulo Koskinen, Mänttä
1278. Eino Lehtinen, Nokia
1279. Pertti Lehtinen, Helsinki
1280. Inkeri Manninen, Helsinki
1281. Ari Mussalo, Kotka
1282. Erkki Pöyhiä, Helsinki
1283. Anja Rönnberg, Helsinki
1284. Osmo Rönnberg, Helsinki
1285. Erkki Salonen, Tampere
1286. Esko Sepponen, Pieksämäki
1287. Pekka Siitonen, Jääli
1288. Marjukka Siren, Tampere
1289. Pekka Tättilä, Uusikaupunki
1290. Keijo Westerberg, Helsinki
1291. Kalevi Virtanen, Turku

1978
1292. Kalervo Ingalsuo, Kangasala
1293. Paula Nyholm, Kirkkonummi
1294. Reijo Pasanen, Joensuu
1295. Väinö Rissanen, Kuopio
1296. Kalevi Röyskö, Helsinki
1297. Raili Salmela, Tampere
1298. Marjatta Soini, Karhula
1299. Anna-Liisa Ylönen, Lahti

Tunturisusien kokous Kiilopään rinteellä 19.9.1976. Pubetta johtamassa Aarno Väänänen.

1979
1300. Pekka Aaltonen, Ylöjärvi
1301. Lauri Hakala, Jyväskylä
1302. Jaakko Hiltunen, Lempäälä
1303. Maija Hurtta, Kotka
1304. Pentti Häyrinen, Jyväskylä
1305. Esko Kallonen, Lempäälä
1306. Erkki Kauppila, Tampere
1307. Reino Kauppinen, Riihimäki
1308. Ritva Kurki, Kotka
1309. Esko Kärkkäinen, Turku
1310. Timo Mäkiranta, Tampere
1311. Mattias Puronniemi, Tampere
1312. Viljo Nurisalo, Kokkola
1313. Martti Polvinen, Pirkkala
1314. Hely Poussa, Vantaa
1315. Anneli Pulli, Naantali
1316. Ahti Reijonen, Tampere
1317. Pertti Rissanen, Tuulos
1318. Nikolai Silén, Hämeenlinna
1319. Riitta Vatanen, Jyväskylä
1320. Hannu Vilppo, Espoo
1321. Risto Virtanen, Vantaa
1322. Niilo Väisänen, Pirkkala
1323. Pentti Yli-Kuivila, Turku

1980
1324. Dagnu Björk, Vaasa
1325. Anneli Bovellán, Vantaa
1326. Jan-Ole Forss, Porvoo
1327. Heikki Halonen, Lempäälä
1328. Leena Hyvönen, Helsinki
1329. Pentti Johansson, Eno
1330. Olavi Kallio, Ylitornio
1331. Veikko Kannosto, Ikaalinen
1332. Antti Karlin, Turku
1333. Gunnar Korpela, Orimattila
1334. Paavo Kramsu, Turku
1335. Seppo Lavonen, Helsinki
1336. Reijo Lehkonen, Turku
1337. Terho Lindqvist, Helsinki
1338. Juhani Niittylä, Tampere
1339. Martti Nurminen, Laukaa
1340. Jouko Raaska, Kotka
1341. Liisa Rask, Kotka
1342. Elina Rotola-Pukkila, Keuruu
1343. Antero Rouvinen, Vantaa
1344. Toivo Salama, Simpele
1345. Aune Silvennoinen, Hyvinkää
1346. Matti Taponen, Espoo
1347. Pirkko Urvanta, Pirkkala
1348. Pirkko Westergård, Vaasa

1981
1349. Solveig Bäckström, Helsinki
1350. Raija Harjunen, Kuopio
1351. Antti Ikonen, Hämeenlinna
1352. Pentti Kaarnakoski, Laukaa
1353. Matti Kalliokoski, Oulu
1354. Sakari Karri, Tampere
1355. Maija-Liisa Kojo, Rovaniemi
1356. Helena Kärnä, Vantaa
1357. Heikki Lahti, Espoo
1358. Aila Nieminen, Jyväskylä
1359. Alpo Reho, Tampere
1360. Jaakko Saarinen, Kuortane
1361. Sylvi Saimo, Laukaa
1362. Maija-Liisa Sirén, Tampere
1363. Jussi Valtanen, Hyvinkää
1364. Pentti Yli-Hukkala, Kokkola
1365. Esko Aalto, Varkaus
1366. Esko Oinonen, Varkaus
1367. Veikko Pitkänen, Varkaus

1982
1368. Eino Aksela, Jvväskylän mlk
1369. Tuulikki Amper, Helsinki
1370. Olavi Amper, Helsinki
1371. Lasse Bäckman, Vantaa
1372. Timo Halonen, Kerava
1373. Pekka Hiltunen, Nokia
1374. Jaakko Hurtta, Kotka
1375. Olavi Hytönen, Äänekoski
1376. Anu Jänis, Vantaa
1377. Sirkku Kanervio, Kotka
1378. Leo Kaunisto, Tampere
1379. Martti Kekki, Tampere
1380. Pekka Kokko, Oulu
1381. Pekka Kolari, Jyväskylä
1382. Maija Kortemäki, Jyväskylä
1383. Rafael Kosonen, Viiala
1384. Lauri Kuukkanen, Laukaa
1385. Seppo Lonka, Hamina
1386. Sirkka Louhi, Helsinki
1387. Riitta Långvik, Kotka
1388. Erkki Mylläri nen, Jyväskylä
1389. Kyösti Nykänen, Vantaa
1390. Asko Oikari, Jyväskylä
1391. Inkeri Ojala, Tampere
1392. Jorma Pihlainen, Kontiolahti
1393. Seija Rantanen, Hämeenlinna
1394. Juha Rissanen, Kuopio
1395. Olavi Simpura, Tampere
1396. Yrjö Tikkanen, Pielavesi
1397. Terttu Villanen, Jyväskylä
1398. Simo Willgren, Tampere

1983
1399. Matti Alonen, Nokia
1400. Hillevi Brander, Pirkkala
1401. Eero Erkko, Helsinki
1402. Tuula Granroth, Espoo
1403. Raimo Hailla, Anjalankoski
1404. Inkeri Huotari, Espoo
1405. Tapani Ilvonen, Kouvola
1406. Pertti Johansson, Kotka
1407. Aaro Juselius, Vantaa
1408. Eva Jägerskiöld, Helsinki
1409. Arja Kilpi, Jyväskylä
1410. Eino Kylliäinen, Ylöjärvi
1411. Erkki Kärnä, Vantaa
1412. Vesa Kääriä, Vehkalahti
1413. Maire Lax, Vaasa
1414. Pertti Mandelin, Anjalankoski
1415. Jari Mäntynen, Vantaa
1416. Kari Ruutu, Helsinki
1417. Lauri Skants, Oulu
1418. Eino Tapaninen, Kiuruvesi
1419. Asko Vahtera, Vantaa

1984
1420. Esa Ailio, Helsinki
1421. Sakari Auvinen, Espoo
1422. Kaarina Erkko, Helsinki
1423. Martti Eskelinen, Helsinki
1424. Pertti Hell, Riihimäki
1425. Hugo Hurme, Rauma
1426. Tarja Ikonen, Helsinki
1427. Erkki Jauhiainen, Turku
1428. Pirjo Jauhiainen, Turku
1429. Anja Selenius, Hyvinkää
1430. Pekka Kallio, Kaarina
1431. Britta Karsten, Helsinki
1432. Jaakko Korhonen, Helsinki
1433. Marja-Liisa Kramsu, Turku
1434. Matti Kurki, Espoo
1435. Elvi Kähärä, Hattula
1436. Pekka Laukkanen, Vantaa
1437. Marita Maula, Helsinki
1438. Hannu Maula, Helsinki
1439. Pekka Muurinen, Pirkkala
1440. Seija Nykänen, Vaasa
1441. Mauri Packalen, Hämeenlinna
1442. Juhani Rimppi, Helsinki
1443. Matti Tikkanen, Paimio
1444. Tuula Tulokas, Somero

1985
1445. Jorma Alapuranen, Espoo
1446. Hannu Holopainen, Porvoo
1447. Eero Hämäläinen, Helsinki
1448. Kaisa Jahkola, Jämsänkoski
1449. Seppo Jahkola, Jämsänkoski
1450. Raija Koistinen, Kuopio
1451. Marja Lammivaara, Helsinki
1452. Marjatta Raittinen, Valkeakoski
1453. Anna-Maija Salminen, Turku
1454. Niilo Siponen, Juuka
1455. Harry Smeds, Espoo
1456. Ilkka Vainio, Espoo
1457. Maija Vainio, Espoo

1986
1458. Seppo Arvio, Rovaniemi
1459. Christer Forsberg, Rusko
1460. Vesa Haikanlahti, Helsinki
1461. Saini Heikura, Kuopio
1462. Veli Hirvonen, Juuka
1463. Raili Jarva, Jyväskylä
1464. Sakari Jarva, Jyväskylä
1465. Heikki Kauhanen, Piikkiö
1466. Unto Kekkonen, Äänekoski
1467. Sirkka-Liisa Koivunen, Pori
1468. Irma Koskinen, Jyväskylä
1469. Pekka Laine, Halikko
1470. Seija Leino, Helsinki
1471. Ritva Loimio, Jyväskylä
1472. Anja Metsäharju, Haapavesi
1473. Anja Mustonen, Kajaani
1474. Tellervo Mäenpää, Tampere
1475. Hilkka Mäkelä, Jyväskylä
1476. Esa Nordgren, Lieto
1477. Raimo Pahkala, Kajaani
1478. Timo Peltola, Turku
1479. Tuula Pyykkönen, Tampere
1480. Seppo Ruotsalainen, Turku
1481. Antti Saaristo, Karijoki
1482. Esa Saaristo, Karijoki
1483. Reijo Salonen, Tampere
1484. Tapio Savolainen, Kotka
1485. Matti Sikanen, Mikkeli
1486. Irma Spelman, Kotka
1487. Lasse Strang, Turku
1488. Helka Väisänen, Haapavesi
1489. Reino Välisaari, Kajaani

1987
1490. Erkki Alalammi, Pirkkala
1491. Olli Aura, Lappeenranta
1492. Pekka Auvinen, Oulu
1493. Onni Havo, Lappeenranta
1494. Liisa Hovi, Espoo
1495. Tapani Hovi, Espoo
1496. Liisa Huotari, Espoo
1497. Anna-Liisa Järvenpää, Espoo
1498. Raimo Kiukas, Lappeenranta
1499. Eino Luhas, Imatra
1500. Marja-Liisa Mäkelä, Helsinki
1501. Reijo Rajala, Tampere
1502. Erkki Ranta, Helsinki
1503. Kari Rovio, Ylöjärvi
1504. Pirkko Salonen, Tampere
1505. Markku Uurainen, Orimattila
1506. Marjatta Varis, Espoo

1988
1507. Tuure Hakkarainen, Helsinki
1508. Jouko Heikkilä, Turku
1509. Heikki Hokkanen, Hämeenlinna
1510. Onerva Hokkanen, Hämeenlinna
1511. Pentti Hyytiäinen, Ylöjärvi
1512. Marianne Hämäläinen, Helsinki
1513. Marja Ivén, Naantali
1514. Marjatta Karkkula, Valkeakoski
1515. Veli Korkeakoski, Eurajoki
1516. Seppo Kuokkanen, Helsinki
1517. Aulikki Kuukkanen, Laukaa
1518. Pia Laukkanen, Vantaa
1519. Antti Leppänen, Uusikaupunki
1520. Petri Majatie, Turku
1521. Risto Mattila, Kangasala
1522. Juhani Myllymaa, Hämeenlinna
1523. Jaakko Paavela, Helsinki
1524. Ossi Pettinen, Nurmijärvi
1525. Katri Rainne, Turku
1526. Marja-Leena Raivo, Hämeenlinna
1527. Pentti Raivo, Hämeenlinna
1528. Hilkka Senilä, Laukaa
1529. Anja Silvennoinen, Turku
1530. Pertti Sirola, Raisio
1531. Markku Tawast, Turku
1532. Kurt Woll, Saksa, Bonn

1989
1533. Aimo Aho, Turku
1534. Eero Akaan-Penttilä, Espoo
1535. Sinikka Holopainen, Jyväskylä
1536. Leo Järvi, Tampere
1537. Yrjö Klemetti, Kajaani
1538. Raili Koistinen, Pyhäselkä
1539. Aija Komulainen, Kajaani
1540. Ilma Mustonen, Sotkamo
1541. Erkki Pyökkimies, Jyväskylä
1542. Heikki Ratava, Imatra
1543. Kaarina Ratava, Imatra
1544. Lauri Ruppa, Kuopio
1545. Juhani Saksa, Jyväskylän mlk
1546. Ulla Sara, Tuusula
1547. Erkki Tiira, Kouvola
1548. Anne Toivonen, Turku
1549. Katriina Wanhatalo, Jyväskylän mlk

1990
1550. Eila Holtari, Imatra
1551. Olli-Pekka Karlin, Lieto
1552. Eerikki Kivimäki, Rauma
1553. Irja Koli, Tammela
1554. Airi Leppälä, Hyrylä
1555. Tuomo Nurmi, Rauma
1556. Anja Pasanen, Joensuu
1557. Raimo Rautjärvi, Nurmes

1991
1558. Anja Havia, Turku
1559. Aino Honkanen, Kuopio
1560. Ari Kastepohja, Jyväskylä
1561. Erkki Kinnunen, Varkaus
1562. Kaarina Klemetti, Sotkamo
1563. Riitta-Maija Leppälä, Espoo
1564. Anneli Mattila, Vaasa
1565. Hilkka Nissinen, Joensuu
1566. Marjut Nummela, Vaasa
1567. Tapani Paavola, Turku
1568. Erkki Salopino, Tampere
1569. Pekka Tyllilä, Ylöjärvi

1992
1570. Reijo Ainasoja, Ylivieska
1571. Väinö Asikainen, Siilinjärvi
1572. Anneli Koskinen, Turku
1573. Aukusti Perälä, Jyväskylä
1574. Leena Tanhuanpää, Jyväskylä
1575. Hannu Virtanen, Porvoo
1576. Teuvo Väisänen, Ristijärvi

1993
1577. Pekka Erämo, Karhula
1578. Leena Hietanen, Turku
1579. Pertti Keihäs, Paattinen
1580. Lasse Lappalainen, Vääksy
1581. Pentti Lehtinen, Turku

Toivo Haavisto lahjoitti 90-luvun alussa upean vyö- leuku yhdistelmän Tunturiladulle Susivihkiäisissä käytettäväksi.

1994
1582. Juhani Greinert, Helsinki
1583. Aulikki Järvinen, Jyväskylä
1584. Merja Korpela, Helsinki
1585. Heikki Laiho, Helsinki
1586. Antti Multanen, Helsinki
1587. Esko Pirinen, Siilinjärvi
1588. Matti Saarelainen, Hyvinkää
1589. Seppo Suominen, Vantaa
1590. Kai Wall, Helsinki

1995
1591. Sirpa Alapuranen, Espoo
1592. Riku Altonen, Tampere
1593. Alexander Annus, Viro
1594. Pentti Arvo, Helsinki
1595. Ilmari Hakkarainen, Varkaus
1596. Juhana Häme, Espoo
1597. Reijo Jokinen, Tampere
1598. Jorma Laine, Tampere
1599. Helena Manner, Hämeenlinna
1600. Juhani Marttila, Mynämäki
1601. Päiviö Piispanen, Majavesi
1602. Kari Salmela, Hämeenlinna
1603. Touko Savolainen, Hämeenlinna

1996
1604. Valtteri Erkkilä, Längelmäki
1605. Seija Kallberg, Lahti
1606. Aaro Linna, Jyväskylä mlk
1607. Pauli Papinkivi, Lahti
1608. Sauli Rahikainen, Vantaa
1609. Marjatta Rannikko, Turku
1610. Ritva Rekola, Raisio
1611. Kalevi Rokkanen, Hämeenlinna
1612. Irma Rytkölä, Turku
1613. Pauli Saari, Helsinki
1614. Pirkko-Liisa Savolainen, Valkeakoski
1615. Sirkka Seppälä, Hollola

Vuodesta vuoteen, kuunkierrosta toiseen jatkuu alati kasvavan tunturisusijoukon vaellus.

Juhlakirjatyöryhmä Suomen Ladun toimistossa 1996 teoksen alkuosan käsikirjoituksia pohtimassa. Vas. Hannu Hiltunen, Yrjö Suuniittu, Paavo Kihlberg, Raimo Niklander, Kyösti Lamminjoki ja Antero Tarvainen.

Vuosikausien ja satojen talkootyötuntien kirjaurakan päätyttyä on aika kiittäen ihmetellä läbipiirien kestämistä ja muiden tunturilatulaisten kärsivällisyyttä. Tekemisen "paineiden" pudottua hartioilta voimme keventynein mielin nostaa taas rinkat selkään sekä suunnata ajatukset ja katseet kohden sinisiintoisia tuntureita.

LAPINKIRJALLISUUTTA

Aikio-Itkonen-Sammallahti,
Skabmatolak tulia kaamoksessa, 1974
Acerbi Giuseppe,
Matka Lapissa 1799, 1963, 1984
Abo,
Retkikunta jääkauteen, 1966
Alarutikka Yrjö,
Kohisten virtaa Kemijoki -, 1977,
Hallitusti palkii poroelo
Aulio Olli,
Suuri retkeilykirja, 1990
Castren Matias,
Tutkimusmatkoilla Pohjolassa, 1953, 1967
Crottet Robert,
Kuun metsä, 1954
Crottet-Mendez,
Lappi, 1968
Eriksson Kalervo,
Lapin luonto, 1972
Fellman Jacob,
Poimintoja muistiinpanoista Lapissa, 1961
Gothus Olaus Magnus,
Pohjoisten kansojen historia, 1973
Haakana Veikko,
Tavoitteena tunturi, 1959,
Inarilta itään,
Paatsjoelta pohjoiseen, 1989
Havas Väinö,
Laestadiolaisuuden historia pääpiirt., 1927
Hedström Trond,
Lumoava Lappi (kuvateos), 1960
Holmberg Uno (Harva U),
Lappalaisten uskonto, 1915
Huhtanen Urpo,
Porovuosi (kuvateos), 1970, (toim),
Lappi tänään, 1971
Huhtanen-Kilpi-Montonen,
Lapinkorpi (kuvateos), 1964
Hustich Ilmari,
Tuhottu ja tulevaisuuden Lappi, 1946
Hämäläinen Antti,
Koltta-Lappia sanoin ja kuvin, 1938,
Tunturien mailta, 1945
Teno, Suomen kaunein joki, 1949
Ilmari Erkki,
Vedenjakajan takana, 1934
Inba I K,
Pohjolan maisemia, 1909, 1957
Itkonen-Nickul,
Suenjel (kuvateos), 1936
Itkonen Toivo I,
Suomen lappalaiset vuoteen 1945 I-II, 1948,
Lapin matkani, 1991
Jannes Elly,
Lapinkylä jutaa (kuvateos), 1961
Jokela Eila,
Lappi eilen-tänään- huomenna, 1949
Julkunen Kaarlo,
Lapin kirja, 1956
Järventaus Arvi,
Tunturikertomuksia, 1921, 1990,
Satu-Ruijan maa, 1920, 1981
Järvinen A E,
Useita tunturihenkisiä novellikokoelmia Lapista
Kaikusalo-Metsälä,
Tarujen tunturit, 1974
Kallio Paavo,
Kevo, 1990
Lapin matkamiehiä, 1984
Kari Kaarina,
Haltin valloitus, 1978
Kariniemi Annikki,
Useita romaaneja Lapista
Kattwinkel Lieselotte,
Lapinhullu, 1943
Keltikangas Valter,
Seitsemän tuntia erämaata, 1977
Kemppinen Kullervo,
Lumikuru, 1959,
Poropolku kutsuu, 1961,
Haltin harteilla, 1964,
Eräretkeily, 1966,
Naskama, 1975
Keränen-Kaikusalo,
Suurtunturit, 1989
Kojo Raimo,
Heittiön vaellus, 1979
Kokko Yrjö,
Useita Lapin luontoa käsitteleviä romaaneja
Kortelainen Yrjö,
Entistä Enontekiötä, 1995
Koskimaa Jubo,
Erämaan kansaa, 1917
Kännö Sakari (Wallenius),
Mosku, 1992
Lagercrantz Eliel,
Laulava Lappi, 1450
Lainio Eka,
Noitarummut ja kalajumalat, 1980,
Lapin tarinoita (Lappi-s.), 1981
Lainio Jussi,
Pohjolan elinkautisia, 1935
Lampen Ernst,
Jäämeren hengessä, 1921
Lampio Eero,
Yli Lapin rajojen, 1936
Lapin Kultala Säätiö,
Ivalojoen Kultalat (kuvateos), 1984
Lapin Sivistysseura julk. 44,
Balggis - polku, 1981
Lehtola Laura,
Viimeinen katekeetta, 1984
Lehtola Teuvo,
Lapinmaan vuosituhannet, 1996
Lemström Selim,
Suomalaisesta tutkimusretkestä,
Sodankylään ja Kultalaan 1882-83
ja 1883-84,1886
Lindman Hans,
Lapintähti, 1973,
Seikkailujen Pohjola, 1964
Linkola Martti,
Viimeiset erämaat, 1966,
Entinen Kemijoki, 1967
Linkola- Häyrinen,
Lapinmaa (kuvateos), 1975
Lounimo R,
Lappi väreissään (kuvateos), 1965
Lounimo-Noponen,
Vaeltajan lappi, 1974
von Linné Karl,
Lapinmatka 1732, 1969
Manker Ernst,
Kahdeksan vuodenajan kansa, 1977
Mäkipuro Viljo,
Lapin kultaa, 1951,
Kulta-Lappia ja kullankaivajia, 1975,
Lemmenjoen kultasatu, 1965
Nansen Fridtiof,
Hiihtäen poikki Grönlannin 1896, 1962,
Yön ja jään matka, 1954
Nickul Karl,
Saamelaiset kansana ja kansalais, 1970
Nieminen Mauri,
Poroaakkoset, 1994
Nuutinen Aaro A,
Lapin lumoissa, 1933
Oinonen Väinö,
Kolmen valtakunnan kotalappia, 1947,
Lapin yliperällä, 1964
Ollikainen Jorma,
Kelokämppä, 1962
Outhier Reginald,
Matka Pohjan perille, 1975
Paasilinna Arto,
Kullankaivaja Ikä-Alpi, 1964
Paasilinna Erno,
Tunturit puhuvat (antologia), 1963,
Laaja Lapinmaa (antologia), 1965,
Lapin rajoilta (antologia), 1973,
Kaukana maailmasta, 1984
Paltto Kirsti,
Saamelaiset, 1973
Partanen Seppo,
Kullan ja luonnon kutsu, 1990,
Lapin kultamaat, 1976
Paulaharju Samuli,
Kolttain mailta, 1921
Lapin muisteluksia, 1922, 1962,
Vanhaa Lappia ja Perä-Pohjolaa, 1923, 1963,
Taka-Lappia, 1927, 1965,
Ruijan suomalaisia, 1928, 1985,
Seitoja ja seidan palvontaa, 1932,
Tunturien yöpuolta, 1934, 1977,
Ruijan äärimmäisillä saarilla, 1935, 1968,
Kiveliöiden kansaa, 1937, 1961,
Sompio, 1940, 1953,
Vaeltaja tunturien maassa, 1947
Pentikäinen Juha,
Saamelaiset - pohjoisen kansan mytol., 1995
Pohjanpalo Jorma,
Eilispäivän Petsamo, 1970
Poutvaara Matti,
Useita kuvateoksia Lapista
Puolakka Topi,
Tunturilapin lumoissa, 1961
Pyhtilä Mauno J,
Balladi kauniista Petronellasta, 1993
Pälsi Sakari,
Petsamoon kuin ulkomaille, 1931
Rácz Istvan,
Saamelaista kansantaidetta, 1972
Rahikainen Hannu,
Lapin lukukirja, 1979
Ranta-Rönnlund Sara,
Armon penikoita, 1975
Rautapalo-Rapp,
Villissä Lapissa, 1946,
Kullankaivajat, 1957
Regnard Jean-Francois,
Retki Lappiin, 1982
Rikkinen Kalevi,
Suuri Kuolan retki 1887, 1980
Rinne Reino,
Tunturit hymyilevät, 1945
Roivainen Heikki,
Länsi-Lapin matkaopas, 1957
Rosenberg J E,
Lappi, 1911
Salminen Väinö,
Vaeltajan tarinoita, 1946
Schefferus Johannes,
Lapponia, 1963
Soini Tuulikki,
Petsamo, tuulien kotimaa, 1985,
Petsamo, suomen siirtomaa, 1986
Petsamon laulu, 1987
Sorjonen T I,
Eräretkeilyn opas, 1962
Stigzelius Herman,
Kultakuume, Lapin kullan historia, 1986
Sundqvist Jari,
Kairankiertäjä, 1961
Therman Erik,
Noitien ja paimentolaisten parissa, 1990
Tikkanen - Tikkanen,
Suuntana sompio, 1983
Turi Joban,
Kertomus saamelaisista (Lappi-s), 1979
Tunturihiihtäjien kerho,
Tunturihiihto, 1936
Tunturilatu,
Eräretkeilyn perustietoja, 1986
Vaasan Jaakkoo,
Petsamhon valaskaloja onkimhan, 1924
Valkeapää Nils-Aslak,
Terveisiä Lapista, 1971,
***Beatvi*, ahcazan- aurinko isäni**, 1988
Wallenius K M,
Vanhat kalajumalat, 1951, 1964,
Ihmismetsästäjiä ja erämiehiä, 1933, 1962
Vuohelainen Marja,
Lapinkuvat, 1990
Väänänen Veikko,
Hammastunturi, 1995

Sisällysluettelo

5 ALKUSANAT
7 TUNTURILATU
9 TUNTURILADUN TAUSTA JA SYNTYVAIHEET
Järjestöt löytävät Lapin
Uusia järjestöjä perustetaan
Retkeilijöiden suhde paikallisiin asukkaisiin ja luontoon
10 TUNTURILADUN PERUSTAVAN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA
13 ALKUTAIVAL
Uranuurtajia (Stena, Immu, Jonne, Jam-Jam, Esko, Yki)
Toiminta käynnistyy
16 TUNTURILATU YHDISTYKSENÄ
Toiminnan kulmakivet
Toiminnan peruspiirteitä
Toiminta kehittyy
Tunturilatu Suomen Ladun jäsenyhdistyksenä
18 TUNTURISUSIJÄRJESTELMÄ
Susijärjestelmä syntyy
Järjestelmä kehittyy
Susiseremonian kaava
Juhlasusiaiset
24 RAKENNUS- JA TALKOOTOIMINTA
Rakentamista eräretkeilyn hyväksi
Sudenpesä
Turvekammit
29 Omien tukikohtien rakentaminen
Susikyrö
Susi-Talas
Susi-Kiisa
34 Muut suuret talkoot
Ykin sillat
Tunturiluuta-operaatiot
37 Tarinoita rakentamisesta
Telttasauna
Kultavaltaus - Susi-Äytsi
Rauennut Peera-hanke
Suomun Ruoktu
Ruoktun laulu
41 TUNTURIKERHOT
Tunturiladun kerhojen jäsenmerkit
Alku aina hankalaa
Tunturikerhot: Okta, Kuokte, Kolbma, Njeallje, Vihtta, Kubtta, Tsietsa, Kavtsi, Ovtsi, Logi, Alppas, Kumpe, Kuovza, Geatki ja Alppikerho
46 TUNTURILATU KOULUTTAA
47 TUNTURILADUN JULKINEN KUVA
49 TUNTURILADUN JULKAISUTOIMINTA
Tunturilatulehti
Muita Tunturiladun julkaisuja
51 TUNNUKSET JA HUOMIONOSOITUKSET
52 TUNTURIHENKI TOIMINTAA OHJAAVANA VOIMANA
53 TUNTURIRETKEILYN PUOLUSTAJANA
54 TUNTURILADUN TALOUS
55 MYÖTÄELÄEN LAPIN ASUKKAIDEN KANSSA
Saamelaiskäsityötapahtumat
Saamelaiskäsityötapahtuma Turkuun
... ja Tampereelle
Paluu Helsinkiin
... ja sitten Jyväskylään
Saamelaiskäsityötapahtumien tulevaisuus
Seminaariesiintyjät
58 TUNTURIRETKEILYN KEHITYS
Retkeilyn alkuaikojen haasteet
Alueellinen laajeneminen
Eräretkeily monipuolistuu
60 ERÄRETKEN JOHTAMINEN - VETÄJÄN VASTUU
61 RETKIVARUSTEIDEN KEHITYS
Alkuaikojen varusteet
Alkuaikojen retkimuona
Varusteet kehittyvät
Retkeilijän vaatetus
Varustekehittelyä Tunturiladun piirissä:
Ahkiot, Anorakit, Rinkat, Majoitteet ja Kanootit
69 HISTORIALLISIA TUNTURIVAELLUKSIA
Olosuhteet sodanjälkeisessä Lapissa
Kaikki alkoi Äkäslompolosta
Ahkioretki Ylläs-Pallas-Ylläs
Muisteluksia Tunturiladun syntyvaiheista Äkäslompolossa talvella 1946
75 Tunturiladun ensimmäinen eräretki.
Vaiherikkaat varustehankinnat
Tunturiladun Haltia-retkikunta 3.-25.4 1947.
Matkalla pohjoiseen
Pääsiäinen Kaareswannossa
Historiallista saarnaa ja markkinahumua
Kenraalin kyydissä Kilpisjärvelle
Hangilla ja hangen alla
Tunturiladun vieraskirja Haltialle
Takaisin kämppiin ja koteihin
79 Ensimmäiset "perässähiihtäjät"
80 Haltiaretkikunnan muistio
82 Valloituksien talvi 1948
Pororaito Kilpisjärvelle
Hiihtokurssit Kilpisjärvellä
Tunturilatu yli rajojen
Peldsan valloittajat
Peldsalta Abiskoon
Nälkäisinä lihapatojen äärellä
90 *Ensimmäinen nainen talvisella Haltialla*
Tunturilatu valkokankaalla
Jääbyväiset 40-luvulle
92 Karoliinien jäljillä
Karoliinien hiihtovaellukset
Kolbman karoliinihiihto
92 Napapiiriltä napapiirille
Katkelmia vaellusryhmien retkipäiväkirjoista
94 Tunturilatulaiset Kuolan Lapissa
Retki Kuolaan
97 JUHLAVUOSI 1996
Alkuvuoden juhlatapahtunat
Julkilausuman luku 50 tunturin huipulla
Ne 53 huippua
Juhlatalkoot Susikyrössä.
Susivihkijäiset Susikyrössä
50-vuotisjuhlat Helsingissä
105 TUNTURILADUN JA TUNTURIRETKEILYN TULEVAISUUS
106 YHTEENVETO *TUNTURILADUN TAPAHTUMISTA TOIMINTAKAUSITTAIN*
Tunturisuden joiku
"Tupsu"
114 TUNTURILADUN PUHEENJOHTAJAT 1946-1996
116 Suppea kooste Tunturiladun yhdistystoimintaan vaikuttaneista henkilöistä.
122 TUNTURILADUN VASTUUHENKILÖT
123 SUSILUETTELOT
Kunniasudet
Ikäsudet
Johtajasudet
Tunturisudet
137 LAPINKIRJALLISUUTTA

Tankajoen ylitys
Kavtsin vaelluksella
90-luvun alussa

Abkionvedossa
Marita Maula
ja ylitystä
varmistamassa
Keijo Lindberg.

Kuvan otti
Marjatta Varis.

... JA VAELLUS JATKUU

